

A SUNG THU UM PAWL

THUHMAI HRUAI

1. Khrihbang in
2. Khrih ih Zirh mi Cawntlak Tangdor nun
3. Jesuh thu in Ruatter tu
4. Ziangah Thianghlim a tul?
5. Thianhlim nak Pali
6. Pathian Ralthuam Famkim
7. Pathian Lam – Kanmai Lam
8. Ziangtin Minung Kan Thianghlim ter ding
9. Khristian Nundan Thupi pawl
10. Dingnak Lamzin Zawh uh si
11. Nehnak Lamzin – Thlarau thawn Khat ding
12. Uknak Pahnih
13. Sualnak le Sualsir nak ih sullam
14. Thinlung Thianfai nak
15. Pathian in Sual a sim dan
16. Thinlung ruahnak Sunglam thuthen tu
17. Minung Ruahdan bangin
18. Ruahnak Dik
19. Hmurka Ralrin nak
20. Kan Tongtamnak in ngaidam maw?
21. Thinlung umzia tahnak
22. Ziang vek ka hruk ding
23. Thu Dik Sim Dingin
24. A Dik le Diklo hril har ih umnak
25. Bawipa Kekkuai nun in pe aw
26. Tongsia hmannak hrampi ka duh lo ti mai aw
27. Leiba tam ter – paisa thap ih lehnak
28. Nau khamnak – a tha lam in le a sia lam in
29. Ram uk nak thu hla
30. Keimah hna sunglam zuarthlaitu

Thunetnak

THIANGHLIM UH

THUHMAI HRUAI

Khrih an zumnak an phuang mi hmuahhmuah cu thinphannak a si ti laiah hnatuannak ih sin suah mi an um. Tamtak cu an piantir ih sin tuang zet an bang ih thaten an tuansuak thei. A si nan, can a rei ih soal sungah an tlu ih, thim lakah an tlu sal. A si ko, Christian ka si a ti aw tu hmuahhmuah rundam ngaingai an si cuang lo, sikhalsehla a ngaingai ih tarlang tu pawl lakah khal hriamhma pu an um hi ruah ding a um.

A cang theu mi hi thil hi cu voikhat a tlak nak in milai pakhat nunnak a tang lai mi hrangah a khaisan ter. Amai sualnak si aw in phuan ding sikhah sehla, a phuan thawk in sin a nunram hi thim in a thei aw. Pathian hnaturan ding hrangah ka tling lo ti a hmu aw. A

khawruah har bangtuk in a tonglo lawlaw. Mah le mah hnongaw bang in a nun ram hi a feh pi vivo.

Hitivek ih ruahding a si lo. Pathian ah ngaithiamnak a um. A thlaa a kiak zo mi vate khal a sang ah a zuang thei sal. Kharbok eizo hnu kum pawl khal Pathian in a remthasal thei. Mi tamtak in ngaithiamnak ziang ti bang in a remcang ding ti hi an zirdah lo hi a poi na sa . An soal an phuang sikhalsehla Pathian thu ih ngaidam an si zo ti hi an theilo tla a si hmang pei. A si lohle ngaithiamzo an si ti an thei aw nan an mah le mah an ngaithiam aw theilo tla a si men thei. Cui si cun an nunnak paltlang hi a sung mi Khristian bang tuk in a feh pi vivo.

Hibang milai pawl bawm dingah hi cabu hi ngan mi a si. Sikhalsehla a pakhatnak si duh ringring zumtu pawl herter tuding ah khal ngan a si ve. Hmuh le theihnak hi a man khung mi tlawng a si. Pathian thu hi hmaiton in zir kan duh a si ah cun, a harsa lam ih kanzir a tul lo. Bible hi a sivek ih zumnak thawn in Khristian mi in thianghlim nun ih thawsuah pawl a theithei ding ih, cun soal ruang ih ningnatza hmuahhmuah a hrial thei ding. Ziang ruangah ningzahnak le hmaisongnak ih sin kan zir a tul? Bible zir dingah caan tha ten a hmang tu hi ziangah a theihthei ce?

A KHAN 1

KHRIHBANG IN

A sangbik tiih tarlang mi tongkam hi cu 'Khrih bang' ti hi a si. Zumtu in kan nun pi tikah hihi cawn ding le upat nak sang bik a si. Bawi Jesuh vek ih nung duh ti hnak ih sang a dang a um lo.

Henry Drummond in, 'Khrih vek siding hi leilung tlun pumpuluk ah kan ngaihsak ding lawng ah, minung ih tumtah mi thilpawl hi aatnak le thil zing kim kan ngah mi hi zianghmanlo a si' a ti.

Khrih bang in, Khrih bang in!

Ka dilnak pawl a mah bang ding!

Leitlun ka nun sung,

Ka khualtlawn sung a mah thangthat ding,

Ka dilnak hmuah a mah bang ding.

Anonymous

Hihi laksawng thabik a si tih kan lung kim ka zum, hitivek ih zirhnak a si lohle simnak hin kan thilung hi leitlun thil pawl hrang ah kan um ih kan tuan a si. Si khal sehla Khrih bang nun hi laksawng hnak in a ropi sawn, Amah tel lo laksawng hi cu a ring meen mi darkhuang le a awnruri mi darsumsel bang tuk a si. Pulpit ih sin khal laksawng na ngah thei ih innsang hrang ah a fam kim a si. Laksawng hi minung nunnak hrangah Pathian ih thlawsuah a si nan

pumpak thlawsuahnak hi thil pa khatkhat a si ih Thiangthlarau bomnak thawn thansoh ter ding hi kan hna a si.

Mi tamtak cun thlarau hlo kaitu hrangah tumtahnak tum pi an nei. Hi hna hi tuisun ih hmingthang zet a si vek in kan semsuahnak ih hmuitin diktak cu a si. A ti san cu minung pawl in pumpak hnatuan (personal evangelism) ti'n thaw hman thaw man lo in kan hmanhmawh hi a duh nung ter lo in hnai a hnok ter sawn a si.

Jesuh in, 'Ka hnenah ra uh la mi kaitu ah ka lo buah ding,' ti'n thu a sim. Amai dung thlundung ti mi cu a nun daan vek ih nung ding tih nak a si, hihi kan buah ding mi a si. Mi kai buah i buah ding hi a mai tuan ding a si. Thlarau hlo kai ti mi cu Khrih bang ih nunnak ih sin a ra mi a si.

PATHIAN HMAISAK DING

Pathian in a mi pawl hrang ih tumtahnak tumbik a neihmi cu a Fapa hmuihmel vek ih buah hi a si. Jesuh ruangah a lung kim ih Amah vek a si pawl cu vanram co tu ding ah a duh. Amah dan zoh ah cun Amah kan bang cih ding a si. Hi bang in kan feh pi ah cun Pathian hming a sunglawi sawn ding a si.

Carole Mayhall in tahthimnak pahnih in pek; pakhatnak ah cun a thau tuk mi nunau nu kha tawl saal ding a duh thu hi a si.

A thuron (supervisor) mi ih buah sak mi pakhat cu ziang ti vekin a cangduh tih mi kha thlalang ah a lemdum a buah sak. Thlalang hnuai ih a din tik ah a mai lemdum hnak in a tum sawn. A suh takmi thu cu, 'na hrangih kan tumtah mi cu hi lam thawn bawngaw ding hi a si' a ti. Cui nunau nu cu zarh tam nawn rawl ei lo in a zir rero. Zarh tin tawl ding in thlalang hmaiah a ding nan a tawl thei cuang lo. Cu ruangah cui nu cu a hlan hnak in a zir tam ih, rawl a ulh tam sawn. A netnak ah nikhat cu thlalang hmai ih a din sal tik ah a lemdum zuk bang in a ra cang ta a si.

Tahthimnak pahnihnak cu zuktuahtu (sculptor) ih lungto hak tak ih sin kiosa lem a buah nak hi a si. Ziangtin himi thil hak deuh ih sin a buah theh thei ti tik ah, 'A awl tuk si. Ka buahmi pawl hmuah cu kiosa a bang lo mi pawl kha hlon thluh ding hi a si' a ti.

A hnuai ta pawl ah, minung bang tuk ih kan nunnak a bang hlanloh ziang tin Pathian in buahthat a tumtah, ti mi hi kan tarlang ding a si.

Nangmah thawn kan um khawm kumkhua a si tih hmu hai seh,

Jesuh, ka Bawipa le Ruundam tu;

Nata ka si tih thei hai seh,

Ka tongka le ka nunnak za te in,

Na sih nak bang in ka sinak hmu hai seh.

A KHAN 2

KHRIH IH ZIRHMI CAWNTLAK TANGDOR NUN

Zumtu hmuahhmuah hi leitlun ah Bawi Jesuh aiawh kan si. Amah cu cawntlak Ruundamtu a si ih Khrih ziang vek a si ti leitlun ah kan theih ter ding a si. Hihi tuanvo tumpi a si.

Kannah cu Khrih ih pumpi kan si. Pupi cu cet (vehicle) a si ih minung pakhat ih a mah le a mah a phuan awk theinak hi a si. Khrih ih pumpi, Kohhran cu cet a si ih leitlun ih a mah le a mah a phuanawknak ding ih a hril cu a si.

Kan hrangih suhding thu cu, 'ziangtin Khrihbang in ka pe thei?' ti mah le mah suh awk thei mi thu a um:

An zohmi kha Jesuh Khrih a si ah cun na sungah Amah cu ziang tin an hmu?

Mi hrek khat in hi tin an ti. Pathian in hminfate a nei. Amah cu Abraham Pathian, Isaac Pathian le Jacob Pathian an ti. Amah cu kan Pathian tiih an kawh tikah Pathian a ning a zak lo (Hebrews 11:16b). A hmin neta bik ah ka hming vuah ve seh la ziangtin si a ruah ding?

Charles Swindell in hitin a sim: 'Na duh maw, duh lo, tipi vate (seagull) in tidai puan tak in hum sihte cu a zoh rero bang in leilung pi in in zoh ringring a si. Zumtu hi catlaklo ih zoh kan si. Himi cu huaisen tak ih kan tuah ding pakhat nak a si.'

Ruundamtu le a nun in peknak thu kan rel tikah kan simmi pawl hi in rak ngaithla rero tu pawl in an rak thei thei ding a si.

Dungthluntu pawl ih nunnak ih sin Khrih cu harsatnak tum bik a tuar hi riah siat za a si. Amah cu a rualpi inn ih sin hliam tuar in a um.

James Spink cun:

Siatnak tam sawn hi Khristian rinnak ih sin ra suak hi a si
Khristian dodalnak hnak in duhpinak a tam sawn ziangah ti le
Khristian pakhat ih tuah mi le a cawmawknak kha leitlun mi in
an tahthim theu ruangah a si. Khristian zumnak hi kan tulmi a si
ah cun nunnak hrangah a danglam deuh in tuah a tha deuh tih an
rel hi a dik a si.

Hudson Taylor khal in:

Zumtu pawl ih rem awk lonak, Bible zum dingih rel tu, asinan
cuvek cabu um lo hman seh an duh vek ih um thei, ka rinhlelh
mi rualpi pawl ih relpihi pakhat cu asi.

Bawipa Jesuh cu ziangtin sual kan puh thei ding tih hmuh suah a har nawn lo. Tubaite ah ca ngan pahnih erh mi motor tum, a khuh um lo mi truck motor cu ka hmu. A ngan mi pakhat cu, "Jesuh ka duh ti a si. Vorhlam ih a ngan mi pakhat cu Italy ca ngan mi, 'ka motor na dai le, ka lo siatsuah ding'" ti asi. A nei tu in cui cangan bang aw lo tak pahnih cu poi ati lo a bang.

Sumdawn nak lam kan pan leh hnik ke. George Duncan in a hnuai ih thuanthu a sim:

... zan hmaisai ah sumtuah tu pakhat cu Christian thuthan nakah a tel ve ih a tuan zo nak nu in hi thu a thei. Cui zing cu cupa a thin a nuam lo zet. Ziangah tile an rin vek ih thil a tluang lo ruangah cu pai thinhengnak cu cui nu ih tlunah a thleng ta a si. Office ihsin a feh suak laiah a hnen lam ra mi nunau pakhat hnenah, "a dik e Sunday zan ah Jesuh hnen a ra ih, Monday zingah hell ah a feh sal" a ti.

Christian sumdawng pa pakhat a rinnak ihsin a thlengawkw tikah, amah do tu in hitin a sut, "ziangtivek kohhran ah na um?" Cupa cun hitin a let, "cui thil ruangah kohhran in ka suak. Kohhran thawn zianghman tih ding ka nei nawn lo." A rinnak a ngah thei nak ding hrangah kum kul lai a reithe, asinan kum kul sungah a siat theh sal.

A hmin thang lemcang tu (actor or actress) in rundamnak an co ngah tikah tipi ral khat ihsin ral khat tiangin thu an than theu. Thuthang an than cu si ko nan a nunnak hlun kha thiang ten a hlon lo tikah, lem a can nak a that vak lo tikah, Khrih khal in a nun nak a thleng danglam hran lo.

A si lole leilung pumpi ih cawn tlak khop music thiam "Christian music thiam" (Christian musician) pawl ih puaituah mi ruahtlak khop mi pumpi (body) canghriat leh hla mal tha pawl khal a si thei. Hi hi Christian dan maw si? Asilole cawn ding tha lo hnihsuak za a si maw?

Misual pa pakhat cu nasa zet ih Pathian thu simnak hmun ah a pianthar nak thu a phuang. Thuthang cu kat mei alh bang in a zel. Asinan sualnak a tuah mi khal a tuah leh thotho. Christian sinak kha capoh nak thawn a hman tikah, mi pakhat in a sut ih hi tin a sawn, "zohman in Jesuh pom ding in in sim dah lo, ka tuah kel mi ka tuah sal a tul. Cui hnuah, Christian bawhlung lektu, Christian cowboys, Christian ram thu thei (politicians) pawl tla an um. Ziangah Christian misualpa ti a um lo?

Cun, Christian TV than nak ah nunau tha lo bang ih sam man khung tak ih cei aw, pil zik khop ih lung man khung thawi cei aw mi cu an ron than. (Nazareth ihsin ra, paisa pia khat hman nei lo vek si lo in, hi TV sung ih ta vek in a si tin an than).

Jesuh cu hi TV sung ta vek a si, Nazareth ih sin a ra ih paisa pia khat hman nei lo vek in a si lo, tin an than.

Fih Fir Hlah Uh

Inn ropi taktak ih um leh motor leh vanzam man tam taktak to ih khual a tlawng rero pawl kha theih hngilh hlah uh. A rei hlanah thuthan tu in a cang mi thu pawl a ron than tikah Christian mi in mualpho nak kan tong sal a si.

America TV thuthantu hminthang pakhat in Versailles innpi (the place of Versailles) dung ih um sim thiam lo khop ih mawi mi hmaun hrang ih inn leh tibual nak tili (pool) pawl thawn sak mi khan 12 thawn mawi te ih sak mi inn pi ih um dingin thu a than. Hmun dang feh thei nak hmun fate tin a nupi ih a phuah mi Los Angeles ih um million dollar hrek man inn pi a lei leh. Mercedes motor leh rannung dang pawl ret nak ding ah "Rolls Royce" timi inn a sak bet.

Hmun san nak bik ih um rinnak lam hmai hruai tu, ningzah thlak tak nu le pa lam khal ih hmin lang ban Christian hmai a hruai tu ziang e maw zat thu kan theih tikah ziangtluk in thin a na. then khat cu an nupi tan ta hrat in an cangantu pawl (secretaries) thawn an tlan. Christian nupi pawl in inn le pasal taan ta hrat in nuam sik tuah in pasal dang thawn an um khawm. Thaten an thianghlim thei nak ding ah Pathian thu tak sim ding kan tul nasa.

'Khristian ramthu thiam' (Christian politicians) pawl ih an tong sia, an rinhlahnak thu, an pawl thatak, nuam tak bang an um nak ih sin Khrih cu ziangtin saw an rel siat na sat ding. Jesuh hming an relsiat nak cu siar cawk le ruah ban ding a si lo.

Ruundamnak a cozo mi a hmingthang thawngtla pawl khal tarlang ve a tha ko ding. Ringhlel ih thuthen hman duhlo tu thuthentu in zumtu pawl ih huaisen tak ih an rel saknak ruangah thawngtla pawl suah sal ding in a lung kim. Thenkhat Khristian pawl cun an hrang paisa hawlnak dingah cui thwangtla pawl cu feh suak siang lo in thuthangtha sim ih feh suak ding ah an fial. A rei hlanah an thusal ih thawng an tla sal.

Camibuai nak ih cafir tu Khristian tlawngta pawl, veng le hnen thawn to aw tu innsang nu pawl, misual le thin tawi pawl cu Bible tel o in camsiat an si. Khrihbang nun nei lo nu pawl hmuahhmuah cu an ral pawl ih relsiatnak an tong. Tangdornak nun neilo tu pawl ruangah zum hrihlo tu pawl an na, ti san cu, 'ziangah ringzet in na tong, ziang na sim tih ka thei lo.' Cu ti vek thotho in John MacArthur khal in hi tin a sim, 'Jesuh in a hnatuantu pawl hnak in class tam a nei sawn a sih ka zum' a ti.

Thungaithlak lo ruang ah Alexander the Great kiang ah ralkap pa pakhat cu an ra hruai.

'Na hming ziang ha? Tin Alexander cun a sut.

'Alexander,' tin ralkap pa in ningzak nawn ten a sawn.

'Alexander maw? A si ah cun na hmingmaw, na um dan maw thleng aw!' tin ralkap lalpa in thu a pek.

Khristian ka si a ti aw tu pawl kan zaten rualrem tak in um a tha.

'Na duh lo mi na tuah lai ah na duh bang in a um thei ti hi rualrem awk lo tak in kan tong mi a si.'

H.G. Bosch

E.Stanley Jones in nikhat Mahatma Gandhi thawn kan rel mi cu hi tin a si a ti:

'India hi Khristian mi an sinak ka hmuh tik ah tampi lungawinak ka nei, curuangah ram dang mi le ramdang ukawknak um nawn lo in India ih mipi pawl nunnak hmang in India thansonak ding le ruundam an sih thei nak ding ah an mai cahnak an hman a tul. A si thei tin na zum maw, in sim thei kem? Gandhi cun ruat rero cingte'n hi tin a sim: ka lo sim duh mi cu nan nih Khristian pawl Jesuh Khrih bang tuk in nan nung ding. A pahnihnak ih ka lo sim duh cu, nan biaknak hi zianghman lo ruang ih nan sinak a nuam loh nak ding ah zuam uh. Ka sim duh mi pathum nak cu, duhdawtnak hi Khristian pawl thupit ter tu le ruahsan cu a si.

Gandhi ih rel mi an sim mi pakhat cu;

'Khristian pawl hi tin si lo hai seh la, kei khal an mah bang ka si thei ding.'

Brian Goodwin ih sim mi:

'China nauhak pa te cu Khristian tlawngah missionary pakhat pa ruangah caa zir in a um. A sayapa cu a zah zet. Kum rei nawn hnuah, an khua ah a kir sal tih a theih cun a riah nak hotel ah hong ton a tum. A sinan, missionary pa cun tong duh lo in hotel ih sin a rak daw. China nau hak pa te cu phun rero cing in a suak ih, 'hi bang in maw Khristian pawl an si theu.' Missionary sayapa ih kum tamtak a tuamhlawmnak le a ngaihsaknak kha hi ti vek ningzah thlaknak tum pi ruangah a hlo ral ta. China nau hak pa te hming cu Mao Tsetung a si.

Thuthang cu a va han thalo tak em. Hman seh la Pathian ah lung awi aw, hi thuanthu hi a za ten a si lo.

A KHAN 3

JESUH THU IN RUAH TERTU PAWL

A khan netnak ah Khristian dik le a hminglawng ih Khristian pawl in ziangtin leilung Ruundamtu hi an rel sia tih an sim. Thinnaunak za a si aw. Si khal sehla, a dang ih simfiang theinak a um ruangah Bawipa ka thangthat. An kiang nai ih um tu hnen ah Pathian Fapa rinum daan thu a sim fiangtu zumtu u le nau pawl khal an rak um.

Ka rualpi a si mi ka tlawngta pakhat cu ka vun ruat. A ni cu melanoma natnak thawn thizik duahdo khal sehla a ihnak room hi cu vanram te a bang. Sayamah (nurse) nu khan a mai caan ih a hung veh tik ah hitin a ti, 'Rob in Jesuh thu in theih ter sal.'

Robert C. Chapman in tangdor te in hi tumtahnak tumpi a tuah:

'Khrih thu sim tu tampi ka hmu nan Khrih bang ih nung an mal keicu Khrihbang ih nun hi ka tumtah mi a si.' A neta ih John Nelson Darby ih a thusim nakah, 'A simbang in a nung,' a ti.

William Arnot thu ka rualpa ih simdaan cu, 'A thusim a tha, a cangan a tha deuh, a si nan a nundaan hi cu a mawi hlei ce' a ti.

Sikh miphun ih sin a piangthar mi Sadhu Singh kha Khristian inn pakhat ah leng ding in sangkaadar (door bell) a hmet ih, an hnen um nute khan sangkaa cu a ong ih, cun a tlan kir sal ih Khrih a ra zo ti'n a pinu hnen ah cun hlauptla zet in a sim. Inn dang pakhat ah, nauhak pawl thawn an leh khawm lai ah nauhak pawl hnenah an thinlung ih an hngilh theilohnak ding ah thil mak tak a tuah. Cuizaan cu nauhak pawl in Jesuh thawn um tlang thei sehla tin an nu le hnenah an dil cio. A thuanthu ngantu pa in, 'A mah a tong zo pawl in an ngaihtuahnak cio kha an tongkam in an phuang cio a si. Khrih a bangnak cu a nunnemnak le a tuartheinak le a thlarau huham in kan hmu thei.

Jesuh – Milai Bang

Robert Murray McCheyne ih thuanthu ngannak sung ah, James A. Stewart in hitin a ngan: Mr McCheyne ih thianghlimnak theihthei nak cu thu a sim hlan hmanah a nun ziaza in thu a sim theh zo. Scotland sak lam ih Pathian rian tuantu pakhat thawn zaan khat an um tlang. Cu pa cun Mr McCheyne room ih sin a suah hnuah a lam dang tak in ka ngai ciamco,

mitthli luang thluahthlo in hi tin a sim, 'Oh, ka hmuh mi hmuahhmuah lakah hipa tluk ih Jesuh bang ka hmu dahlo' a ti.

Stewart in:

McCheyne thawn a Thianghlim hmun ah nuam zet ih thangthat le duhdawtnak thawn thianghlim pawl komnak reipi tuah hnu cun Kalvary duhdawtnak ih bual kan bang a si. Khrih ih rimhmuinak taan ta ih Pathian biak theng ih sin ra suak ta hrat in inn khat hnu inn khat pal in a feh vivo. A khawm awk ih a fehnak theu lam zin ih sin a ra suak ih, Britain khua pum puluk tiang in a hmutu pawl cun Jesuh hmuihmel keng in an hmu theh.

Tlan zuamnak le missionary tuan ih hmingthang Scottish mi Eric Liddell ih thu Sally Magnusson ih a ngan nak ah, Eric Liddell hi Japan thawnginnpi ih an khung lai ah Pathian a bang a si a ti.

Khristian a sinak bang in a nun tikah milai tampi khal a mai hnen ah an ra leng theu. Eric hi Siochang ih Tuluk (Chinese) lakih um a si ih an thawnginnpi sung ah khal Khrih hmel a lang ter. Nunau thalo le mi ih ziang hman ih an siar lo mi sumdawng pawl thawn khal an kawm aw; mi farah hrangah meihol a phurh ih, mino pawl khal Pathian thu a zirh; a sui nazi khal zuar ding in a man ringring ih, hockey lehnak hrang ih tul mi hrangah a ihphah tiang in a thlek a si.

Richard Hillary in a cabu ngan mi The Last Enemy sungah fiangten a sim mi cu a vanzam mawnpi Khristian pa le a ton mi minung lakih thiam a ti bik Peter Pease in a relsiat na sa ti a ngan. Hi pa ih tumtah mi pakhat cu amah te um ter ih zaangfah lo tak in do le a zumnak hi ti kuaikek thluh ding hi a tum dan a si. Hi pa cun Montrose ihsin Edinburgh lam pan in tlangleng thawn khual an tluawn khawm nak ah caan tha a ngah rori. A tuarnak pawl zoh ringring cing in, "na biak nak cu a lem a si, pupa san lai ihsin mal te tang lai mi, mi thawi pawlkomnak hrang lawng tha in a cem zo mi a si" a ti. peter do tu kha tong thiam leh mawi zawng hmang thiam a si ruangah peter tong fianglo leh tong hak a si bang tuk in a tong zawng ah a sup aw theu. Asinan Hillary in Peter ih ziaza kha a sim thei lo ruangah a thu rel nak ah a sung zo ti a thei aw. A thu sim mi le a zir nak kha tha ten a sim fiang thei lo ruangah, a net nak ah cun awn lo in le fiang lo in a bang ta.

Cui ruangah J. H Jowett in hitin a ngan:

Minung pawl in sim fiang ding har deuh nawn in an lo el rero mai thei. Theih nak lam in ol samtak in na neh nak ding khalah na tuar thei. Asinan rundam zo mi thu ah cun an lo do thei lo ding. "a dam zo mi pa thawn a um tlang an hmuh ahcun, ziangtin sim ngaih nak an thei nawn ding".

R. W. Dehaan ih ca ngan nak ah:

Kan fehnak ding hmun kan thlen hnu reilo te ah missionary pa cun cuikhua ih um hrek khat hnen ah thu simnak a nei. An hnenah rundamnak thu sim ding in a tim aw. Jesuh Khrih

tinak ding ah Jesuh kha milai pakhat bang in a sim ih, amah cu mi zangfah thei, mi ngilnei, duhdawt tu, ngaihsak thei mi le thil tha mi lawng a tuah tu cu a si. Cu tin a sim laiah hni siamso ten lung kim zet in lu rak suhnguthngo tu pawl kha a vun hmu. Cu tin thu a sim rero lai ah a thusim lai kha vun cawl ta hrat in thu a sut ta hai: 'Zo ih thu ha ka sim nan thei maw?' a ti. An lak ih sin pakhat in 'Aw, kan thei, kan khua ih ra leuhleuh tu'i thu si na sim a ti.' Hmunhla ih sin ra ih an taksa damnak hrang ih a ra tuamhlawm theu tu missionary sibawi pa ih thu kha an rel duh mi a si. Milai a ngaihsak dan kha Khrih a bang ih a nunnak ah Bawi Jesuh cu an hmu. A nun ziaza kha Khrih bang in a nung.

Sir Henry M. Stanley in:

London mi pawl biaknak lam lawnglawng ngaihsak ih an fehsual na sat lai ah thu sim ding in Africa ah ka feh. Kan ram ah cun ramthu hla le raldonak thu ruahnak pawl kha a dai zo. A si nan caan rei pi nawn thu ruat in ka um theu. A mah ten um mi putar David Livingstone ka hmuh tikah hi tin ka ruat, 'ziang ruangah hi vek hmunah a um? Ziang in saw hi tin um duhnak tuah?'

Thla tampi a liam hnu ah putar pakhat ka tong leh ih thu mak tak mai a rel mi cu, 'ziang kim tan in ih thlun aw' a ti. A fahnak, a ngilneihnak, a tuar theinak, a thatnak, le ziang tin a hna daiten a tuan thei tih ka hmuh tik ah a mah in ziang tin hman ih sawm lo pipi in a mai ruangah ka piang thar riangri.

Billy Graham cu President Gerald Ford, Jack Nicklaus, le a rual pi dang thawn golf an leh thu kha R.C. Sproul in a sim. Cu pa cun a rual pakhat hnenah Billy bang ih biaknak thu lawnglawng rel tu hi a duh lohnak thu a sim. Cu tic un golf thawi ding in golf balls (bawlungte) cu thin heng nawn in a retnak sung ih ta cu a vun lak. A rual pa cun hitin a sut, 'Billy cun na tlunah a lo titha deuhlo maw?' a ti. Cui pa cun thin nuam lo nawn in, 'si hlah e, biaknak thu a rel lo?' Sproul cun, 'mak tinawn in, Billy Graham cun Pathian thu, Jesuh thu le biaknak thu a sim lo nan a bawm tu pa in Billy hi biaknak rel sia tu ih a puhmawh tumnak ruangah a mah riangri ziang tin a cang ti ah cun, 'Billy Graham cu a hmel ah Khrih a bangnak ruangah a bawm tu pa kha thin nuam lo in a um riangri.'

Ni khat India ih missionary then khat in missionary pa Silas Fox hrangah lehpannak an tuah sak lai ah an inn hnen Hindu nu cu Mr Fox a ra tong ih a suak sal. A suah hnu ah mak ti zet in a ra tlan lut sal ih, 'A hmel ah Pathian ka hmu' a vun ti. Pathian tamtak a ringtu nu cun Silas Fox hmel a hmuh tikah pakhat lawng a um mi Pathian nung cu a hmu ngah riati.

A sin an thianghlimnak cu milai pawl ih zuamnak loh cun a ra thei lo tih kan thei. Hi nah hin milai ih tuahduhnak (will) a tel. Zumtu pawl cun thianhlim an duh ding ih an mah le an mah khal thianghlim ding in an tuah aw ding. A sih le, 'ziang tin milai in thianghlimnak lam kan pan thei ding?' ti ngiah tuah a tul.

Siar zom aw!

A KHAN 4

ZIANGAH THIANGHLIM A TUL?

Ziang ruangah zumtu mi in thianghlim a duh ih? Ziang ruangah 'ka Bawipa bang sinsin ka duh?' Ziang ruangah Khrih bang in harsatnak tuar theihnak cu a neih?

A si, hihicu a pianthar ih sin thawkin a mah te ih um mi a si. Sual huatnak cu a neithar ih, thianghlimnak nun khal a thar in a ngah. Thiangthlarau ih pawlkomnak in thianghlim nun cu a suah ter. Nunthar cu a mai nunnak ah nehduhnak in a mah te'n a ra lawng mi kha a si.

Cuihleiah, ziang ruangah Khristian pakhat in thianghlimnak cu a hawl ding, ziang ruangah leilungtlun thlemnak le taksa duhnak le khawsia cu a doding tih kha ruah na sat ding a um.

Sualnak ih a thalo bik pakhat cu Bawi Jesuh hming kha zahpalhlohnak kha a si. Bawipa le dungthluntu pawl ih tuah mi ruangah leilung lenglam hi cu dinghter in a um. Dungthluntu an sual pangah cun minung pawl in Bawipa le a hming cu rel siat in an um theu. 1987 ah TV ih thusimpa kha nu le pa sualnak lam ah a tel ve tikah an ram ih an theih tak bik Pathian a um lo ti ih rel tu in hi tin a sim, 'ziang ruangah biaknak cu a siat theh, a mawi lo, fihnungza si tih hi himihin a hmuh ter.' Nu le pa lam sualnak le tualthah ruang ih sualnak raung ah hin David cun, 'Bawipai hmin cu hmuhsuam ter tu ah a cang' (2 Sam. 12:14). Victor Jack in sual tuah hnuah thil pali a thi a si tin ca a ngan: Pathian hmuimel a thih ter – 'Pathian duhloh zawng thil' (2 Sam. 11:27); David ih hnangamnak a thi – 'ka sual zo'; a hnget mi David ih lal tohkham a thi – 'na inn ihsin naamhriam in a lo taan dahlo ding'; leilungpi hmai ih a tetti (witness) kha a thi – 'raal pawl in Bawipa an relsiatnak ding in na tuah zo.'

Thianghlimnak hrangih tuah ding mi dang cu kan sualnak ruangih man in peek sak tu Ruundamtu kha theihnak a si (1 Pet. 2:24). Thinglamtah par ih a thimi Pathian Fapa kha zumtu in kan ni ruah a tul lo tla kan ti thei ding. A si ah cun kan sualnak ruangih thihnak tuar ih A thisen luan ter tul a si ah cun ziang ruangah a dungthluntu pawl in sual an puh tik ah a ngai dam thei theu?

Khrih ih duhdawtnak ruangah thianghlim ih nun theih kha a si sawn. A ral kan si lai khal ah in duhdawt thothe a si. In rundamnak ding hrangah a duhdawtnak kha siar cawk loh man peknak thawn in in hmuh a si. Biaknak lam ih thaten kan nun theinak ding hrangah a tul mi thil pawl in tuah sak theh zo. A tuahnak hnak ih duhdawtnak dang a um thei lo. Hi bang duhdawtnak thei na cing in kan nun hlun ah kan kirsal leh a si ah cun riahsiat za thungrulh sal nak a si ding.

Hngilh thei theumi thupek an ti mi olten kan hngilh theu mi cu, 'Keimah ka thianghlim ruangah nan nih khal thinghlim ve uh' (Puithiam 11:44; 1 Pet. 1:16). Peter cun rinhlehnak umlo in in tan ta si khal seh la tuisun ih a cang rero lai cu a si, hi thupeek hi OT ah kan hmu thei lai. Pathian ih thianghlimnak a ti mi cu Amah hi a si ih, A Fapa thaten a zoh mi poh cu Amai sinak cu coter an si ve.

Sualnak in Pathian thinlung a Kuai ter

Thianhlim duhnak in Khrih kan duhdawtnak hi a lang ter ih Amai hrangah hmanruatha kan si ding. Amah kan duhdawt taktak ah cun Amah kan lung awi ter ding. sualnak lawng in Amai daan bal a si lo, a si nan Pathian thin khal a nat ter, a dikah cun thianghlimnak in Amah cu a duh. Jesuh in 'Keimah in duhdawt ah cun ka thukham pawl nan thlun ding' (Jn. 14:15). Thianghlimnak cu thupek a si (1 Pet. 1:15, 16; Heb. 12:14).

Sualnak in zumtu le zumlotu pawl a siat suah. Zumlotu in Khristian thatlohnak an hmuh tikah ziang tin an ti ti ah cun thuthangtha in minung nunnak a tuah thalo hrimhrim an ti ih an

ngaihsak duh nawn lo. Bawipai dung an thlun duh lo lawng si lo in Khristian rinnak kha phurzet in an nautat bet lai. Mark Twain in Khristian a sinak ih sin a baan san, ziangah ti le Khristian pawl ih saal sinak kha an ngaidam thei ih, fihnung thu an sim ih, thilthalo an tuah tin a thei. Mahummad in Jews le Khristian pawl hnen ih sin Pathian thu diktak cu a thei. Brian Goodwin cun hi tin a sim, 'Khrih le midang ih duhdawtnak hi a tu Muslim pawl sinak bang in a thuanthu fehdaan lamzin hi a thleng ding a tul' a ti.

Sualnak kan tuah tikah zumtu dang pawl khal an tlusia ih, an bei kan dong ter ih kan tlu sia ter ve. Kohhran a si loh le sungkhar ah maw kan mah in rinsan tu pawl hi kan natter a si. Kan mai inn sungsang khal in ningzahnak le harsatnak kan tong. Kan sualnak hi midang thawn a pehpar ah cun kan Kohhran khal in hmingsiatnak a ngah ve, a si nan sualnak kan nei thup khal a si le thlarau lam khal a niam ter ih a hming khal a siat ter. Zumtu mino pakhat cun Pathian hnenih a thlentu khan amah le amah a tih khaw aw lo ruangah a mah phatsan tu le a buaiter tu a si tin a ruat.

Thianghlim nun ti mi cu a thabiik ih nunnak hi a si – thlarau, thinlung le taksa hrangah a thabiik. Taksa le thinlung damnak hrangah a tha. Sualnak, ningzahnak le natnak phunphun ih sin in ruundam. Lungawinak kim le kumkhawnomnak ah in hruai (1 Jn. 1:4; Ps. 16:11). Nauhak te pakhat cu mithmai sia zet in an meeting nak ih sin a hun ding so ih, ziang a cang ti kha mi pakhat in a vun sut. 'Can khat sungih lungawi le thianhlim hi a har' tin a let. A si nan thudik ah cun thianghlimnak tel lo cun lungawinak ngaingai a um thei lo.

Theihzom zel ding ah cun kan pumpi hi Thiangthlarau ih biakinn a si, hi ti hin thazaang in pek, 'cu ruangah taksa pum siseh thlarau si seh a balh tertu pohpoh cu hlon in thianghlim ten um uh si; Pathian upat tihzahnak thawn nung uh si' (2 Kor. 7:1). Kan sungih in cencilh ringring tu le kan rualpi a si ringring tu pathian hmuahhmuah hnak ih tum Pathian a si mi ih a ropitnak hi kan hlohter dah lo ding. 'Ziangah ti le a tu ah siseh, hmailam hrang khalah siseh, nunnak in tiamkam a si (1 Tim. 4:8). Hihi cu kumkhua hrangah timtuahnak tha bik cu a si. Ni khatkhat ah Bawi Jesuh cu kan tong ding. A thu thennak tohkham hmaiah kan ding ding. A tiduh san cu a tihnung mi thimlak ih sin tleunak ah a tu kan um thlang ding a si. Cu micu thianghlim nun tih nak cu a si.

Sualnak thu thentu Hmurka

Thianghlimnak in Bawipa hnatuannak a nuam terih sualnak in hmurka cu thu a then. Sualnak le thilthalo theihnak hi phuanawkloh soal a si ih minung tha a nem ter. Thlarau pawlkomnak lam ah nuam a ti lo. A mai sinak kha a siatsuah ter ih a zum theihnak khal a fiang nawn lo.

Thianghlimnak in thlacam a nuam ter. 'Kan thinlung in in mawthluk lo a si le Pathian hmaiah ralthatnak kan nei a si. A hnen ihsin kan dil mi poh kan ngah, ziangah tile a thupek mi kan thlun ih a duh mi kan tuah ruangah a si (1 Jn. 3:21, 22). A sim duh mi cu 'ka sualnak hi zianghman poisa loin um ningla, Bawipa in ka thlacamnak a ngailo ding' (Saam 66:18). Sualnak in thlacamnak lam zin a cat ter.

Cun, Pathian thawn pawlkomawknak a cat ter. Cu micu a besia zet a bang nan a rak sia zet. Zumtu pawl Pathian thawn an hlatawk tikah tihnung za a si. Pathian thawn a zom aw ding, a si lohle amah zuar thlai thei tu thlemnak kha a sung a peek hai, a nunnak thimtertu kha a hlonhlo ding a si ti ih thu relcatnak a nei ding.

Pathian tihzahnak hi thianghlimnak hrangih forhfial tu cu a si ih; cucu thazaang tam pi in petu a si ding. 'Pathian tihzah' ti hi kan rel duhdah deuh a bang, a sinan a relduh mi sawn cu tihzah le upat ding dang zianghman a um lo ti hi a si. A caancaan ah 'tih' ti mi kha hiti vek in khal a duhnak a um thei – Adam Pathian tihnak, Amai lungawilo zawng tihnak, Amai daan (his discipline) tihnak hi a si. Pa ih sualnak ruangah tu le fa sin thum tiang le fa sin pali tiang in Bawipa in a tong (visit) tih khal ruahsannak a sum; pacing tamtak an nupi hnen ih an rinumlonak pawl kha an fapa hmang in a sualnak theihter sal in a um.

Cui hnu cun, ziang ruangah thianghlimnak hawnak hi kan thlauthla dah lo ding ih, ziang ruangah in Ruundamtu bangnak ding ih thansonak ding ah forhfial mi kan si ding ti pawl hi ruah ding a um.

A tu cun thianghlimnak thu ah nasa zet in kan ngaihtuah caan a si ta. Thianghlimnak (sanctification) ti mi hi thianghlimnak (holiness) ai ah tongdang hman a rak si ta ti kan thei pei.

A KHAN 5

THIANGHLIMNAK PALI

Joe cun rundam a sihlana ah Thiangthlarau in hmainsinnak a tuah zo tikha a thei aw lo. A dik ah cun a pian hlan ih sin hmainsin kha a rak si zo. A vun thanglian ih a rin vek in thil pawl cu a ra cang suak lo. Zumtu diktak pawl thawn komawknak cu a tuah. Nikhat cu midang pakhat in cahnak (tract) cu a ron pe. Khristian thuthannak aw kha rinloh pin a vun thei. A hnaturan nak ah a rualpa cun thu a sim. Thuthangtha simnak cu TV in a zoh. A nupi a pianthar hnu ah an inn cu lamdang zet in a thleng aw. Rundamnak a ngahnak hrangah Thiangthlarau ih a rak tuah sak zo nak thu thawn 'a mil awk' (coincidences) thu kha a vun mang leh sal.

Joe cun Jesuh Khrih kha Bawipa le Rundamtu ih a zum hnu cun Pathian hmai ah thianghlim ih umding daan kha a zir leh. Tu cun 'Khrih sungah a um' ti Pathian in a hmuh ta. A simduh san cu Khrih hi a mai thianghlimnak cu a si ih, cuiruangah khal vanram a co theinak a si. Satan ih uknak leilung tlun thil ri pawl thawn hi cun a buai nawn lo. A tu cun leilung thawn a pehparlo ih Khrih ih member a si zo.

Joe cun a nunnak danglamnak a thei tan ta. Sual huatnak a nei thar ih, thianghlim ih nun khal a thar in a hiar. Sual a tuah lainan a hlan bang in a si lo. Sualnak in a nunnak a neh nawn lo. A duh daan bang in sual a tuah duh nawn lo. Cun sual a tuah tikah a tuah mi thil ruangah a ning a zak theu. A nunhlun cu a hlon theh ding a si ta. A tong daan khal a fiang ih ngaihthlak khal a nuam. Thianghlimnak lam ah a thang so na sa ti hi rinhleh rual a si lo!

Thawhlehni ah khan Joe cu a thi ta. Ruundamtu thawn hmaitawn te in an tonawk tik ah danglamnak nasazet cu a ra thleng. Joe cu taksa le thlarau lam ah Jesuh a bang ta. Sualnak phunkim le siatsuah thei mi phun kim ih sin kumkhua in thlahsuaah a si zo.

Tumtahnak dik lamzin pan uh si

Hi khan pali nak sung ih Joe nunnak hi Thukam Thar sung ih kan hmuh mi thianghlimnak hmuh daan pali thawn tathim mi a si. A si nan cui thu kan sim hlanah ziang mi ha' thianghlimnak' ti ih a rel duh san cu ngaihtuah sehla a tha ding.

Thianghlimnak (sanctification) cu tongdang in thianghlimnak (holiness) a si. Thukam Thar ih tongmuril ah cun a pahnih ih lehdaan le tongkam cafang bang aw a si ih, a duhnak khal a bang aw.

Thianghlim (holy) ding le thianghlim (sanctified) ti mi hi thenhrang ding a si. Bible sung ih sim duhnak cu a bang rep aw mi a si.

Thianghlim ding ti mi cu famkim deuh ih tuahding a si tin ruahsual pang khal a um thei theu. Hihi cu a dik thei lo, ziangah tile Jesuh khal a mah le amah a thiang aw ter ti'n kan hmu (Jn. 17:19), kan thinlung in Khrih cu kan thian ter ding (1 Pet. 3:15). Amah sinak hnak in famkim sawn in amah le amah a tuah aw thei lo, cun a famkim nak kan bet thei cuang lo. A si nan A Pa ih tuan ding ih a timi cu Amah ten a tuan thei, cun kan nunnak ah Amah cu Bawi bik le Pathian bang in kan tuah thei a si.

Bible sung ah thianghlimnak (sanctification) a si lohle thianghlimnak (holiness) hi cu minung le thildang pawl hrang ih hman a si. Thumkom Pathian cu a thianghlim ih, cu mi cu thiltuah mi pawl ih sin a dang te'n an um ih an sinak le an tuahnak ah a thabik in an tuah (Puithiam 11:44-45; Jn. 10:36; 1 Cor. 6:19). Sinai Tlang thian terih a umnak san cu daan peek nak hmun a si ruang ah a si (Exo. 19:23). Thukam Hlun sungah Pathian in a ni sarik nak a thian ter (Sem. 2:3); a hnatuan nak ihsin a colh ni ding hrangah a tuah mi a si. Fapa tir hmuahhmuah le tilva lak khalah a pa fatir hmuahhmuah cu Bawipai hnen ah an thian ter (Exo. 13:2) ih Pathian ta a si tin an ruat cia. Puanthlam le a sung ih a um mi hmuahhmuah kha an thian ter, cu mi cu Pathian biaknak hrang ih ret cia mi a si (Exo. 40:9). Israel mi pawl an sual nak ruangah an mah le an mah an thianfai aw ter (Is. 66:17). A sim duh mi ah cun an mah le an mah an thianghlim aw ter thei ngaingai lo.

Zumlo tu pawl hman thianfai ter a theih tin ruahnak a um. Tahthimnak ah, 'a nupi thawn an komawk ruangah cui Pathian theilo pasal cu thianter in a um' (1 Cor. 7:14). Cu pa ih rundamnak cu a dik ngaingai a si ti duhnak a si lo. A duhnak ngaingai cu cu pa cu a lenglam thil thawn a hran te in a um ziangah ti le Khristian nupi a neih ruangah a si. Zumtu pakhat in mi tlunih thuneih theinak, thlacam pi nak hi that hmemnak tumpi a si.

Hi thuthawn pehpar aw in 'hran ih um' ti mi hin thianghlimnak (sanct.) ti ih hman mi hmuahhmuah cu a huap theh.

A tu ah Thukam Thar sung ih kan hmuh mi thianghlimnak pali pawl hi kan zoh sal hnik pei. Cu pawl cu hi ti hin a theih thei.

Pianthar hlan ih thianghlimnak

Sinak thianghlimnak

Kut tuahmi lole A thang somi thianghlimnak

A famkim thianghlimnak.

Pianthar hlan ih Thianghlimnak

Zumtu hmuahhmuah cu rundam an si hlan ah Thlarau Thianghlim in a thianghlim ter zo. Paul in Thessalonica pawl rundam an si thei nak kha pathum in a sim (2 Thess. 2:13).

Pathian ih hrilnak.

Thlarau ih thianghlim ternak.

Thutak an zumnak.

Peter khal in hi bang thiamthiam in a ngan (1 Pet. 1:2).

Pa Pathian ih hrilnak le kaih nak.

Thlarau ih thianghlimternak.

Jesuh Khrih thungainak.

A Thisen ih bualnak.

Hi pahnih ih sim bang tuk in, thianghlimnak hi pianthar hlan ah a ra zo. Thlarau Thianghlim in cu pa cu Khrih ta a si tin a ret cia. Cu ti cun cu pa cun thutak kha a thlun, cun Khrih ih thisen sunglawi thawn bualnak cu a hrangah a khiah cia.

Sinak Thianghlimnak

Mi pakhat rundam a si ve le ten, a sinak kha thianghlimter a si zo, a san cu Pathian in Khrih ah a um ti a hmu ih, Amai hrangah leilung thu thawn pehpar lo ding in a then sak (1 Cor. 1:2). Khrih hi amai thianghlimnak rori a si (1 Cor. 1:30).

Zumtu dik hmuahhmuah cu mithiang an si; Pathian ih khiah cia mi an si. A thizo mi Khristian nauhak te pakhat kha mithiang ah ruah a si. A khatlam in zoh sehla, Khristian taktak a si pohpoh a thi maw, a nung maw a si khal le mithiang a si. A si nan a ni cu tisa daan in a nung thotho ding (1 Cor. 1:1,2; 3:1,3). Amai sinak khal thianter in a um dingih a si nan a nun caanah cun a thiang ngaingai thei lo. Mi thianghlim pawl cu lehhnu khalah thianghlim dingih forh mi an si (1 Pet. 1:2, 15, 16).

Dungthluntu 20:32 sungah, 'Thianghlim terzo mi hmuahhmuah' ti mi cu zumtu hmuahhmuah ti in a phuang. Dungthluntu 26:18 sungah Bawipa in a mi pawl hi tin a sim 'zumnak thawngin Ka sungih thianhlim terzo mi hmuahhmuah,' Korin mi pawl khla hi tin sim in an um, 'Khlohfaizo ... thianghlim terzo ... ding terzo' an si (1 Cor. 6:11). Hi thu hmuahhmuah cun sinak thianhlimternak hi a kawh hmuh theh.

Kut tuahmi lole A thang somi thianghlimnak

Cu a si ruangah kuttuahmi thianghlimnak ti khal a rak um. Hi mi hin nitin kan nunnak ah ziangtin kan um ding ti hi a kawh hmuh a si. Kan nunnak ah Pathian thawn in then aw ter thei tu sualnak le thilthalo tuahnak pawl lakah kan nung tla a si thei. Ziang tik lai caan khal ah thianghlim ding ih thazaang in pe tu thianghlimnun hi a tak ih tuah ding a si. Hi hi thianghlimnak ih umdaan kan rel theu mi cu a si.

John 17:17 sungah Jesuh in Amai hrang ih thla a cam ah khan hi thu hi a sim: 'Annih cu na hnen ah thudik in thlenter hai aw; na tongkam cu thudik a si.' Paul in Korin mipawl thazaang a pe ... 'Cu ruangah taksa pum siseh thlarau siseh a bal tertu pohpoh cu hlon in thianghlim ten um uhsi; Pathian upat tihzanak thawn nung uh si' (2 Cor. 7:1). Cu bang

thiamthiam in Peter in hi tin a ngan, '... a lo ko tu Pathian cu Pathian thianghlim a si bang tuk in nitin nan nunnak ah thianghlim in nung ve uh' (1 Pet. 1:15).

A hrante'n kan um ding a si ah cun kan kiangkap ih um rundam si lo mi pawl thawn kan dangaw rori ding a si. Caan khatkhat cu hi mi hi eithe (swallow) ding ih thudik haktak cu a si. Danglamawk ter hi kan duh lo. Rannung rual bang sitla kan duh. Mai kiangkap hrawng ih hminglangh kan duh mai. Si khal sehla Pathian in dangaw rori ding ah in duh.

Pathian in Israel mi pawl a kawh tikah, Balaam ih sim angin, 'An mah te ih a nung mi mi phun an si, Miphun dang lakah a siarcih aw mi an si lo' (Mipumsiarnak 23:9b) hi bang in siter a duh. A hran ten phun dang zet ih um hran ding ah thu dik a zirh. A rawiaw mi thlaicii cu an lo ah an tuhkhawm lo ding (Puithiam 19:19). Pat phunhnih ih tahmi kerfualpi an hruk lo ding (Lev. 19:19). Caw cang le rangpa cu hna an tuan tlang ter lo ding (Deut. 22:10).

Si khal sehla Israel mi pawl cun an duh lo. A rei hlanah an ni cun miphun dang pawl ih an neih vek in uktu ding an dil (1 Sam. 8:5, 20).

Cu bang thiamthiam in tuni kohhran khla in thil fate tiang in tuah ding a tul lo.

A Famkim Thianghlimnak

A pali nak thu cu a famkim thianghlimnak a si. Hi hi zumtu hrang ah hmailam thil a si. Ruundamtu cu hmai tonte ih a hmuh tikah sualnak hmuahhmuah le a balter thei thil hmuahhmuah ih sin kumkhua in a then aw ding (1 Jn. 3:2). Bawi Jesuh thawn an bang aw ding ih famkim thianghlimnak nun a nei thlang ding.

Kolose 1:22 sungih kan hmuh bang in: 'A Fapa taksa pum rori in thihnak a tuarnak, remnak a tuahnak cu a hmai kawh mi thianghlim, mawhnak nei lo le soiselnak neilo in thlenter a lo duh ruangah a si.'

A dang khalah Jude in kan Bawipa ih in umpinak thu khal hitin in sim, '... sual mawhnak nei lo in lungawinak thawn a sunglawi mi a umnak ah a lo thlenter thei tu' (Judas 24) a ti.

Himi pawl hi thianghlim nak ih ruah ding pali pawl cu an si: pianthar (conversion) hlanah ziang a cang; pianthar laiah ziang a cang; nikhat hnu nikhat ziang a ra cang rero; cun Bawipa kan hmuh tikah ziang a cang ding. Hi mi hi hi – cabu sung ih ruahding thupi pathum nak cu a si. Tahthimnak ah, Khristian pawl ih hmasawn daan cu ralkap ih ralthuam thawn tahthim in a sang tu khan ah a sim.

A KHAN 6

PATHIAN RALTHUAM FAMKIM

Thianghlimnak ti mi hi Thukam Thar sungah a phunphun in a um.

Thianghlimnak cu a hlunmi hlon, nunhlun suahih nunthar hruk, a tharih thuam awk thawn a bangaw a si (Kolose 3:9-10). A tharih thuamawk timi hi Khrih ih nunnak diktak a si. 'Kan Bawipa Jesuh Khrih kha raldonak thuam vek in hruk uhla tisa sual duhnak le hiarnak pawl cu bang thlang uh' (Rom. 13:14).

Thianghlimnak ih a dang tahthimnak cu sabit kung ih rah tha vek a si. Khrih cu sabit kung a si. Zokhal Khrih sungih a um tu cu rah tampi a rah ding (Jn 15:1-17). Paul khalin hi thu hi, 'Thalrau ih rah' ti in Galati 5:22-23 ah a rak sim ve. Khrih ih duhdawtnak kha Paul in thianhlimnak vekin a hmu a si. Cu vek in zumtu sungah khal a si ve (1 Kor. 13). Paul khal in ralkap ih ralthuam vek ih ruahnak a pe (Efesa 6:10-18).

Ziang ruangah Ralthuam kan tul

Khristian nun cu ralpi vek a si ih zumtu cu ralkap vek a si. Raldonak na sa zet ih a um rero laiah, a minung pawl hnak in doawknak hi a thupi sawn a si. Ral bawipai hnenih pum a petu le amah thawn a nai bikih a dingtu ralkap pawl cu an tinmi bik an si. Ralkap in a hriamhrei kha a hmingmen ih zumtu pawl parah a lak in a hmang lo.

A netnak ah cun fiang ten a lang, 'Kannih in duhdawtu thawngin hi thil hmuahhmuah tlunah nehtu kan si' (Rom 8:37). Pathian kan lamih a tan ah cun, zoso in dodal thei ding (Rom 8:31). Neta bikah amah a dodaltu hmuahhmuah cu Jesuh hmai ah an khuk an bil dingih Jesuh cu Bawi a si, Pa Pathian sunlawinak ah tiah an za ten an phuang ding (Filipi 2:11).

A si ah cun ziang ruangah raldonak ah ralkap pawl ih ruang pawl an phurh mi kan hmuh? Ziang ruangah thuthangtha sim thiam tampi le zirhtu thiam pawl an hantuan nak in an suah thluh? Ziang ruangah kan tlaksiat nak a tam tuk.

Midang pawl in an rak ton zo vek in, kan zaten a tihnung mi tlaksiatnak sungah kan um a si. Hi thil tong lo ding in ralring in umuh, Dungthluntu Paul in Efesa 6:10-18 sungah raldo thu a rak sim zo. Cui sungah him teih kan um theinak dingih a tulmi le doawknak ih a nehnak kan co theinak ding a um a si.

Kan cahnak silo, Amai Cahnak

A hmaisabik ah, 'Bawipa thawn nan pehzom awknak le Amai cahnak thawngin nan thazaang cu cakter sin uh (v. 10). Kanmai cahnak kan rinsan sungcu thihnak lam kan pan rero a si. Kan ralpa cu micak bik a rak si. Kanmah te cun amah neh thei ding in cahnak kan nei lo. Kan thiltitheinak tumbik cu kanmai tawntaihnak thei tahratin Amai thiltitheinak kan parih a thlentermi a si. Paul ih a rak sim mi kha a dik lo maw, '... Ka tawntaih tikah ka cak a si' (2 Kor. 12:10). Kan tawntaihnak hmuah cu Pathian in a thiltitheinak in in ti famkim a si (2 Kor. 12:9).

Ralthuam Famkim

Cui hnuah Pathian ralthuam kan hruk ding khla a tul. Kan hmuh vekin, taikhap, taangphaw, kedam, thirphaw, lukhum, ralnaam le thlacamnak pawl an tel a si. Paul in hi thu a rak ngan laiah amah kiltu Rom ralkap pawl ih ralthuam a rak hmuh ruangah, cui ralthuam ihsin thlarau lam thawn tahthimnak a rak lak tla a si thei. Cu ruangah kan ruah ding mi cu, 'ziangah Rom ralthuam le thlarau ralthuam a bang awk?' A dik ngaingai ah cun himi cu ralthuam ngaingai a silo, ziangah tile, 'Raldonak ih kan hman mi cu leilung hriamnaam an si lo; a cakzet mi Pathian ih hriamnaam sawn an si' (2 Kor. 10:4). Mi hrekhat in hi thu in Khrih ih kansinak a langter a si tin an zum. Tahthimnak ah, taangphaw ai ah dinghnak cu rundamnak kan ngah ih Pathian ih in pekmi dingnak a si an ti. Ralthuam ti mi in Khrih thawn kan pehzomawknak ruangih kan ta a si mi dingnak, thudik, zumnak le rundamnak a kawhmuah a si ahcun zumtu pawl an siatral thei lo ding. Khristian pawl hi a diklo mi zirhnak a silole nuncan ziaza thatlohnak ruangih an tlaksiat kan thei dah lo ding. Hmunkhawm ih a feh

tlangmi Khristian pawl hrangah thildang hrukding a thupi lo, ziangah tile, annih cu ralthuam thawn an thuamawk cia ringring ruangah a si. A sinan Khrih sungih kan sinak a kawhhmuh cu a si lo. Cu micu nitin kan nunnak ah a takih kan tuah tengteng ding mi a si. Pathian ralthuam in Khristian nundaan timi a tarlang a si tiah kan zum. Khristian ralkap in soitonglo nun a neih ahcun, a dotu ih relsiatnak a neh a si ding. A ti sancu, thiltha tuah dingah ralthuam hruk ding fialmi kan si. Ziang tivek ralkap so kan si tile ziangtin kan nung tihi suh theih asi.

Satan Tumtahnak

Satan bumsiatnak do thei dingah Pathian ih in pekmi ralthuam kan hruk ding asi (Efe. 6:11b). Satan cu a depde ih Pathian ih minung pawl do dingah lamzin a phunphun hmangtu a si. Kan ralpa cu zo a si ti kan theih a tulih thlemnak a phunphun a hmanmi sungah tla soal pang lo dingin kan ralrin a tul a si. Cu a sile satan thlemnak tihnung cu ziang vek pawl so a si?

A hramthok ihsin satan cu thuphan pertu a si ih, thuphan hmuahhmuah ih pa asi (Jn. 8:44). Satan in Eve hnenah Pathian ih a lo simmi a diklo asi tin a bum.

Satan cu mibum hmang a si. Ani khal tleunak kha vancungmi bangtuk in a tuahaw terih a hnaturan tu a hnenum pawl khalin dinghnak hnaturan tu pawl vekin an tuah aw ter a si (2 Kor. 11:14-15). Vei khatkhat ah Bible hmangin mi a bumih, mangbangza le khuaruah harnak a phunphun khal mi bumnak ah a hmang theu a si (2 Thess. 2:9). Mibum hmang rulpi a si vekin, kimzet le thiangezti Khrih a thluntu Pathian minung pawl hruaisual dingah lamzin a hawl rero a si (2 Kor. 11:3).

Satan cu mi relsiatu asi ih, kan unau pawl soalpuhtu asi (Thup. 12:10). Bawipai minung pawl a dodal tu pawlcu Satan hnaturan tu an si.

Satan cu mi thu cawngtu a si. Pathian ta a si mi thil hmuahhmuah a cawngtu a lemnen lawng a si. Moses in mangbangza a tuah vekin Egypt mitkhelh dawithiam pawl khal in tuahthei ve dingah Satan in a rak bawm a si (2 Tim. 3:8).

Satan cu mi beidong tertu a si. Paul in Korin mi pawl hnenah riahsiatnak a tuartu khan an ngaithiam lo le, satan in thanau sinsin dingin a rak forh pang ding ti kha ralrinnak a pek a si (2 Kor. 2:7-11). Pathian in mi ralhrut pawl a hmangtheu tikha satan pa in a thei.

A tuah duhmi lamzin pakhat cu mi thekdarh le nehtu si ding hi a si. A siat ciami inn a mah ten a dinsal theilo bang tukin, satan pa cun mithianghlim pawl lakah remawklahnak thlaici a tuh a si.

Satan pa cu a caancaan ah kiosa rilrawng bang dehding hawlah a tawi rero (1 Pet. 5:8). A mah le a hnaturan pawlih tumtah mi cu mi siatsuah ding hi a si. Kohhran a soisel (Thup. 2:10). Cuvek in minung pawl siatralnak dingah ritheimi thil, thlarau soal, zu, tisa hiarnak le soalnak a phunphun a hmang a si.

Satan pa in Peter hmangin Jesuh thinglamtah parih tuarloding in a thlem. (Mark 8:31-33) vekin Khristian pawl khal thinglamtah parih tuar dingmi ningzahnak, tuarnak, le thihnak pawl hrial dingah a thlem ve a si. Thlarau lamih nehnak nasazet kan neih ih kan parhawk lai fangah satan pa cu nasazet in in rak do rero a si.

Satan le A Rualpi pawl

Zirhtu sual pawl, zumnak sual pawl, uktu thalo pawl le thutak dotu pawl kan do theu sihmansehla a cui kan domi pawl cu thi le sa a neimi an si lo ti fiangten kan hmu. Raldonak ih a teltu cu Satan le a rualpi pawl an si, Paul ih a rak sim bangin, 'Kan do mi pawl cu milai an si lo, van ih a um mi thlarau sia cahnak pawl, uktu pawl, thuneitu pawl, le hi a thimmi leilung pumpi uktu pawl an si' (Efe. 6:12). Hi Bible cang in thlarau sia a simi hmuh theilo ka do a si ti in sim fiang a si. Cui thlarau sia pawl cu ralkap pawl lungrual vekin, lungrual ten an um. Cui pawl cu ziangvek sinak neimi an si ti kan thei lo nan, an zaten satan thupeknak hnuai ih a um thluhmi an si. Cui thlarau sia cahnak pawl cun Pathian hnatuan siatbal dingah le a hnatuantu pawl hrem dingin lamzin phunkim an hmang.

Paul in kannih kan domi cu hi a thimmi leilung uktu pawl an si a ti tikah, cui pawl lawng kan ral an si ti duhnak a si lo. Kan ralpi pawl cu hi leilung, tisa le thlarau sia (khawsia, khuavang) timi pathum hi an si. A sinan Paul cun kannih kando mi cu satan le a rualpi pawl ansi tiah a sim.

Nan Umnak Hmunin Tanla uh

Kan umnak hmun ihsin tan kanlak theinak dingah Pathian ralthuam famkim kan tul. Kan ralpa cu ziang tinkim a thei thluh lo nan, thu tamtak a thei ih, kan cahlohnak zawnte khal a thei. Kan sinak pakhat te hman kan thup thei lo.

2 Samuel 23:9-10 sungah, Eleazar cu a umhmun ihsin a tangih Filistin mi pawl cu a ralnam in a sat ciamco hai ih a kut a hit teh ih a ralnam humnak hman pharh thei nawnlo tiangin a ral pawl a thah thu kan hmu. Hi thuin kan nunnak ciarah kan neih dingih a tul mi tuartheinak le tumtahnak a tarlang a si.

Paul cu ralthuam famkim hruk dingah a tiar aw cia zo a si. Zirhtu hrekhat pawl cun raldonak ah a neta ralthuam pathum hnakin a hmaisai pathum kha a thupi sawn asi tiah an sim.

Taikhap ai-ah Thudik

A hmaisabik ralthuam cu taikhap aiah thudik ti mi asi. Taikhap ih thupitnak cu ralkap pa in raldonak ih a buailohnak dingah a korfualpi kha taikhap in a tenhngget a si. Cu ti a sile, Khristian pawl khal zumnak in ral kan do laiah in hnaihok tu thil pawl hrial thei dingah thutak kan hmang ding. Jesuh in a dungthluntu pawl hnenah pau tuahnak ih zu in le sa ei in siseh, nun khawsaknak helhkam ih um lo dingin ralrinnak a pek (Luke 21:34). Paul khal in ralkap a tuantu cun a hotu pai' thulung ih ralkap a si lo mi mi menmen ih thuhla sungah cokkalh awlo dingin ralrinnak a pe ve a si (2 Tim. 2:4). Duhhamnakk, lennak, tisa nun, hminthannak, duhhiarnak, nomsaknak pawl lak ihsin kan luat theinak dingah taikhap aiah thudik kan tul a si.

Taikhap aiah thudik kha kan kaihngget ding asi. Cathianghlim ih simmi pawl kha fekten kan kaihngget a tul. Cathianghlim sungah a hramthok ih sin a nettiang a diklo a um lo. Bible hi Pathian thunung a si tikha kan thinlung ah rinhlehnak kan nei lo pei. Cathianghlim tlunah kan thinlung ruahnak kha thu kan nei ter lo ding ih, cu aiah Cathianghlim sawn in kan tlunah thu nei sawn seh.

A sinan, thudik kan kaihngget lawng hi a tawk hrih lo. Thudik khal in in kaihnggeh a tul. Thudik in kan nunnak in uk thei ding a tul. Fiang teih tiah cun, himi ih a tiduhmi cu nitin ten Bible siar ih caan kan hman ding hi a si. Cui hnuah Cathianghlim vekin kan thlun thei ding

khal a tul mi asi. Cathianghlim vekih kan thlun lawng a tawk lo. Kan parih a thlengmi thu hmuahhmuah khal kan thlun thei ding asi. Khristian pawl raldonak in an sunnak hi Bible an thlunloh ruangah a si. Cu ruangah 'Hi cabu in sualnak sungin a lo runsuak ding, a si lole sualnak sungin hi cabu in a lo run suak ding' ti mi hi a dik a si.

Zumtu pakhat cu Pathian thudik sungah a um ih, cun thudik a thlunih, dingnak le felnak nunin thudik a langter a si ahcun a hrangah himnak a um a si.

Tangphaw aiah Dingfelnak

A pahnihnak ralthuam cu tangphaw aiah dingfelnak hi asi. Dingfelnak timi cu Pathian lam le milai lam ih a dikmi tuah hi a si. A tiduh mi cu a diklo mi le rinhlelh tlak a simi pawl hrial thei dingin sia le tha thleidan thiamnak neih ding asi. Dingnak tangphaw kan hruk tikah mi in in relsiatnak pawl kha kan kham thei ding asi.

Thamnak, nehduhnak, a silole thungrulhnak pawl kan hrial ding. kan ngah salding mi a si ahcun thil fate tiang in kan hmin sin. Exam phitnakah ca kan firding ai cun kan sung sawn mai ding. Kannih cu daan vek in kan thlun a si. Jesuh in dingnak cu thir tangphaw bangun a hruk asi (Is. 59:17), cu ruangah Amah kha kan zohthim ding a si.

Kedam ah Thuthangtha

Cui hnuah, 'Daihnak Thuthangtha phuang hiarnak' timi kha kedam aiah kan hruk ding (v. 15). Hi miin ziang maw a sim duh? A sim duh mi cu, Thuthangtha phuang dingah hiarnak neih ih tim cia ih um ding a si. 'Bawipa Jesuh, tuini ah thlarau hlo pawl hnenah in hruai aw. Nangmah in sangkaa in ron ong awla cuti cun mi hnenah Na thu ka sim thei ding' tiin zingtin thla kan cam ding. Cun, mi pakhat khat kha harsatnak le thlarau lam a tlaksam a si ah cun, Khrih hnenah hruaitu ding kan si. A luatih kan ngah dingmi Bible bungcang pawl cu minung sualnak, Khrih hnatuannak, misual pawl ih covo le Thlarau Thianghlim in mi thling kan si tiih in simnak thu pawl an si.

Besia zetih a nami putar pakhat cu sizung ah a it. A thaisun ah a sungte pawl in an va veh ih, 'Na dam maw?' tiin an va sut. Cu tikah putar pa cun, 'Ka dam! Hi sizung ih sin ka suah le Pathian thu cu mi hmuahhmuah hnenah ka sim ding' tiah a sawn. Daihnak thuthangtha phuang dingah (a ke pawl) a ralring zo asi.

Thirphaw aiah Zumnak

A palinak ralthuam cu thirphaw aiah zumnak ti a si. Cui zumnak thirphaw cu khawsia in meiling bangtuk a si mi thal in in kap tikah kan khamnak ding a si (v. 16). Khawsia cu Cathianghlim vekih zum lo ding le Pathian thatzia tep theilo ding in rundamnak kan comi hloter ding ah, mi beidong ter dingah, sualforhnak, thuphan rel dingah le ruahnak sual pawl thawn kan hnen ah a ra. Pathian thuah fekte'n kan dingih a nundan vek ih kan nun ih a thukamnak bangun kan zum tikah zumnak thirpaw kan hmang asi. Cu ruangah satan pai' thal ih in kapnak pawl cu leiah an tla thluh men ding.

Pathian in Paul hnen ah Caesar hmaiah ding dingah thu a rak tiam, a sinan Rom khuapi pan ih khual a tlawn laiah a tomi tangphaw lawng kha thlipi in a hual ciamco. Zumnak thirphaw keng tahrat in Paul in, 'Pathian ka rinsan ih i sim cia vek cekci in a si ko ding' tiah a ti (Dungt. 27:25).

Lukhum aiah Rundamnak

'Cule lukhuam aiah ruunnak kha lak uh' (v. 17a). Lukhum cun kan lu a him ter bangun, Pathian thu kan theih mi pawl hlo thei lo dingin cui lukhum cun kan ruahnak kha a humhim asi. Mi relsiat hmang pawl, thuphan per hmang pawl, Bible a diklo a si titu pawl in nasa zetin in do rero a si. Cu ruangah kan thinlung kan kil thei ringring a tul.

Sual ih hramthoknak cu rulpi in Eve a thlem nakin asi, cu vekin Paul khal in Korin mi pawl hnen ih a thlen ding a phang ngaingai. "Ka phan mi cu: rulpi in a depdetnak in Eve a thlem ngah bangun nan thinlung thatlonak in a lo thlem dingih kimzet le thiangez ih Khrih nan thlunnak hi nan tanta pang ding tihi a si" (2 Kor. 11:3).

2 Korin 10:5 sungah, 'Pathian kan theihnak dingah puarthaunak thawn an dawl mi khamtu hmuahhmuah kan bal theh; minung ih ruahnak cu sal bangun kan kai ih Khrih thu ngaitu ah kan can ter' hi Bible cang hi Paul cun a do a si. A tiduh mi cu, hi Bible cang hi Pathian ih in zirh daan thawn a mil maw mil lo ti theilo in midang tlunah kan zumhmang in thu kan then ti nak asi. Cuti a sile cui thu kan pom ve lo asi.

Sikhah sehla, lukhum ah rundamnak ih duhnak dang tla a um thei ding. 1 Thessalon 5:8 sungah, kannih kan ruahsan mi ruunnak kha thirlukhum aiah hmang dingah fialmi kan si. Kan ruahsan mi ruunnak cun kan ral a cem ding caan le Bawipai ramih him ten kan thlen nak ding caan a khiihmuh asi. Ziangtin Khristian in hi lukhum a khum ding? Ral pawl in kan mah in do caan ih khum ding a si. Kan ral pawl in in neh zik thlang. In hotu ralbawi pawl an sung thlang, sikhahsehla a tu ah cun an tlan hlo theh zo. Mi hrekkhat pawl cu an nun khawsaknak dingah an buai tuk ih raldonak ding caan an nei lo. Pathian lam ih kan thazaang a nem laifangah satan le a rualpi pawl an cak deuhdeuh a bang. Thuthang ca an suah mi pawl a mal tikah kan ruahsan mi rundamnak lukhum kan khum ding hi a thupi nasa. Hi tin kan sim thei, 'relsiatnak in indo hman sehla kan neh ding asi. A netnak ah nehnak cu kan ta asi. Pathian lam ah nehnak kan co thlang ding.'

Ralnam aiah Pathian Tongkam

A netabik ralthuam cu thlarau ih in pekmi ralnam aiah Pathian tongkam asi (v. 17b). W.E. Vine in hithu hi a hnuai lam vekin a rak sim: hi mi in Bible sung ta hmuahhmuah a tinak si lo in amai caan te ih kan hman dingah thlarau ih in pek mi Bible bungcang pawl a sim duhnak asi ih cui Bible cang pawl cu kan thinlung ah kan khum ringring ding a si' tiah a sim.

Thlarau ih in pekmi ralnam aiah Pathian tongkam kan hman daanding cu kan Bawipa in satan ih thleemnak cu Cathianghlim hmangih a dawit bangun kan hmang ve ding a si. Hniksaknak a ton laiah Bible bungcang tampi a hmang loih cui caan ih a kaih dingmi Bible bungcang pakhat lawng kha a hril asi. 'Cathianghlim in a ti' tiah a vei thum in a hmangih Thlarau ih pekmi thu pawl kha satan pai' hniksaknak pawl khamnak ah a hmang.

Thlarau Thianghlim in a caan thawn a kaihaw mi Bible bungcang pawl in pek vekin kannih khal in a luat in kangah dingih kan ngah thluh thei lo hmanah a theih taw an theihthluh ding a tul. Himi in Bible a luat ngah ih thupit zia a langter. Colledge thlawngta pa in a rinmi a rualpa hnenah ka saya pawl ruangah ka zumnak hi mal teten a tla vivo tin a sim tikah a rualpa cun, 'Ka fapa, zirhnak na bansan ah cun na theih cia mi kha an hngilh sal ding' tikha a sim. Cui a rualpa cun Thufim 19:27 kha a luat ngah losehla thlarau ih pekmi thutak ralnam kha a hmang thei lo ding.

Thlacamnak

Ralthuam paruk pawl kha kan buah tikah thlacamnak in a ron thlun a si. Thlacamnak hi ralthuam pakhat vekin kan ruat lo ding, a sinan cui thlacamnak cu ralkap pa in ral a nehnak dingah a buah tengteng ding mi a si. Cui mi cu ralkap pa ih nunnak hrangah thupi mi a si. Thlacamnak in Pathian remruahnak le hmuhtheihlo mi Bawipai' ralkap pawl a hmu thei a si (2 Siang. 6:17). Thlacamnak in nehnak a co a si.

Thlacamnak cu a cangcang ah silo in catbanglo in buah ding a si.

Thlacamnak phunphun pawl: ngaidam dilnak, sualphuannak, zangfah dilnak, le lungawi thusimnak pawl kan hmang cio ding.

Thla kan cam tikah thlarau in kan khat ding ih, Ama! in zirhdan vek in kan cam ding.

Thlacamnak ah thangphawknak 'a netnak tiang thinsau ten hngah ding' le ruahsannak 'dil uh, hawl uh, king uh ti kha kan thei ringring ding' ti mi a um ding a si.

Cu ruangah mi hmuahhmuah hrangah thla kan cam ding, ziang ah tile kan zaten raldonak ah kan um thluh a si.

Thunetnak

Hi ralthuam pawl hi Khristian ralkap pawlih hrukding ti ih kan ti tikah, Pathian in an dunglam ih kham ding in a buah mi a si lo. Tongdang ih ti ah cun, dunglam ih kir lo ding tinak a si. Pathian ih ralkap pawl cu dung sip in an thlan dah lo ding. Napoleon in a minung pawl nasazet ih ral an do rero laiah, khuang tum tu pai hnenah dung sipnak dar tum dingah thu a pe. Khuang tumtu pa cun, 'Bawipa, dungsip nak dart um ding in in zirh dah si lo' tiah a ti. Cui tongkam cun Napoleon ih thinlung a tongih ralneh dingin tan a la sal asi.

Sikhah sehla Khristian pawl cu dung an sip dahlo ding kan ti tikah an hrial dingmi tampi a um asi. Nu le pa sualnak kha a hrial ding (2 Cor. 6:18). Milem biaknak a hrial ding – tuahcop mi milem pawl lawng silo in a nunnak ah Pathian hnakih thupi sawn ih a ret mi hmuahhmuah kha a hrial ding (1 Kor. 10:14).

Duhhamnak a si mipawl – paisa duhnak le lenduhnak pawl khal a hrial ding (1 Tim. 6:11). Nolai taksa hiarnak khal a tlansan ding a si (2 Tim. 2:22). Cumi cu raldo awknak ih neh theinak ding lam zin a si.

Kan zaten cui raldonak ah kan tel a si. Sunnak kan ton lohnak ding le a net tiangih rinum ten kan do vivo theinak dingah lungrual tein pakhat le pakhat thlacam sak uh si. Missionary fehtupa cu sual sungih a tlak ah cun a hnaturan mi a tansan tikah a rualpi in midang hnenah, 'Cu pai hrangah thla ka cam sak dah lo tikah cutin vun sim dingah ka ning a zak. Cu vek sualnak sungah ka tlu sual pang ding ti ka rak ruat dah lo' tiah a ti. kan zaten thlacamnak kan tul. Kanmah lakah cui thil cu a cang thei mi a si. Kan zate in kan zumnak hloral ter theitu thil tihnung lakah kan um asi.

John Dorsy in satan pai thleemnak pawl doding in zumtu pawl ih humawknak cu hi vek in a sim:

Tuini ah ka thlacamnak hmunah nasazet in ral ka do;

Pathian thawn thu rel tlang ding ah Amah tongding in ka feh,

A sinan cu nahcun satan pa ka hmu.

Satan pa cun dimte in i sim,

'Thla na cam ngaingai theilo, na cam lohnak khal a rei tuk zo;

Khukbil in na tong rero nan

Thla na cam theilo tin a thei.'

Cu ruangah ka lukhum cu ka phelh ih

In simmi kha ka ngai sal,

Cu tikah a au aw ka vun thei sal ih

Ka tihnak hmuah an hlo theh.

Ka ralthuam pawl ka vun ceksal ih;

Daihnak sungah ka ke pawl a rak um;

Ka taiten pawl kha thutak in ka ten tha zo;

Pathian thu cu ka hriamnam.

Dingnak taangphaw ka hruk lai,

Ka thinlung ih duhdawtnak humhim ding in.

Ka zumnak thirphaw kha a him thluh lai,

Khawsia ih meiling bang tuk a si mi

Thal ih in kahnak ka kham thei,

Jesuh hminin Pathian ka ko,

Thisen sunglawi ka dil –

Cutikah satan pa cu ningzah nak thawn daiziar in a tlan ih,

Pathian ka tong ih Amah thawn thu kan rel tlang.

A tlunih kan simzo bang tukin, thianghlimnak thuah Pathian cu zirhtu a si ih kan tuahding mi pawl kan tuah a tul ti fiangten kan hmu. Thlacamnak dik ti mi cu thianghlimnak dik khal a si: Pathian tel lo in, kan um thei lo; kanmah tel loin, Pathian a um thei lo.

A KHAN 7

PATHIAN LAM – KANMAI LAM

Thianghlimnak ti miah a danglam zetmi Pathian lam le minung lam a um a si. Pathian in kan zaten thianghlim ding a duh. Amah lawngin in thianghlim ter thei. Cule kan tulmi thazaang khal in pek a si. Sikhal sehla kanmah lam ih pumpeknak tel locun cu pawl cu a tuah duh lo.

Thlawsuahnak ngah ding lamzin ah kanmah le kanmah kan ret awk a tul.

Mitkher thiamtam mi ko tahrat ih thinghlimnak hawl hi cu a soal a si, a silole theihzo mi le hmuh zomi thil umtu daan pawl telo in rinlohpi ih vanthatnak ruangah Pathian bomnak ngahding tin rin hi cu a soal. Tlimno lakih ding ten fehieh thlentheinak ding lamzin pawl an um; cui lamzin pawlah cun feh cio uh si. Tahthimnak ah, thlacamnak le biaknak tello ih thianghlimnak kan dil mi hi cu lamzin pakhat hnu pakhat fehduh thawn a bang aw.

Thianhlimnak cu zumnak lawng in a si tiih a simtu Khristian pawl cu mi hruaisual an si. Cu mi in Khristian pawl kha anmai lamih zumnak tello in Khrih vekih si ding in an umnak hmunih um sal ding ah thinlung buainak a thlen ter. Thukam Thar sungih khihhmuh mi tukforhnak za tampi hi a duhnak le thu ngai ding ih kawhnak hrangah himi hi lungawi ten an zothlak mi a si.

Cu tivek thiamthiam in 'Thianghlim kawhnak' ruangih a phi ngah mi hi nehnak nun hi a si tiih zirh hieu lamzin hruaisual a si leh. Hitivek ih a tongmi mi pakhat Bawipa hnenah a nunnak thaten a pe sal tu hi cu zohman ih hnon theilo cu a si. A sinan himihi a si theh ding, hi tihin a cemtheh ding tihding a si theh cuang lo. A taktak ah cun, himi ih man le a thupitnak hi thinsau ten zuamnak a um lo ah cun zamrang in a ziam theh mai ding.

Cu ruangah kan ralrin ding mi cu a tha mi aupi mi thuhla pawl a si mi 'Fehter uh, cun Pathian sun loih uh', 'A thukamnak zum uh; thlarau kawhnak cohlang uh,' a siloh le 'Zuamnak cawluh la, rinsannak thawk tan uh.' Donald Campbell ih sim bang in, 'Zumtui nunnak ah Thlarau ih mahte caw cang in hna a tuan dah lo. Amah rinsan ding a hngak.

Thianghlimnak Hmakhat ten Atheih lo

Pathian thiltitheinak a bang, hmakhat te in thubuai cu a tuahsuak thei ding timi thianghlimnak zemsuah ding hi Pathian mithmuh ah a remcang thei lo. Zamrang ten remtheinak a peek lo, a silole thianghlimnak hrangah pumpelth in a pek lo. Cutin silo in huham a pek mi cu nunsung feh vivo hrangah a tuahsuak ih, cun ni khat hnu nikhat a remcaan daandaan in – in ko hai.

Rundamnak hi zumnak lawng in a si, sikhal sehla thianghlimnak cu zumnak le tuannak ih sin a si.

Zo khal thlengawk nak kan tul ringring. Thinlung soal, thinheng olzet mi, thintawi, midang lungkim ter thiam lo mi, duhnung lo, mi tawl, mah hranglawng ruat mi, mi bum hmang mi sikhal nungna, thil fate te ih thukam le bulpaak hminthan duh mi sikhal nung la, a

silole Khrih zah lo nak daan nei khal nung la, thlengawk kan tul. Bawipa in a lo thlengaw ter thei. A dik ah cun, cumi tuahding ah a lo hngak ringring. A sinan kan mah lam ih pawlkawmnak dingah khal in hngak thotho.

Kanmai pawlkawmnak pitlin ter dingih Amai thilti daan cu kanmah hi daan (law) tangah si loin, zaangfahnak tangih retding hi a si. Zumtu thianghlim an duhnak hi Ruundamtu an duhdawt ruangah a si, cun hremnak an tih ruangah a si lo. Hi thuhi cu a lehnnu ih kan sim ding mi hi a si.

A KHAN 8

ZIANGTIN MINUNG KAN THIANGHLIM TER DING

Thusuhnak cu, 'veikhat rundam zo a si mi cu, thianghlim nun ih a nung ti ziangtin kan fiang thei ding? Sualnak le leitlun daan pawl thlunlohnak dingah a tha bik mi lamzin cu ziang a si?

Ro zemding tuanvo cu minung hnen ih kan ret tikah, a nih cun minung daan vekin a rel cat dingih a zem mai ding. Cu pa cun daan hnuaiah Khristian pawl na ret ding tiah a lo sim ding. Cu ti ih na tuah tikah zumtu pawl cu mi thianghlim ah an cang ding. Hi vekin tuah aw la na nung ding.

Himi cu daan thlunnak in thianghlimnak a si. Cui daan pawl cu thukham pahra, Sabbath ulh thu, zu in khamnak, ritthei mi sii, kuhsi, lamnak, nun thalo ih nung, tivek pawl a tel a si. Kan tuahding le tuah lohding mi cu sim cawk loin a tam a si.

Sikhalsehla hremnak tel lo mi daan cu ruahnaktha peknak lawng a si, daan thu vekih a thlun lo tu hrangah hremnak timi a um a si. Hremnak ti duh micu rundamnak hloh ter hi a si. Tong dangih tiah cun, zumnak ruangih rundam kan si, sikhalsehla Khristian nun daan ih kan nung lo ah cun, kumkhua nunnak cu laksak kan si ding. Pungsaan pakhat a silohle a dangih daan thlun theinak in rundamnak a din pitu pawl ih an zummi cu zumtu pawl lamzin ding le fiakih a hruai thei tu thil pakhat cu hremnak hi a si.

Hivek ih thianghlimnak hawl cu a famkim lo. Cathianghlim thawn khal a kaih awlo. Daan pawl thlun ih tuahlo dingih ih khammi pawl kan tuah lo nak in mithianghlim kan si thei tiah Bible in a sim maw si. Tahthimnak ah, Paul in Galati mi pawl kha cuvek ruahnak ruangah a kawc hai, 'Hitluk lawman in nan aa maw si! A hram nan thok laiah cun Thlarau thawn nan thok; a net lamah hin nan mai cahnak thawn net ter nan duh maw si' tiah a ti (Gal. 3:3). Tongdang ah cun, a hramthoknak ah daan thlun nak in rundam na si lo tikah, ziangtin cuvek lamzin cun mithianghlim na si thei ding?

Hi vekin Cathianghlim thawn kaih aw loin thianghlimnak hawl cu a san a um lo. James Denney in a raksim zo vekin, 'Thianghlimnak a suah tertu cu Sinai Thlang a si lo ih Calvary Thlang sawn a si.' Daan ih duhmi cu zianghman a nei lo mi, cahnak a neilo mi, le tuahthei lo ruangih camsiat a si mi pawl thazaang pek a si. Cu tivek thiamthiam in, daan hnuaiah sualnak a um (Rom 7:8-13). Minung cu sualnak ih a tluk ruangah, tuah lo ding ih khammi kha a tuah duh deuhdeuh a si. Cu micu daan thlun lonak silo in minung sungih a um mi sualnak ruangah a si sawn.

Pathian Duhdaan vekih Thianghlimnak

Pathian duhdaan vekih thianghlim timicu a danglam zet. Cumicu zaangfahnak in a siih, daan ruangah a silo. Bawipa in fiang ten hi tin a sim; 'Ka zaangfahnak ruangah rundam nan si. Duhdawtnak thawn tih lo in fehsuak awla ka lo zirh daan vekin nung aw. Thlarau Thianghlim cu na sungah ka lopek zoih cuih Thlarau cun lamzindik zawhthei ding in thazaang a lo pe ding. Cule thlemnak na do ih soal na buah lo ding tin na ti ruangah laksawng ka lo pe ding.'

A dik, thusuh awk ding mi cu, 'Khristian nundaan thawn a kaih aw mi cu ziang vek nundaan so a si ti ziangtin kan theithei ding?' Curuangah Pathian in kan hnen ah hitin in sim, 'A tha, nan hrangah Thukam thar cu dinghnak in a tak ih buah ding mi pawl thawn ka khat ter zo. Tuahthat ding ih fialmi hrekkhat pawl cu thupeekmi pawl ti khal a si thotho. A sinan cui pawl cu soal tuahnak ruangih a si mi daan pawl an si lo tin an thei ding. Hi pawl hi lungawi ter theitu nundaan ih kan zohthim ding mi an si.

Rundam kan si ih sin thokin, Pathian hmaiah thianghlimnak pekcia mi kan si. Ziangruangah tile Khrih sungah kan um ih, thianghlimnun kan nei. Kan tuanvo cu kan buah mi kha kan sinak thawn a kaihaw maw, kan dinhmun hi ka dinnak thawn a kaihaw maw ti kan zoh thiam ding a si.

Duhdawtnak ah Tihphannak a um lo

Zaangfahnak hnuai ih thianghlimnak cu duhdawtnak a si, tihphannak a si lo. Zumtu pawl cu Bawi Jesuh in an soalnak pawl hlonhlo dingih a pekmi man an theih tikah thianghlim ding hi an duh cih hngal a si. Calvary ih duhnak cu ralring zet, dingfel zet le Pathian mi zet ih nung ding ah nasazet ih tha in petu a si. Zumtu in thu a sut ih zamrang zet ih a saannak cu:

I humhim thei ding daan ka tul

Na hnenah i kai aw.

Ka thinlung ukin a um,

Lungawinak thlah thlam dah a si lo.

Mi pakhatkhat in hitin kankuat mai thei, 'Khristian pawl cu zaangfahnak hnuai na ret a sile an thlansuak dingih an duhmi thil hmuah an buah dingih an duhdaan in an nung ding.' Tongdang ih tiah cun, zaangfahnak in soal a forh a si.

Spurgeon in hitin a let:

Hi hi cu taksa daan in a silo in Pathian thatnak ruangih soal thuhla ah minung pawl hrangah cun zaangfahnak a si ... Ka parih a thatnak ruangah Pathian cu kan hua ding maw? In thlawsuah ruangah ka camsiat ding maw? ...Zumtu pawl Jesuh an zumnak hi thildanglam a si. Pathian hi a thatuk lo maw? – A parah ka riah a sia lo ding. Ka soalnak pawl ngaidam ding in a timlam cia si lo maw? Cun Amah ka duhdawt dingih ka kham dah nawn lo ding.

Cui zaangfahnak cu a dik a si, thildang vek khal in relsiat theih asi. Rinhlelmi cu mi hrekkhat in sualtuah duh ruangah phuahhlan an hawl vekin daan ih sin an caan tha an hmang. A sinan cuipawl cu telhlohin an um duhloh ruangah a si.

Daan ihsin miluat kan si ticu a dik, a sinan daan neilomi kan si lo. Cuvekin Paul in 1 Korin 9:21 sungih a rak sim angin, kannih cu Khrih daan hnuai ih um kan si. Bawi Jesuh daan cu zumtu ih daan le nunnak cu a si.

Kan duhmi hmuahhmuah kan buah ti khal a dik, a sinan cumi laiuh kan duhmi cu a tu thawn cun a dang aw a si. Thianghlim ding cu kan duh. Thleemnak do thei ding le cui thleemnak ihsin tlansuak theiding khal kan duh. Khrih thinlung kim tertheitu thil tuahding tla kan duh. Cuvek pawl buah lawng in kan nunnak ah kan di a riam ding maw.

Tuini caan ah, Kohhran tinah thianghlim nun ih a nungmi Khristian pawl tampi an um ti khal kan hnong cuanglo. A sinan midang pawl cun an buahthei ziangah tile Pathian zangfahnak sungah thaten an thum aw.

A tu ah cun a takih a racang dingmi thusuhnak ruahnak kha kan bang thlang ding. Zumtu pakhat hrangah a famkim mi thianghlimnak ngahding le soal buah nawlo ding ti hi a cang thei pei maw? Cathianghlim in ziangtin a sim?

A KHAN 9

KHRISTIAN NUNDAAN THUPI PAWL

Thusuhnak cu, 'Zumtu hrangah nundaan tha cu ziang a si? Ziang tivek thil a buah dingih, ziang vek thil a buah lo ding? Hi vekih a buah ding hi a dik maw dik lo?

Bible in zumtu cun a sinak thawn kaih aw ding in ziang veki a nung ding ti tu in sim. Cumi cun thusuahnak tampi pawl cu fiangzet in a phi ih hlapi tu ruah a tul lo. Thuthimnak ah, cui thui thwn a kaih aw lo mi buah tlang ding a thatloh tu in zirh a si (2 Kor. 6:14). Zumtu in zumlotu kha nupi, pasal ah a thit lo ding, zumlotu thawn hna an tuan khawm lo ding, zumlotu thawn Pathian an biak khawm lo ding. Cu mi tu ah thlacam ding a tul lo. A phi cu Pathian tu sungah a um cia zo.

Sikhalsehla Cathianghlim ih zirh daan thawn a kaih aw lo mi Khristian nunnak daan ih a ra cangmi thil tampi a um a si. Bible in thubuai hmuahhmuah kha let thluh sehla kan phurh theilo tiangin thubuai cu a tam tuk ding.

Curuangah Pathian ih buahmi cu hitin a si. Nundaan thupi pawl in pek. Cutikah thusuhnak a ra suak mi cu, 'Cuvek ih buahding cu kan hrangah a tha thluh maw si?' Nundaan ding thupi pawl cu pakhat hnu pakhat kan buah ding. Hi mi lamzin hmang in buahsuak a theih lo mi ziang vek thubuai khal ka ruat dah lo. Cumi cu computer sungih ka buah duhmi kha buahsuak dingah kan hmeh ding mi hmet ngah lo in a dang a silo mi kan hmeh ngah pang a si ah cun kan duhmi a phi kan ngah theilo thawn a bang aw a si. A hnuai ih thusuhnak hi kan zoh hnik pei.

Nundaan Thupi sungah Pathian Sunlawinak pakhat tal a um maw?

Thu kan suh ringring mi cu, 'Cui sungah siatsuahnak pakhat tal a um maw?' Cu lawng siloin hi tin khal kan sut thocho ding, 'Cumi sungah Pathian sunlawinak pakhat tal a um maw? Dungthluntu Paul in 'Ziang bangtuk thil nan buah hmanah, nan ei ah siseh, nan in ah siseh, a zaten Pathian sunlawinak hrangah buah uh' ti ah nundaan ding thupi pawl cu 1 Kor. 10:31 sungah a rak sim. A hminthang mi thuthangtha simtu in Pathian sunlawinak ah thuthangtha a

phuang ih, cuvek thotho in a nupi in inn ih pakan pawl kha a rak kholh. Cuinu cun nikhat ah veithum zel Pathian hna a tuan ringring a si.

Ziang tin kimah tihzahnak ih buah mi hmuahhmuah cu Pathian sunlawinak a si. Khristian sal pawl hna an tuan tikah 'Khrih hnatuan bang in', 'Khrih ih sal bang in,' 'milai hrang men ah tuan lo in, Bawipai hrangah; an tuan asi (Efe. 6:5-7).

Sikhalsehla Pathian sunlawinak a si ter lotu thil tampi an um, cu pawl cu, mibum duhmi, a thiangfai lomi, a dik lomi, a silole a ngaingai a si ti a fiang lomi pawl an si. Hi thil pawl kan buah hlan ah khukbil ih thla kan cam daan ding cu, 'Bawipa Jesuh, ka buah ding mi thil hi na hmin sunlawinak ah si hram seh.'

'Leitlun Daan' in a si maw?

Piangthar lomi leitlun mi pawlin anmah le ciar in nundaan, thuamawkdaan, aw le zai, thilthiamnak, biaknak, khawruah daan an nei cio. Cu micu thlarau lam hnak in taksa lam a duh sawn ih, Khrih ih thupeekmi hnak in minung siatnak lam a duh sawn.

Zumtu pawl cu leilung ih ta an si lo (Jn. 17:16). Ziangah tile leilung a duh tu cu Pathian ih ral an si (Jeim 4:4; 1 Jn. 2:15).

Mi pakhat a pianthar tikah, leilung thil pawl cu ziang vek a si ti theihnak kha Thlarau in a pek asi. Cuihnu ah, zaangfahnak in a thang lian vek in, cuih theih nak cu a thahiar tertu ah a cang thei a si. Vei khat cu zumtu pakhat in an ramih suak mi TV thar kha a cah. A rak phurto mawtaw a ra thlen tik ah, a sang kate in a leng lam a vun zohih a kiangih ca tar (caw ngia) kha a hmu: 'leilungpi khan a umnak khaan ah kenglut aw.' A tawk ee! Mawtaw mawngtu pa kha TV tlunleh saal ding ah a fial ta mai.

Jesuh in Nundaan Tha a rak Buah maw?

Khrih in a keneh kan thlun thei nak dingah zohthim ding in tanta a si (I Peter 2:21). Jesuh in ziang a buah?

Kum tampi liam zo hnuah, Charles Sheldon in "a kehneh vekin" ti mi cabu a rak ngan, cui sungah cun Christian pawl in hi thusuhnak cu nitin in ruat dingah an relcat.

Mihrek khat in Jesuh cu siahkhongtu le misual pawl thawn rawl an ei tlang ti ah an rel vivo mai thei (Marka 2:15,16). A dik e, sikhah sehla, cu vekih a buah tikah a pa, Pathian hnen ah a rinum ringring a si. "Khrih ih a rak buah mi zohthim tlak a keneh cu thianglimnak dingih lamzin pakhat lawng a si vekin kan thlun ding a si"

(R. C. Chapman).

Jesuh Ratsal tikah Na Buah mi Na Hmu Ngam Ding Maw?

Zohman in Jesuh a ratsal nak ding caan an thei lo. Ziangtik caan khal ah a si thei. Dungthluntu Johan in amah a rat tikah ningzahnak a cang thei mi pawl in theih ter a si (I Johan 2:28). Sual sungih ka um lai ah maw, a silole mi kan relsiat laiah, TV kan zoh rero laiah, a tha lo mi ca kan siar laiah, kan taksa duhnak kan thlun laiah in hmu sehla kan ning a zak ding. Jesuh in kan hnenah hitin in sut sehla kan ning a zak ding, "hitawk ah ziangsaw na

ti?". Cu a silole Piter hnenih thu a suh vekin, "midang pawl hnakin in duhdawt sawn maw?" tiah in sut sehla kan ningzak ding.

Khrih a ratsal nak dingih ruahsan mi cu zumtu pawl ih nunnak ah thianghlimnak an neih ding a duh a si (I Johan 3:3). Sikhal sehla thutak kan kaihngget ding lawng in a tawk lo, cui thutak khal in a tak in in kaihngget ding a si. Duhdawtnak thawn amah a lang ding a hngaktu hmuahhmuah hrangah laksawng a um (II Timote 4:8).

Ziangvek Sinak Cawn a Tul?

Chapter dangah, sinak pahnih ih thu thuk deuh in kan zoh leh ding. a tawi zawng in hi tawk ah kan sim hnik ding. zumtu hmuahhmuah in sinak pahnih an nei – sinak hlun le sinak thar a si. Sinak hlun cu a dam thei lo mi sualnak a si ih; sinak thar cu simcawwk lo thatnak a si. Hi sinak pawl cu pakhat le pakhat catlo in an do aw rero. Kan neih mi sinak cu nehtu a si.

Kan ni cun kan hmuh mi, kan theih mi le kan tuah mi in, kan fehnak hmun in; kan pawlkom awknak in; ruahnak nun kha in pe tu ihsin kanun ram hi kan cawm aw. Cinghnia kan cawm a si ahcun, tuu ih neh ding cu kan zum thei lo.

Na Taksa cu Thlarau Thianghlim ih Biakinn a si

Mi pakhat rundam a si tikah, Thlarau Thianghlim in a sungah umnak hmun a la a si (I Korin 6:19). Thum kom ti mi pathum cu taksa hi biakinn a si – umnak dingih a thianghlim mi hmun a si. Kan taksa cu a thianghlim ih a sungah a thianghlim mi mi Pakhat a um ti thei in kan nung a si.

Cui thutak ih in hrem sung hmuahhmuah cu a thianghlim lo mi nu le pa um khawmnak, duhhamnak, zuritnak pawl kan neh thei ding asi. Kan mah le kanmah kha khensa nat a suahter tu sii ritnak a simi kuhsii, a tihum mi sii pawl zongsang lo ding in kan kil khawi aw ding. Bawipai ram hrangah, kan taksa cu harhdam tha in le himte ih a umnak dingah harhdamnak hrangih thupi pawl kan thlun sawn ding.

Pathian ih Fale hrangah Umdaan Tlamtling a um maw?

Siangpahrang ih fa kan si vekin, a sannak bik hmun ih thlen ding hi kan hngakhlap a si (Efe. 5:8b; Kol. 1:10).

Thuanthu pakhat an rel theumi cu (cumicu thuanthu lawng a si mai thei) France ramih siangpahrang Louis XVI ih fapa thu a si. Mi thalo nu pakhat in cui siangpahrang fapa cu tongthalo tong in a siatral ter ding in a zuam tikah siangpahrang fapa cu a kut a tumih a ke napi in a turih hi tin a sim, 'Ka tonglo ding, cuvek ih tenum mi tongpawl ka tong lo ding. Siangpahrang dingih hrinmi ka sih si. Cuvek cun ka tong hrimhrim lo ding!'

Mi farah pakhat ciarbek lakih a bual awk rero kan hmuh tikah, kan riah a sia maithei, a sinan mang bang ding a silo. A sinan a ra hmutu bawi ih fapa kha ciarbek lak ih a bual kan hmu a si ah cun kan mang a bang na sa ding. Ramuktu bawi ih fapa cu vek ih a umding cu kan zum lo.

Leilungthlun minung pawl khalin anmah le mah ziang antuah ti hnak in zumtu pawlih nundaan ziangvek asi ti an ngaihsak sawn. Zumtu pakhat kha a bah tikah, hitin a ti, 'Oh! Khristian nasi hmang ka ti.' An tuah theumi sualnak ah an tlu lala tin an rel lo.

A sinan cumicu a si thei mi a si. Leitlun mi pawl in in thlingtla ringring a si.

Zumtu pawl nundaan ding ah paisa hmannak telseh la

Kan nunnak ah thilhrekhat pawl cu an tha; a hrek cu an tha deuh; a hrek cu an tha tuk. A thabik cu ziang asi ti kan theih thiam ding a tul.

A thabik ih raal a si ringring mi cu a tha ti hi a si. Sualnak a siter lo mi thil thlun ah paisa kan hmang mai thei, si khalsehla cui thil pawl cu a thupi lo mi, a laangte a simi, le a tullo mi an si thei. A dang ih sim ah cun, an paisa kha thuthangtha phuan darhna ah kan hmang thei, cutivekih kan tuah tikah sunglawinak sangka in in rak hmuak a si (Lk. 16:9).

Hi thuin paisa tampi an hman nak in minung parah sual an tuah ding a tumtah mi a silo, a sinan cuvek in paisa an hmannak cu kum khua hrang asimi Pathian ramhrang hnatuannak ah an hmang sawn ding asi.

Caan thaten kan hmang ding maw?

Pakhat leh cu, kan caan hman daan hi daan ih temtawnnak vek silovin zalen tak ih hmang ding kan si. Kan zaten nitin in nazi 24 ciar kan nei cio ih ziangvek ih hman ding tikhal kan relcat thei. Cui kan caan cu, thatnak hrang le sualnak hrangah a si thei ih a heulak men mi caan tla a si thei.

Hnatuan tu tha kan sivek in, kan caan kha man kan neih ter a tul, cumi cu, caan tha nan neih mi kha fel ten hmang uh ti a si (Efe. 5:16). Cumi ih a duhnak cu kan tuah mi poh ah a tha bik in kan tuah ding. Cumi cu sawmnak pawl kha kan hnawl ding tinak tla a si thei. Pathian thusim ding le pumpaak thlacam nak ah kan caan tha kan hmang ding. Cu hnuah sungkua khawm awknak le midang pawl thawn pumkhawm nak ah caan kan hmang ding.

Hi vekih rinum zetih kan tuahnak in Pathian ram a kausin ding asi.

Na Nundaan in Midang tlunah ziangtin Hna a tuan?

Kan nunnak ah amah te ih a racang mi a tha le a sia timi thil tampi an um a si. Cu pawl cu ruahdaan dang hi a si. Khristian cun cu pawl cu tuah sian a si. An mah le anmah cu a sual an si lo.

A sinan an unau dangpawl an soisel a si ah cun cuithil pawl cu a diklo ah a cang ding. Paul in Rom 14 sungih a ngan mi kha cing ringring uh:

...na unau sualnak ih a tluk rilh lonak ding khua na ruat cia sawn pei (v. 13b).

...pakhat khat na ei ruangah na unau thinlung na nat ter a si ahcun cumicu duhdawtnak ih a langter mi tuahnak a sinawn lo. Rawl na ei mi in Khrih thisen ih tlen mi mi pakhat kha siatsuahnak tong ter hlah (v. 15). ...Rawl ruangah Pathain ih a tuah cia mi kha siatsuah hlah uh (v. 20a).

1 Kor. 8:9-13 sungih a sim lehmi cu: sikhalsehla ralring uh: mi luat nan sinak kha zumnak lam ih a derdai mi pawl sualnak sung ih an bahnak ah cangter hlah uh. Thuthimnak ah 'ka thei ko,' a titu nanmah milem biaknak hmunih rawl nan ei kha thinlung a derdai hrih mi pakhat in a lo hmu a si ahcun cupa cu milem biaknak sa le rawl eiding a poilo tiah a forhtu ah a cang ding a si lo maw? Cutin 'ka thei ko', na ti ruangah cuih zumnak ih a derdai hrih mi, Khrih ih a nunnak a pek san mi na unau kha a hloral ding a si!

Cuticun an thinlung derdai mi nan siat ter ruangah le Khristian unau parih nan soal ruangah Khrih parah sualnak nan tuah a si.

Cuti a si hrangah sa le rawl ka ei mi in ka unau a sualter a si ahcun ziangtik hmanah ka ei nawn lo ding; ka unau sualnak sungih a tlak ding cu ka siang lo.

Paul in 'ziang hmuahhmuah kan tuah thei ko,' sikhalsehla 'ziang hmuahhmuah hi a tha theh lo' (1 Kor. 10:23b) ti ih a sim tikah, kan tuah mi thil hi midang hrang ah a tha thluh lo bang in kanmai hrangah khal a tha lo.

Midang hrangih kan tuahding mi pawlcu midang hrangah a thabik in kan nung ding, cumicu, thlarau lamih kan thansoternak a si. Midang pawl tluksiat ter dingih kan duhhrihna cu kanmai hrang ah khal a san um lomi a si.

W.E. Vine

Curuangah Khristian mi cun voksa maw ngasa maw a ei thei ko ih sabit ti tla a in thei ko nan, Bawipai lamah a unau pawl soal sungih a tlakter lo ding kha a ralring sawn ding.

Charles Haddon Spurgeon cu kuak pham a si ti kha kan thei cio ding. A ni in cu Kohhran hrangah Pathian ih laksawng tumbik pakhat a si nan, a nihcun cui kuakfawh a zongsang zo. Ni khat cu calungpi parih an tar mi a hmu, 'Spurgeon in kuak a fawh ruangah kuakfawp ve aw.' Cumi a hmuhin a kuakfawh a bang ro ri.

Rinhleh a um maw?

'Ziangkhal zumnak um loin tuah cu soal a si' (Rom. 14:23). Ruah daan bangawkw lonak thu kan rel rero lai a si, cumi cu thilsual a silo mi thil pawl an si. Thil pakhat a diklo ti ka thei ih, ka feh in ka tuah thocho a si le ka soal tinak a si. Cumi cu a dang Khristian hrangah a diklo si lo hman sehla; cupa cun dikfel zet in a tuah ding a si. Ka thinlung ah tha lo tin ka ringhlel ih zumnak in le upadi thawn a kaihaw mi rinnak thawn ka tuah thei lo; a sinan cumi ka tuah tikah ka soal a si.

Caan khatkhat ah puansawp tu in puan a sawp mi kha a fai maw failo ti a theih lo tikah, a ra cang mi cu, 'Na rinhleh a sile, a failo a si.' Ruahnak bang aw lo pawl remter dingah cun – 'Na rinhleh a sile, na tuah dingmi cu a diklo a si.'

A Tha lomi thil a um maw?

1 Thesalon 5:22 sung kan siar tikah, 'A thalo mi hmuahhmuah cu hrial uh' ti kan hmu. A thalo hmuahhmuah ihsin hrial uh tin Bible thar tete pawl in in sim, sikhalsehla Bible hlun in cun Bible thawn a kaihlo mi le tuahding tul mipawl in sim. A thit aw hrihlo mi fala le tlangval kha khaw leng ah an lengtlang ih an thinlung cu a thianghlim mai thei, a sinan rinhle ding an um thotho. Sunday school saya pakhat cu a daai (coke) mi in dingin dawr (bar) ah a feh thei, a sinan a mah cu cutawkah a rat tikah a tlawngta pawl hrangah cun cutaw ih feh ding a har mai thei.

Thilrit a um maw?

Sualnak le thilrit timi hi a bang aw lo. Sualnak cu a diklo ringring; cuaitahnak kha a diklo a silo mai thei a sinan cumicu mi kham tu a si. '...In temtawn tu kan sualnak thilrit cu tlan tan tahratin kan hmai ih a um mi tlan zuamnak ah teimak suah in tlan uh si' (Heb. 12:1).

Olympic tlan zuam awknak ah, thlun tengteng ding mi daan pawl a um a si; an thlun lo a si le, tlan zuam awknak in hnon an si. Tlan zuamnak ih a tel tupa kha pawng hnih a ritmi thuamhnaw hruh lo dingih kham dingah daan ah a um lo. Cui thuamhnaw cu a hruh thei ko nan tlan zuam nak ah a neh lo ding.

Paul in ca a ngan tikah thilrit timi hi a ruat theu, 'ziang hmuahhmuah kan tuah thei ko, a sinan ziang hmuahhmuah hi bawmtu an si theh lo' (1 Kor. 6:12a; 10:33a). Cui pawlcu Khrih lamih kan than sonak ding ah ziang hman an si lo. Cui pawl cu an sual thluhlo a sinan a tha hnem lo mi an si.

Khristian pawl tlan zuamawknak ah an thilrit cu ziang asi? Thlarau tel lo ih rualawknak, caan hman lak nak, mai duhduh mi a luan ih tuahnak, lehnak lawnglawng ah caan hman theh nak, thleidan thiam lonak le TV zoh luan tuknak ... hi thil hmuahhmuah hi zumtu pawl nehnak co ih laksawng an ngahnak ding kham thei tu cu an si. A ngaingai ah cun, ziang tin kim tuahnak ah a hleifuan ih caan hman nak in thilrit a thlen ter thei.

Sal canter nak a si maw?

Upadi thawn a kaih mi thil tapi a um a sinan cumi cu zongsang theih mi an si ah cun tuah hrimhrim lo ding a si. Paul in, 'Ziang hmuahhmuah tuah a thiang ko, ka tive ding; sikhalsehla ziang hman ih sal ah ka pe aw duh lo ding' (1 Kor. 6:12b) a ti. Anmah ah a dik lo si lo in mi in an kuthnuai ah sal vekih in uk ahcun a dik lo a si thei. Paul in amah le amah kha rawl thalo le zu pawl ei le in dingin a kham aw a si. Kannih khal cumi tlunah rit thei mi sii, le duhhamnak le TV zohduh tuk nak pawl khal kan tuah lo ding.

Khrih ih Hmuhnakah Ziangvekin in a Lang Ding?

Mi hrekkhat in hitin an zum, Christian nundaan ih saan nak ding tha bik cu khrih ih mithmuh ah ziangvekin a lang ding ti hi a si. A lung a kim ding maw? Kan kiangah amah um dingah kan hnaihok ter maw?

Ziang tik lai khalah kan kiangah a um ringring a si. Thlarau lamih mi upa ih sim vekin, "Oh, a nih cun ka tuah mi hmuahhmuah a hmu, ka rel mi hmuahhmuah a thei, ka Bawipa cu ka hnenah a um ringring".

A thianghlim mi Rundamtu cu ziangtik lai khalah kan rualpi tha a si ti thei ringring uhla kan nunnak ah thianghlimnak in khualuah seh.

Cumicu, kan thinlung ih thurelcat nakah lam in hruai tu dingah Pathian ih in pek mi daan a si. Cui pawl cu kan theih vekin, kan cingkeng dingih, kan tuah ding, amai thinlung tongih a lungkim ter thei tu ding thil kan tuah dingih cumi cu thianghlimnak lamzin ah in hruai tu ding a si.

Vansiatnak ah mi tam sawn cun kan nunnak ah thiltha lo kan tong theu. Nehnak le sunnak karlak ah kan um. Kan duh mi cu soal ih thiltitheh nak sung ih sin luat ding hi a si. Thangphawknak khal kan duh. Cumi pawl hmu thei dingah lamzin a um.

A KHAN 10

DINGNAK LAMZIN ZAWH UH SI

Thu dik ti mi tam pi an um, cumi pawl cu soal ih thiltitheh nak sungin kan luat thei nak dingah in bawm thei tu ding pawl an si. Cu pawl cu kan zoh tlang hnik pei.

Sinak Pahnih

Khristian hmuahhmuah in sinak pahnih an nei ti cu kanthei cio ko ding (Rom. 7:14-25). A pakhat nak cu a suah ihsin a tel cih mi a hlun, soal, a siatral mi sinak a si. A dang pakhat cu a pian thar caan ih a ngah mi a thar, a thianghlim, Pathian thawn a pehaw mi sinak a si. Cu mi pawl cu Adam sinak le Khrih sinak tin kan ti thei. Khristian pakhat in hitin a ti, 'Soalnak cu ka thinlung ih sin lak hlo asi zo, a sinan soal hrampi cu ka ruh thlik sungah a um lai thotho.'

Sinak hlun cu a sia thluh a si. Paul ih tonmi vekin kan nih khal kan si thotho; a simmi cu, 'Minung ka sinak taktak sungah hin zianghman thatnak a um lo ti cu ka thei' (Rom 7:18a). Curuangah kan sinak hlunah thil tha zianghman kan hawl dah lo dingih kan hmuh lo tik khalah kan mangbang lo pei. Sinak hlunnak cu a sia thluh ti lawng hman silo in tha sal thei lo tiangin a sia a si. Thianghlim nun ih kan nun can hnakin caan sau pi kan nun hnu khalah a tha sawn thei cuang lo. A ngaingai ahcun, Pathian cun nunhlun cu a ngaihsak nawn lo. Sinak hlun cu Calvary tlang thinglamtah parah a hnong zo ih, kan nih khal cui nunhlun ah thi in nunthar ih nung dingah in duh.

Paul in sinak hlun cu mithi ruang thawn a rak tahthim. (mithi ruang cu a rop ih a thu mi a si). Cu mi cun a fehnak tinkim ah a thlunih nasa zet in a tap ter, "O, thinnuam lo mi ka va si so! Thihnak lamih I khortu hi taksa pum ihsin zoso in run suak thei ding?".

Sinak thar cu Khrih ih nun a si ruangah a tha thluh ih thiltha um sun a si. Cumi cu a thianghlim mi, a tha mi, a ding mi, a duh um mi le a dik mi a si. Cumi ih a ruahnak pawl, a duhnak pawl, a tuannak pawl le a tuahnak pawl hmuahhmuah cu Khrih bang an si.

Cui sinak pahnih cu catloih an do awk ringring hi mangbang ding a si lo. (Lungrual tak ih an um khawm ding a har a si lo maw?). hi doawk nak cu pianthar can in a thok. Zumtu thar in a rak ton dah lo mi sunglam buainak a tong. A sinak hlun cun thusal dingin a rak tuah, asinan a sinak thar cun thianghlimnak ah thang so sinsin dingin a rak bawm. Doawk nak cu a nasa ngaingai ih rundam a sinak kha ringhlel dingah thlemnak a tong rero. Asinan a ringhlel lo ding. A ngaingai ahcun, cui doawknak a ton mi cu rundam a si ti theih nak a si. Sinak pahnih nei lo bang sehla cui doawknak cu a tong lo ding.

Sinak pahnih ih doawknak cu Rebekah ih tonmi thawn an tahthim, a pumsung ih faphir an doawk rero a theih tikah "ziang ruangah hi ti vek ka tong?" tiin a tap. Rebekah pumsungih a cang mi vekin Pathian fa ngaingai a si ih amah thawn fehkhawm a duh tu pawl ih thinlung ah a cang ve a si:

Thlarau ih umpinak kan theih tikah, in heektu a um ti kan thei thei. Christian thangthar pakhar in ziangruang ah hi ti vek ka tong?" tiin a tap. Taksa lam a si mi a upa sawn in a zawh mi lamzin a duh. Thlaraulam a si mi anau ta sawn cu thinlung dai ziar mi a si ih, mi neh thei lo ding a bang. Asinan kannih khal, Rebekah ih fale vekin, a upa sawn in anau a rian ding. Pathian in Thlaraulam ih a ra mi hmuahhmuah cu thlawsuah pe ding in thu a tiam, asinan taksa lam ih a ra mi cu a pe dah lo ding.

Barnhouse

Kan pianthar caan ihsin a tan mi doawknak cu kan nunsung hmuahhmuah in a um vivo. Cui doawknak cu thihnak le thianglawrnak siar lo doawknak dang a um lo. Asinan thuthangtha ti mi cu Runtu Bawi kan hmuh ih kan sinak hlun ihsin kan luat thei nak ding a si ih amah kan hmuh tikah Amah vek kan si ding.

Pathian ih fa le in hi doawknak an tong a si ti hi fiangte ih kan theih ding a thupi ngaingai. Paul in in theih tersal mi cu sualforh hniksagnak nan ton mi pawl hi miding hnen khalah a thleng theu mi sualforhnak a si(I Korin 10:13). Thangthar mino pawl cu an duhhiarnak thawn an buai rero ih upa pawl, thusimtu pawl a silole mission pawl in cui mino pawl cu thimlak in le thlemnak nasazet sung ihsin luat ter thei dingah an zuam. Asinan zianghman a si lo! Rebekah hman a pum sungah naute pahnih an do aw rero (Seemtirnak 25:22,23), curuangah zumtu pawl khal an sungah sinak pahnih an do aw rero asi.

Sinak thar in a thianghlim mi le a fai mi a duh laiah, sinak hlun cun a thianghlim lo mi hmuahhmuah a rak duh. Cui pawl cu Noah in a lawng ihsin a thlah mi tlangak le thuro vek an si. A thianghlim lo mi tlangak cu sathu le rawl bal pawl hawl in a ei rero. Asinan thuro cu hmun thiang le ei ding tha a hmuh in lawngah a ra kir sal (Seemtirnak 8:6-12). Curuangah sinak hlun in Hollywood hiarnak le TV sungih thilthalo tuah ding a duh. A sinan sinak thar cun duhngza Pathian thu a duh a si. A thupi mi pakhat cu kan cawmthat mi sinak cu nehtu a sinak a si. Mi pakhat pa cu a uico pahnih kha an sual aw ringring. A rual pa in 'khui mitu in so neh?' tin a suh tikah, hitin a let, 'Neh seh ka ti mi in a neh.' Sinak pahnih khal hivek in a si. 'Neh seh' kantimi in a neh a si. Hi thu hi uk-aw vate (cuckoo) thawn khal an tahthim. Cui vate cu a tii pakhat kha a dang vate cu ah a hong ret (tii) ih vate dang cun cui uk-aw vate tii cu a keuh ter. Vate pinu in rawl a va hawl ih a ra tlun tikah, vate fate pawl an kaa an angih an rak hngak ringring kha a hmu. Ziang tin kim hi rawl a ngah tu vate parah a thum aw a si

Sualnak a tuahtu cu sinak hlun a si

Sinak hlun ih kan sualnak pawl kha kan ngaithiam hrimhrim lo ding. Cumi tuannak nei lo mi sual puhnak vek a si. Pathian in minung ih sinak si lovin, a tuavo sawn kha a pom a si. Tlancazket pai thu khan an thei zo men ding, thuthentu pa hmaiah hitin a sim, 'Upat tlak mi thu neitu, a tlan rero tu cu ka sinak hlun asi.' Thuthentu pa cun hitin a sawn, 'Na sinak hlun cu a thlan rero hmanah pound 50 ka lo cawh dingih, na sinak thar cu thudik hmai ih a fehthei

ruangah pound 50 ka lo cawh ding.' Sinak hlun kan bum rero hi kan fehkuat nak ding lamzin a si.

Sualnak ih Tuahnak v. Sualnak ih Hnatuannak

A dang thudik a simi kan theih ding mi cu soal ih hnatuannak ih pekawk ti le soal ih uknak timi hi a bang aw lo a si. Khristian hmuahhmuah cu an nunnak ah soal in ukthluh lo hman sehla soal ih hnatuannak ah an pe aw a si. Soal neilo a silo, a sinan sualnak malte a tuah.

John in a cakuat pakhat nakah, zumtu pawlin soal an tuah thu fiangte in a sim. A simmi cu sualnak kan nei lo kan ti ahcun kanmah le kanmah kan bum aw ih Pathian hmai ah thuphan per ah kan can ter a si (I Johan 1:8-10). Asinan hitin a sim leh: "khrih sungih a um tu poh cun sualnak a tuah lo. cule sualnak a tuah ringring tu cu Khrih a hmu dah lo mi le a thei dah lo mi an si. Zokhal sualnak a tuah ringring tu cu satan ih ta a si, ziangah tile satan cu a hramthok ihsin sualnak a tuahtu asi. Zokhal Pathain fa a si mi cun sualnak a tuah ringring lo, ziangah tile Pathian nunzia a sungah a um. Cule Pathain cu a Pa a si ruangah sualnak cu a tuah ringring thei lo (I Jn. 3:6,8a,9). A ngaingai ahcun, Johan in a hramthok ihsin sualnak a tuahtu satan pa cu soal tuah ding ih forhfialtu a si thu a sim a si (3:8); cumi cu amai ton mi a si. Asinan zumtu pawl cu satan ta an si lo, an nunnak cu soal in a uk lo.

Thusuh nak hitin a ra suak, "sual sinak cu soal tuahnak ah ziangtik caan ah a cang?". Bible in hi thusuhnak a letlo. Ral let bang sehla, a tawp nak tiang soal tuah sian kan si ding. Curuangah a daiziar mi Pathian in soal a si mi hmuahhmuah do ding in ralrin nak in pe a si.

Sual Nei Lo ti hi a si Thei Ding Maw?

Christian pakhat cu thianghlimnak a ngah ih, sualnak a nei thei nawn lo tiih a zumtu mi hrekkhat an um. Cui pawl cu thlarau thianghlim ih a sim fiang tiang an buai rero, pianthar hnuah, soal sinak cu siatbal theh a si. Cumi ih si thokin soal an tuah nawn lo.

Hi vek ih a ring tu pawl cu soal ti mi hi ziang a siti an thei thiam hrih lo. Cucu Pathian ih sunloihnak co ban lo dingih kan tuahnak, ruahnak le kan tong mi pawl an si (Rom 3:23). "Zokhal a sualtu cu Pathian ih daan a buar a si, ziangah tile soal ti mi cu daan buar khi a si" (I Jn. 3:4). Thil tha a tuah ding mi thei cingih a tuah lo tu cu misual a si (Jeim 4:17). Ziangkhal zumnak um loih tuah cu soal a si (Rom 14:23). "Sualnak in zumtu ih a tha bik ih a tuah mi a bal ter. A sualsirnak a hnaihok. A mit ah hnawm bal a um ih a zumnak a ring lo." Thlarau lamih mi thianghlim pakhat ih sim mi cu a sualsirnak kha Khrih ih thisen in tlengfai a tul a si a ti. a dang pakhat cu, a tuah mi thil poh cu sualih hnawihnih mi a si ti ih a ti tu a si zia hitin a ngan:

A thianghlim bik caan ka hmang

Khuk bilih thlacamnak in,

A tha bik ih kan ruah mi caan pawl cu

Kan thangthat nak hla in in lungawi ter,

Nang, ka thinlung hmuah a hmu tu,

Hi pawl tlunah ngaidam hram aw.

"Christian diktak cu a thiltitheinak hlo ter tu a si lo, asinan a ruahnak le a duhnak a hlo ter a si." A tu ahcun sual cu a hua. Sual a tuah tikah a ning a zak, ih thianghlim lonak cu a satbal theh a si.

Asinan mi pakhat khat in thu an sut theu. "Christian pakhat sual neilo si thei lo sehla, ziangruangah I Johan 2:1 ah hitin a sim, 'ka fa le tla, sual nan tuah lonak dingah hi ca hi nan hnenah ka ngan a si'." A phi cu Pathian ih sinak a famkim ringring a si. A thianghlim mi Pathian cun sual a si mi hmuahhmuah a ngaidam thei lo. A sim khal a sim thei lo, tahthimnak ah, "sualnak cu a mal thei tawp ih mal ter ding". hi mi in sual ti mi le Pathian in sual a tuah thei lo thu a tar lang a si. Curuangah Pathian cu a minung pawl hrang ah a sinak a famkim a si. Asinan rin lo piah an sunnak ding a tuah. I Johan 2:1ah, a sim thotho mi cu, "sikhah sehla pakhat khat in sualnak nan tuah a si ahcun a ding mi Jesuh Krih, kan ai awah in Pa Pathian hnen ah thu in sim sak thei kan nei". A hlan ih chapter ah, Christian pawlin sual an tuah thu a rak sim zo. Hminsing ding mi cu:

Sualnak kan nei lo kan ti ahcun kanmah le kanmah kan bum aw ih kan sungah thutak a um lo (I Johan 1:8). Sualnak kan tuah lo kan ti ahcun Pathian hmai ah thuphan perah kan can ter hi a thu kan sungah a um lo a si (1:10).

Zumtu pakhat cu sualneilo a si thei tiih sim thei ding in Bible bungcang tam pi a um. A pakhat nakah, Rom 6:2 ih sim mi cu zumtu cu sualnakah a thi zo. Hi mi in a sinak a lang ter. Pathian in khrih thawn an thi tlang zo tin a hmu. Kan nunhlun cu krih thawn thinglamtah parah khen bet a si zo. Asinan v.11 ah, Paul ih sim mi cu sualnak ahcun mithi kan si tin kan ruat aw ding, cumicu nitin kan tuah ding a si. V.12 in sualnak kan neih lo thu a sim duh nak si sehla, v.11 ih sim mi cu a tul lo ah a cang ding.

A dang bungcang pathum in zumtu cu sualnak ihsin luatter mi an si zo thu an sim (Rom 6:7,18,22). Hi bungcang hmuahhmuah ah , ca ngan tu in sal le bawi ih thu tahthimnak thu a hmang. Rundam kan si hlan cu sualnakih sal kan si. Krih ih thihnak in, bawi si ding in sual ah kan thi zo. Sual ih huham ihsin luatter kan si zo ih dingnak le Pathian ih sal ah kan cang zo.

Cuhnua, Thukamthar sungah famkim, famkim zo, le famkim mi ti a hman nak Bible cang tam pi a um, cumi in sual nei lo thu an sim (Matthai 5:48; Phi. 3:12; phil. 3:15 AV; II Timote 3:16,17 AV; Hebru 6:1; 9:9; 10:14; 13:20,21 AV; Jeim 3:2b; Thuphuan 3:1,2).

A tlang pi thu in famkim timi tongfang ih a san cu a kim, a thanglian a silole puitling ti a si. Leitlun ih a nung lai mi Christian pawl thawn kan thim tikah, sualneilo ti mi hi a duhnak a si hrimhrimlo. Heb. 9:9 ah, thinlung famkimnak a khihhmuh, Heb. 10:14 ah, Pathian hmaiah mi famkim sinak a lang ter.

Sualnak nei lo mi famkim ti simnak a dang bungcang pakhat cu I Thessalon 5:23 a si. Hitawkah Paul ih thalcarnak cu, "Daihnak in petu Pathian amah in famkim zetin lo thianghlim ter sehla, kan Bawi Jesuh Krih a ratsal tikah nan thlarau, nan thinlung le nan taksa, nan ziangzongza in mawhnak neilo ah lo tuah hram she" ti a si.

Cuhnua, Johan ih cakuat pakhat nak ah khal cui thu pawl a um (3:6,9; 5:18). Kan sim zo bangtukin, hi Bible cang pawl in kan tuah theu mi um daan thu an sim. A tongfang hman mi pawl cu 'ringring' ti a si. Zokhal Pathian fa a si mi cun sualnal a tuah ringring lo. sualnak ah a nung lo. sualnak in a nunnak a siatsuah thei lo.

Asi le sualnak neilo mi famkim ti zirhnak hi a poimawh maw? Pathian thu thawn a kaih aw lo mi zirhnak (doctrine) hmuahhmuah cu a poimawh a si. Sualnak nei lo mi famkim mi si ding ih a zuamtu, a taima zet mi le zumtu ngaingai a dik mi theihnak in a tawp ter, cun, buainak tampi ah, thinsiatnak le thintawinak pawl an tuar thei. H. A. Ironside in a cabu ngan mi Thianghlimnak, a Dik le a Sual, timi ah amah te ih thianghlim a rak tum thu, a thinlung kekkuai nak thu, le Christian thianghlimnak ti mi zirhnak ih a luh tikah a nunnak ah a ra um mi daihnak thu a sim.

Ka Bawm Thei Lo – Sual Nak Ka Tuah

Sualnak ka tuah ding tiah kan ti dah lo ding. Bible in khal a sim dah lo ih a dik khal a dik lo. sualnak ka tuah ding kan ti tikah, kan sim (rel) a si, cumicu, thlarau thianghlim cu thlemnak do thei dingah cahnakin pe thei lo ti a si. Asinan in pe thei. Buainak cu Amah thawn a si lo, kanmah le kanmah a si. Thlarau ih cahnak kan hnon tikah kan soal a si. Kan tum tikah khal kan soal totho tinak a si.

Sualnak ka tuah ding ti cu, Christian sinak a hnong a si, sualnak cu zumtu tlunah uk tu bawi si nawn hlah seh (Rom 6:14); sualnak ka nei lo a ti tu cu amah le amah a bum aw a si (I Johan 1:8); Krih Jesuh thawn pehzomnak thawngin nunnak in pe tu Thlarau daan in sualnak le thihnak daan sung ihsin in luatter zo (Rom 8:2). Nehnak in petu Pathian hnenah ka lungawi!

Pehzomawknak le Pawlkom awknak

Christian pakhat a soal tikah, a rundam nak a hlo lo asinan a rundamnak ih lungawinak a hlo a si. Pathian sungkua ih pawlkom nak a cat asinan Pathain thawn pehzomnak cu a cat lo. Hrinthar sinak in Pathian fa ah a cang, ih zianghman in a then thei lo. Asinan a soal tikah, Pathian thawn an pawlkomnak a cat a si, ziangah tile "Pathian cu tleunak a siih a sungah thimnak zianghman a um lo" (I Johan 1:5). Kan sualnak kan phuan hlan lo le kan hlonhlo hlan lo cu Pathain thawn sungkua kan sinak a cat lai a si (I Johan 1:9; Thufim 28:13).

Neh Thei lo mi Sual a Um Maw?

Zumtu in a theih ding mi cu sualforhnak ihsin luat thei nak a um ti a si (I Korin 10:13). Kan zaten sualnak a silole sualnak pawl in in temhrawn a si, a hrek cu in kaihrem dingah kan sawm lo piin an ra; a hrekhat leh cu in dirtla tu ding daan an si. Kan duh mi kan ngah thei lo le kan duh vekih kan um thei lo tikah ziangtlukin kan thin a bang theu! Thudik cu Pathian thu le Pathian hrangah thil harsa zianghman a um lo ti a lang ter tu minung ih kan ton mi pawl an si, Pathian thiltitheinak hnakih tum sawn mi sualnak hrimhrim a um lo.

Tuahnak si lo a Mah teUm

Sualih thiltitheinak sung ihsin voikhat tuahnak ih rundam nak in pe thei mi thil dang an um lo ti hi kan theih ding ah a poi mawh. Vansiat thlak tak in hi thu hi tuni tiang kohhran tin in an el. Thusim tu pawl mi pi pawl hnenah thianghlimnak hi a tawizawng in an sim theu. "A sangbik, thianghlim kawhnak"(Altar call) ah, thusimtu pawl in mipi pawl kha thlarau ih khahnak, tipilnak, a silole nehnak nun an ngah nak ding ah a hmaiah rasuak ding in thu an sim. Mipi pawl in, cu vekih zirhnak in mithianghlim bik siding ah a thlen ter thei a si tiih an ruah ah cun bumnak an tong a si.

Luaternak timi cu a tu le a tu ih a cang mi a si - asinan hmakhatte in buah mi a si lo. Thu tiam mi cu, 'Hnangamzet ih khaw sa mi si hram seh' (Daanpeksalnak 33:25). 'Thlarau in khat uh' (Efe. 5:18) tiih kan sim tikah, a cawang ih duhnak cu, 'Thlarau in khat caamcin uh' ti a si. Tukforh nak a tlen tik ah neh thei nak aamakhkan kan neih thei nak ding ah a si sawn.

Sual Buah Duhnak

Zumtu hrekhat pawl cu soal an buah duhnak ruangah a tul lo mi khawruah har nak an tuar (Heb. 10:26-27). Sualnak an buah tikah an duhnak a tel a si, curuangah soal an buah duhnak ah an soal ih Pathian thu thennak le Pathian a dodaltu pawl a kaangfai theh tu ding tihnung za meisa kha tih thluathlo in an hngak ding a si. A sinan cumicu a dik thluh lo. Soal tuahnak le soal buah duhnak kha a bang awlo a si ti kan theih ding a tul (Heb. 10). Soal buah duhnak cu zianghman ih siar lo ti a si. Cumicu v. 29 ih, Pathian Fapa ziangih a siar lotu le soalnak ihsin mi a thiangfai tertu Pathian thukamnak thisen zianghman ih a siar lotu, le lainatnak a neitu Thlarau a nautat kha asi. Zumtu dik cun cuvek in a buah dah lo ding! A ngaingai ah cun hi soalnak a buah pang ding ti a phang tu cu soalnak a buah lo tinak a si. Khristian zumnak hnongtu pawl cu thu a ruat saal dahlo mi mithinlungah le porh aw hmang pawl an si. Pathian an tihzah loih a hremnak khal an tih lo.

Neh dingah Bawm tul a umlo

Thil pakhatkhat kan tlansan hlan ah kan theih ding cu, thianghlimnak hrang ih in bawm thei lotu tuahnak le tuannak pawl a um ti kanmah le kanmah kan theih sal thei nak ding in in bawm theitu thil a um a si. Biaknak lamih mah le mah hrem awknak in mi a bawm thei lo. Kolose 2:23 sungah Paul ih sim mi cu, 'vancungmi nan biak pei tiih an hnek awknak le mi hmuhnak lawngah tangdor cuang vekin an umnak ah le anmai taksa lala an hrem awknak ah cun hi daan terek pawl cu mifim daan a bang ngai men ding. Sikhalsehla taksa hiarnak neh thei nak taktak ah cun zianghman thathnemnak an neilo.' Phungki sinak (monasticism) in mi a bawm thei lo. Mi pakhat cu phungki cang in leitlun dan ihsin amah le amah a then aw mai thei, a sinan a sinak diktak ihsin amah le amah a then aw thei lo a si. Mah le mah thu ruat aw sal nak (introspection) in mi a bawm thei lo. Mah le mah ah nehnak a um lo; mah le mah ih hnatuannak cu lawng sungih fungzum hlon thawn a bang aw a si. Dai teih umnak (passivity) hi a phi a silo. Thinghlimnak cu zianghman tuahlo ih um men ih a hngaktu tlun ah a ra menmen lo. Thleemnak ih hnatuannak theihnak khal in a ralo. Thleemnak thu kan ruah deuhdeuh le kan tong deuhdeuh a bang. Neta bikah, nehnak cu beidonnak in a ralo. Cumicu sunnak a siih Pathian ah beidong mi Khristian pawl a hmang lo.

Kan theihding thil tampi a um. Kan buah ding mi hi a tu ah a tak in kan buah thlang pei uh.

A KHAN 11

NEHNAK LAMZIN – THLARAU THAWN KHAT DING

Pathian lawngin in thianter thei, sikhah sehla kan mai tuannak tello in a buah cuang lo. Khristian nun khawsaknak tam tak lak ah hin a kopaw mi Pathian a sinak le minung a sinak hmu duh mi an um. Pathian in thazaang cahnak in pe, a si nan cui cahnak cu kan hrangah kan hman a tul. Hi hi cu kan taksa hiarnak lam hrang ah buah lo in Thlarau lam ih kan feh theinak hrangah lam zin pakhat a si. A si le Thlarau thawn khat ti mi ih duhnak cu ziang a si? Hihi neemtak le thuthup tak a bang. Cun thusimtu le missionary pawl hrangih ret hlei ce mi tla a bang. A si lo! Hi hi Pathian mi pawl hmuahhmuah hrangih fial mi le thil pakhat khat hrang

khal a si lo ih zumtu pakhat khat hrangah khal a si thei lo. Kan fiang thei nak dingah Thlarau thawn thawn khat ti mi kan zoh tlang pei uh.

Sualnak Tamter hlah

Kan mah le mah thianfai aw ternak ding hrangah kan nunnak ah kan soal a si tiih kan theih le veten kan soalnak cu kan phuang pei ih, kan tlansan ding a si (Thufim 28:13; 1 Jn. 1:9). Soal hmuahhmuah cu Amah do tu a si bangtuk in soal hmuahhmuah cu Pathian hnen ah kan phuang a tul. Minung pawl an soal a si ah cun ngaidam an dil a tul. Soal phuannak dik cu:

A Tuah Hngal ding: - Ni cem tiang le zarh cem tiang hngah ding a tha lo.

A Thupi lo: - Tihlah, 'thilsual pakhat khat ka tuah a si ah cun ...' lohle 'Ih ngaidam le ka lo ngaidam ding.' 'Thilsual pakhat khat ka tuah a si ah cun, lo ngaihdam ding ka duh' ti'n nunau tong bang in tong hlah.

Za Ten: - Mi pakhat in hridai saupi pakhat a fir tin a phuang, a si nan cui hridai khat lam zimah khan rang an khit a si ti ih sim ding cu a hnong.

Cip Ciar tak in: - A si bang in sim aw. Mikei kha a mai hmin vek in ko mai aw – zurit hmang ti hnak in – fimkhurlo, rukru ti hnak in – thilsaan. Peter in 'Mi famkim lo ka si,' a ti lo, a si nan, 'Bawipa, soal ih khat mi ka si' a ti.

Sual Hnong ding in Thancahnak ih Fehpi: - Hi mihi phuannak a si lo: 'Bartlett peerthei rah (pears) bawmpi khat ka ruk, a si nan bawmhnih ruk a tha sawn. Tu zaanah a dang bawm khat ka hong ru sal ding.'

Thinlung Taktak in: - 'Ka thleh. Ka soal a si. I ngaidam aw' ti mai aw.

Kan soalnak pawl thaten kan phuan tikah, ngaidam kan si zo tihi Pathian Thuthinghlim thiltitheinak thawng in kan theithei. Kan soal kan phuan ah cun Pathian in ngaidam ding in – in tiamkam zo ih, Amah cu a tiamkam mi ah a dik. Zumnak ruangah ngaidamnak kan co thei.

A si nan thenkhat in, 'Ngaidam ka si ti ka thei aw lo' tin an rel thei. A si thei lo nan, na theih awk khal ah, theih awk loh khal ah ngaidam na si zo. A thlengaw thei mi ruahnak pawl ih sin rundamnak theifiangnak hi a ra thei lo, a sin an thlengaw theilo ti mi hi Pathian thu ih sin a ra a si.

Thenkhat in hitin an sim thei, 'Pathian in in ngaidam zo ti ka thei nan keimah le keimah ka ngaidam aw thei lo.' Hi bang tuahnak hi cu a tul lo mi a si ih mah le mah hrem aw vek a si. Pathian in – in ngaidam zo a si ah cun, a thu cu a thleng aw dah lo. Ziang ruangah soalnak sungah na um lai ding?

Pathian in in ngaidam le, a ciingkeng nawn lo ti hi a dik a si (Heb. 10:17). Pathian hi ciinkennak thinlung a thalo tinak a si lo ih, kan hrangah hi soalnak pawl hi a ra thiansak nawn lo ding tinak a si. Thu hnaihok a um le an theihhngilh thei tuk a si. Thinlung kekkuai khop ih a sir aw mi pakhat soalnak sungah a bual sal tikah hi tin thla a cam, 'Maw Bawipa, ka soal ka

phuang. Hi hi ka tuah sal leh a si.' Bawipa in hi tin a sawn, 'Ziang tin na tuah sal lala?' a ti. Hi bang ih kekkuai ih thla a cam sal tikah, Bawipa in a ngaidam sal.

Pathian cun a theihhngilh lawng si lo in – NGATE KAI HLAH (No Fishing) ti ih tarmi bang in a tarlang tin Corrie ten Boom in in theihter sal. Phuan lang a si zo mi le ngaidam zo a si mi kan soal sal a si le, cun midang ih sualnak pawl hi mang kir lehsal ding a duh lo. Kan theih ringring nak ding hrangah lamzin dang nei nawnlo ding in ralrinnak pek ding a si.

Pathian tlun ah siseh, midang tlun ah khal siseh, kan kohhran tlun ah khal siseh kan sualnak hi a tam bang tuk in kan soal phuannak khal a tam ve ding ti hi theih bet ding a tha. Leith Samuel in ruahnak tha tak in pek,

"Na ruahnak ih sin na sualnak a um, na soal phuannak khal na ruahnak in siseh. Nunau thenkhat hnenah va feh hlah, na thinlung in na duh nak, hnaihnoknak le thin nomlohnak pawl va sim hlah. Lehnuah hi pawl hi soal tuah tertu an si leh ding ... Kan thinlung sungah a thupte in kan soal a si le, na thinlung sungin a thupte in phuan siseh, midang thinlung ti hnaihno le tibuai theinak hmun – mipi hnen ah si lo sehla, ... Kohhran pawlkomnak ah a tuah soal pang a si le Kohhran pawlkomawknak ah ngaidam nak dil seh. Na mual phoh lem ding sawm? Ka soal a si ti'n sim aw."

Harry Lloyd cu a rualpi pawl le a dawrtu pawl in a phulo tiangtiang in a thianghlim a si tin an ti. A pe aw tak Khristian mi pakhat bangih zoh thim ding engmawi bang in an faknak le an zahnak ruangah a don har a ti aw na sa, cu ruangah mipi theihthei ding in a hrialnak cu hi bangin a ngan:

Ka hnatuan lawngte ka ti thupit ter sawnih,

Kei mai nomnak ding hrang ka hawlnak ah

Ka cahnak hmuahhmuah ka hmang theh zik.

Bible ka siar dah lo hrimhrim.

Ka ruahsannak le ka tuahsual nak pawl laihsuah in an um.

10% Pathian hnatuannak hrang ah ka pek awk

Raithawinak ih ka pek mi le ka pek theimi thil man ol te bangin hnihsuah za a si.

Kei cu mi hausa (boss) bangih tuul mi le mi sawisel hmang mi ka si.

Vei tampi a duhdawt nak theilo tu pa bangih a theithiam lo mi ka si.

Nauhak lai ih ka tuah bang in khawmaw khal ka khawmaw suak dah lo.

Mi pawl in in fak caan ah hi bang hi bum awknak a si tiih ka ruahnak hi na hmu theiding.

Cu a si ruangah ningzah nak thawn phuang dingah in fial hramhram ti hi ka ruat.

Tetti a piah tu ding sawn kei mah vek Khristian pakhat ih riah siat za cu.

PAKHAT siarlo zohman ka thang that lo.

Kan mah khal hi ti vek ih soal phuang ding kan si.

A Sithei ah cun Pekirsal aw

Pathian ih zaangfahnak ih in zirhmi cu a cem zomi caanah ziang tluk in soalnak tampi buah hmansehla a dik in kan buah ding a si. Kan laak soal pang mi thil pawl, a neitu diktak hnen ah thaten peksal ding tinak a si. Rukmi paisa kha pekduhnaq thinlung nei tinak khal a si thotho.

Zacchaeus hi himi Thukam Thar sungah cun a thabik tahthimnak cu a si. A pianthar hnuah hitin a ti, 'Bawipa, I ngai hnik! Ka neih mi ih hrek cu mifarah ka pe ding; cule ka bum mi an um ahcun a let li in ka samsal ding,' tiah a ti (Luke 19:8). Rundam a conak ding hrangah a buah lo; a si nan in rundam a rak si zo.

Peksalnak hi thinlung le kimzet ih buah ding a si. Internet Revenue Service ih cangan tu bang kan si lo ding, hi pai ca ngan daan cu, 'Ka ihthah thei lohnaq a rei thlang ziangah tile nikum ka siah (tax) sumlut reportnak ka pun tikah ka sumlut kha a diklo piin ka buah hrim. Check \$ 150 ka thun ih, ka itthat thei lo thotho a si le a tang lai mi pawl ka lo kuat ding.'

Caan a liam rero ruangah maw a silohle thil umtudaan pawl thlengawknak ruangah maw thilri pawl hi pekkirsal theilohnak hmun a um. Hi thuhi Bawipa in a thei ih, soal phuansuah a si ahcun thinlung ngai ih a buah taktak duh tu cu Amah in a co hlang.

Caan tampi liamzo hnuah khan W.P. Nicholson in Belfast ih thu a sim lai ah Pathian Thlarau nasazet in a cang vai ih cui milai pawl in an umnak hmun cetzung ih sin anthil tuahnak thilri ruuk mipawl kha an pe kir sal. Milai tampi cu an keng sal ih company pawl khal in an thilri retnak hrangah inn fatete pawl cu an sak thei. A netnak ah, mipi hnen ih theihternak ca an ngan ih hitin an sim, 'sal a um nawn lo ding; inn dan (room) a um nawn lo!'

Cu tivek thiamthiam in, veikhat F.B. Meyer in Keswick Convention pi ah thu a sim tikah, Khristian mi tampi in an thilri hlanmi pawl le an ruk tak paisa pawl zamrang ten pekkirsal na tum tikah an post office kha cirhdup in a khah theh ruangah lamzin dang in an pe kir sal.

A Nungmi Raithawinak bangin Na Pumpi Pe aw

A pathumnak tuahnak kan thlen thlang ruangah a takih thianghlimnak theihnak ding hrangah kan zuam a tul. Bawipai hnenah kan pe aw dingih, kan taksa ruangpum cu a zaten dingnak ih sal si ding in kan pe ding (Rom 12:1-2; 6:19). Pekawknak hi thil hliahfiannak in a tan, a si nan thlengawknak phunphun in a tlun ding. Bawipai hnenah kan pumpi hi a nungmi raithawinak bang in kan pe hmaisad ding. Cu ticun nikhat hnu nikhat, a tu le a tu in kan mai duhnaq aiah Amai duhnaq kha kan cohlang ding a si. Amai kilkhawinak lam ah kirsal ding. Maizawn ruahnaq kha tlansan ih nitin ten thinglamtah phur le Amai dungthlun ding kan si. Soal phuannak in a thianfai ter bang tuk in, pekawknak in hmantheih ding in – in buah sak zo.

Anne Grannis in thianghlimnak (consecration) ih duhnaqsan diktak cu a hnuai ih ta bangtuk in a hmu:

Ka nun thiang ka duhnak cu ka duh mi

Ka Bawipa ih umnak ding hrang ah,

Cun Amai thuam pawl hrukih ka thinlung hi

A umnak ih hman ding;

Cun ziang a tul ti ka theih tikah,

Dai ziarzi te ih um zing tin in,

Thianglim nak hmunah dai ziarin ka thawn ih

Ka duhnak cu A hnen ah ka taan.

Zaangfah thawn I cohlang ringring,

Amai duh bangin ih um ter.

Cui ni hrangih tuah ding hmuahhmuah cu thiam dingin a hiar aw cia.

Hihi ka Bawipa in ka hiarnak pawl, thatlohnak pawl ziangtin I kilkhawi,

Ziang ruangah ti le ka duhhiarnak pawl thleng aw ding in

Khua vantir ihsin kan tonawk ruangah.

Bishop Taylor Smith cu zing a thawh tin te'n a ihkhun ah cun khukbil tahrat in zingtin hitin thla a cam, 'Bawipa, ka ihkhun hi Nangmai biaktheng, ka pumpi hi Nangmai hrangah a nungmi raithawinak.' Bawipai duhdan bang ih um dingin nitin in a hlan aw.

Arthur Pierson in Goerge Muller kha thu a suh tikah,

"Ziang a si hnatuannak ropi takih thuthup cu, cun Pathian in nangmai hrangih thilmak zetzet a tuah mi pawl?' Mr Muller cun malte sung a vnzoh lawkta ih, cui hnuah a luu malte te'n a khup karlak a thlen ziktiang a kuun vivo. Dai ziar in reilote sung a um hnuah a vun tong sal mi cu, 'Kum reipi a liam hnu George Muller ih thih caan kha nikhat ka hrangah a ra si leh ding. Mino pakhat ka si bang tuk in, ropi tak tumtahnak tampi cu ka nei, a sinan cung thilpawl hmuahhmuah ah ka thih caan ding ding nikhat a ra thleng leh sal ding, cun ka sim bet mi cu, 'Bawipa Jesuh, a tu ih sin thokin keimai duh bang silo in Nangmai duh bang si seh,'cu ti cun cui ni ih sin thok in Pathian in ka sungah le keimah hmang in hna a tuan thok."

General Booth in hi thu hi lamzin dang in hitin a sim, 'Kum 17 ka silai ah William Booth ih neihmi kha Pathian in a neitheh ve ding tih ka fiang.'

Na Nunnak kha Pathian Thuthawn Ciah aw

Umlo theilo a pali nak cu Pathian thu thawn naite ih um ding a si, kan nunnak thawn naih aw deuhdeuh ti cu cui thu thawn ciah tinak a si. A rel duh san cu siarnak, cinkennak, zirnak, ruahnak le Pathian thu ngainak hi a si. A thu siarnak in kan hrangih Pathian a sinak daan a tlangpi in kan zir. A thu cinkennak thawn in tetti tul caanah, thlemnak ton caanah le thu theihfiang loh caan ah a remcang thu kha Thlarau Thianghlim in-in theih ter sal. A Thu zirnak ih sin zirhnak sual sung in le rinnak sual pawl ih sin lamzin dik ah in hruai. A Thu ruahnak ruangah a thu a simtu Amah kan hmuhnak ih sin in thlengaw ter. Cun, A Thu ngainak ruangah hin dingnak lamzin ih hruaimi kan si.

Saam cangan tu in thianghlimnak (sanct.) le Thu (Word) kar lakih pehawknak a theithe; hitin a ngan: 'Ziang tinso mino in ziaza thianga a neih thei ding? Na thupek mi thlunak lawng in a nei thei ding ... Ka thinlung sungah na daan cu ka ret zo, Na parih ka sual lonak dingah' (Saam 119:9, 11). Jesuh kha thla a cam tikah hi thu thawn pehpar awknak kha a nget ter, 'An nih cu na hnenah thudik in thianter hai aw, na tongkam cu thudik a si' (Jn. 17:17). Hi pehawknak hi tusan thusimnak pahnih in langhter a si:

Hi cabu in na sualnak ih sin a lo kilkhawi ding, a si lohle sualnak in hi cabu ih sin a lo kilkhawi ding.

Pathian in thentheilo thil pahnih a nei; Bible ih leidipte (dust) le thinlung sungih tikhal (ice).

Thlarau thawn khat le Thu thawn khat ti karlakih pehtlaihna hi theih sual thei a si lo. Efasa 5 sungah, Paul in Thlarau ih khat ti mi hi a hnuai ih ta bang in a sim,

"Pakhat le pakhat Saam Hlabu sung hla, aapawknak hla, thangthatnak hla, le hlathiang in be aw uh. Bawipa cu aapawknak hla le thangthatnak hla thawn nan thinlung takten thangthat uh" (v. 19).

Kolose 3 sung ih a sim mi cu Khrih Thuthang Tha cu kan thinlung sungah a tlamtlinnak phunzakup thawn a cam ringring tikah hi bang in a rak si thei, 'Pakhat le pakhat zirh aw in nun sim aw uh. Aapawknak hla, thangthatnak hla le hlathiang pawl sak uh. Nan lungawinak hla in Pathian kha thangthat uh.' Thu khupnak: Thlarau thawn khat ding ticu Khrih Thuthang Tha cu kan thinlung sungah sualnak tuah kan tum tik ah sum thei ding mi a bawm.

Bible tello in thianghlimnak a um thei lo. Pathian zum tak mai McCheyne in hitin a sim, 'A Thu (Word) tello in Pathian in – in thianter thei ti ka zum. Vancung mi pawl khal a Thu tello in thianga ten a tuah, cun Adam khal a Thu tello in thianga ten a tuah; a sinan a Thu lo in a tuah lo ding. An nih cu Na Thudik in thianter hai aw, Na tongkam cu Thudik a si.' Naute pakhat a nu in rawl a cawm bang in, Jesuh in a thlarau kha lak tahrat in a Thunung thawn a cawm.' Minung pawl cun an mai hmuh le theihnak an rinsan ah cun bum an tong, cuihleiah an Bible khal zarh khat hnu zarhkhat an kau dah hrimhrim lo.

Cat baanglo in Thlacam aw

A si lohle thlacam loin thianghlimnak a um thei maw le. Bawi Jesuh ih thlacam danding in pek mi kha el a theih lo, zaangfah dilnak khal a tel cih ding: 'A harmi hniksaknak in tuarter lo in, siat nak ih sin in hum hram aw.' Sualnak ih sin kilkhawinak ding hrangah thinlung tak thawn thlacamnak a um loh ah cun ziang tivek thlacamnak hi a famkim thei lo.

Hinah hin nitin thlacam ti ih telhding mi te a um:

"Bawipa, thianghlimnun ih ka nun theinak ding hrangah thazaang i pe aw."

"Thlarau Thianghlim ih cencilh ka si ti thei thei ding in ih bawm aw,

cu ticun A riah siatnak ding hrangah zianghman ka tuah lo ding."

"Vangcungram thianhlimnak a co tu bang tuk in a cang thei tawp in ih thianter aw."

"Sual ka tuah duh a si khalah sualnak ih sin ih humhim aw."

"Sual tuah ding ih thlemnak le sualtuah vovo theinak ding cu ih siang hrimhrim hlah."

"Putar le pitar ka si hnuah misual hming nei in ih thih ter hlah."

"Na Hming siatnak ding thlen theitu thil hrimhrim tuahnak ding ih sin ih kil aw."

"Na Vancung Inn nuamah i hruai aw cu lohcu sual sungah ka tla leh pang ding."

Khukbil ih thlacamnak um lo cun zohman hi an thianghlim theilo tihi a fiang tuk rori.

Khristian Pawlkomnak ah Telve aw

Thianghlim theinak a dang ngah theinak hi cu zumtu dang pawl thawn pawlkomawk hi a si. Vate pawl tla kha an hmun khat bangin Pathian mi pawl khal umkhawm a tha. Puithiamsang (Sanhedrin) in Peter le John an suah tikah an Khristian pi pawl an tong hngal (Dung 4:23). Hmun khatih kan pumkhawm mi kha baansan lo ding in forh kan si (Heb. 10:25). Dungthluntu cabu sungah, Thlarau Thianghlim cu lamdangzet ih a rat lai kha mipi pawl an pumkhawm lai tak a si kha. Hi hi ziangtin kan thei ti ah cun, 'Mi tampi hrangah Thlarau ih hnatuan nak' tin kan hmu thei.

Ziang tlukin sual tuah ding ih fialtu a cak zia le kan sualnak pawl ruangah ziang tluk in Rundamtu man a khun zia hi Bawipai thihcam theih ringring nak hrangih Sang kan phel mi in in theih ter. Bawipai zaanriah hi Pathian in sualih man khunzia in theihternak ding le khawsia kan kham theinak ding hrangah thazaang in cahtertu a si ih Pathian hrangah hman a si. Cui ruangah hmunkhat te ih tonawkkhawm ding hi a tha in a dik a si.

Bawipai hrangah Tuan aw

Nehtu Khristian pawl in Bawipai hrangih hnatuan nak ding kha an langter (Thus. 9:10). Isaac Watts in hitin a ngan:

Hnatuannak sungah riannak,

A silole thiamnak hrangah ka buaizet a tul;

Ziangah tile satan in thil thalo, mi zaangzel pawl ih kut a kai a si.

Hihi thlemnak nasa bik le tihnungza tumbik caan cu hnatuan kan buai loh caan hi a si. David khal in a ningzah ter tu ding ah hi thu hi a zir zo. Cui kum thal sung Sianpahrang pawl

raldo ding ih an feh laiah David cu a colh um, a zoh ih, cun a hiar (2 Sam. 11). A rei hlanah, sualnak a tuah, cu thehin tualthahnak in a sualnak cu thuhhloh thei lo in a um.

Sodom thu kan ruah tikah, nu le pa sualnak thu kan thei, a sinan Ezekiel in hi sualnak dang thupi pawl cu, 'hngam le thindai ten an um ruangah' hi tin in sim (Ezek. 16:49). Hihi sual tuahduhna hrampi a si ti mangbang ding a um lo.

Bawipai hrangah hnatuan ringring nak in thinlung kha a thatnak lam ih feh ter tiih kan theih mi kha kan tuah thei, cu micu, nunphung daan le ziaza umtu daan diktak a hlan ih daan um mi theihtheinak ding hrangah kan taksa thazaang hrangih felten in tuah ter tu cu a si.

A hleice in nupi – pasal nei lo ding ih kawhmi pawl hrangah an taksa thazaang banglo ih tuah ding hi a sim duh nak a si. Mi pakhat ih sim le reldaan bang in hnatuannak in anmah le anmah an that aw ding ih, thlacamnak thawn an nung sal ding. Nitin ih tuanthei ding mi hna tampi a um a si.

Taksa Hremnak

Taksa hremnak thawn khal a peh aw. Paul in a sim, 'Zuamnak hmun ah tel ciar uh tiah midang ka sawm rero hnuah keimah riangri hnon mi ka si pang ding, ti phan ah ka taksa cu ka hrem ih felten ka kilkhawi' (1 Kor. 9:27). Today's English Version in hitin a sim:-

Cu a siruangah ka tumtah mi ka thlentheinak ding hrangah ka tlan; boxing thongpa bang in a thong rero tu bang ka si. Midang pawl thong nak ih sin ka khamaw ding ih, keimah in ka neh ih midang lek dingin an kawh leh hlan tiang ka taksa cu ka kilkhawi ding.

Paul in a taksa pum ngaingai a relmi a silo tin fiangten a sim. A rel duhsan sawn cu nu le pa sualnak lam, ithtah duhna, ei le in le thiltuah dangdang mi pawl ihsin khamawk ding kha a rel duhna a si sawn. A taksa hiarnak pawl a ngaihsak lo. Kannih khal zarhkhat ah vei thawng tampi 'duh lo' (no) tin kan tih ve ding a tha. Hihi leilungtlun fimnak hnonnak a si: 'A tha tin na ruah ah cun tuah aw.'

Pathian in hniksagnak kan ton tinten laksawng in pe ti kha hngilh hlah uh si. James in, 'Hniksak harsatnak a tuar ih hnget teih a ding theitu cu mi lungawi an si ...' (1:12). Cun Ella Wheeler Wilcox in hitin a ngan:

Oh! A hmun ringring mi sinak ngah hnu ah, kan hmuthei kem maw ti hi a caancaan ah ka mang a bang. Cu mi cu, kan tuahna ruangah si lo in tuanvo in pek mi kha kan hrialnak ih sin a si sawn.

A tiduh mi cu ithahding caan hi kan bekhiah dingih: nazi awnthei (alarm clock) hman hi thlarau lam hrangah thil hman tangkai zet a si thei ding. A tiduh sancu rawl le rittheih hmantamnak ih sin hrial awk ding, Sodom mipawl ih an sualnak dang theih ding cu 'ei ding

tirawl tampi' ti hi a si (Ezek. 16:49). A sim duh mi cu taksa hardamnak thawn pehpar aw in dungthluntu pawl ih sim mi, 'ziang hmuahhmuah in man a nei' (1 Tim. 4:8).

A tawizawngin sim sehla: hniksaknak in sangka a ra king cun, Jesuh kha sangka ah um tir aw.

Na Ruahnaknun Kilkhawi aw

Pumpi hremawk nak hrang ih a thupi mi cu ruahnaknun kha kilkhawi ding asi. A tihsan cu a tha khal siseh, a sia khal siseh, kan ruah mi pohpoh kha kan kilkhawi thei. Kan thinlung ih ruah mi hi in tuahsuak ter tu ih bulpi a si (Thufim 4:23). James in (1:13-15) nakah fiangten a simmi cu sualnak hi ruahnak ih sin a ra a ti. Reipi kan ruat a si ah cun, cui ruahnak in a tak in tuahsuak ter. Tuahsuaknak in thihnak tiang in a thlen. Hihi cu kan nunnak sung ih ruahnak, suahkehnak, thanlennak, thihnak vek ih her aw rero mi a si.

Kan thinlung ruahnak bang in kan tuah. Ziang ruangah tile a nih cu a thinlung put bangtuk in thil tuah hmang mi a si (Thufim. 23:7). Cu a si ruangah TV, video, radio, lamzohnak, thuthang caa siarnak le kiangkap in ti buaithei tu pawl zohnak ih sin kan kilkhawi awk ding a thupi a si. Bible sungah TV tiih ngan mi voi hnih lawng ka hmu ti ih ka sim nak in veihnih veikhat hnihsuah ka sai phah.

'Cu tikcu ah BAWIPA tongkam a mal vivo ih BAWIPA langnak (television) khal a um tuk nawn lo' (1 Sam. 3:1b).

'Ziang hman silo mi a hawl rero tu ka si lonak dingah i kilkhawi hram aw' (Saam 119:37) (TV – Mirang Bible 'AV' sungah a hmaisai bik cafang 'T' le a neta bik cafang 'V' ih si laak a si).

Kumthar hlan zaan ih Khristian nupa kopkhat cun an TV dawngte a siat tikah a thar an thleng ding maw, a si lohle an hlonhlo ding maw tiin Bawipai hnenah an sut. A thaizing zingpit teah Saam 101 nak an siar. An dil micu caang (verse) 2b, 3a nak an siar tikah an dil mi cu an ngah: 'Ka inn sungah thinlung thiangan ka nung ding. A thalo mi cu ka zoi thei hrimhrim lo ding.'

Kan nunsung hmuahhmuah ah sualnak a phunphun kan hmu thei ih kan tuah thei. Cui sualnak pawl huatnak in kan thinlung kilkhawi nak ding ah Jude in in forh (Jude 23).

A sinan kan nundung ih kan ruah mi kha kilkhawi dan a tha zawngih hmuh daan a um. Sual ruahnak hi kan hnong lawng silo in, a thiangan in le a thianghlim kha kan ruahnak sungah kan khah ter ding a tul (Phil. 4:8). Hihi cu 'a tha lam zawng ruat hi Cathianghlim thiltitheinak cu a si.'

Kan hmuh le theihmi ih zirhnak cu caan khat teah pahnih kan ruattlang thei lo. A takih tuah theinak thu cu – sual le Khrih hi hmun khatah a cangtlang kel lo. Cui a si ruangah, Bawipai' thu kan ruah caamcin ah cun kan nun khal a thiangan sinsin ding. Bawipai' thu kan ruah caamcin ah cun AMAH kan bang sinsin ding a si tin kan sim thei. Paul in 2 Kor. 3:18 sungah hitin a ngan:

"Kannih tla cu kan zaten kan hmai puan in tuam mi kan si nawn lo ruangah Bawipai sunlawinak hi thlalang bangin a lang ter tu kan si. Cui sunlawinak cu Thlarau a si mi Bawipa hnen ih sin a rat ruangah kan nunnak hi sunglawi sinsin in le Amah bang sinsin in in thleng viso a si."

Hi Bible caanghi Khristian thianghlimnak hrang thaten kan ruah tikah a thupi tak hi a rak si.

Kan nih khal cu kan zaten – hihi, zumtu dik ngaingai pawl hrang a si.

Kan hmai puan in tuam mi kan si nawn lo – sualnak in kan hmai le Bawipa karlak in tuam ter thei. Kan sualnak cu kan phuang ih cun kan tansan tikah kan hmai puan ih tuam kan sin awn lo. Rundamtu le kan karlak ah rem awk lo nak a um nawn lo.

Thlalang bangin a langter – Pathian thu hi thlalang a si.

Bawipai sunlawinak – Bible sungah, Bawipa Jesuh ih thatnak famkim, a ziaza tha famkim le a hantuan le a lamzin duhnung za pawl kan hmu.

Amah bang sinsin in in thleng vivo – Amah duhdawt tak in kan biak tikah, Amah kan bang rori a si. Amah zoh nak ih sin kan danglam theh. Mi hrekkhat ih sim bang in, 'i runtu zoh ka hi; thianghlim ter tu zoh cu a si.'

Sunglawi sinsin in – Himi hin Ama sinak ih sin a sunglawi ter sinsin. Voikhat te ah tuahter a si lo ih, sikhalsehla Aman in neih sung hmuahhmuah cu a si vivo.

Thlarau a simi Bawipa hnen ih sin a rat ruangah – Kan ziaza thlengthei nak cu Thlarau Thianghlim ih hantuan mi hi a si. Bible ih a sim bang tuk in Rundamtu zumnak ih sin Amah a zohtu hmuahhmuah cu Khrih bang nak a suah ter.

William D. Longstaff in a hnuai ih ta bang in fiangten a sim:

Jesuh na zohnak ih sin

Amah na bang ding;

Na rualpi pawl in na tuah mi ah

Amah bangnak hmu hai seh.

Tluk ding hnak in Tlan hril sawn aw

Tlan ngam ding ih huaisen ding caan khal tampi a um, nangmah le a ra rero mi tukforhnak lak ah khal hla deuh nawn tlan ding caan a um. Joseph khal a tlan ve (Seemsuah. 39:12). A si ko, a korfualpi cu a hloh, a sinan sui lukhum a ngah. Hi tin a sim fiang, 'a nunnak hrangih a dotu le a tlan tui hrangah cun ni dang ah khal an do ding.' Kan ni hi cu nu le pa sualnak (1 Kor. 6:18); milem biaknak (1 Kor. 10:14); duhham nak (1 Tim. 2:22) ih sin tlanhlo rori ding ih sim kan si.

Jesuh in kan thazaang cak ter ih taima mi si ding ah in zirh. Hi ti hin a sim, 'Nan kut in siseh, nan ke in siseh, nan zumnak a lo pialter a si ah cun tan uh la hlon uh. Kut pahnih le ke

pahnih thawn kum khua meisa sungih nan tlak hnak cun kut lo le ke loin nunnak sungih nan luh cu a tha sawn. Cule nan mit in nan zumnak a hlo ter a si ah cun phorh uh la hlon uh. Mit pahnih thawn hell meisa sung ih tlak hnak cun mit pakhat lawng thawn nunnak sungih luh a tha sawn' (Mt. 18:8-9). Kan taksa pum kan tan ngaingai ding tiih sim duhnak a si lo; cungpawl cu Thlarau Thianghlim ih biakinn an si.

Mi thenkhat ih ruahnak pek mi cu tukforhnak ih sin kan tlan tikah hmai no lo ih kan um lo nak ding ah ral rin a tul.

Tukforhnak kha Mithi vek in Thungrul aw

Sikhla sehla kan tuah awl lai ding bang ih kan tuah ding thil pawl tuah mi ih sin kan bang thei hrih lo. Paul in hi tihin in sim mi cu sualnak thu ah cun mithi kan si tiah kan ruat aw ding a ti (Rom. 6:11). A thinlung ruahnak hi cu a fiangzet mi le hngilh a theihloh mi a si. Khat lam lawng a naal mi puan thawn tuahmi mithi thingkuang sungih mi ruak vek a si. Hruaitu nu hlun kha mithi kuang lam pan in a feh ih, amah cu a bia. Ziang hman sawn kirsal nak a um lo! Cui nu cun zaan lam ih ra suak ding in a sawm. Cui mi thi ruang cu caanglo in daiten a it. Cui nu cun cupa cu sualtuah ding in a phunphun in a forh rero. A sinan cupa cu a thihzo ruangah zinghman lo ah a cang theh. Hi hi Augustine ih hmuhsuah mi ih sin ruahsal lehnak a si. Ni khat a pianthar hlan ih a hruaitunu a rak si dah mi in amah cu ci bai a buk. A kirsal ih zamrang ten a feh hnu ah cuinu cun a kokir sal ih, 'Augustine, keimah ka si, keimah ka si!' Zamrang ten a feh vivo ih, a hun auh kir sal. 'A si ee, ka thei a sinan keimai ta ka si nawn lo.'

Cu miruak pa kha sualnak tuahding in a thlem ih a sawm bang tuk in sualnak thu ah cun mithi kan si tiah kan ruat aw ding. A sinan kan tawokter mai lo ding. Kan Bawipa Jesuh Khrih ruangah Pathian ah kan nung a si tiah kan ruat aw ding. A tiduh mi cu Bawipa cu a thu lung ringring nak thawn Amah lungawi tertu hna tuan hawlnak thawn kan sawn kir sal ding a si.

Tihnungza Daaiawknak kha Hrial aw

A dang kut tuah mi ih ruahnak malte pekmi bang in, daaiawk, pom, tongthlum, cangvaih daan, zawhte bangih cang vai rero – theih thiam ding thil ziang maw tete ruahak pawl kan hrial ding a tul. Moody Thla tin Caa (Moody Monthly) ih ngan mi sungah Jerry Jenkins ih 'daan le zin' tawlrel mi pawl cu a mai hrang, a nupi, a sungte, a hantuannak a pu, a kohhran le Khrih ih mithmai pawl a humhimnak ding hrangah a hruang (dai) kulh mi kha a thlun.

1. Ka theih lomi nunau thawn kan tonaw a silole zanriah kan ei tlang, a siloh le khual thlawngtlang a tul caan tinten veithum lai ka ruat nawn. A netnak ah hrial theilo khop ih hnoksak ih a si theile theilo ding thu cu ka nupi ka sim thei hmai sak a tul.

2. Daaiawknak thu ah ka ralring zet. Ka cibai ding caan, a siloh le pomawk ding caan, a silohle cibaiding aiah kuah awk ding caan ah kei mai rualpi tha le ka laicin senpi pawl lawng kha midang hmai ah ka pom.

3. Porhnak ka pek tikah an mah kha porh silo in an hnipuan hruk le an sam tuahdaan kha ka porh sawn. Ka hmuh daan an cun nunau pakhat zoh a mawi ti hnak in a hnipuan hruk a mawi tiih porh hi a dang lam na sa.

4. Caizawng vek ih um a siloh le duhsaktak ih thurel khawmnak, hnihsuah sainak tiang in ka hrial.

5. Caathawn le tongkam thaw ka nupi ka sim leuhleuh mi cu kan thitawk lai ih ka kam mi: 'ka dam sung in nangmah lawng ka lo kil khawi ding ...' ti hi a si. Diana hi cu thikthu sia mi a si lo, ka hnenih sin rinumnak I dildah lo; a sinan ka thusim mi le amah ka kilkhawi daan pawl a lung kim zet.

6. Ka hnaturan nak ih sin inn ka thleng ih nauhak pawl an ithhah hlan tiang caa ngan nak le zung hnaturan nak ka tuah lo. Hi ti ih ka tuah nak ihsin ka sungte thaw caan tampi kan hmang thei ih, kei le ka nupi khal thaten caan kan hmang tlang thei.

Ruahnak nemter tu thil pawl hmuahhmuah Hrial aw

Tongkam le tuahnak pakhat khat ih sin hrial ding dang cu, sualnak hnong ding ih kan pian ih sin in thlakniam thei tu zu innak, ruahnak buaiter thei sii pawl hman nak pawl kha kan hnong ding a si.

Sii le zu hmanna ruangah mi tampi in an tuah lo ding mi hi an tuah pang thei theu.

Erin Lutzer in hitin ruahnak a nei:

Zu ritnak le ningzahnak hi an feh tlang theu tihi Noah ih thu ih sin kan hmu. Hihi Bible sungih zu ritnak thu kan hmuh hmaisak bik a si ih – Noah hi a thlamsung ah lawngte in a it ti hi na thei. Zu ritnak hin minung ih ruahnank a niam ter ringring. Mal te in hnuah, supawk theinak hmuahhmuah a hlo theh ih, minung ih thuruah thei mi pawl khal ziang hman poisa lo in an tuah ta mai. Tu baite ah amai zawn lawng ruat tu mi pakhat thaw thu kan rel thlang: 'zu in minung pawl hi zianghman ruahnak neilo rannung bang in a tuah thei. An thin bangnak hlohter nak ding hrangah zu innak lawng in lamzin an hmu thei.

Bawmnak Dil aw

Tukforhnak nasa zet in in neh neknek caan le bawmnak kan neilo tinkan ruah caan ah ziang kan tuah ding? 'Bawipa ko aw' tihi a sawnnak a si. 'Bawipa cu beunak innsang pi a si, miding pawl cu cutawkah an feh ih an him' (Thufim 18:10). Peter cu tifawn lakah pil ding ih a ruah awk tikah hi tin a au, 'Bawipa, I run aw!' (Mt. 14:30). Bawipa cun hmakhat te in a run. Hi bang in a tuah ringring.

Pathian in Nangmah hmangin Hna a tuan ti zum aw

Samuel Rutherford in ruahnak a pe, 'Thil um tu daan na hril theinak ding hrangah nangmah le nangmah in sim thei aw.' Ziang a sim duh nak saw? John L. Baird ih sim fiang daan cu: 'A duhnak cu zingpit ih Pathian hnen ih nang le kei kan apawc caan le a cui ni kha kan ap tikah, Pathian in tuahding ih a sian loh pawl kha cui ni ah tuah a theih lo. Ziang hmuahhmuah in hmun a nei ih, ziang hmuahhmuah in tumtahnak an nei cio. Cui thil pawl cun kan tumtah mi um sun pawl kha a catter thei ih, cui thil pawl cu a thlengawc thei bang in a hnaihok ter thei; a sinan cui ni cu Pathian hnenih kan thum tikah, a cui ni ih kan tuah mi ziang hmuahhmuah hi Amai siannak lawng in a ra a si ti kan zum ding. Hihi kan dodal lo pei, ziang ruangah ti le kan thin lawng a nat ter coh ih, cun Pathian ih in pek duh mi thlawsuah nak

a hloh ter; a sinan hihi kanmah rori ih kan fiang a tul ... cu ti cun thil a ra cang vekvek in cohlang mai aw.'

Harold Wildish in a Bible caa hmaisai bik sungah hi bang tuk in thazaang pek nak a nei: "Na sualnak ih phur rit hmuahhmuah tanta tahrat in le Khrih ih hnatuan theh zo mi tlun ah thumawk a si ah cun na um nak le na hnatuan mi phur rit hmuahhmuah kha na tan a si ih, Thlarau Thianghlim ih hnatuan rero lai mi ah na hngat aw ti nak a si. Zing tin in Thlarau Thianghlim ih lam hruainak ding ah aap aw aw la, cun thangthat nak thawn aap aw in nangmah le nahman ding mi kha a lo tuansak nak dingah a hnen ah taan aw. Cui ni cu lungawi sopar ten Amah cu rinsan in le a thu ngai ding in ruat aw aw, na lamzin hruaitu, lungfim ter, tuah that ter, zirhter, hmanter le Amah duhnak bang in nangmai sung in le nangmah hmang ih tuah ding in Amah cu rinsan aw. Na hmuhmi le na ruahnak ih sin hrial ta hrat in Amah tuannak tlunah hngat aw mai aw.

Thlarau thawn khat ti mi cah thinphan nak ding zianghman a um lo; hihi cu thianghlimnak a si. Vei tampi cu tuah keel tuahnak leitlun ah le harsatnak tiang in a khat theh thei. Thazaang in petu ding ah mangbang nak tampi tak toncaan khal a um ding. A si nan nunnak lamzin hruaitu in in hruai ding. kan tuan mi hi nasazet in a tlangsuak ding. Pathian cu kanmah sung ah le kan mah hmang in hna a tuan a si ti kan tei fiang ding ih, a sinan porhawknak ding hrang ih tuah ding hi a si lo. Midang pawl thawn kan komawk tikah Pathian ropit nak hrangah thil pakhat khat a ra lang suak leh ding.

Thiltitheinak (Lk. 24:49; Acts 1:8); tetti hrangih huaisennak (Acts 4:13, 29, 31); lungawinak (Acts 13:52); thangthat nak (Lk. 1:67-75; Efe. 5:19, 20); le tuhluatwnak pawl kha a tul.

Tu ah cun thianghlimnak thu ah ruah daan dang deuh in kan her ta hnik pei. Khristian pawl in an hrangah uknak (kingdom) pahnih an hmu – Bawipai uknak le leitlun uknak hi a si. A danglamnak a thei ih, cun a zumnak khui ah si a um ti khal a theih a tul rori a si.

A KHAN 12

UKNAK PAHNIH

Hithu hi uknak pahnih thu a si. Pakhat tu cu leitlun thu a si ih, a pakhat cu Pathian Fapa ih uknak thu a si. Annih cu an bang aw hrimhrim lo ih, a remsal har mi an si. Pakhat tu cu thinlung ruahnak le thlarau thiamnak thu a siih, a dang pakhat cu khuavang thu a si. An karlak ah tipikel in a dang.

Leitlun Uknak

Leitlun thu kan vunruah tikah, leilung bial thu kha vun khiihmuahnak si lo in, amai mawinak le minung hlohralnak leilung pi ti sim duhnak a si. Pathian theilo tu ih fimnak le thansonak thu kha rel duhnak sawn a si ih, cu mi cu minung in Pathian ih an hngahawknak hrangih an tuah mi cu a si. Pathian cu hngong tahrat in milai khawsaknak thu hi a sim mi sawn a si. Hihi Pathian tello ih milai in anmah le anmah an nuamawk theinak hrangih an hawl nak ruangih a tuah le a tuannak thu a si. Hihi cu soal bulpi, soalman, le soal pathian (khawzing) cu a si. Hihi taksa hiarnak, keimah tinak le maizawng ruahnak ih sin dang aw mi a si. A takah cun hihi milai ih Pathian an donak thil pawl a si. Bawipa ziang rello le tlansan lawng si lo in; mawilo takih Amah an dodal mi kha asi. Himi cu rualremnak siat tertu hnak in a nasa sawn a si; ralpi rori a si lo sawm.

Bawipai Uknak

Pathian Fapa ih uknak kan ti tikah, minung pawl khawsak nak ah Jesuh Khrih hi Bawipa le Rundamtu a si tin a pom ding ti hi ka ti duhnak a si. Himi tuahding ih tumtah mi hmuahhmuah cu Khristian pawl hrang a si. (Uknak le Kohhran lakah sullam a nei mi doawknak um hman sehla, a bang rep bang in kan tuah thei a si).

Satan le Khrih

Satan hi hi leilung pi uktu a si, a thu neihnak le a ukdaan thu kha a phuang rero. Amah cu hi leilung uktu (Jn. 12:31; 14:30; 16:11), hi leilung ih pathian (2 Kor. 4:4), le misual pa (1 Jn. 5:19) tin kawhmi a si. Amah cu mibumhmang le thuphanper mi a si (Jn. 8:44) ih a danglam theilomi a mai tumtah mi cu rukru ding, thatding le siatsuah ding (Jn. 10:10) hi a si.

Bawipa Jesuh Khrih cu uknak dang ih uktu a si. A tumtah mi cu nunnak tlamtling zet pek ding hi a si (Jn. 10:10). Uktu tampi a um ti hman hai sehla, 'kannih hrangah cun pakhat ... Bawipa pakhat, Jesuh Khrih lawng a um ih Amai sung ih sin ziang hmuahhmuah semsua a si ih Amai sung ih a nungmi kan si (1 Kor. 8:6b).

Zo ih ta deuh saw?

Pathian a zumlo tu hmuahhmuah cu leilung tlun uktu ih ta an si (1 Jn. 5:19). An pian thawk ih sin leitlun ta an si cih. An ni cu leilung hluumtu pawl tin ruah an si ih leitlun ah inn an nei. Saam cangan tu pa in an nicu ziang tin a sim tiah cun, 'annih pawl ih covu cu, an nunsung ih a co mi lawng hi a si' (Saam 17:14). Leilung hi an duhdawt ih leilung khal in a duhdawt (Jn. 15:19).

Mi pakhat a pianthar hnuah cun, a pakhat nak uknak ihsin a pahnih nakah a thleng thei (Jn. 3:3,5), cun tipilnak thawn in a thlengawknak cu a fiang ter. Leilung tlunah um hrih hman sehla, leilung thu thawn a buai nawn lo (Jn. 14:18; 17:11). A ni cu mikhaul le raltlan mi a si (I Piter 2:11). Leitlun thil pawl zianghman keng lo in van inn lam panih leitlun ih khual tlawng rero mi a si sawn. Leitlun thil a duh lo ih, a tuah pang a si le Pathian ral a si ding ti a thei aw (I Jn. 2:15). Cuihruangah leilungin amah hua ding in tha ten a hrial sawn (Jn. 15:18, 19; 17:14; I Jn. 3:13). Leilung in amah a tuah duhdan kha a hnong ih leilung thu thawn a rualrem aw nawn lo ti sim duh nak sawn a si (Rom 12:2). Leitlun thawn pehpar aw in thlemnak thawn a um khawm dah lo, a silole kham ringring in a um. Leitlun thil pawl a tha lo tin a sim (Jn. 7:7), a sinan ziangtin leitlun ih hremnak ihsin minung pawl runsuah ih an um thei ih, Krih ah luatnak diktak an hmuh thei ding tin thuthangtha phuan a si thotho (II Korin 5:18-21).

Leilung hi mi thinlung a la thei mi, mi thlem thei le mi kaihrem thei tu a si. Christian hrekkhat cu himi in a thlem rero ih a hi sung ihsin suah thei a si lo ding tin beidong in an ruat. Curuangah a kham tu hruang cu lan ding in an zuam. Leilung pahnih hrang ah a tha bik in an zuam. Hi thu ruangah leilung le kohhran an doawknak hi a fianglo ter theh. Mi pakhat in hitin a sim, "kohhran ka hawl ih, leitlunah ka hmu; leitlun ka zoh tikah, kohhran sungah ka hmu." Cun Wordsworth in hitin a sim:

Leitlun hi kan hnenah a tam tuk;

A rei maw, a zamrang,

kan ngahih kan hmang,

kan cahnak pawl a lakin kan hmang theh.

Pathian fale leitlun thawn unau bang in a um ah cun Pathian in amah cu leitlun thil tuah dingah a siang theu, cuti a si ahcun leitlun hi a kawlawng nasa mi a si ti hi a thei suak ding. Hi mi cu a lem lawng a si. Thin diriam nak a pe thei lo. Hi mi in lungawinak a thlen thei asinan dunglam thuhla ruat sal tikah riahsiat za a si.

Bawipa, a sia zo mi tikhuah pi cu in ka tum,

Asinan ee! Tidai ka in ngah lo.

Kuun phah ih in ka tum khalah,

A cem theh zo,

Cun in hnihsan ih ka tap ruangro.

Leitlun ah Ziang an um?

Dungthluntu John ih in sim mi cu leilung a si mi thil hmuahhmuah – sualnak tisa in a hiar mi, milai in an hmuh mi le an duh mi thil, minung ih hmaiingal porhawk nak ih an ruah mi thil hmuahhmuah hi a zaten leilung ihsin a ra mi an si theh (I Jn. 2:16). Tong dang in sim sehla, leilung in nu le pa sualnak, tuarnak, rumronak, rak, liannak, misenpi thu, le huham pawl hi a sunloih a si. Leilung ih minung pawl hi caan ri lo te lawng an nung ding, a kumkhua a si lo; thil ri pawl hrang ah a si, minung hrang a si lo, an mai hrang a si, Pathian hrang a si lo. an zaten an thlennak ding cu thlanmual a si.

Khristian pawl cun ruahdan danglam an nei. Cu mi cu hiarnak si lo, duhdawtnak, tuarnak si lo, thianhlimnak, buainak si lo, pumkhat sinak in a hmnsin. A nih cun dingfelnak, hnangamnak le Thlarau Thianghlim sungih lungawinak hi a thu pi ter (Rom 14:17). Mithmuh ih tisa in a hiar mi aiah zumnak ih hiar mi hi a tuah duh sawn. Tisa sualnak hiarnak aiah, Thlarau ih hiar mi hi a tuan duh sawn. Hmaiingal porhawknak aiah, Pathian ih sunlawinak hi an hawl duh sawn.

Leitlun Thil hi Ziang a si?

A cem zo hnu caan sungah, leitlun thil tiih an ruah mi kuakfawhnak, zuinnak, lamnak, phe leknak, le video zohnak ti ih khammi a rak um. A tu cun an thlahi mi darper cu a lehlam ah a vawk thlang. Hi kham mi pawl hi hi bang in a ring thlang, "ka in lo, ka fawp lo, ka thial lo, cun fala hnen ah mibang in ka feh lo" tin hnihsuah an sai mai. Hi thil pawl hi leitlun thil a si lo tin an ruat. Thil hmuh dan sual, umdan sual, ruahdan sual pawl hi ziangtin kan hrial thei ding? Hi thil ruangah Erwin Lutzer in hitin a sim, "Khristian mi tampi in sual thu pek pawl hi an hnong ve ko, NT ih a hram a si mi Khristian nun khaisan ding duh ruang ah si lo in, an mai sinak khai an duh ruang ah a si sawn. Ei le in le nu le pa nomnak tuah ngah lo ding tla an phang. Cuiruangah a hlan ih khammi pawl kha ruahnak diklo tak in an sawi sel a si. Ti cun ruahnak dik lo sul bawm sungah cun a lut deuhdeuh.

Khuimi deuh Leitlun?

Leilung pi in hmel dangdang a nei. Ramuk tu do awk nak leitlun a um; amah leilung um dan hrimhrim hi a sia theh. Sumdawnnak leilung a um; ziazadik lo takih tuah mi pawl thawn a

feh. Biaknak lam leilung a um; a kutpawl cu Jesuh ih thisen thawn a hnawihnih theh. Thilthiamnak, music le munphung leilung a um, Krih hmel an ti bal, ziangah tile himi hi hnaihok ter tu a si. Cun hnawmbal, nu le pa lam elawknak, pahnih lungkimnak thawn ih lungawi hawlnak leitlun khal a um. Hollywood le TV pawl khalin a phunphun in hi leitlun thu an zir rero.

Zumtu in leitlun ih duhnak a phunphun cu ziang tin an sawn ding? Ramuknak thuhla leitlun a um bangin Khrih siseh dungthluntu siseh zohman an tel lo ti a fiang. "Kei ka uknak ram cu hi leilung tlun ah a si lo" tin Bawipa in a sim a si lo sawm? (Jn. 18:36). cun Paul in kan ram ngaingai cu vancung ram a si tin a sim thei a si lo sawm (Phil. 3:20). Minung ih harsatnak a phi suahternak cu ramuk thuhal tlunah a si lo, asinan zaangfah ruangih rundam nak thuthang a si sawn.

Pathian mi pawl hi sumtuahnak leitlun ihsin an pen hrang thei lo, curuangah Paul in fimzet in ruahnak in pe, "leitlun thilri buai pi uh, asinan leitlun thilri a buai pi lo vekin um uh" (I Korin 7:31). Ralkap cun amah hotu bawi ih duhnak kha a thlunih ralkap a si lo mi mi menmen ih thuhla sungah a cokkalh aw lo (II Timote 2:4).

Biaknak lam leitlun thu kan ruah tikah, Bibleih Krih tuarnak a ti mi kha kan telh lo tinak a si. Christian ih dinhmun cu Amah pan ding hi a si ih, riahbuk lengah fen in a tuar mi ningzah nak tuar ve ding a si (Heb. 13:11-14).

Thilthiamnak, music le nunphung leitlun a um bangin hi miah hin a hmaisai ah ziang mi ha a thu pi bik ti suh ding a um. Paul cu nunphung lam hmun pi bik Athens ih a feh tikah an thilthiamnak in a ni cu ziangtin hman a buaiter lo, asinan an milem khuazing biaknak in a riah a siat ter riahsia zet cingih Mars tlang an ti nak ah cun a hungfeh ih rundamnak thuthangtha cu a sim (Dungthluntu 17).

A siah cun lomawknak leitlun teh ziangha a si? Hell lamzin ih minung pawl lawm nak a si maw? Minung nunnak timi hi hi vek lawng maw si? Hollywood teh in a siatsuah ter maw? Lamcawnnakin teh thlarau lam a khai sang maw? Hmaisong um lo tak ih sawnnak cu hivek fihnung le hnawmbal thawn a khat mi cu ziangtik hman ah Pathian hrangah thawnthu mawi an tuah thei lo ding.

Fimnak Phunhnih

Pathian fimnak a dodal tu leitlun fimnak hi kan zoh leh kei uh. Tahthimnak pek mi phun hmanih zoh hi a tha bik ding.

Leitlun Fimnak	Pathian Fimnak
- Nahmuhtheih, thamtheih le na tuahtheih mi ihsin a dikmi na hmu thei.	- thlarau thu a si hmuahhmuah cu a tha ih, hmuh thei mi cu caan tawite sung lawng a aw (2 Kor. 4:18).
- fimnak hi minungih ruahnak le fimvarnak ih sin a hmuh theih.	- Bawipa tihzah cu fimnak ih hramthok nak a si (Saam 111:10).
- Rian ding tumbik cu hotu le	- A tumbik in nauta bik dinhmun a co dingih, a rian a tuan sak ding (Lk. 22:26,27).

<p>bawi an si.</p> <p>- Thutak ti mi hi ziang thil a ra can khalih nunphung ih cohlang thei pohpoh hi a si.</p> <p>- Tumtahnak ti mi hi a tam nasa, a tumnak khal a tha.</p> <p>- Anmai hrangih nung, maihrang ih tuan ringring le mai hrangih tuan hmaisaknak in an nunnak an rundam.</p> <p>- Nehnak ti mi cu aa tlun bik si dingih forh, a cuangzet mi hrang, hminthannak, dinhmun le mithmai ngahnak hrang ih tuah suak thei hi a si.</p> <p>- Lennak cu neih mi khawl ciamco nak ih ngah mi a si.</p> <p>- Mithmuh nak hi zumnak a si. Leitlun minung cu hmuh thei nak in an feh.</p> <p>- A netnak ah an ding aw ter.</p>	<p>- Thutak timi hi Pathian ih tongkam pohpoh hi a si (Jn. 17:17). Ziangtik khalah a thleng aw dah lo.</p> <p>- An thu pitter mi cu a malsawn lam, a tanglai mi, a sinak malte Gideon ih ralkap, Thuthentu 7:1-7.</p> <p>- Na nunnak cu Krih hrang le thuthangtha hrangah pe aw (Mk. 8:35), nangmai hrang hnakin midang hrang ah ruat aw (Phil. 2:3b), cun mi dang hrangah nung aw.</p> <p>- Dungthluntu ih nunziaza cu a sinak hmuahhmuah a (Phil. 2:7).</p> <p>- Thlarau lennak hi lennak diktak a si. Zumtu pawlin an sumsaw pawl cu vancungah an khawl (Mt. 6:20). Amai lennak cu thilri tampi neihnak a si lo thlarau hlawnthil a si sawn ih, a duhmi cu a mal te. A zaten a tan theh ih a zaten a ngah.</p> <p>- Zumnak hi mithmuh thei nak a si. Pathian fale cu zumnak in an feh, mithmuh in a si lo.</p> <p>- A dik mi lawng tuah aw, Pathian thu ngai aw, cun Amai hnen ah lehnhnu thu cu taan aw (Dungthluntu 5:29).</p>
---	---

Paul in leilung le Pathian ih fimnak tahthim nak cu hitin a ngan: "...Minung in anmai fimnak in Pathian an theih thei lonak dingah amah Pathian in a fimnak in a rak tuah cia zo a si. Sikhah sehla kan phuan mi 'at thlak' an ti mi thuthangtha hi hmangin a zumtu pawl ruun dingah Pathian in a tuah mi a si... asinan kan nih cun thinglamtah ah khenih an tar mi Krih thu kan phuang ih cuithu cu Judah mi pawl hrangah rilhbah nak a si ih Greek mi hrang ah cu at thlak an ti mi a si. Cun Judah mi siseh Zentail mi khal siseh, cuti kan phuan mi cu Krih a si ih Krih cu Pathian cahnak le Pathian fimnak a si. Ziangah tile Pathian ih atnak a bang mi cu minung ih fimnak hnakin a fim sawn, cule Pathian ih tawntaih nak a bang mi cu minung ih cahnak hnakin a cak sawn (2 Korin 1:21,23-25a).

Uknak Pahnih ih Thilti Dan

Uknak pahnih ih fimnak pawl hi a lamdang nasa a si ahcun, an thiltidaan leh tawltrelnak pawl khal a cang rori ding a si. Hi nah malte a danglam awkna cu:

Leitlun Thiltidaan	Khrih Thiltidaan
- Nangmah a lo bawm tu kha bawm aw.	- A lo pesal theilo dingtu kha bawm aw (Lk. 14:12-14).
- A lo lungkim ter lotu kha thungrul aw.	- Thatnak in thungrul aw (Rom 12:20; 1 Thess. 5:15).
- a tul le hrumhro nak hmang aw.	- A lehlam biang kha tun hrih aw (Lk. 6:27,29).
- Na duhham bangin zem aw.	- A tulnak bangin zem aw (Mt. 20:1-16).
- Hmai rak kham tu kha reh pehna, nawhthuh pek nak, ding lonak ihsin neh aw.	- A dik mi lawng tuah ringring aw (I Jn. 21), tawhawknak a silole relsiatnak hi hmang aw hlah.
- Zuamawknak hi lehnak a si.	- Taksa then pakhat le pakhat parah zawnruah nak an nei sawn ding, hi ti ih tuah ding a si (1 Korin 12:25).
- A tambik na ngah sal duh bangin amal thei tawpin tuah sak aw.	- Khrih hrangah tuah aw, ziang hmuahhmuah nan tuah tin kim ah law zet le tha zet in thinlung tak ten tuan uh.
- A hmuihmel in thu then aw.	- Ding zet in thu then aw (Jn. 7:24).

Ziangti vek Ralthuam?

Leitlun ralthuam cu meithal le tibawm lawng silo in paisa, mai that nak ding ih thuhla suah mi, zapi theih ih umnak le dinnak, minung thinlung hman theih nak, ding lo zet ih tuahnak pawl khal an tel. zumtu ih hriamnam (ralthuam) cu Pathian thu, thlacamnak, zumnak, le duhdawtnak a si. Hi pawl hi "a cakzet mi Pathian ih hriamnam sawn an si ih ral hauhrang khoh zetzet siatbal nak ih kan hman mi hriamnam an si" (2 Korin 10:4).

Sunloihnak

A tu leitlun sunloihnak thu kan ruat hnih pei. Ziangvek in hi thu ah thinlung tho ter le a cangvaih ter? Hi mi in puantlep, zuk tar mi, thiamnak let hmat, hminthatnak tacik, nehman thil hlawn, bang aw mi thuan, le covo pawl a hmang a si. Napoleon in voikhat cu rawng puantlep tawite pakhat hmang in thu a sit, "hi ti vek puantlep bangin ram pakhat a din thei!" a ti. na ruah tikah a lamdang in na theih ding mi cu puan than dawr ih sin tangka man mal te in puantlep cu na duh zat na lei thei. Mipa le nunau pawl cu a tha lo mi, a vuai thei mi pangparkual lukhum an ngah duh hrangah thingkung pakhat ih hnah lo duh in peng 26 tlan a zuam a si. Hi bang pawl hi leitlun sunloihnak cu a si.

Paul in an nih cu a vuai thei mi pangparkual lukhum men a si ih, sikhal sehla Christian pawl cun a vuai thei lo pangparkual lukhum kan hawl a ti (1 Korin 9:25). Pathian ih tongkam in zumtu pawl thazaang in pek mi cu dingnak lukhum hrang, nunnak lukhum hrang,

lungawinak lukhum hrang le sunloihnak lukhum hrangih zuam aw dingah in forh. Zokhal sisehla Khrih kha mi hmaiah a phuang ngam tu cu mi Fapa in Pathian ih vancung mi pawl hmaiah cubangtuk in a phuang ve ding (Mt. 10:32; Lk. 12:8). Rundamtu ih sunloihnak hi ziang in kan tahthim thei ding "hnen um tha, rintlak zet hnenum na si! (Mt. 25:21,23). Rinnak in zumtu pawl hitin in tong ter thei:

O leitlun, a ropi mi le sunloih tlak,

Na lungmuinak hi a lakin a karh!

A thlumzet mi thu ka rak thei!

A hman taktak mi ka ngah zo tin ka thei.

Khrih in hmun pakhat I tuah sak ih,

Cunah cun inn nuam pi ka nei;

Cunah cun Jesuh cu ka hmu ding;

Cunah cun Pathian thawn kan um tlang ding.

Hannah K. Burhngam

Rammi Sinak Theihtheinak

Leitlun rammi sinak theihtheinak cu mineinung, porhaw le hmaihngal mi an siih, a hminthang duh pawl hi an si. Khrih ih uknak ahcun hitevek a um lo. ram mi sinak theihtheinak hi cu thlarau lamih farah, ninghang lungsia pawl, lungnem mi, Pathian ih duh mi tuah a duh tu, mi zaangfah thiam tu, thinlung a thiang mi pawl, remnak a tuah tu pawl, le Pathian duhnak tuah ruangih hremnak a tuar tu pawl hi vancung ram cu an mai ta a si (Mt. 5:3-12). Jesuh cu mi aa pawl, mi tawntai pawl, mi nauta pawl, mi ih hmuhsuam mi pawl, le zianghmanih an siar lo mi kha a hril sawn a si (1 Korin 1:27-29; Jeim 2:5).

Thunetnak

Tusan sansia sungih sin kan nih in luatter dingah Khrih cu a thi (Galati 1:4). Hi leilung hi kan hrang a thi zo ih, kan nih khal hi leilung hrangah kan thi zo (Galati 6:14). Kross hi kan uarawknak a si.

Leilung cun Rundamtu zianghman a pe lo, asinan Kross le thlanmual cu a pe a si. Pathian cun inn ih um men tahratin hiti vek ih hawl ding a kham.

Hinah cun mikhual kan siih, kan thlamuang lo ding,

Leitlunih a lo pek mi inn cu thlanmual.

Na kross cun fek zet in in fun khawm,

Nangmah hi kan tleunak hlawnthil na si.

(James G. Deck)

Leilung hi Pathian ih thuthennak hnuaiyah a um. Dungthluntu Johan cun hitin a sim, "leilung le a sung ih a um mi thilri pawl an hloral vivo". Cun Donald Gray Barnhouse in hitin a bet: "Kan ni cu leitlun thil kan duh ding a si lo, ziangah tile hihi leitlun fim le thansonak thawn mawh tuar ter a si ih, Bawipai thih nak ruangah vanduinak thawn siatter theh ding a si. Kan nunnak ih thuhram, duhnak le thiltidaan pawl hi leitlun ih uire mi le thianghlim lo mi pawl thawn a rawi aw thei lo.

"Leilung le a sungih a um mi thilri, milai ih an tlaihsan mi pawl hi an hloral vivo zo; asinan Pathian duhhak a tuah tu cu kumkhua in a nung ding" (1 Jn. 2:17).

Leilung le a sungih a um mi thilri vek siloin vancungram mi kan si ti theih a tul nasa. Asinan kan theih hrelh lo ding mi dang a um, cu micu, soal umtu dan le sirawknak diktak hi a si. Curuangah, theih ding mi cu, a cozah thuhla zirnak ihsin a dang taksa umdan lam zirnak kha thlen theh thei a si.

A KHAN 13

SUALNAK LE SUALSIRNAK IH SULLAM

Sualnak cu ziang asi? Sualnak cu Pathian ih sunloihnak in coter thei lotu kan tuahnak, kan tongkam, kan ruahnak thalo pawl a si (Rom. 3:23). Cumi cu Pathian in duhdaan thlun lonak a si. Thiltha lo tuah lawng siloin, thiltha a tuah ding mi thei na cingih a tuah lotu khal mi soal a si (Jeim 4:17). Zumnak um loih tuah khal soal a si (Rom. 14:23). Soal cu daan buar a si – Pathian ih daan a buar ter tu cu soal a si (1 Jn. 3:4).

Sualnak cu leitlun pum huap mi a si. 'Leilung tlunah thatnak lawnglawng a tuah ih siatnak a tuah dah lotu zohman an umlo' (Thusim. 7:20).

Sualnak cu suahkeh ihsin a si. 'Ka suah ihsin mitha lo ka si ih ka nui pum sungih sin misual ka si' (Saam 51:5).

Sualnak cu hmun tinah a um. Minung cu selinglet (totally depraved) an si. Sualnak in milai ih taksa hmun tin kim ah hna a tuan (Rom. 3:13-18). Hi cabu sungah sualnak phunkim a tuah lo tla a si thei, a sinan a tuah thei.

Sualnak cu thinlung in a thok a si (Jeim 1:13-15). Milai in a ruahnak ah, minung mitih hmuh theilo mi sualih lamzin kha a thlun thei. Soal thu a ruah deuhdeuh le, a kaa sungah rawl thlum vekin a rial ding ih, soal tuah kha a duh deuhdeuh ding.

Sualnak cu tihnungza asi ziangah tile Pathian dodaltu a si (Saam 51:4a). Cumiih a tihnungzia cu milai sinak ih tuarnak pawl; kan sualnak hrangih Bawipai tuarnak pawl; le zumlo tu pawl hell ih an tuarnak pawl vek a si.

Sualnak cu sal ih kaih a si (Rom. 6:15-16). A kaih mi pawl cu duhhiarnak, duhhamnak, le fihnungza asi mi daan pawl hmuahhmuah thawn a telcih a si.

Sualnak in mi a bumter. Sualnak in caantha cu a pe thei nan diriarnak a pe thei lo. Hremnak ihsin a tlansuak ter nan luatnak a pe thei lo. Ralrinnak hrang a duh um mai thei nan a thu theih hnu ah cun zoh a sia mi a si.

Sualnak in mit a cawt ter. Kanmah le kanmah hnak in midang tlun ah sualnak cu kan thei ol sawn asi. Kanmah ah upat tlak zet in a lang; midang tlunah cun kham theih mi a si. A diklo mi mi pakhat lawng kan hmuh ahcun kanmah le kanmah kan ngaithiam aw. Himi in a sia mi kan thinlung a hnem.

Sual in thinlung a har ter. Sualnak kan buah leve ten thinphan nak a thlen ter. Kan buah deuhdeuh ih, kan poisa lo deuhdeuh nak cu kan thinlung ruahnak kha kan phuang suak tinak a si. A rei deuhdeuh ih, ol takin sual kan buah thei ih poi kan ti nawn lo. A cem zomi ruahnak ah kan tlu saal.

Sualnak in sualpuhnak a thlen ter. Adam a tluk siat tikah, Pathian le a nupi kha sual a puh: '...Ka hrangih na buah mi nunau nu' (Seem. 3:12). Eve in satan sual a puh: 'Rulpi in i bum ih ka rak ei a si' (Seem. 3:13). Atu cu an tefasin pawl in an kiangkap um mi, an nu le pa pawl , a silole an rualpi pawl an bum. Tahthimnak ah, hitawkah mawtaw accident nak thu kha aamahkhan zungih simfiangnak then khat a um.

Ke thawn a fehtu pakhat khuilam ih pialding a thei lo, amai umnak lam ah ka feh ve:

Cupa cun lamzin a luah thluh. Ka khawng hlan ah ka kian a tul a si.

Lamzin sir ah mawtaw mawng in hlapi kha ka vun zoh duak, cu tin lamzin dawlnak leidawlnak lam ka pan vivo.

Rinlopi ah telephone tuam umnak ka thleng thutthi. Ka mawtaw hmai kha a khawng ngah tikah lamzin dang ah pial in ka mawng.

Sualnak cu ziangtik hmanah thuh theihmi a si lo (Heb. 4:13). Leitlun ih tuahtup mi sualnak pawl cu vancung ah phuan thluh an si ding.

Sualnak cu a um meen dah lo. Col (ritthei thil) vekin hna atuan. Thil pakhat in a dang pawl kha a khuh thluh ter thei. Mi pakhat in thithalo a buah tikah hmun hlapi ih a feh ruangah hmun tinkim ah a feh zo tiin a ruat. Minung in an mai sualnak ngaidam ding a duh le ve ten a tamsawn cun an tauh deuhdeuh ih, mawhter nak a mal ruangah, ai tamsawn in an tuahtuh deuhdeuh a si. Cu ruangah sulnak cu vurhlum vek a si.

Sualnak in mithiang mi hnen ah tuarnak a thlen ter ih thangthar pawl hnen ah khal a thlenter. Zutama in a fale pawl a riahsiat ter. AIDS natnak cu mithianghlim mi hnenah thisen thunnak in a kai. Sii suai miin a hrin hrih lomi a pum sungih naute kha a siatter. Mithiang pakhat hman an um lo. A buahmi pawl, a that le a siat khalah, midang pawl a sawn a si.

Sualnak cu a tu ah le a ra laiding mi caan ah a rungcang ding mi a um ringring asi. A tu ah minung ih thlarau, thinlung, le taksa tlunah hna a tuan rero. A ra lai ding miah sualnak in kumkhua thihnak le hell ah mi a hruai a si.

Bawi Jesuh Khrih ih rundamnak zumnak tello in sualih hnatuannak in kan luat thei lo.

Tu ah, Israel siangpahrang David ih tonmi sual ih hna tuannak kan zoh hnik pei.

David in thil tinkim a nei – mawinak, lennak, hminthannak, sinak, mithmai ngahnak, sung khat le rualpi pawl a nei. A felnak ih sin lal tohkham co tu ah a cang. Fiang tein, Pathian ih mithmai a ngah ih a hrangah a ra laiding mi cu thukamnak in a khat. A hrangah cun leilungpi hi tikep vek men a si.

A sinan, amah le amah kha a thahnem lo mi le daithlang nak ah a pe aw. A ralkap pawl raldo ih an feh laiah, David cu hngam zet in le thinnuam zet in inn ah a rak um. Hnatuan nak nei sehla, a zohthup mi nunau nu hnen ah amah le mah a mualphohaw ter lo ding. A sinan a taksa duhnak a thlun nak in, satan pa kha nehnak a pe.

Hniksakkak! A ralrin loh lai caan ah, a inn tlun ih a feh rero laiah a mawi ngaingai mi nunau a hei hmu. Cu nucu ti a kholh rero lai a si.

A thinlung a phur that! A taksa hiarnak a suak ciamco. David cun cui nucu a duh ih a tul ngaingai a si. Ziang ruangah David in cui nunau cu a tul? Nuamnak a duh ruangah a si lo maw? Kan nunnak hi hivek lawng ding a si maw?

Cu ticun ralrinnak meisa sen cu hmun tinkim ah a eng a si. A thinlung cu a hrum rero, 'A silo! A silo! Himi cu na buah hrimhrim lo ding. Hi micu sualnak a si. Hi micu uiretnak a si. Bang aw!' David cun a siahhlawh pawl cu cui nunau va hruai ding ih a thlah lai hmanah an lakih mi pakhat in cui nu cu a rinumzet mi na ralbawi pakhat ih nupi a si tiah a eel a si.

Raldonak thawm a thang ringring. Khui mi a dikih khuimi a diklo tiih thusuhnak a um lo. Lung a fimmi, thu ruat thei mi, theihthei mi si ding cu buah saal lo ding, thinlung ih au aw ngaihsak ding a si. A sinan hi nunau nu neiding in na sa zetih hiarnak a um a si. A duhnak cu, a fimthiamnak kha mi hmuahhmuah ih relsiat celcelnak dingah a zuar a si hmanah, a duhmi cu a nei tengteng tum a si. Tuarnak hnaki thupi sawn zianghman a um lo. Rei lote taksa duhnak a thlun duh ruangah, a lungawinak, a sungte, a hminthatnak pe ding in a duh a si.

Mu le Mal neilomi Tuahnak

David cun mu le mal neilomi thil a buah. Thinlung ih tuar nasatnak in thianghlimnak a hlo ter. Tisa hiarnak ih thleemnak pawl cu a hrangah cun a thuhla elnak hnakin leemthiamtu a si sawn. Vancungram ruahsannak le hellram ih tihnun zia cu a hla aw ngaingai a si. Reilote a duhnak ruangah, Pathian tihzahnak, a maithuhla, a sungkua pawl ih ngaisannak, a rualpi pawl ih upatnak, le a thiltitheinak pawl a thleng aw ter a si.

Alexander Maclaren ih hmuhdaan cu, 'Dinghnak a duhnak a theih hngilh, Pathian thawn an pawl komnak ih a lungawinak a hlon hlo, a thlarau nunnak a thimter, a lennak a center, a tanglaimi a nunnak ah a lungsung ah vansiatnak suumpi a thlen ter ih a mai hmin le a biaknak kha capoh tuahnak ih hmuhsuam mi ah a can ter. Milai a si vekin, siangpahrang a si vek in, ralkap a si vek in – hlawsamnak a suah ter.'

Esau vek in, a fimthiamnak kha tisa hiarnak hrangah a zuar.

Sualnak hi cu duhnak ah cun a mawi ngaingai; vun zohsal ah cun tihnung za asi. David cun a ten um mi a tong zo. A thuhla a vun ruahsal tikah, sualnak in a ei cem theh zo. Sualnak ruangih a phuhrungnak in a na sa zet mi tuarnak a tanta. A himnak ding a buah thei tla a si mai thei. A rinum mi a ralbawi kha a thah tengteng nak ding ah ral hrannak bik, hmailam bikah a feh ter. Cutin a suak hrih lo mi naute cu ralbawi pai fa a si tiah an zumding ih, nu hmeinu cu ka nei thei ding tin a ruat.

Siangpahrang cun zohman in an theilo ding tin a ruat. A sinan Pathian in a thei ih Pathian a thinheng ngaingai. Pathian in David cu cui thilsual cu hrial ding in a duh ngaingai. Caan a rei hnuah Bawipa in uiretnak le mithahnak ih a sualnak pawl cu a theiher sal ih David in a rak el. A sualnak cu hrial ding in, sirding in, a silole phuang ding in a tum khal le ningzahnak le mualphonak in a khat. A lung haknak hi duhawknak maw sualnak ruagh ah maw asi, a silohle a pahnih in a si maw?

Netabik ah, Bawipa in a profet Nathan cu tahthimnak thawn va sim dingah David hnen ah cun a thlah. Cui thu cu milian pa in mi farah pai tuu neihsun a lon thu a si. David cu a thinheng ih, thiltha lo tuah tucu thi ding in thu a pek.

Cu micu thang a si ih siangpahrang cu cui thang sungah a awk a si. A nih cu misual pa a rak si. Midang tlunih sualnak cu a hmu theinan amai sualnak cu a hmu thei lo. Milian pa a mawhter nak in, amah le amah a mawh awter a si. Tongding thei lo in le khamnak ding nei lo in a ding a si.

A Hmanmi Sualsirnak

A tawpnakah a sir aw. A nasazet mi tuarnak in bul pi cu sirawknak a si. Pathian hnen ah a soal a sirih a sualnak a phuang. Saam 51 kha kan hrangah a ret ta a si. Nan hnen ah simfiang sal dingin in siang hram uh.

In zaangfah aw, Bawipa! Na zaangfahnak ka lo dil! Hremding tlak ka si. A sinan Nang cu duhdawtnak ih a khat mi Pathian na siih ka lo dil mi cu ka tuah mi hi in thungrul siang hlah. Na zaangfahnak cu a tum ngaingai ruangah Na daan thianghlim ka pah bal nak hi hnawtfai thluh ding in ka lo dil. A dingmi na lamzin ihsin ka pial ruang ih ka that lonak cu kholhfai thluh aw la, a tihnung mi ka sualnak ihsin i thianger hram aw. O ka Pathian, Na daan ka pahbalnak cu ka thei ringring. Ka sualnak cu mizapi ih theih mi a si ih ka sirawknak khal mi zapi ih theih a si. Ka sualnak le ka mawhnak cu ka thinlungah sun le zaan in a caam ringring, ih um ngaihnak ka thei nawn lo.

Sualnak ka tuahmi in Nangmah a lo do a si ti fiangten ka thei ih Na par lawnglawng ah ka soal a si. Oh, Bathsheba tlun ah khal ka soal ih a rinum zet mi a pasal Uriah tlun ah ka soal a si ti fiangten ka thei – Pathian hi miral tha ralbawipa hnen ih ka rintlak lonak hi in ngaidam maw. A sinan sualnak hmuahhmuah in Nangmah an lo do hmaisai bik ti fiangten ka thei. Na daan cu pahbal a si zo. Na duhnak cu do mi a si zo. Na hmin cu upat a si lo zo. Cu ruangah keimah le keimah do aw in Na hnen ah ka lo pan. Na tuah mi kipah na dingfel ih Na thu relcat mi ah zo hman in a diklo nak an hmu lo.

Bawipa, keicu mi thalo ka si, sualnak sung ih um mi ka si. Hi thu ka sim tikah ka nu ning zakter dingih ka duh nak a silo, a silole keimai sualnak malter nak khal a silo. Ka tiduahnak cu sualnak ka tuah lawng silo in ka sinak hmuahhmuah ah misual ka si.

A si nan Nangcu sualnak na hua ih milai ih an sunglam rinumnak cu na duh, cu ruangah a tu ah ka thinlung ah fimnak thuthuk zirding in Na hnen ah ka ra.

Phaarnat neipa a dam theinak dingah hissop kung le tidai thiangfai hmang ding in thu na pek (Puithiam. 14:1-8). A si, Bawipa keikhal thinlung phaarnat in ka na a si. 'Hissop kungin i thiang ter aw la, ka thiangfai ding; in kholh aw la, vur hnak in ka vaar sawn ding.'

Ka sual tikah, ka hla pawl ka hlo ter theh. Thinnomnak le lungawinak ngaingai ka theih nak in ka hlo zo. Lungawinak awnmawi cu voikhat in intheiter sal aw. Ka dunglam thu ah, ka ruh pawl khiak in in zennter zo. A thianghlim mi puai tuahnak ah Na hmai ah ka ra thei nawn lo ding. A kiak mi ka ruh pawl kha in dam ter thlang aw, cutin lamphah in Nahmin thangthatnak Na minung pawl hnen ah ka tel thei ve ding.

O ka Pathian, thuthennak le hremnak in ka sualnak na zohnak in Na mithmai her ter hram ding in zaangfah ka lo dil. A tum ngai mi ka that lonak ih neh cu hlon hlo aw. Cui pawl ka ruah tinten ziang tluk in ka thin i nat ter!

Ka vun zohsal ih, ka thinlung ah thinharnak in ka khat ti fiangten ka thei. Ka ruahnak cu a baaltheh. Sualnak ka tuah netabik tiangin a tha lo mi ruah nak ka cawng a si. Cu ruangah ka sungah thinlung thiang seemter ding in ka lo dil. Tihna thiangfai ah cun, a ron luangmi ti khal a thiangfai ve a si ti ka thei. A si, Bawipa, ka sung lam hi tuahtar sal awla cutin a ra suak lai dingmi sualnak do thei ding ah a fekmi a si ding.

Ka parah beidong hram hlah, Bawipa, a silole Na umnak ihsin in doihlo hram hlah. Nang thawn hlat nak ah, le Na Thlarau Thianghlim ka hnen ih sin na laknak hmun ah keimah ten ka um thei lo. Ka damsung caan ah, Na thu ngai lo ih an um tikah milai hnen ihsin Na Thlarau Thianghlim cu na laksak. Saul hnen ah na tuah (1 Sam. 16:14) – Hi thu ruahding hi ka tih thluahthlo a si. Zaangfah ten, Bawipa, hivek canvo ihsin in luatter aw.

A hlan ih ka sim vekin, ka hla pawl ka hloh theh. Ka thlarau si loin ka hla a si. Na rundamnak siloin Na ruundamnak ih lungawinak a si. A tu ah sualsirnak, sualphuannak, le sualnak hlonthlanak thawn Na hnen ah ka ra, Na rundamnak ih lungawinak cu ka hnen ah na ret nak ding in thla ka cam, thlarau ih duhnak thawn in bawm ding in khal thla ka cam. Tong dang in, Na duhnak thlun ding in le ziang tin kim ah na hnen ih lungawi in thiam ter dingah ka lo tul a si. Cutin na dingnak cu ka au pi ding.

Ka sualnak ngaidam a sinak in a dang mithalo pawl hnen ah zohthimtlak in ka nung ding ih an hnen ah ngaithiamnak le

daihnak thu ka sim ding. Ka parih na buah mi pawl an theih tikah, Na hnen ah ra kirsal ding an duh ve ding a si.

Cu vek thotho in, sualnak tipi ih sin in runsuah ah cun, Bawipa, leilung pumpi in na ruunnak thu an thei ding. Uriah ih thisen man cu ka parah a rit tuk, O in ruundam tu ka Pathian. Ka sual thawn hlo aw la kumkhua in na hmin ka thangthat ding.

Ka hmur cu sualnak in in khaar zo. Na ngaidamnak in run ong awla ka kaa in na thangthatnak ka phuang ding.

Maw Bawipa, ngaidamnak ding hrangah biaknak le thawinak pawl ka rinsan lo. Nang cu thawinak a duh mi na si lo ti ka thei. Thawinak na duh a si ah cun na hnen ah ka rak keng zo ding. A sinan meitur thawinak in Na thinlung a lungawi ter thei lo. Thawinak le peknak na buah mi a si ko nan cui pawl cun na lung an kim ter dah lo. Cu ruangah na hnenah thinlung kuaikek in kara – cumicu na duhmi thawinak a si. Hi a kuaikek mi thinlung cu na hnung lo ding ih na hnen ih ka rakkam mi ka thinlung hi in rak sang hram aw.

A tucu, Bawipa, keimai hrang vek in na minung pawl hrangah thla ka cam duh. Thil tha hmuhnak in lungawi ter hram aw. Jerusalem khua kulhnak pawl cu dawl saal hram aw. Na buah mi cu ka sualnak in rinhlehnak a nei lo. Na hmin ka mawhsiatnak cu ka rak keng zo. A tu cu hnaihoknak um loin na duhnak vekin buah si hram seh.

Kan zaten nangmah thawn pawlkom ih kan feh tikah, kan sualnak pawl cu kan sirih kan phuang asi, cutin kan thawinak le kan dingnak in na lung a awi ding. Na hnen ih kan peknak in na lung a awi ter ding. Na biaktheng parah cawcang pawl cu thawinak ah kan pe ding. Kan thatlonak le kan sualnak in ngaidam tu Pathian cu thangthat in um seh!

Hi thu in nu le pa sualnak thu, mi pa veve, nun au veve, pawl awk nak sual pawl tha te ih ruat ding in lamzin in hmuh asi. Nu le pa sualnak lakih nun khawsak kan si vek in a ra lai ding mi khal ah kan tong vivo lai ding.

A KHAN 14

THINLUNG THIANFAINAK

A thlangpi thu in, thit-awknak cu Pathian in milai hrangih a duhmi a si. Thit-awknak cu nupi le pasal pakhat lawng neihnak siding in a rak tumtah, cumicu, nupi a si lole pasal pakhat lawng nei ding a si (Seem. 2:24; Mal. 19:5,6; Efe. 5:22-33). Thitawknak cu hmun ringring ding a duh, cumicu, zumtu pawl hrang lawng ah si lo in kan zate hrangah thiltha pekmi a si. Khristian pawlkomnak ah a tello a si hman ah, Bawi Jesuh in Cana khua ih thatawknak ah a serh ih a thianglim te a si (Jn. 2:1-11).

(A dik, mi hrekkhat cu nupi le pasal nei loin an um, a sinan cu mi cu daan ah a tel cuanglo).

Nu le Pa sinak ih Hmannak ding Pakhat

Thitawknak ih nu le pa pawlawknak in lungawinak le diriamnak a pek; thatawknak um loih nu le pa sinak hman cu mah le mah siat ter aw a si. Sualnak dangdang cun milai taksa hi a siatsuah tuklo; sikhat sehla nu le pa sualnak a tuah tu cun amai taksa par hrimhrim ah sualnak a tuah a si' (1 Kor. 6:18b).

Thitawknak ih puaituah nak a si lole lungkim nak tuah hi a tul lo tiih a zirh mi kan thei theu: mi pahnih cu an duhawk veve a si ahcun, hmunkhat ah an um tlang thei, Pathian in nu pa vek in a ruat. Thitawknak cu vancung ah tuah a si zo, ti in an sim.

A sinan cu micu Bible ih simmi a si lo. Isaac in Rebekah a thit tikah lungkimnak le thukamnak a um a si (Seem. 24:53-58). 'Hi pa thawn na feh ding maw?' tiih na suh tikah, Rebekah in 'ka feh ding' tiah a sawn. Lungkimnak ah ngun, sui le thuamnaw pawl a tel.

Pathian in Israel mi hnen ih thitnak a tuah nakah thukamnak a tel thu a sim (Ezek. 16:8b; Micah 2:14b).

Galilee ram Cana khua ih thitawknak ah lungkimnak a um ih puaituah nak a um (Mt. 22:1-14; Lk. 14:8). Cu mi cu ni sarih ih sin ni hleili ni tiang puai a si ih mo puai korfual hruk a si (Mt. 22:12). Luka 12:36 sungah, thitawknak ihsin Bawipa a ra kir thu kan hmu.

Nupi le pasal pakhat lawng neih nak hi Pathian in minung hrangih a duhmi a si (Seem. 2:24). Nupi tampi neih le a dang buainak thu pawl Cathianghlim ah a um ticu a dik a si. Cumi pawl cu ca sungih ummi an si nan lungkim pinak a um dah lo. Pathian ih duhmi cu a minung pawl in a thalo mi hmuahhmuah an hnung ding ti a si (1 Thes. 5:22).

Hnatuan Hlennak

Minung pawl in an thu ngailonak kha suah ding in an zuam rero. Cathianghlim cu an duhawknak fekter dingah le thitawknak daan umlo ih an um tlangnak thu ah an her. Chuck Swindoll in 'A tawk le a mawi ih tuahmi Pathian thu' (accommodating theology) tiih a kawhmi cu hitin a ngan:

- Pathian in mi lungawi si ding in in duh. Himi cu ka neihnak in ka lungawi thei lo. Curuangah ka tlansan ih Pathian in in theithiam ding ti ka thei.
- A silo zawnghih sualnak ka tuah caan a um. A sinan tuini ah cun a si nawn lo. Bawipa in hi ruah nak hi in pe ih tuah ding in in duh.
- Zohhnik, mifamkim zohman an um lo. Curuangah, ka tumnak hnakin ka lutthuk deuh, zumtlak lo a si, a sinan zaangfahnak cu ziang so a si ding?
- Keimah maw? A ngaidamnak diltu cu? Cumi cu hnihsuak za a si. Pathian thawn kan pehzomawknak cu hivekih a thuk mi thilthiamnak hnak in a thuk sawn.
- Hey; a tha a si ah cun, nei aw! Kan nih cu daan hnuai ah kan um lo tin a thei ko.
- Hnihsuakza a si ah cun ... hnihsuaknak le lehnak a zom aw lai maw si? Tihnak le phannak um loin nunnak cu ziang so a si? A zaten 'na tuah lo ding' a diklo mi a si.

A hnuailam ta kan bet hrih ding:

- Duhdawtnak ih tuahmi paohpaoh cu a tha.
- Kan nih cu theihter zo mi kan si. Kan nih cu thangthar pawl (middle ages) ih khamnak in teenmi kan si nawn lo.
- Ziangruangah ka ruahnak ka rel cat thei lo?
- Mi hmuahhmuah in an tuah. Ziangah kei ka tuah thei lo?

Hi thu hla pawl hmuahhmuah a cang a si hmanah, nupa sualnak cu kham mi a si (1 Thess. 4:3). A lampi cu a hmang vivo lai. Kan tuh mi cekci kan khawm ding ti hi a dik ngaingai a si (Gal. 6:7). Zum tlak a silo mi pawl cu siatnak lamzin ah an feh (Thuf. 13:15b). Nu le pa sualnak a tuahtu le nupa tangthentu pawl cu thuthen nak an tong ding (Heb. 13:4b). Nu pa sualnak a tuahtu pawl cu Pathian Uknak an co theilo ding (1 Kor. 6:9-10), nu pa sualnak a tuahtu pawl cu tilipi vek a si mi meipi sung ah an um ding (Thup. 21:8).

An eel rero na-in, minung pawl cu sualnak le thianghlim lonak ih sin an suak thei lo. Tisa duhnak le an khuaruah thatlonak in an tlansuak thei lo (Rom. 1:27; 1 Kor. 6:18). Sii le vai in an tuamhlawm aw na-in, zah-mawh nat nak in a tihthaih re ro.

A sinan hitu hi a tawpna a si lo. Ziangah tile minung a tluknak hi Pathian ih a um pi tinak a si lo. Ruundam a silo ah cun, a sualnak a sir thei ih Jesuh Khrih cu a Bawipa le a Ruundamtu ah a zum thei asi. Cutin Pathian in a sulank le sualnak dang pawl cu a dung ah a retthluh zo ti kha a thei thei ding. Pathian in a ngaidam zo ih a hngilh sak zo. Hi thu cu a tawp a si.

Mi pakhat ruundam a si ah cun, a sualnak a phuang ih a tansan ih ngaidam a sinak thu cu fiangten zumnak a nei. Pathian cu mi ngaidam dingah a rin um ih a ding a si. A thukam nak ah a rin um. Ding zet in sualnak a ngaidam thei ziangah tile Ruundamtu in a man a pe zo.

Nupi Maaknak

Thitawknak ah lungawinak hlo ral sehla ziang a cang ding? A ngaingai ah cun Pathian in Khristian cu a thupi bikmi lungawilonak le nomlonak tuar ding ah a tuahmi a si lo. A sinan minung pawl in an mai duhnak vekin an ruat thei, Pathian ih tongkam cu tlansuaknak ding lamzin hrangah sangkaa a on lo. Bible in fiangten in zirh mi cu Pathian ih duhmi cu nupi le pasal pakhat lawng neih ding a si. Khristian hmuahhmuah cun Pathian ih duhnak cu an thlun ding ih a dang mipa a silole nunau in zaangfah dilnak a tam deuh ih a silole thit awknak ih buainak tumpi a um ah cun maaknak a cang thei tiih ruat in a ummen lo ding.

Nu le Pa Pawlawknak ih Ningzahnak

Tu baite ah America cu Kohhran hruaitu pawl tel in ningzahnak in a khuh theh. Mi theih tam mi TV ih thuthangtha simtu pa cu kum hleikhat reizo ah uirenak in a mual pho. Profet thu cangan tu in a nupi kha midang nupi dingah a tansan. Thitawknak lam ih midam ter nak ih cangan thiam le zirhtu thiam pawl cu midang pasal nei dingah an pasal cu an maak. Tlawngta pawlkom hotu in hnaturan a suahter ziangah tile tu hlan kumthum ah daan an tuah ruangah a si. Cutin riahsiatnak cu a darh.

Khristian mi pawl lakih ih a tlangpi thu ih lehrulhnaq cu cui ningzahnaq pawl hmuahhmuah tlunah zaangfahnaq neih ding asi. Hi thu hi theihthiam thei lomi a si. Mi hrekkhat in an thu kan rel ah cun mi relhmang kan si ding tin an ruat. Hi mi khal hi theihthiam thei lomi a si. A sinan a damng zawng ih rel fiangnaq ding a um. Hi a thalo mi tluknaq pawl kan thuh ringring nak in, kohhran siatnaq kan tuah tla a si thei. Hi tuksumza thu pawl phuan darh theh (an hming cu rello in) a si ahcun, a dang hniksaknaq an ton tikah ralrin nak an nei thei ding. Bible in hivek ih hniksaknaq ihsin luatter ding ah midang ih tluknaq pawl a hmang a si.

Thianghlimnaq lamzin ih tluknaq ih tetti kansi bang in, kanti theilo nan kan mangbang, 'Ziangruangah a hrek cu an tlu ih a dang pawl an tluk lo?' Sawi tonglo ih a nung mi pawl cu an mailam thatnaq siloin Pathian ih zaangfahnaq sawn a si ti kha theih ter ding an si. An nih cun an mai cahnaq in hniksaknaq khamthei dingah an ruat aw.

Mi hrekkhat in mi dang pawl hnaq in hniksaknaq tamsawn an tongthei ti kan theih a tul. Thlarau lam raldonak in a hmaisai bik tlar ih a umtu pawl cu satan pai doding ih hmuitin mi pawl an si. Cun zoh a mawi mi, thiamnaq a nei mi, sinak a nei mi pawl in midang pawl an do a si thei.

Mi hrekkhat cu Khristian pawl in a hrangih thlacamnaq an neihmi in thlawsuah tampi an dong lo.

A sinan mi hrekkhat in midnag hnaqih tamsawn an tuah hmanah, Khristian pawl cun phanank an tong asi. Hi pawl hi kanmah le kanmah kan ruat aw sal pei. Tlacamnaq: Bawipai cahnaq kan tual zia kan theihloh tikah tih a nung ngaingai. Sual dingih kan duh lonak le kantul mi cu Bawipai hnenah kan sim leuhleuh ding a tul a si.

Cathianghlim tel lonak: Bible hi a tawpnaq tiang in ralrinnak, forhnaq, le tha peknak in a khat asi. A san cu, kan tluknaq dingih hniksaknaq kan ton tikah Cathianghlim in ringzet in le remcangzet in thu in sim thei a si.

Kohhran ih pawlkomnaq ih sin mah te hrial awknaq: Amah te lawng a um mi tuu cu cinghnia hrangah deh a ol ti a si. A kaang hlio zetmi meihol cu meisa mit lohli ding ih thiat ding a si.

Ruahnaq kilkhawi lonak: Sualnaq cu thinlung in a thok (Jeim 1:14, 15). Nu le pa sualnaq a tuah tu cu a ruah mi kha a tuah mi ah a cang ter. Curuangah a si, Jesuh in nu le pa sualnaq thu ralrin nak a rak pek (Mt. 5:28). Mi pakhat in uirenaq thu a ruah dah lo ah cun, a tuah khal a tuah dah lo a si.

Caan tawite hmannaq: 1 Korrin 7:5 sungah, Paul in nu pa cu khat le khat an duh hiarnak el aw lo ding in le cuihnuaq hmun khat ah um saal in thlacam ding in in zirh a si. Caan tawite sungah an suup thei lo ruangah satan ih sual thlemnak sungah an tla pang ding.

Mahte lawng umnaq: Mahte umnaq in thinheng nak le khuaruah cem ih umnaq a thlen ter. Cumi damter nak ding lamzin pakhat cu Bawipai hrangah bang loin a pe aw dingih midang hrangah khal a pe aw ding a si.

A thalo zawng ih tuahnak: Jesuh in hitin a sim, 'Na kut in na zumnak a lo pial ter a si ah cun na kut cu tan aw' (Mk. 9:43). Pathian thu zirhnak tlawng ih thusim tu ih sim mi cu, 'Nunau cu dai hlah. Paise khal dai hlah. Sunlawinak khla dai hrimhrim hlah' ti hi a si. A tiduh mi cu, tuahmawh lo ih pom, lawm, le dimdawi ding a ti nak a si. Radio sungih thuthangtha sim thiam pakhat cu nunau pawl ruangah a tlu sia. A rah suah mi cu, thlarau lam ah a tla sia a si.

Remawknak hrial dingih Hlawhsamnak: Zungkhaan sungah secretary thawn reipi umtlang nak hrial aw. Ruahnak petu thawn nel-aw tukih umtlangnak hrial aw. Midang nupi thawn vanzam tlun, hotel asilole mawtaw sungih umtlangnak khal hrial aw. Hi vek ih um nak in nasa zetin buainak a thlen ter a si.

Nu le pa sualnak thawn pawlkomnak kha hrial aw. Thinlung lam thuzirhtu ih sim mi cu, nunau thawn an ton awk nak ding a hrial. Pathian riantu in a thuzirh mi thawn hmundang ih um tlangnak kha a hrial. Doctor pa in mina nunau kha thu a sut tikah sayama nu kha a khan sungah a ko. Bawi le secretary in an mah pahnih ten zanriah ei tlangnak a silole zaan simpi tiang hnatuan tlangnak an hrial thei. In teeknu in a pasal khual a tlawng tikah a innhnen thawn leemsiahawknak a hrial thei. A mawi mi nupi in khua leeng ih um inn fate ah thlathum tiang caan a hman lo ding ih, a pasal kha amah ten a taansan lo ding. Thal sung ih a thizo mi nunau ih pasal khal a kom lo ding. A silole hmunhla ih hna a tuan pa ih a nupi hrangah pasal dang a tul ti khal lang ter ding a si lo. A pasal lawng in a tulmi a kimter thei tikha a theih ding a tul.

Zaangfahnak: Hnatuan peihlohnak cu nasa zetih natnak a si. Zaangzelnak in nikhat ih kan tuahding mi kan tuah thei lo. Kan zaten thlemnak kan ton lo nak ding ah um men lo ih hnatuan kan neih a tul a sinan Pathian thawn kan pawlkom awknak cat ding tiang cun kan hna tuanah kan buai lo ding.

Porhawknak: Khristian hrekkhat pawl an khaisan awk tuknak in mi pakhat cu nasa zetih porhawknak ah a hruai ngah theu. Cutin amah le amah kha leilung pi hia kut sung ah um terin mi maksak ah a ruat aw tan a si ah cun a rauhmi hi a diklo a si. A tihphannak cu a tum ngaingai a si. 'Hngalnak in siatral nak a thlen ter, Porh awknak in tumsuknak ah a hruai' (Thuf. 16:18).

Milangsar si duhnak: Zokhal milangsar si a duh tu cu 'a taksa natnak dingah a khawng aw asi.' A tlangpi ih an sim theu mi cu, mi langsar siduhnak cu Khristian nunah le pawlkomnak ah a tha lo mi a si.

C.A. Coates in hitin a sim:

"Langsarnak ah kanmah le kanmah kan relaw duh tikah, kan tisial a si ih biaknak lam thawn a kaih aw lo. Bawipa in mi zapi thei ternak ihsin a hrial aw; cumicu kan hrangah a tha ngaingai a si, ziangah tile kan mah lam ih kan siduh nak thawn a kalhaw mi a si. Kan nih cun mi langsar si kan duh, a sinan Bawipa cun mi a damter tikah midang hnen ah va sim loding in a ti ...Mi langsar si duhnak cu ...mi siatsuah thei tak a si; Bawipa in mi

hrekhat hnen ih a tuah bang in, Bawipa in hihi a pek a si ah cun, himihin zaangfahnak tam a tul zet."

Television: Nu le pa sualnak tuah ringring nak, thinlung harnak, le thiltisualnak in a zohtu ih thinlung ah nasa zet ih sualnak a thlen ter ih tlakniamnak khal a thlen ter. Paul ngaihtuahnak le catlaklo ih a hnatuannak hin a thalo mi tuahnak ah a thlen. Nu le pa sualnak thawn pehpar mi cabu pawl, khui (films) pawl, cabu dangdang pawl, le video ketset pawl cu TV thawn bangaw in ningzahnak an suah ter a si.

Thangkamnak: Khristian hnatuantu pawl in thangih awk lo ding in kiltu ding an nei ti an thei. Ram pakhat ih missionary pa cu nunau pakhat in thlarau lam ih a tul mi thape ding in phone a set. Cui nucu telephone zungpi ih um asi. Cu pa cu vafeh tahrat in cui nunau nu thawn an biakaw ding maw? Missionary pa cun a nupi kha a hruai lo. Zungpi ah nunau nu a va ton tikah, palik pawl rin lo pi ah an ra ih cu pa cu nunau thalo thawn an um khawm tin an puh ih an kai. Acozah in cupa cu an dawi hlo. Hi thu ah sualnak thu a um lo nan thudang ih ruah ah cun thangkamnak a si.

Hi mi khaan ih hivek thu ngan hi riahsiat za a si. Hi vekthu um lo vek in kan lan men a si ah cun a riahsiat thlak sinsin ding. A sinan a dikmi cu zumtu pakhat cu Thukam Thar sungih ralrinnak a pek mi pawl do in sualnak sungah a tla thei, cun cui sualnak cu pakhat kha a si. Hi thu kan ruah lo ah cun thinlung lam in zianghman kan ngah lo ding, buainak cu a cemral sawn ih Rundamtu thawn nitin ten naizet ih pawlkom nak in thinlung lam tluknak do dingah kanmah le kanmah kan kil aw ding asi.

A KHAN 15

PATHIAN IN SUAL A SIM DAAN

Mi tampi in a her aw rero mi kan nunsung ah nunau le nunau sualnak le mipa le mipa sualnak an tuah duh theu. Ai puannak cu a nai zetih a ra mi a si ih nuamnak a dil theu.

A sinan zumtu pawl cu mipi pawl ih relmi an thlun lo ih kan daan ih kan tuah mi khal a si lo. An nih cu tongkam in, 'mi hmuahhmuah in an tuah' timi in an sawn lo ding. Hniksahnak tumbik cu, 'Bible in ziang a sim?' ti a si. Curuangah Cathianghlim lam ah kan her hnik pei.

Mipa le mipa, nunau le nunau sualnak thawn a pehpar aw mi Bible cang pawl cu:

Seemtirnak 1 & 2. Pathian in mipa le nunau a tuahih a minung hrang ih A duhnak vekin thitawknak a tuah. Curuangah nunau le nunau sualnak, le mipa le mipa sualnak in nu le pa sinak langternak ah Pathian ih tummi a dik lo ah an can ter. Cumicu sualnak a si.

Seemtirnak 19:1-26. Sodom mi pawl cu nunau le nunau, mipa le mipa sualnak an tuahnak ah an thang sia ngaingai. Fiangten Sodom bangin 'Sodomy' tiih tongfang ih a san cu nunau le nunau sualnak, mipa le mipa sualnak ti a si ih khawpi hmin ihsin a ra mi a si. Sodom mipawl in Lot ih mikhual pahnih sual pi an tum tikah, Pathian in a mi pawl suah ding in a fial, cui hnuah meisa le kaat in Sodom khuapi cu a siat bal a si.

Puithiam Hnatuannak 18:22; 20:13. Moses ih daan ah mipa le mipa sualnak tuah cu thahding ih thupek a si. Rinloh pi in, himi in Sodom mi ih natnak thu tahthimnak in pe asi. Pathian in minung cu natnak ih thiding in thu a then lo.

Rom 1:18-23. Minung pawl in Pathian ih sinak dik fiangten an thei, a sinan cui an theih mi cu an hnongih milem biak tu, thingkung le lungto ih tuahmi milem pawl biak tu ah an cang. Pathian an theihnak an hnawl tikah, Pathian in thilthalo an tuahnak, nu le nu, pa le pa sualnak an tuahnak ah a hnon hai a si. Paul in fihnungza a simi hi thil pawl a tuah tu cu thitlak an si tiah a sim.

1 Korin 6:9. Hi mi bungcang in nupa sualnak a tuah tu, a silole nunau le nunau sualnak, le mipa le mipa sualnak a tuahtu in Pathian uknak an cothei lo thu fiangten a sim.

1 Timote 1:10. Sodom mi pawl cu mithat tu, nu pa sualnak tuahtu, milai rutu, Pathian ih daan thawn a kaih awlo zawng ih nung tu pawl an si. Pathian ih daan pahbalnak ih ngahmi cu thihnak hi asi.

Curuangah Bible ih fiangten in zirhmi cu nu le nu, pa le pa sualnak cu Pathian ih a sersiammi hrangah a tumtah mi a pahbaltu sualnak a si. Ziang thu hla hmanin Cathianghlim ih tongfang pawl a hnawl thei lo. Kan sim leh mi cu Khristian pawl cu leitlun ih thuthennak pom lo ding in an ralring ding ih, Pathian ih tongkam in lam a hruai sawn ding a si.

Nunau le nunau, mipa le mipa sualnak hi ngaidam theih a si maw? A sannak cu, ngaidam theih ti a si, a sualnak a sirih Jesuh Khrih cu a Ruundamtu le a Bawipa ih a pomah cun ngaidam a si (Jn. 1:12; Rom 10:13).

Khristian mi cu hi sualnak sungah a tla thei maw? Zumtu cu tawntaih nak in a tlu thei ti cu ruahding mi a si. Cuti a si ahcun, sualphuannak in le sualnak a tansan nak in ngaidamnak a ngah thei (1 Jn. 1:9). A sinan zokhal nunau le nunau, mipa le mipa sualnak in a nung a si ah cun, mipiangthar a sidah lo ti cu fiangten a lang. jesuh in 'Cuvek in profet pawl cu an tuah mi in nan thei thiam ding' (Mt. 7:20)tin a sim.

Theihfiangternak le Atak ih Tuahnak

Nunau le nunau, mipa le mipa sualnak tuahding ih fial nak le a takih tuahnak ih a bangawk lonak a um maw? A um, a thupi zet mi bangawk lonak a um. Nupa sualnak tuah ding in a forh ih amah in cui sualnak a tuah lotu mi tampi an um.

Thleemnak kham theiding ah le thianghlim nun ih nungding in an mah le anmah an tuah aw nan, an hiarnak in a leem ngah ih natnak an tuar theh.

'Nu le nu, pa le pa sualnak veikhat an tuah tikah, an tuah ringring ta' tihi a dik maw? A duhnak cu cui sualnak an tuah taktak a si ahcun a diklo lawlaw a si. Mi tampi cu Khrih ah an thleng aw ih an nun hlun cu an tan thluh. Thlarau Thianghlim in cu ti ih an tuah theinak dingah thazaang a rak pek. Korin mi hrekkhat pawl khal Khristian an si hlan ah nu le pa sualnak ah an pil thluh, a sinan annih cu cui sualnak ihsin thianter an si zo (1 Kor. 6:9-11). Nu le pa sualnak tuah duhnak a um vivo vekin, zumtu in a taanglai mi a nunsung ah cuithu thawn doawknak a nei thei, a sinan Siangpahrang Bawi Jesuh hrangah baanglo ih thazaang a suahnak in nehnak a ngah thei a si.

Mi pakhat in nu le pa sualnak a tuah tikah Pathian in ziangtin a mawthluk ding? Pathian in cuvek thil thalo tuah ding in zohman a sersiam lo. Adam cu Pathian ih kutsung ihsin a rat tikah, a thiang mi le a suallo mi a si. A sinan Adam a sualnu cun, a cithlah hmuahhmuah cu, Jesuh tello in, mi bumhmang, midinglo le misual ah an cang theh. Mawthluk nak cu minung ih liangpar ah a um. Pathian ih a khammi a tuah ruangah mi pakhat sual a tuahnak ruangah a tuanvo laksak tumkhal a dik lo a si. Nu le nu, pa le pa sualnak hi suahti mi maw, mah ten ngah mi maw a si? Pakhat sangsang a si thei. Mi pakhat cu cui sualnak thawn hrin cih mi a si ti cu a si theilo. Minung an sinak cu selinglet theh mi an si, cun cabu sungah sualnak an tuah thu khal a um. A hrekin thil pakhat ah tlaksamnak an nei ih midang in khal a dang thu ah tlaksamnak an nei. Zokhal nu le nu, pa le pa sualnak thawn hrinmi a si ruangah mawh ter a si lo, a sinan cui sualnak cu a takih a tuah a si ahcun mawh ter a si. Nunau le nunau, mipa le mipa sualnak hi thil tha lo mi tla a si thei. Tahthimnak ah, nu tling pakhat in hivek ih nun ih mipa kha a leem thei. Zokhal hi sualnak a tuah tu cu Jesuh ih mawhternak an tong, Jesuh ih sim mi cu, 'Hi nauhak pakhat khat a sual ter hnak cun a hngawng ah fang rialnak lungtumpi kha thlahi tahratin fitinriat sungah hlon aw sehla a mai hrangah a tha sawn ding' (Lk. 17:2) a ti.

Daan Pahsiat tuih Lamzin

Nu le pa sualnak a tuahtu mipa le nunau in an nunthat lonak hrangah a man tampi an pe. Paul in 'An thil sual tuah ruangih an hlawh man cu an parah a thleng ' (Rom 1:27b) tin a sim. Himi sungah zahmawh natnak, cuap phaw natnak, Kaposi natnak (khensa natnak vek), le AIDS natnak a tel a si. Cun thinlung sualnak, thinlunglam hnaihnohknak le daan lo vek ih thlengawknak pawl khal an tel ve.

America ih Academy laksawng peknak an tuah hnuah, 19 san (nineteenth century) ih Mirang (English) cangan tupa cu nupa sualnak in a rak mualpho ih hitin ca a ngan:

Khawzing pawl in ziangtinkim deuhthaw in in pe thluh. A sinan keimah le keimah sullam neilo in le nupa sual duhnak in in leem ngah ... Hmun saang thlen ka tum nan taksa hiarnak hawl in hmun niam ah ka tla. Ka ruah nak hi ziang vek ruahnak saw a si, ka thinlung sungah a diklo mi ruahnak a ra thleng. Daithlang zet in ka nung zo. Sualnak in ka lung in awiter tikah nuamnak ka cen. Thil fate in thatlonak a tuah thei le theilo kha ka rak theih hngilh, mi pakhat cu khaansungah a thupten thil a tuah, mi pakhat cu inntlun zim ihsin ringzetin a tap. Keimah le keimah ka porhawk cu ka bang. Ka nunnak uktu ka si nawn lo ih a theih khal ka thei nawn lo. In uktu dingah taksa nomnak ka rak duh ih tihnung mi ningzahnak in ka can a cem ta.

Nu le pa sualnak ihsin luatternak lamzin cu duhhiarnak thawn a bang aw, ih duhhiarnak thu khal ah kan sim zo a si. Ziang khal si sehla, Bible lam thawn zirh nak hi ziang vek thu khal a thu pi bikmi a si.

Nu le pa sualnak lamah kan hmuh daan ziang ti vek a si ding? Khristian kan si vekin an nun daan relsuak lo in anmah a minung pawl kan pom ding a si. Ziangah tile ruundam an sinak ding ah Khrih cu a thizo, kan nih khal in cuipawl cu thianghlim nun

ih an nun thei nak ding a si thei vek in lamzin kan hawl ding a si. Thin neemzet in kan pawlkom ding a si, kanmah le mah ruat aw phah in, cu tilo cun kan nih khal thlemnak le sualnak sungah kan tla soal pang ding. Pathian thu nasa takih an el in an hman soal le mi an zomtaih ah cun, an hnen ih thuthangtha va sim ding a tul tuk lem lo.

A KHAN 16

THINLUNG RUAHNAK, SUNGLAM THUTHENTU

Thinlung ruahnak cu sunglam thuthentu a si ih ruahnak, tumtahnak le tuahnak parah sia le tha thleidang tu a si (Rom 2:15). Thinlung ruahnak in mi pakhat kha tidai thawl sungih a kut a hnim bang in a khan hmin sin thei ding ah a mit a vang ter. Thinlung ruahnak in mawtaw mawngtu kha a hmai thlalang sungih palik mawtaw a lang tikah a mawtaw a colh ter. Mi bum hmang kha zo hman in an dawi lo tikah thinlung ruahnak in a tlan ter. Shakespeare sim vek in, cui thil in kan zaten in tihhrut ter thluh.

Cu micu sumluhnak ah le thurelnak zungah, a silole khansung ih exam phit nak ah a sang bik tuahnak a si. Bible in cumicu, 'Bawipa in ruahnak le siatha thleidan theinak thinlung in pek, kan thinlung ih sin khui ahso kan relh thei ding?' ti in a sim (Thuf. 20:27).

Zo zokhal thinlung ruahnak thawn hrinmi an si. Milai in mi bumding, rukding, le mi thatding a tha lo tin a thei. Ziangah tile midang in a mah an hrem ruangah a thalo ti a thei ih, midang tlun ih va tuah ding khal a hrangah a tha lo ti a thei.

Sual theilo ih Lamhruaitu a si lo

A sinan thinlung ruahnak cu soal theilo mi a si lo. Kan ruahnak dang pawl bang in, tluknak in a siat suah ve a si. Kan thinlung ruahnak cu kan zirmi thuhla in a thlengter thei. Cu ruangah an sim theu mi, 'Na thinlung ruahnak cu lamzin a lo hmuh tu si seh' ti hi a tawk lo.

'Thinlung ruahnak in Thlarau Thianghlim ih tleuter mi Pathian Thu thawn a zir ding a tul. Thinlung ruahnak cu a harh ding ih thuthan tu a si ding, Pathian ih phunlangnak thawn kaihaw in a hruai ding ih a thlun ding.'

Barnhouse

A hmaan mi sualsirnak ah thinlung ruahnak a tel ve. John Newton in hi tin a ngan:

Ka thinlung ruahnak in sualnak a nei ih a tuar

Cu tin thinpihnak ah in thlen ter.

Tarsus khua ih Saul cu a rauhnak in a fial ih cui fialnak cu el in amah le amah a soisa aw (Dung. 9:5). Robert Murray McCheyne cu tlangsang parah tleu nak thawn zaangfahnak a thang tikah, a tih tukih thizik tiang in a khur ciamco.

Thinlung tha lo cu Khrih ih thisen in thianfai ter zo a si (Heb. 9:14). Cu micun kan nun run uk sehla, kumkhua thuthennak tihnak a um nawn lo, ziangah tile Khrih in zumtu pawl ai-ah a rak tuar zo a si.

A tu cu ka thinlung ruahnak in in ti buai nawn lo,

Amai thisen sunglawi ruangah

Kumkhua daih in in kholh ih in thianfai ter zo,

Pathian mit hmuh ah in thiangfai ter zo.

Thinlung derdai pawl cun ei le in thuah an mai hrangih that nak ding ah an ral ring zet (1 Kor. 8:7-8).

Thinlung cu a neitu in a thu a ngainak in thiheng olnak ah a cang thei. Ka mawtaw sungih ka lut tikah, awn ring zet mi in, ka mawtaw taikhap khap ding in in thei ter. Cu tiih ka tuah hnu cun, cui awn ring ka thei nawn lo. (Cu mi cu, daan kan lan hlan lo taikhap khap ding tinak a si!).

Minung in a thinlung a thlun lo deuhdeuh ih a aw suak a mal deuhdeuh. Cumicu siatrethri (rabar) kha a dok-awk theinak naum te ten a hloh vivo vek a si. A silole thirhling ih holhkang mi taksa vek a si (1 Tim. 4:2). Mi lai cu sualnak sungah an paih aw ih suupnak an nei lo (Efe. 4:19). Milai in sual tumpi a tuah ih an bual awk thluh hnu ah, 'Ziang hman sualnak ka tuahlo' an ti lai (Thuf. 30:20).

Sualnak dodal ih kan himnak tumbik cu cui sualnak in a thir ter rero a si tin an rak sim dah.

Thinlung borhhlawh cu sualnak in a baal ter theh (Titas 1:15). Milai ih nunnak a sual a si ah cun, a thinlung khal a dang lam thei lo (Heb. 10:22).

Thinlung thiang ih um ding kan si (1 Pet. 3:16), Pathian hmai le minung hmaiah thinlung thiang nei ding in kan zuam ding (Dung. 24:16). Thinlung tha cu Pathian thu thawn remawknak a si.

A KHAN 17

MINUNG RUAH DAN BANGIN

Christian pawlih an ton mi a thu pi bik nuncan cu nunnak kilkhawi hi a si. A thinlung sungih a ruahdan angin a nunnak ah lam a hruai ih, amai sinak khal a hruai kawi thei. Cathianghlim ih sim angin a thalam ih ruahnak in a tha mi a phi a ngah ding (Phil. 4:8). Thinlung thianghlim lonak in duhum lo zet nun hi hrial thei lo in a hruai ding.

Hi thu ruangah Bible in hitin a sim, "ziangruangah tile anih cu a thinlung put bangtukin thiltuah hman mi a si" (Thufim 23:7). Asi lole Alfred P. Gibbs in a sim thei theu angin, "nangmah na ruah awk angin na si lo. asinan na ruah awk angin na si!". Milai ih thinlung thupi pawl cu a ziaza kiihmuh tu a si.

Mifim bik pa in a sim, "Ralring ten khua ruat aw, ziangah tile na ruah mi in na nunnak a sersiam ding" (Thufim 4:23). Khuaruah nak hi thinlung hnak in kaudeuh hman sehla khuaruahnak hmun kha thinlung thawn thleng awla hi caang in ruahnak tha tak a pe thei thocho. "Ralring in khuaruat aw, ziangah tile na ruahnak ihsin na nunnak a lo sersiam ding". Thinlung hi kan um daan sersiamtu a si. A hram na kilkhawi ahcun, cu mi ihsin a ra luangsuak mi thil pawl a kilkhawi thei tinak a si.

Thukham Pahranak

Nunnak hrangah thukham pahra lakah pakhat lawng hi thupi ter tinak a si lo.

"Midang thil nan daw lo pei. Mi inn siseh, mi nupi le mi pasal pawl siseh, an caw an rang le midang ih neih mi hmuahhmuah nan daw lo pei" (Suahlannak 20:17).

Daw timi hi thinlung ih ruahnak a si. Pathian lungkimnak tel lo ih thil pakhat khat duhnak hi a si. Pathian in hitin a ti, "Nan daw lo pei".

Hi mi hi si, Tarsus khua Soul thinlung sungih thukham dinpi mi cu! A nunnak sungah amah an zah thei nak ruangah amah le amah a porh aw. A poimawh cuang sualnak pawl pakhat hman a tuah hlei ce lo. asinan thukham pahra nak hin amah cu a hunglang ter ih, a thalo mi tuah bang tukin ruahnak sual hi thilsual a si ti a thei aw. A nunnak a vun ruah tikah, amah cu sualnak sung thukpi ah a dawp tinak a si.

"... Daan hrimhrim hi sualnak a si, kan ti ding maw? Ti hlah! Sikahl sehla sualnak hi sualnak a si ti in theiher tu cu daan a si. Daan in, "midang thil daw hlah". Asinan sualnak in cui thukham cu hmang tahratin ka pum sungah duhnak le hiarnak a phunphun a thoter. Daan a um lonak ahcun sualnak cu a thi asi. Keimah khal hi daan tel loin a nung mi ka rak si, asinan thukham a ra thleng ih sualnak cu a nungih kei cu ka thi. Nunnak petudingah ti mi thukham cu keihrangah cun thihnak a si. Sualnak cun thi cu tha a ngah ih thukham cu a hriamnam ah hmang tahratin I bum ih I that a si" (Rom 7:7-11).

Ziangtin Hna a Tuan?

Jeim cun sual um daan a thuk deuh in a hmuh daan a sim mi cu:

"Cubangtuk hniksak nak miin an ton tikah, "Pathian in I hniksak a si," tiah zohman in ti hlah she. Ziangah tile Pathian cu sualnak in a hniksak thei loih amah khal in zohman a hniksak hai lo a si. Sikhalsehla minung cu sualforh nak a ton tikah amai taksa hiarnak in a thlem ih zinpeng a zawh pi theu ruangah a si. Taksa hiarnak cu an fa bangin an von mi le a hrin mi cu sualnak a si; cu le sualnak cu a thang ih rah a rah tikah thihnak a thleng" (Jeim 1:13-15).

Hi tawk ah sualnak cu milai nun um tu dan thawn a tahthim. Ruahnak pakhat a um. Naute cu a suak ta. Cun a thang vivo ih a pitling thlang. Cun a thi. Sualnak kan ti cu hitivek hi a si. Milai thinlung sungah bu a sak hmai sa. Cun a vun tuan suak ta. Cun a tuan mi khal daan ah a neih ta. A netnak ah thih nak tiang a thlen. Hi tin langter lo ahcun, sualthu hi rei pi kan vonruah tikah a rei maw rei lo in kan tuah suak thocho ding a si. A silole hlanih a sim bangtukin:

Ruahnak thlaici tuh awla, tuahnak na at ding.

Tuahnak thlaici tuh awla, zongsangnak na at ding.

Zongsangnak thlaici tuh awla, sinak na at ding.

Sinak thlaici tuh awla, laihri tannak na at ding.

Bawi Jesuh khal in nunnak hrangih ruah ding thu pi zetzet mi mak sak tak pawl cu a thu zirhna ah a sim. Nikhat cu a sim mi ziang a si ti fiang thei ding in Jews thenkhat cu a hnen ah a ko khawm. Hi mi lai pawl cu a sunglam thua lamdang zet in dang tahratin a lenglam thu lawnglawng an buai pi. Moses ih daan hnuai ah anmah cun voksa, sabeksa, kaikuangsa, cangai sa, sa pawl, a phunphun an ei le an fihnung pang ding tin an zirh theu. A dik ko, hi tivek rawl cu daan thu hnuai ah cun hi vek rawl ei hi cu milai hi a thianghlim ter lo. asinan, a tu Jesuh in cuti vek rawl pawl in milai a balh ter nawn lo nan ruahnak thalo kha a si sawn tin cui thu simnak pawl cu a cem zo thu a phuang zo.

"Cule Jesuh in misenpi kha a hnenah a ko salih an hnenah "Nan zaten ka thusim mi hi ngai uhla thi uh! Minung hi lenglam ihsin sunglamah a lut mi thil in a baal ter lo. a sunglam ihsin a ra suak mi in a baal ter sawn a si," tiah a ti. Jesuh in misenpi pawl cu a feh san ih inn sungih a luh tikah a dungthluntu pawl cu cui a tong mi sullam sut dingah an ra. Jesuh in "midang pawl hnakin nan fim cuang lo a si hi! Nan theilo ngaingai maw? A lenglam ih mi sungah a lut mi in mi a baal ter thei lo, ziangah tile cui thil cu a thinlung sungah fehlo in a pumpi sungah a feh ih cuticun zunpawng ah a suak sal a si," tiah a ti. (hitin Jesuh in a sim tikah ziang bangtuk rawl hman hi ei thiang an si theh ko, tiah a ti duhnak a si.) cule Jesuh in "mi a baal tertu ngaingai cu a sung lamih sin a suak mi an si. Ziangah tile thatlonak a tuah tertu ruahnak thalo pawl cu minung sung lamih sin a suak mi an si: ruk ruknak, mi thahnak, nupa sualnak, duhhamnak, thil siava dangdang tuahnak, mi bumnak, a mawilo mi thil tuahnak, iksiknak, mi simsiatnak, puarthaunak le aat thlakza thil tuahnak, hi thil siava pawl hi minung thinlung sungih sin a suak mi an si ih hi pawl hin mi a baal ter a si", tiah a ti." (Marka 7:14-23).

Minung pawl ih ruahsual nak pawl hi sakhua zet mi ih simfiangnak in an ngaithaim theu ti hi na thei phahphah ding: "Na lupar ih vate a zam lai khan a cawl ter thei lo, a sin an na lu parih buu a sak tum ah cun na kham thei." A sim duh mi cu na thinlung ih na sawm lo pi ih a ra mi taksa hiar nak pawl kha na kham thei a si, sual ti mi cu cumi pawl na rak hmuahnak le na sonkir lehnak hi a si. Thu suhtheih a um mi cu, " a sile cu pawl sual a si lo ahcun, an thiangfai ih an thianghlim maw si?" A sawnnak fiang bik mi cu sualnak phunkim, thinlung hiarnak, sawm khal sawmlo khal siseh an tenum theh ih, cun daan tuar ding an siih cun Khrih ih thisen thawn thianfai an tul. Zoh mawi lo tarlang nak, relsiatnak le a dang ruahnak thalo ruangah hi leitlun kan umnak hi a baalter ringring lo ding ti hi cu a si thei lo a si. Asinan a tha ter tu cu a thiangfai lo a si tiih ruahnak hnon ringring a si ih, rak hmuak loih hnon a si.

Ruat Buai Duh Hlah

Jesuh in Tlangpar Thuzirhna ah a nasa zet mi sual thu kha a hleice in a thu pi ter. Hitin a sim:

"Hlan lai ah cun 'mi va that hlah, mi a that tu cu thuthennak a tuar ding a si,' tiih an rak ti mi nan thei zo. Asinan kei cun – a u nau parah a thin a heng tu cu thuthennak a tuar ding; zokhal sisehla a u nau kha 'ziang hman ih thahnem lo,' a ti tu cu thuthentu hmaiah suahpi a si pei ih a unau kha 'Mi aa,' a ti tu cu hell meisa sungah a tla ding tiah phan a um a si, tiah ka ti. "Nu-pa sualnak nan buah lo pei, ti ih an ti theu mi nan thei. Asinan kei cun – nunau kha habiau mit in a zoh tu cu a thinlung in cu nu thawn a sual zo, tiah ka lo ti" (Mt. 5:21,22,27,28).

Daan in a sim, "Mi nan that lo pei," asinan Jesuh cun, "Mi va that ding na ruat lo pei." Ziangah maw? Ziangruang ah tile na ruah lo ahcun, na buah dah lo ding. Daan cun, "Mi nupi, mi pasal nan sualpi lo pei,' asinan Jesuh cun, "sualpi duhnak thinlung in nunau cu zoh hlah." Ziangruangah hitin a sim? Ziangruangah tile tuahsuaknak cu ruatcia mi ih sin a ra. Na thinlung ih hiar nak khan a buah ahcun cui hiar nak buah suak ding hrangah na siraw dah lo ding.

Dungthluntu Johan cun a cakuat pakhat nak sungah hivek thuhram a rak than:

"A unau a hua tu cu mi that a si ih mithat tu sungah cun kumkhua nunnak a umlo ti nan thei" (Jn. 3:15).

Huatnak cu mithat tu a si tiih sim hi a luantuk deuh tla a bang, kan theih ding mi cu hiarnak le kimternak, hiarnak le cangsuakternak hi a peh aw tlang a si. Huatnak hi mithahnak seemtertu a si. Huatawk le thinheng olnak um lonak hmunah thahawknak a um lo. Minung thinlung hi simthiam lo ih thup aw le rel cawk lo ih tam mi a si. Hi mi hi thupek nak thawn a khat mi ralkap umkhawmnak hmunpi thawn a bang aw. Thinlung in kut hnenah ca ngan dingah pen la aw tin a fial. Hi mi hin ziang an ngan tum ti hi a sim. Hi hi a kau mi zomawk dan a si ih, ruahnak ih nasa zet ih a fial rero mi cu a si. A siah cun ziangtin hi mi cun hmun a la thei ding? Cun ruahnak teh ziang a si?

Hi ti ih an sim mi cu computer pakhat ih a bang aw a ngan ding ahcun ram pi tumnawn an sak bangan milai thluak ih hnaturan nak pawl hi tum hman sehla thinlung thu hi a zaten a hman thluh theih cuang lo.

Kan ni mi tam sawn cun kan thinlung hi pek dingah kan ruat. Sikhal sehla Bible in fiangten in sim mi cu Pathian in kan buah ding mi hrangah a ruah mi cu kanmah hnen ih ruahthei nak thinlung in pek hi a si. Kan nih mi bulpak ciar hi siangpahrang in a kau zet mi a uknak bang kan si. Cun a thil ruah mi pawl ziang asi ti le ziangtin a ruat ding ti hi kan thei ding asi. Cu cu, a tha le a sia hrang san a tlai maw, tlailo ti pawl rel nak ah kan hmang thei a si. Kan ruah mi thil hi kan kil khawi thei.

A Tha Lam ih Ruahnak

Ruahnak hi a thalam si thei dingah ka ruat. Tahthimnak ah, minung to ter daan thiam tak le Messiah thuhla thiamzet ih ngan mi ka vun ruat. Ka thinlung sungih a awn mawimawi nak ngai lo ih Cathianghlim sungih ka siar dah lo mi cu a music le a hlafang pawl ih rualrem awk dan hi a si, cun a buah mi hmuahhmuah hi thlarau lam hrang ah a tha zet ding ih vancungah hitivek hlamawi kan nei ve ding ti hi ka vun ruat thei.

Isaac Watts ih hlapi, "Thinglamtah ka zoh tikah" ti ka vun mang. Bawipa hnenah a thinlung a pe ih, cun hi hlahi Christian pawl hnen ih a pek thei sun cu a si. Asinan kaimah le keimah ka ruahawk mi cu, "ka nun sung hmuahhmauh ah hi ti vek hlapi pakhat ngan sehla nun in man a nei ding" ti a si.

Milton ih a thinlung kilkhawi dan, a caan le zuamzet ih hna a tuan caan pawl le a hnatuan mi ka vun ruat. A ruahnak in ziangtluk in ka hmai ih ngan mi thuhla pawl a that ter.

Cu si lole Michelangelo ih kut thawi a suai mi zuk le a milem tuah teh hi. Thiamzetih rawldiltu ih umdan sim fiang nak ih a tuah tluan dan le zoh mawi dan hi! Vanthat nak ah kan hrangah le leilung pumpuluk hrangah ruahnak a nei ih, a ruahnak pawl hi zuksuai mi le sailing var in a lang fiang ter.

Cun thusimtu hmuah lakih siangpahrang Charles Haddon Spurgeon thu khal ka vun ruat. A. T. Pierson in a thu a sim mi khal ka vun ruat, "Pathian in a pek mi a ruahnak hmuahhmauh in le a caan tha neih hmuahhmauh kha a tha bik in a tuah". A thusim mi ka siar tik le rah a rah mi a nun thuhla hi ka vun siar tikah rah tampi a rah ti cu ka theithe mai.

Asilole kan mai caan hrangah tahthimnak ah hmang sehla, thinlung ap hi thla pi par kainak dingah zamnak phunphun pawl tawl relnak le tuahsuaknak a si.

A Thalo mi Hrangih Hmannak

Cu ti a si ahcun a thalo mi hrangah thinlung ih thiltithe mi hi kan ruat ve pei uh. Mi zaangfahnak nei lo lal soal ih hremnak khaan, hremnak hmun, datkhu (gas) khaan, thirbelsa pawl kha kan ruat. Minung thawngtam pi sualnak nei lo a hremih naza zet ih an siatsuahnak pawl kha kan von ruat.

Voltaire, Tom Paine le Robert Ingersoll pawl bangih midang pawl ih zumnak siatsuah dingih an thiltithe nak pe aw pawl hi kan vun ruat. Biaknak a zum lo tu pawl ih thuthan nak ruangah Pathian ih a pek mi aipuannak thinlung nei tu pawl kha an siatsuah theh.

Tuisun minung pawl ih lem ngan mi, le zohmawi lem lo an suah mi kan vun ruat. Ziangti zawng in thinlung an hmang! Fihnung thil zuartu pawl, ruahnak lam balter tu pawl, a thiang lo le lamzin pial ih hruai tu pawl hi an si.

Cun a zaraan ih ruah ahcun a thalo mi ruahnak hrangah an thinlung pawl tampi kan hmannak hi kan vun ruat. Zarhkhat sungih soal kan ruahnak hmuahhmauh hi nazi pakhat sung zapi hmuh dingih tarlang ih feh vivo ding ti seh la zohman in kan duh lo ding. Ruahnak in milai zohman ih hmuh theilohnak hmun a thimnak innlak lamzin fatet pawlah ziangtin mi a hruaihlo thei ti kan thei. Hi hin lungawi theidaan pawl hmuahhmauh in bum linglet thei ih, phawknak pawl khamtu khalah a tel. Himi thilpawl thei duh kan hawipi a tel ah cun a hmaanmi thinhengnak thawn kan mawhter ding a si. A sinan thimlak ah tla a sithei, mahtelawng ih kan um caanah hmakhat ten ruahnak thlengduh cuang si loin duhuma le daan neilo bangin thinlung ruahnak hi kan thlun thei. A caan le ahmun ih khamnak pawl ruangih hnaihok ter lo in mi pakhat khat le midang pawl thawi umtlang thei ding ih kan hrilnak le thinlung hiarnak pawl pakhat khat tuahdingin thinlung in hmun kipah in hruai vivo thei. Zumtu ih ruahnak nunsung ah a soal thei mipawl ruahtik ah thin a phan ter. Hi thilsual thei pawl hi daan vekih tuah theu a siah cun a netnak ah vansiatnak lawng a si ding. 1988 kumah leilung pumpuluk mi thawng za tampi hnenih TV ih Pathian thusimtu pakhat a ningzahtlak nu

le pa sualnak a tuah mi kha an ron than. Amah khal in a nauhaklai ihsin caathalo le zuktha lo pawl tuahnak in in zeel a si tin a phuang aw.

Tuini ah sualnak temnak hnuai ah aihram rero milai tampi an um. Luatnak kan duh an tinan an ruahnak nun can thleng ding cu an duh lo. Tubaite ah Khristian pa pakhat vanzam tlunah ralkap mino pa pakhat kiangah a to. Cibai an bukawk hnuah ralkap pa cun Khristian pa hnen ah magazine cu a vun pek. A hun zoh tikah hihi a fihnung a si tin a vun hmu ih, duhsah ten a pek kir sal ih, cun a Bible sente kha a vun pek. Reilo te sung daiten an vun um ta. Cuihnu ah ralkap pa cun Khristian pa cu a ven sut, 'i vawm thei kem?' a ti. Tihnung za thu a simi sualnak le ningzahnak thu kha a vun sim thei ih, cun vomnak a vun dil. Nu le pa sualnak ih sin luat ding a duh, a sinan zukthalo magazine pawl ih rawl a rak si lai.

George Goodman ih in theihter sal mi hi cu *ruahnak pawl hi kan kilkhawi thei*: 'sual-ruahnak hi datsi (petrol) ih puansia ciah mithawn a bang aw ih; tukforhnak a tamtik ah meisa bangin a alh. Ruahnak soal cu na cawl ter thei, cun hithu hi na thei hrihloh ahcun ruahnak-kilkhawi daan thuhi na zir a tha. Taksa lam thu thawn peh aw in thinlung ih duhnak a thup ten thlun hi cu ngaidam thei a si lo. Khrih thu ngainak in ruahnak hmuahhmuah hi Thlarau thu thawn thawng na thlak ding. Ruahnak Thlarau a ning a natter a si.

Tuahnak Hram (Radical Action)

A tha, simfiang a har mi thu cu hihi a si: hreitlung hi thingkung hramah ret ding a si. Ruahnak the le duh hiar nak a neih a tul a si.

Rundam a si hrihlo mi kha, piangthar hmaisai ding ti duhnak a si. Bawipa Jesuh a zumnak thawn, a piangthar ding a si. Cu tic un Thiang Thlarau in a cencilh ding ih ruahnak pawl a neh ter thei ding.

Khristian pawl hrangah kekar ding hrek khat theih ter a si:

A pakhat nakah, Thlacamnak thawn Bawipai hnenah na thilri hmuahhmuah kha hlan aw. Kan zate hrangah David ih thlacamnak rem cangtak tongkam hmang uh si: 'Maw Pathian, thinlung ka sungah seemter aw, ka sungah a thar le a dikmi thlarau run ret aw' (Saam 51:10). Hi tongfang pawl hi David ih nu le pa sualnak a tuah hnu le tual a thah hnu ih a phuan awknak hi a si. Hi hi cu ka hrangah ka mi a si, ruahnak soal nun kha a neh thei loh li ding a si.

A pahnih nakah, na thinlung sungih a ra hmuahhmuah kha Khrih hmai ah phuang thluh aw. A hmaih kan hunglang bangin ruahnak pawl khal tuahnak thawn bangaw in a lang leh ding. 2 Kor. 10:5 hi zoh hnik sehla:

"Pathian kan theihnak ding ah puarthaunak thawn an dawl mi khamtu hmuahhmuah kan bal theh; minung ih ruahnak cu sal bangin kan kaiih Khrih thu ngaitu ah kan can ter."

Khrih ih thuthen mi ngainak hrangah kan ruahnak hmuahhmuah hi saltang bang in kan dir ding a si.

A sang tuah soal bangin kan phuang dingih, cun ruahnak hmuahhmuah balh ter mi hin Amal lung kim pinak a hmuh theih loh. Lamzin kan fehlai khal ah si seh, mawtaw kan to lai khal ah siseh, khui ah khal kan um siseh, ruahnak thalo in kan lamzin in pengter thei a si tin kan phuang dingih, kan sim daan ding ah cun, 'Bawipa, himihi soal asi. Ka thinlung i balh ter a si. I ngaidam aw la, i thianfai ter aw. Tuufano thisen ih thiltitheinak ka lo ngen a si.'

A dik, cun kan thinlung sungih ruahnak pawl kha kan dawid ding asi. Zaangfahnak ih tiamkam mi cu soalnak phuan mi lawng kha a si lo, a sinan soalnak phuang tu hmuahhmuah le a tlansan tu hmuahhmuah kha an si.

Na soalnak thuh na tum ah cun na san sungah thil na ti suak thei dah lo ding. A sinan soalnak a phuang tu hmuahhmuah le a tlansan tu hmuahhmuah cu zaangfahnak an ngahding (Thuf. 28:13).

A taktak ah tisehla, zarhkhat sung ah vei thawnghra lai 'ka duh lo' tin tithei ding in zirding ti nak a si. A sia lam zawng ruat dingah vei tamtak tukforh in kan um tik ah, hi tin kan sim pei, 'ka duh lo, hi ruahnak bangin ka tuah lo ding. Bawipa Jesuh hmin in ka hong ih, cun ka hlon hlo a si.'

A dik rori mi Ruahnak

Cu ticun a dik rori mi ruat thei ding ah ka zir ding asi. Phil. 4:8 sungah Paul in kan hrangih in pek mi cu:

"Thunetnak ah, ka u le ka nau pawl, nan thinlung cu a tha mi le porhtlak a si mi in khat teruh: a dik mi, u pattlak a si mi, a hmaan mi, a thianghlim mi, duhningza a si mi le hminthatnak a nei mi pawl cu nan thinlung ah um ter uh."

A tiduh mi cu hi thil pawl le soal thu pawl hi a ang aw rep in vei khat te ah na ruattlang thei lo. Khrih le A thianghlimnak na thinlung ih a khah ah cun, soalnak le dinglonak hi a hloral ding. Then khat cun hihi hitin an ti: 'A thar ngainatnak ih dawisuah thei mi thiltitheinak.' Na duh bangbang in ko koaw, a sinan hihi tuah aw tinak a si. Khrih thawn kan umtlang tam sinsin a si ah cun, Amah kan bang sinsin ih kan thleng aw vivo a si (2 Kor. 3:18).

Mi zaran ih theitheinak hrang ih sim mi cu kan ruahnak nun kan neh duh a si ah cun kan siar mi, kan hmuh mi le kan duhdawtmi unau pawl thawn ka um tlan tikah siseh kan ziaza cu kan kilkhawi ding asi. Thinlung a la thei mi cabu pawl le magazine pawl, Hollywood lem lamdang zetzet suahnak pawl, kha TV ihsin hmakhat te ah a balhnak an ron piah. Cun, milai nunnak ah taksa hiarnak thangphawk ter tu thilri tapi a um.

A netnak tiang Bawipai hrangah hnaturan tam kan si ding a thu pi. Tihphannak a tambik caan pawl cu zaangzel lai fang caan, pumpuar caan le um menmen caan hi a si. Khrih hrang bangtheilo ih tuannak in nunnak ah a maksak zet humhimnak cu a um. Caan thaten a hmang duhtu cu tumtah nak um lo ih tuahnak ih hawl mi thinphannak kha a hrangah buainak a mal.

Thufim 16:3 sungih sim mikha a nai awbik mi a si thei:

"Na tuahmi hmuahhmuah cu BAWIPA hnenah hlaan aw, Na khuakhannak cu na hlawhtling ding."

Cun hihi zuamzet ih na thinlung sung ih na cinken ringring ding cu a si.

Ka khuakhannak hmuahhmuah, ka sung lam ih lungawinak pawl:

Ka thlarau tic au tu pawl kha

Bawipa nangmah in uk thlh hram aw.

A KHAN 18

RUAHNAK DIK

Cathianhlim ruahnak ih caan hman tu mithianhlim zohman ka thei dah lo. Khuakhannak hrang ih caan hman le Pathian a zumtu lakah zuam aw tertu an tam.

Ruahnak kan titik ah, thangso dingih ruahnak le Pathian tumtahmi khihhmuh tu ka tinak a si. Khristian ruahnak cu ruahnak Bawipa ah. Pathian thu ah le Bawipai thil hmuahhmuah hi thinlung lam nun ah a si. A menmen hrangah kan thinlung hi tumtahnak umlo lamzin fiakzet ah vaakvaiteer hnak in, a thahnem mi tumtahnak lam ruat ding ih zirh ding a si. A lailak ih um men hnak in zaangfah le thutheihnak lam ih thangso ding ah kan thinlung lam ih hiar mi kha kan hlon ding a si. Ruahnak ti mi cu Khristian pawl ih zuam gear pi a si.

Caw in a cilphuan a thial rero thawn tahthim hnik uh si. Rawl cu a ei theh zo, a sinan rawl rialtu pumpi hmaisaw ih thialleh sal ding ah a rak keng sal. Caw ih hmel um daan vun zoh tikah a uar um na sa. Cu tivek thiamthiam in zumtu khal Pathian thu thawn cawmawk ding a si, cun a siar mi thu ah kha ruahsaalnak caan a hman ding a si. Hi mihin nunsung hmuahhmuah ah mithmai tha le diriamnak a pe ding si.

Ruahnak Diklo

A si ee, Cathianhlim ruahnak hi a thabik a silole ni suahnak lam ih biaknak pawl ih biaknak phundang pawl thawn hnokter ding mi a silo. Feh soal (cultic) pawl ih ruahnak zumdaan cu Pathian cu milai sungah a um ih, cun cui milai ih ruahnak ih sin Amah Pathian a si theinak kha a thei aw. A phun dang deuh ih sim daan ah cun a thinlung a thianfai ter nak ding ah le a thinlung ih tangmi pawl hrangih a hngak mi hrangah a si an ti. ruahnak zianghman neilo ih milai hnen ih a sim mi le anmah lailang ding mi thuthang pawl hngahnak ruangah khawsia ram siimnak hrangah a tih nung. Jesuh cun khawsia polh mi pa kha a sim, a sinan nun remsaal nak rak cozotu kha a rak si. Thlarau sia kha dawisuah a si ih, a sinan a innpi cu a lawng ten a tang. Thlarau sia hnak ih siava sawn khawsia pasarih thawn a rakirsaal tikah a hlan hnak in a besia, cun cupai nunnak cu an lak (Mt. 12:43-45). Khristian pawl ruahnak cu Pathian thu thawn a khat ih, cun a thami porhtlak a simi a dikmi, a thianhlim mi, a hmaan mi, upat tlak a si mi, duhnungza a si mi le hminthatnak a nei mi pawl thawn an ruahnak cu an khah ter (Phil. 4:8).

Ruahnak in thlarau lam lennak le nehnak cu a kam a si. 'Thukham cauk cu hngilh hrimhrim hlah. A sungih ngan mi bang tukih na nun theinak ding ah a sun a zan in siar ringring aw. Cuti ih na tuah le na thangso dingih na tuah mi hmuahhmuah ah na hlawhtling ding a si' (Josh. 1:8). Hinah ruahnak ih tumtahmi pakhat theih ding cu umdaan thleng ter ding hi a si: 'A sungih ngan mi bang tukih na nun thei nak ding ah.'

Ruahnak in Pathian sungah milai ih hrampi a thuk ter. Hi hin a rah tha a rah suah ter. 'Amah cu tiva kiangih a kho mi thingkung, a tikcu ih rah a rah mi le, a hnah tla a vuai dahlo mi bang tuk a si. A tuah mi kip ah a hlawhtling' (Saam 1:3).

Ruahnak in milai Pathian thawn zomawk theinak lamzin a khihhmuh. Pathian cun A thuthup pawl hi a thu a thluntu pawl hnen ah a sim (Saam 25:14a). Hi thu pawl hi lamhruainak, thapeknak, forhnak, le nunsimnak thu khal a si thei, a sinan zirhawknak thu dik cu a si lo. Bible sungih kan hmuh thei baak in a thutak a sim cuanglo. Zumnak hi mi thianghlim pawl hrangah kumkhua diah ih pek a si (Jude 3b).

Ruahnak in milai ih thupi lo a tuahtumnak caan heulakternak ih sin a ruundam a si.

Ruahnak hi Bawipa lung kimternak lamzin pakhat a si. Cu ruangah Saam ca ngan tu in hi tin thla a cam, "Ka ruahnak hi A hmaiah thlum hram seh." Curuangah kan ni khal in a suak mi tongkam le kan thinlung in a suak mi ruahnak hin, 'maw BAWIPA, na hmaiah cotlak si hram seh; ka beunak lungpi le i runtu' (Saam 19:14). Cun hi hin Khrih bangnak a suah ter. Khrih thwan kan um tlang sinsin a siah cun, Amah kan bang sinsin ding (2 Kor. 3:18).

Ziangtin kan Ruat ding?

Ruahnak thu thawn pehpar aw in, mi hmuahhmuah hrangah a tha bik ti lamzin a um thei lo ding. Zumtu bulpak ciar in a mai hrangih a tha mi le a mai kiangkap um mi pawl thawn rem aw thei ding in hna a tuan ding. a dang deuh in sim sehla, hmun hlatnak, telephone um lo nak, television, radio, lamzin rongra, le a dang thinlung buainak caan pawl ih sin caan tha kan um ter thei a si. Isaac in zaanlam hmun khat ih thla a camnak ding hrangah hmun daihnak a hmu (Seemtir. 24:63). A silohle kan ni khal sun le zaan kan awl caan te kha kan hmang thei. David ih thlah theilo nak caan pawl kha Bawipai hnen ih thlacam nak le A thu ruahnak hrangah a hmang (Saam 63:6).

Kan rinloh ih thinlung ih a ra suak mi pawl tuahsuak ih a um nak ding, kan kawh thei nak ding le ruahnak ih a ra lut ve thildang pawl hmainsinnak ding ah kutsung ah caphek te ken hi a tha. Cu mipawl kan vun phorh suah ve ten, kan thinlung ih sin kan theihngilh thei ih, cun kan ruat zom thei cih ding a si.

Cui ruah ding mi ih tlunah a tangkai mi thu hram pawl tulsamnak zianghman a um lo. Saam cangan tu in zanvar te itthat lo in a ruah mi cu Pathian thunung pawl ruahnak ah a hmang (Saam 119:148). Saam 1 nak ih mi thaw suah a simi ih duh mi cu Bawipa daan le cui daan kha sun le zaan in ruahding hi a si (Saam 1:2; 119:78). Thatnak lam ih fekzet pawl (puritans) in Pathian htu thukzet ih an ruahnak ah an caan tamtak an hmang, cun an thlarau mi nasa. Seemtir nak ah makzet ih Pathian hna tuannak pawl le a thiltuah mi hmuahhmuah ka thinlung ah a hung suak (Saam 143:5). Cun mangbang za tlemnak in ruahnak hrangah a cem theilo mi thilri a peek. Paul in Timote hnenah a tulmi Khristian hnatuannak ih hmanrua thawn pehaw mi thil pawl ruat ding in a sim (1 Tim. 4:15).

A thawk ah cun Cathianghlim tawite pakhat, cun thianghlimnak thu malte ruah ih hman nak, cawang pakhat ciar hmang ih ruahnak, tongfang burkhat le a simduh mi taktak pawl hmanna hin mi a bawm na sa. Tahthimnak ah, 'Pathian Fapa ... i duhdawt ih, cun ka hrangah a nunnak i pe' (Gal. 2:20b).

Pathian Fapa – Hihhi vun ruat hnik aw! Milai menmen a silo, a sinan Pathian cu taksa ah a hungcang. Nunnak le sunlawinak ih Bawi a si. Thil um hmuahhmuah Tuahtu le umtertu a si.

Duhdawt – A sinak sim fiangtu hrekkhat kan um tikah A duhdawtnak cu a lang thei. Hihi tahtheilo mi, a tlaklo mi pumpe aw mi, a bangaw lo mi, duhsak cuang neilo mi hi a si. 1 Korin 13:4-8a sung kan zohsal tikah hitu hi a sim.

Ka Hrangah – Kan milai sinak thu Bible ih in simfiang mi lamzin pawl hrekkhat kan vun ruat hnik pei. Misual pawl, Pathian thu zumlo, mithi, Pathian raal pawl, Pathian neilo, Khrih neilo, ruahsannak neilo, thazaang neilo pawl cu an si.

I Pe – Duhdawtnak cu peek ti mihi a sinan in, Amai duhdawtnak in Amah le Amah a pe aw tihi ruatding cek ci a si. Paisa kha a pe lo, cun hlawnthil dang pawl khal a pe lo. amah le amah a pe aw. A ti duh san cu Amai thisen, Amai nunnak, asinak hmuahhmuah hi a si. Kan rundamnak a him ter nak hrangah aman khung bik a pe zo a si.

Ka Hrangah – A va mak ve! A santlai lo mi pakhat hrangah hitluk ih a ron peknak hi aw. A tu hi bang duhdawtnak hi ziangtin ka thungrul ding? Isaac Watts ih tongkam ka hrangah ka laak mai.

Rampi ih um mi thil hmuahhmuah hi ka ta si bang sehla,

Cumi pawl cu thil kual cemnak hlat bangin a fa te nasa.

Duhdawtnak mangbangza, a lamdang Pathian in

Ka thlarau, ka nunnak, ka sinak hmuahhmuah I dil.

Zumtu thar pakhat ih Bible sung thu a theih nak dingah hi thil ah dan hi a hrangah a har a bang ahcun, Cathianghlim sung ih thuanthu pawl kha a hmang dingih cumicu ruah thei a tum dingih, cun a siarih a ruah bang in amai hrangah a hmang ding. tahthimnak ah, Matthai (Levi) a kawh nak thu a siar thei ding (Lk. 5:27,28). A siahkhonnak thu le a thil ti dan pawl a si. Milai tampi a tong. Cun Jesuh cu a hnenah a ra. Amai thu lamdang dan Matthai ih theih thiam mi hi ziang a si? Jesuh in "I thlun aw" a ti. matthai ih thinlung ruah nak cu ziangtin a si ding? Ka thinlung ah ziangtin a cang? Jesuh a thlun ruangah ziang a taan? Ziang si a ngah?

Hi thil tuah dan mitthlam ih rak hmuh nak hi a si thei ding mi ruahnak thawn a pehpar aw ti hi thinlung hnok ter ding a si lo. mitthlam ih rak hmuh cia nak hi kan duh le duhlo khalah damnak, lennak, hminthannak, mit hmai ngahnak, le nomnak pawl hi kan duh bangin kan hrang rori ding a si tin Hindu Sikh saya pawl in a neta lamah zirh dan an rak nei. Sikhah sehla hi thu pawl hi Cathianghlim sungah sirhsan mi a um lo.

Dr. W. E. Sangster ih ngan miah, a pump e aw mi tlawngta cun Bible vekin nungding in a zir. A thinlung ruahnak hi a ngaisannak in, cui cabu kawm pawl sungih nalsual pangnak le cumi ih mai thu ngan mi thil tuah nak dan a thiam. Mi phun uu pa bik ih mitthlam ih rak hmuh cia nak ti mi cu a hmailam hrangah a tum mi a si lo ih kan Bawipa ih nunnak ih mithmuh pawl le tuah zo mi pawl kha hmingsin ding le a caan a kim tikah cangdawl lamzin ihsin tlan kir leh hi a si, cun in Rundamtu ih thuanthu a cang mi ngannak hmuahhmuah ah a si thei ahcun taksa pum hi tel ding asi, Piter, Jeim le Johan kha Rundamtu kiangih an um ih an hlawnkngah bangin le a caan a kim tiki tlan kir sal ding; thlaan ih sin Lazaurs a ra suah lai kha zoh ding;

Jesuh kehram Mary thawn to tlan ding. Mitthlamih hmuh cia nak hman dan mawi mi cu thil dik pawl lak ih, tuisun ih nunnak sungah cui pawl cu fiang zet ih hman ding hi a si. A leng suah khal ah siseh, inn sungih um khalah siseh Bible cu kan siar thei. Hi hi a tuah dan dang ten kan tuah pang a theih, cun a lenglam thil a si ringring ding, a si lo le cui ca kawm pawl karlak ah kan nal pang thei ih, cun amah Pathian thu sung lala ah kan um thei.

Hnatuan Tam Ruangih Cingnak

Ruahnak a rak kham tu tumbik pakhat cu kan hnatuan tam tuk hi a si. Hnatuan tam ruangih cingnak hi a thi ter. Kan pumcawmnak hnatuan pawl in in ei theh. Sungkua hrang le inn hrangih a tul mi in - inn lei ding, motaw pakhat maw pahnih leinak, rawl leinak, hnipuan hrang, fimthiamnak hrang, tivek ah kan buai. A caan kimte ih Christian hnatuan kan ti khal Charles Hummel in thu poi mi ih hremnak tin a ti mi bangin a tanglam ih tlak hi a ol te. Thucah pawl timtuahnak, dungthlunih hnatuannak, ruahnak ih a tulnak, bomnak hrangah voi thawng le pakhat dil ih Run tu'i kehram ih to ding ah caan malte sung hman au duh lo hi a si.

Hna tuan colh ding har tiah kan cang. "Ka tuah thei zo" tin porh aw zetih au pi mi Japan pawl ih mawtaw vek kan si. Thungai ih cangmi thil pawl hrial ih inn hngak le dawr thil leih leitlun thil nepnawi pawl hrangah kan pe aw. Asinan kan mah cekci cu kan ngaithiam aw thei lo ding, ziangah tile kan tuah thei theh zo a si. Hnatuan tam mi minung pawl cu an ruat aw thei lai. Hi mi hi caan tawl rel thiamnak ih poimawh bik a si. Nasa zet ih thil tuahsuak thei pawl in mithep kar sung lawng hi caan hi an hlei ter. Hi caan pawl hi hnung thiam dingah vanlam duh zawng tuah thei ding ah kanmah le kanmah kilkhawi awk ding in kan zir a tul. Hi mi kan tuah nak dingah kan buai zet a si ahcun kan hnatuan a tam ngaingai tinak a si.

Pathain cu manhlap zet in khir phah ih amah le amah a phuang aw lo. Rin lo piih amah zoh duh, thei duh tu hnenah a thinlung cu a hmuh dah lo. Thlaraulam ih khua hmu duh tu hnen ah a sunlawinak a langter lo, asinan amai tlangthiang ih a ra tu hnen lawng ah a langter. Pathian thawn ni sawmli sung pawlkom ih a ra kir sal tikah Moses ih hmelah a sunlawinak a langter mi kha voile khat ih thla lak bangih a ra sauk a si lo, asinan amai can in a tar lang mi asi.

Vancung ihsin Khihhmuh mi Lamzin

A hmaisai ih kan sim zo bang in ruahnak in milai sinak ah Bawipa hnenihsin a biiktak ih pehzomawknak pawl a ngah ter. Hi miah kan ralrin ding mi cu a caancaan ah phuanten kan thei, Christian ka si a ti aw pawl hmanin an sim thei, "Bawipa in I sim' ti hi a si. Asinan Bible le a lehnun ih thutheih mi ih langter mi cu Bawipa in hi tivek thil pakhat hman an hnen ah a sim dah lo. Ziangkhal sisehla, Pathian thawn naiaw ih a um tu pawl in Amai hnen ah phuan suaknak an ngah ti hi cu el thei a si lo. Tahthimnak pathum thawn kan ruat hnik pei.

Mrs. Shepherd ih zummi cu Bawipa in a sungkhat pawl ih nauhak pawl in rundamnak an ngah ding ti hi theih fiangnak a pe zo ti a fiang. Ziangkhal sisehla, thusimtu pakhat hnenih hitu a sim tikah, cu pa cun cui ruahnak cu mak a ti zet. An khua khatlam ih um mi dam lo a u pa in cui thil cang mi cu ziang hman a thei lo. Asinan zankhat cu Isaiah 49 nak a von ruah tikah, a nupi hnenah hi thuthangca hi a naunu hnenih sim ding in a fial. A thuthang cu v.25 a

si: "A lo do tu hmuahhmuah cu ka do dingih, nan fate pawl cu ka runsuak ding a si". Kum a liam cun a fa le pawl cu rundam an si theh.

Alfred cun Bawipa thawn naiawk hi nuam a ti. Peng thawng tampi hlat nak ih um a rual tha bik Alex khal a thup aw mi hmun sannak bik ah a rak um ve. Nikhat cu putar Alfred in a fanu hnen ah a sim, "Thlathum sung zaangfahnak tohkham ah Alex ka hmu nawn lo tin a ti'. Cui hnu a rei hlan ah Alex a thihnak thlathum a si zo ti ca a ngah.

Hi mi cu ni ruk ni zanlam a si. Zumtu mino pakhat khawsungih a zung sungah thinlung tuarnak nasa zet in Pathian thawn an buan aw. Bawipa in I hnongzo a si tin a ruat aw. Phone a ra. Saam cabu sungih ngan mi pawl bang ih a tuah ngaingai tu putar Allan Smith hnen ihsin asi. Cui putar pa cun "Bawipa in ka thinlung sungah nangmah a ron langter ih, cunah na hrangah thla ka cam a si ti ka lo thei ter duh a si" a ti. mi no pa cun mak a ti zet. Allan in rinlo pi in a theih ter. Mino paih thinlung natnak a theih thei hi milai men ih rel mai hi cun a si thei lo. Niruk ni zanlam ih a zungkhan ih a ra thlen thei tikha zum a um lo.

Murdo Macleod in hitin a sim:

"Zumnak in Bawipa thawn a feh tlang mi hmuahhmuah le Amah cu lamzin ih khual tlawn pi tlang mi a si ti a thei tu hmuahhmauh cu Amah duhdawtnak le a ngaihsak nak ih lungawi rualrem nak pawl kha a hlawhsam dah lo. Hi ti vek thu ah a um menmen dah lo. Hi ti vek thuah mikhual a si kel lo... Christian pawl cun van lam khihhmuh mi leiba a nei ringring. Leilung duh zawng ih nung sa thliah men a si lo ah cun.

A KHAN 19

HMURKA RALRIN NAK

Khristian mi pakhat ih tongkam hi a nun khausak nak ih tahnak (barometer) pakhat a si ti a thei tu hmuahhmuah in mak an ti lo ding, ziangah ti le 'kaa cun thinlung sungih a um mi a tong a si' (Mt. 12:34b). Milai pakhat ih tongmi na ngaithlak menmen nak ih sin, a sakhua lam khui ah a um tin a sim thei ding.

Kan hmuhton mi ih sin ziang kan zirsuak zo ti hi James in in theiher sal mi cu – leih fate zet hman sehla thiltha tampi le thilsual tampi a tuah thei. Minung in ramsa hmuahhmuah hrem thei hman sehla, kasung ih leicu a hrem theitu ngaingai zohman an um lo. "Leicu a thalo mi a siih uktheilo mi a si, mithat thei tur a nei.' Hi thilumtu daan ah thil dang pawl thawn a bang awlo, lei cun a kalh aw mi a suh ter thei, cung pawl cu a thlum le a kha, thangthat nak le siatserh nak tongkam cu an si (Jeim 3:1-12).

Kan lei kan uk theilo hman ah, a kumkhua ih kan lungawi thei mi cu Pathian in a hrem thei. Thlarau ih thiltitheih nak thawn a hriam mi lei cu duhningza ah a tuah ih mi a relsia tu lei kha a tha in a tuah. Kan tongkam umtu daan ding ziaza then khat cu hi bang a si.

Thuphan per lo ding

"Thuphan per nawn hlah uh. Pathian zumtu pakhat le pakhat thudik kan sim aw fingfing ding; ziangah tile Khrih ruang pum sungah kan zaten sungtel ciar kan si" (Efe. 4:25). Pathian cu thuphan a per theilo, cun zawi hnen khal ah thuphan per a siang lo. Hi daan hin thuphan pernak, thuphan var (white lies), a hnak ih sisawn ih rel nak, mi vaporh nak le thuthiamnak bal saal nak pawl hi an si. Khristian hnatuan nak ih ngah mi thuhla simsaal mi pawl cu a cuang liam in a sim lo ding. Cangan tu (secretary) cun a neitu (boss) a sungih a um lai caan ah a umlo tin a sim lo ding. Cun nauhak pawl in a duhum lo mi innleng tu hnen ah thuphan an per ngah lo ding.

Cu pa cu mitluang tlam mi a rak si ah cun cinken theinak tha thinlung a raknei lo tla a si thei. E. Stanley Jones cun, " Thuphan na per a si ah cun na permi thuphan pawl humhim theinak thinlung thar a nei tinak a si; a sinan thudik na sim ringring a si ah cun, thinlung thar a neih a tul lo – thudik cekci an sim ruangah a si. Hihi cu a hnai a hnok lo na sa."

Tongkahrang Hman lo ding

"Nan biak awk tikah tongka hrang hmang hlah uh ..." (Efe. 4:29a). Hitawk ih '*tongkahrang*' timi hi zianghamn sinak neilo, hman ding khal ah remlo, thathnem nak khal nei lo tinak a si. Tape aw khumnak (Tape recorders) kha a vei khat nak a hun suah tikah, a pakhat kah khum ih cabuai ih an biakawknak rak khum ding ah cun hnihsuah lehnak men a bang. Tape kha an vun on saal tikah, a lawngih a hrap zet mi an thusim nak ih sin thusimtu pawl an hnai a hnok theu. "Zo khal sisehla raling loih a tong mi kha Thuthennak Ni ah ziang ruang ah cutin a tong ti a simfiang a tuul leh ding" tin Jesuh in ral rinnak ding a pek (Mt. 12:36). Curuangah, ziang pipa silo tong rero hi sual ah ruat in sual thupha cawi a tul ih kan nun ih sin hlonhlo a tul.

Thathnemnak ih Hman ding

"... nan tong a theitu pawl in thathnem nak an ngah theinak ding in tongtha le tongmawi hmang uh" (Efe. 4:29b). Tong dang hmang sehla, kan simmi bang tuk in midang hrangah thathnemnak an ngah theinak hrang ah kan hawl ringring ding. H. A. Ironside in thathnemnak thu a sim tikah hiti hin a lam hmuh ringring. "Hi caangih sim duh mi hi ziang a si ding tin na ruat?" tin suh leuhleuh ding. A dang pakhat in a theilohle 'hihi a duhsan cu si ding in na ruat maw?' tin lungawi sopar ten na ruah ding. A sim fiangnak thu pawl cu theih hngilh thei a si lo ding.

Ka rualpi pakhat in mi dang thu kha a silo lam in sim a ron thok. Mi dang ih thu rel sia rero hi a bang. A sinan a rel rero laiah a vun cawl ta duak ih, 'A silo! Hi hi thathnemnak a nei lo' a ti. Ziang a si pei ti ka thei duh na sa, a sinan cuih ni ih sin thok in hmur ka ziang tin hrem ding ti man nei mi thu ka zir ngah.

A tik cu Caan ih zir in Tong thiam ding

"Nan biak awk tikah tongka hrang hmang hlah uh, nan tong a theitu pawl in thathnem nak an ngah theinak ding in tongtha le tongmawi hmang uh" (Efe. 4:29c, NASB). A rem caan tik ih a rem cang thil sim thei ding hi laksawng tumzet pakhat a si. Zumtu upa pakhat in thizik cuahco mi zumtu minapa ih ihkhun cu a hngohsan ih Solomon Hla 8:5 nak hmang in, 'Hu sihmen maw thlaler ramthing lak in a ra, lung a

duh vaal pa thawn zatial tlai aw phah leen' tin a ti. A silole a pastor pa in Saam 30:5 nak hmangin sungkhat riah siat nak a lon hloh, 'Zanah tahnak um hmansehla, zinglam ah lungawinak a thleng a si.' A silole Khristian nunau pakhat in Isaiah 49:4 hmang ih a beidong mi thu simtu pa caa a kuat nak ah, 'kei in, ka tuan rero na in a lakhliir an cang, ka tha zaang a cem theh, ka tuan suakmi zianghman a um lo ka ti. A sinan Bawipa cu a thalo mi thatter tu le a diklomi dik ih a tuah theitu a si tiah ka ring; ka tuan mi ruangah a mah in laksawng i pe ding.' Dr Alexander Whyte cu thuthen nak zung hmai ih a feh laiah, 'putar mi soal pa hrang ah thuchah pakhat khat na nei maw?' ti ih suhnak ruangah a feh khal a nuam lo. A ruah rero mi thukah a vun ruahsaal tikah, 'zaangfahnak ah hin a lung a awi' (Micah 7:18). Daan thiampa cu amah a hmemnak a petu caafang khat te ruang ah a lung a awi. Hi caafang pawl hi a tul daan ih zir in mawi tak ih tong suak mi pawl an si Curuangah 'A caan a silai te ih tong mi tongkam cu, Ngun bawm sungih sui thing rah bang tuk a si' (Thuf. 25:11). Cu le 'A caan thawn a rem mi tongkam tong ngah cu, ziang tluk in so a that' (Thuf. 15:23).

Ngainuam le Amawi mi a si ding

Kan tongkam hi remcaan tik lawngah silo in, tongkam hi amawi in a ngaihnuam ding a si. 'Na tongkam cu ngaihnuam mi le a mawi mi siseh la ...' (Kol. 4:6a). Kan Bawipa tongka khal a ngaih nuam, mipi tamtak in "hmual nei zet ih a tongmi kha an theih tik ah an thinlung ah a lut zet ih mak an ti ngaingai' (Lk. 4:22b). Amah, Judah mi hrangah an hnong mi Samaria nunau hnen ih sin inding tidai a dil kha a thiang sawm? (Jn. 4:7). Nu le pa sualnak tuah ih an kaih mi a kuunmi nunau hnen ih a sim tikah 'keikhal in mawh ka lo phurh lo ding' a timi kha a zaangfahnak ruangah a si (Jn. 8:11b). Zaangfahnak in a hriam ih, mi ngaidam nak neih ding, a mawilo relawknak, hmualnei tak ih hmuhsuam nak pawl ih sin suup aw ding ah a fial. Lady Astor cun, 'sayapa Winston, kei hi na nupi sining la, na coffee innak sung ah tuur ka thlak ding' a ti. Hi thu thawn pehpaw aw in Mr Churchill in, "Lady Astor, keihi na pasal siningla, hihi ka in rori ding" tin a sawn. Capoh aw a bang naan ngai nuam cu a si lo.

A dik, kan tongkam hi ngaihnuam mi a si ding ih cite bang in a si ding. 'Nan tongkam cu ngaihnuam mi le cite bang siseh' (Kol. 4:6b). Cu bang thiamthiam in Bawipa in, 'in ding tidai i pe aw' a ti, cun 'keikhal in mawh ka lo phurh lo ding' a ti ih, a beet sal mi cu 'va feh aw la; va soal nawn hlah' a ti. Hi tongkam pawl cun an nun a sun na sa ti a fiang. An mang a bang na sa.

A si ko ee, cite hi cu siatlo dingih ret himnak hrangah khal a tha; Cun cite cun tidai a hal ter. Cui a si ruangah kan tongkam in kan nunfelnak kha a lang ter ding ih mi in Khrih ih peek mi a nung tidai an hal ding a si.

A Thiangmi a si ding

A si rori, zumtu ih tongkam cu a thiang roriding a si. "Pathian minung nan si ruangah nu le pa sualnak, zoh mawilo ih nunnak le hamtamnak pawl cu nan lakah a reel hman reel nawn hlah uh. Tong baal, tong sia le ngaih nuam lo tong pawl cu nan tong dingah a mawi nawn lo. Cu hnak in Pathian hnen ah lungawinak simsawn uh" (Efe. 5:3,4). Soal thu za len tak ih kan reel mi a thei tu pawl hrangah mi a hloak ter deuhdeuh a bang. Bible in a tihnung mji sualthu pawl vei khat veihnih in sim ko ee, a sinan cuih soal pawl hi poi saklo ih umding in duh lo ih fihding le hrial ding in duh a si.

Thukamnak tuah lo ding

Kan biakawak nak hi thukham thawn hngetter ding a si lo. "Ziangtik hmanah siat cam in tuah hlah uh: vancung hminsaal in thu kam hlah uh ... leilung hmin saal khal in thukam hlah uh ... nan lu saal khal in thu kam hlah uh ... 'A si' cu 'A si' ti le 'A si lo' cu 'Asi lo' ti lawng hi sim uh; cui hlei cu mitha lo khawsia hnen ih sin a suak mi an si" (Mt. 5:34-37). 'U le nau pawl ziang dang hnak in thu nan kam awk tikah siatsernak tuah hlah uh. Vancung siseh, leilung siseh, thil dangdang khal siseh, a hmin saal tahrat in siatcam nak tuah hlah uh. A si tiih na sim duh mi a sile 'a si,' ti aw la, a silo tiih na sim duh a sile 'a silo', ti aw. Cutin na ti a sile Pathian in a lo mawh thluk lo ding' (Jeim 5:12). Khristian mi ih tongkam cu a tluangtlan ringring ding ih thukamnak thawn ziang tikkhal ah hnetter a tul lo. Pakhat pa ih sim daan bang tuk in, 'Thukam pawl cu hman a tlak lo. Mi tha pakhat in pakhat baak a tul lo ih, misual pa cun pakhat baak a poi sa lo.

Bawipai hming ziangsiarlo ih hman hi a sual a si tihi theih thei a har mi cu a si. A sile tong kham mi pawl si ih lungawinak lam ih hman mi tete thawn thukam awk the ziang tin a si pei? Tahthimnak ah, Pathian (God) tinak ding hrang ah mangbang za ti ih hman mi (gosh le golly); Jesuh (Jesus) tinak ding ah rangdawinak hrangih hman mi tongfang (gee, geez); Jesuh Khrih (Jesus Christ) tinak hrangah keite, le kekortlawn ih ben mi (Jeepers) le hrizaam (creepers); nautat (damn) tinak hrangah puanbelh (darn); meidiil (hell) timi hrangah thilharsa (heck) ti ih hman mi pawl hi an si. Hithil pawl an bangawak cekci theimi hi Cathianghlim ih khammi pawl hi a siat suah ter na sa.

A tha ko ee, thurelnak hmun inn sungih thukam nak tuahteh hi ziang tin a si? Kan Bawipa hniksakanak a tuar laiah, puithiam sang pa in 'Pathian Fapa, Khrih na si ah cun na simmi Anung Pathian hmin in ngaidam ka lo sut' a ti. Pathian hmin in ka lo sut ti micu siatserh tuah ding ih thupeek hi a si. Jesuh cun siatserh nak thu reel ding ah an dil (Lev. 5:1), cun a tuah ko. Hi thuhin Khristian mi tampi a dai ter. Sikhalsehla daan thukam nak hmang hi an thinlung ruahnak in a duh lo thocho a si ah cun, a sivek ih simnak in thurelnak tuah sian an si ding. A tiduh san cu suhnak letkirsaal a silole Pathian hnen ih thutiam nak zing hman pek lo ding hi a si.

U pattlak a si ding

A thiangmi thil pawl hi olsaam zet le upat lo zet ih rel ding a thalo. Cathianghlim ih ta pawl hi hnihsuah sainak ah kan hmang ding a si lo, a tiduh mi cu, Bible caang pawl hmangih hnihsuhsai le a si lo zawng ih hman hi a si. Pathian tongkam a si ruang ah ralrin a tul na sa.

A thiangmi hnihsuah sai hi zo hman in an dodal lo, a sinan thudik cu thlarau thiltitheinak theihtheinak ah nasatakin mi a daithlan ter. Hnihsuah capo sai ciamco nak ih tonawak khawm nak pawl in Thlarau Thianghlim hi a mit ter theu. Thuthang tha pakhat ih ngen mi thupi zet nak cu ziaza maw lolamtak relnak pawl in a daw hlo theh.

Hnihsuah sai thusimnak le danglam cuang ce ih thuamawknak pawl hi Khrih riantuantu pawl cun hrial ding a si. Hnihsuah sai tongtam nak hi rinlohpi in taksa hiarnak a ra lut thei.

A Tawimi le Sullamnei mi a si ding

"Tam deuh na tong le tam deuh na sual ding, mifim na si ah cun na tong suup aw" (Thuf. 10:19). Tongdang in sim sehla, kantong tam le kan sual tam. Tongtam ruang ih sual kan buah lo nak ding ah tong lo a tha. "Ruat hmaisai lo in tong hlah; Pathian hmaiah cun hmanhmawh zet ih tong ding khal ruat hlah. Pathian cu vancung ah a um; nang cu leilung parah na um; curuangah na tong mi malter aw" (Eccle. 5:2). Hi Bible bungcang cun Pathian hnen ih thu kam kan buah lok mi kha a sim duh a sin an thil dang thu khal ah tong zutzo ding in sim duh.

A ngaingai ah cun mi tongtam hi cu nin an um tuk. Thli hman hipmanlo khop in a tong tam, mi dang khal in thu rel nak can an ngah lo. Tongnak hmuahhmuah le a rangaitu ih caan hmuahhmuah le an ruahnak hmuahhmuah hi a mahte lawng in a ham theh.

A netnak ah mi cangan mite ka hmanng duh ih keimai ngan mi siseh la a vat ha zik ve ka ti theu.

Khristian pakhat in a tongkam ziangtin a buah ding? A kilkhawi ding ih, biakawk nak ah hnuaisiah ding a tumdah loding. Thuphan pernak, a hrek lawng dik, huatawnak, a thiang lomi reelnak, le ziangkhal silo mi tong rero nak pawl hmanng hrimhrim lo ding. Hmaan te ih thusimnak, phuanawk nak le thazaang ngahnak tongkam pawl hi a tulnak hmunah hman ringring ding a si. Thieh dahloh mi hnenah 'ka lung awi' tiih rel dingah harnak a tong mi pakhat a siah cun, a tongkam kha a zaten tongthluh lo ding in a zir pei ih, cun anmah a khamtu a siavami porhawknak pawl kha a fingshawing ding a si.

Tongkam cun ruahnak hi a thlun ding nan a hruai ding cu a si lo. Tongkam tam ih sirawk leh hnak in daite ih um a tha sawn. Tong tu cu cituh tu a si ih a ngaitu pawl cu a aat an si.

A KHAN 20

KAN TONGTAMNAK IN NGAIDAM MAW!

Kum reipi liam zo hnuah Atlanta thuthang ah a hnuai lam thu hi a ra suak:

Hozet ih kio ciamco nak in mi ka thi ter thei sawn. Thatlo in ka neh. A taksa ka bawhthleek, a thin ka kuai ter, a nunnak ka siat suah. Thli in thla pawl parah khual ka tlawng. Thianfai nak in in hringding in cahnak a nei lo, thianghlimnak in thinpit ter thei lo. Thudik hrangah ngai saannak ka nei lo, dingnak hrangah tihzahnak ka neilo, daithlannak hrangah zaangfahnak ka nei lo. Hrem ka tuarnak cu tipi kap ih lungte zat in a tam ih thianfai

nak vek ih tam a si. Thil ka hngilh dah lo, mi ka ngaidam hi a vang na sa. Ka hming cu kamtam ti a si.

Jeim in sualnak le tongtamnak thu hi ca a ngan tikah a rak ruat dah a si ding, "... Kan zate in kan palh pang theu.sikhalsehla a tongkam in a palh lo mi cu a taksa pumpi a uk aw theitu a si ih mi famkim a si" (Jeim 3:2).

Mi reelsiat ding a ol ngaingai ih, bansan ding cu a har ngaingai.

Kamtam ticu ziang a si? William R. Marshall in kamtam ticu simlo mi um loih zianghman si lo rel hi a si tin a sim. Bill Gothard in khal kamtam ti cu a san umlo ih mithu rel rero a si tin a sim ve. Mi pakhat a um loh sungah an thuhla reelsiatnak in kamtamnak kan pung ter a si. Kamtamnak in a tongtamnak cu thimlak ah aret; cu tin zaangfahnak um lo in, thathnemnak um lo in le tullo pi in mi a rel. Mirel hmangnak in mi pakhat hma ton ih remnak thu rel hnak in a dunglam in mi a sawisel rero sawn a si. Mirel hmang cu a thup te ih mi that vek a si. Bible sungah khal a um a si.

"Thuphan thu va reel sin vovo hlah" (Puithiam. 19:16a).

"Katam pawl in thuthup an phuang theu, A sinan zumtlak mipawl in an thup thei" (Thuf. 11:13; 20:19).

"Mithalo pawl in mi reelsiatnak an karhter, Harnak an suahter ih rualpi than hman an kuaiter" (Thuf. 16:28).

"Mi reelsiatnak thu cu a thaw nasa, A thlum zetih kan dolh hluahhlo" (Thuf. 18:8).

"Zanthing a um lo a si le meisa a mit, A thupten mi reelsiat hmangtu a um lo le tawhawkak a dai" (Thuf. 26:20).

Rom 1:29 sungah Paul in mithah hmang pawl le mithalo pawl thu thawn mi relhmang thu pawl a ngan.

Ka lo simmi Zohman va sim hlah

Vei khatkhat cu thlacam ding thawh vekin thu kan rel ih kan mi reelsiatnak thup ding in kan zuam theu. "Hi thu hi ka tarlang a si, cu tin thla nan cam sak thei ding, a sinan cu mi cu nan thei maw..." A silole a thupten kan reelnak in sualnak kan hrial thei tin kan ruat. A hnuai lam ta hi a rah suah a si.

Brooklyn ah nunau thu an rel re ro:

"Tillie in thupte ka lo sim mi kha amai hnenah simhlah ka to ti mi na sim in ti."

"Cu nu cu an rel mi a si. Tillie hnenah cu nu in a sim lo ding in ka sim nan ka ti."

"A tha, cu nu ih in simmi ka lo sim lo ding tin Tillie ka ti – curuangah ka reel mi va sim hlah."

Charles Swindoll in, seasons of life, timi a cabu ngan mi sungah, thuphan reltu pawl theu a ngan, a sinan cumi cu hmin dang in mi reelsiat hmang pawl ti a si. A simmi cu hi vek in a si:

Thuphan a simtu pawl cu an ten au, ih zum umlo mi an si.
Lamzin fiakte sungah diriamnak an hmu, mi thinlung sungah
thinhengnak cu bom vekin an puak ter. Thuhram thei lo in a
thluamthlam an theih mi parah an hna a ngam ... Hmunkip ah
'An sim' a silole 'Na thei zo maw?' a silole 'Midang hnen ihsin
ka thei' ti pawl in thu phuandarhna hrangah himnak an pe.

"Hysterical Concrete Memorial Kohhran thu a kuai ding ti an thei zo maw?"

"Ferdinand le Flo an thenawk thu ka thei zo, a nupi a rinum lo an ti."

"Ferdinand ih nu le pa cu paisa tampi an nei an ti."

"Pastor Elphinstonsky in a kohhran suahsan ding ih a sim thu na thei zo maw?"

"An fapa sii a cuai ti ka sim ... thil leinak hrangah fih a fir."

"Mi pakhat in nupi a thi ding tin a sim."

"Mi hrekkhat in cupa cu zutama a si an ti."

"Nunau nu a ngai ti ka thei ... cunu cu a zoh tha."

"Tong a cem ... a netnakah a lamzin cu thu hlolak ah a can ter."

"Zumtlak a silonak cu mi tampi hrangah a poimoh mi a si."

Mi relhmang le thuphanper tu in mi pakhat hnen ihsin a dang pakhat hnen ih an sim vivo nak in reelsiatnak an kharh ter ti kan thei. Mi pakhat ciar in thuanthu tawpna kha a tannak thawn kaih aw ding in a sialam in an beet.

Paul in an Hmin a tar larlang – ziangruangah?

Mi hrekkhat in Paul in misawiselhmang pawl a sim mi Himanias le Alexander thu (1 Timk. 1:19, 20); Figelas le Hermogenes thu (2 Tim. 1:15); le daar sosertu Alexzander thu (2 Tim. 4:14) ah an eel mai thei. Johan in Diotrefes a zuah lo (3 Jn. 9, 10). Hi mi hi a dik mi a si. A sinan a tumtah mi cu cuipawl relsiat dodal lo ding in zumtu pawl ralrin ter nak a si.

Himi hi hruaitu pawl in thu an zirh ih an nundaan ding hrangah a tul zet mi a si. A sinan cu mi cu mi thekdarh ter nak ding silo in, mi thanso ternak ding hrangih tumtah mi a si. Cumicu mi reelsiatnak vek a si lo.

Kamtam thu ah kan cawnding mi a tha zawng in tampi a um.

A pakhat nak ah, mi thu theihlah dingin kan sut thei. Paul in 1 Kor. 1:11 sungah tahtimnak in pe: "ka u le ka nau tla, nan lakah tawh awknak a um ringring ti kha khla aw -i sungkhat pawl in fiangte in in sim."

A pahnihnak ah, mi reelhmang in mi thu a reel rero kha va sim sawng dingin siannak kan dil thei. "A thu na reel rero mi va sim sehla na thin a heng kem maw?" "Oh, tuksum in, va sim hlah. Kan rualpi awiknak a tawpnak tla a si pang ding!"

A silole reelsiatnak ngailo in kan um thei. Kan ngai paih lo tiih simnak in kan eel thei, a silole an nuncan tha deuh dingah thlengaw ding in kan fial saal thei. "Zohman in reelsiat thungai dah losehla, zohmanin an reel dah lo ding. Mi pi kha an hnaset ter awla mi reelhmang tu kha tongthiam lo ter awla mi reelhmang tu kha tongthiamlo ah can ter aw."

William R. Marshall

Turkish thufim in in theih ter mi cu, "Na hnenih mi a reel sia tu in nangmah a lo reel sia ding."

A KHAN 21

THINGLUNG UMZIA TAHNAK

Kohhran meeting nak sungah a si ih cun amah ten lamzin a neilo. Amah cu thinhengnak thawn a hliam aw. Sualnak ruahpi a sur ter bang in a baan pawl cu daan neilo in a hmang. A mit pawl a ling, a khabe a thir ih a kut caang ruh pawl an daang thluh. A netnak ah, a cum aw ih, a au, 'Ka fehnak ah Bawipa a feh ve.' A sinan zohman in mithianghlim ah an ruat dah lo. Thintawi mi pawl Bawipa in a ngaihsak ding ti cu zohman in an ring lo.

Thil run cangmi pawl cu hi vek in a si. Colhni zing lam ah a si. Sungkua pakhat cu khawm ding in an timtuh rero lai. Nauhak pawl in caan an rei ter, a pa a au, a nu cu rawl suan ah a buai rero, cutin an inn cu a hnok ruri. A sinan donhar ding a si lo. A reihlan ah an zaten hni siamsi ten Biakinn sung tohkham sau ah an rak tozo.

Tu cu Khristmas caan a si. Zo cio in a tul lomi laksawng ding hrangah hlawptlo zet in dawr an feh cece, ziang kim a nei tu hrang ah til an lei rero. Tha a tho. Phurnak a suak. Thinkeng nak a mal.

Doawknak a thok! Cutin thinnem te ih tangdor mi Jesuh suahnak an lawm!

Nunnak cu thinlung hniksagnak in a khat. Mi pakhat in mawtaw colhnak ih na mawtaw thar an rak siat suah. Na vanzam a tlai. A hngak tu an phun, na kawng parah tihang an bung ter. Na phone cu zinglam 3:30 ah a awn: "Sorry, Phone namber a diklo a si." A ron awn saal tikah na kai nawn lo. Mi aa a bang. Nauhak in na laksawng paw ah zukuainak ih sithuh mi a bung ter ih, uico in a rak liak thluh.

Khristian zumnak hrangah thinlung um zia langter nak ih mitheih ter hnak in thami a dang a um lo. Mah le mah nun tha zuam ih daiten um ter aw hnak in Khrih ih huham thawn a nun a thleng aw mi in mi nun a neh sawn. Mangbang lo ding in Cathianghlim

ih sim mi cu, 'Thinsau cu tha cahnak hnakin a tha deuh, mah le mah uk theinak cu khawpi pawl uk thei hnakin a tha deuh' (Thuf. 16:32).

Thinhenngnak Caan

Mi hrekkhat in Efesa 4:26 sungih thinheng ding thu ah an eel mai thei:

"Na thin a heng a sile sualnak sungah na thinhenngnak in lo luhpi hlah seh; na thinhenngnak kha nitlak pi hlah." A dik a si. Thinheng nak ding caan a um. Bawipa ziang siar lo ih a nun tikah kan thin a heng thei. Cu ruangah Jesuh cu a Pai inn kha fihfir relh nak hmunih an hman tikah a thin heng a si (Mt. 21:13).

Midang in thil an tuah sual rero tikah kan thinheng thei. A tawi zawng in, Bawipa ai-ah le midang pawl ai-ah thinheng dingih fial mi kan si, a sinan kanmah le kanmah hrangah a si lo. Pathian lamah kiosa vek kan siding ih, kan mai hrangah tuu vek kan si ding. Cuhleiah thinheng nak sual sungah a dik ih thinhenngnak ih tihnung zia langnak a sum. Thintawinak cu mu le mal nei loih thinheng nak cu a si. Curuangah Paul in, "Na thinheng a sile sualnak sungah na thinhenngnak in lo luhpi hlah seh; na thinhenngnak kha ni tlak pi hlah" tin a sim.

Mi pakhat in thinheng ding in thu a pekmi kha do aw, thinsau ding in le thinheng ol loding in in zirhtu Bible bungcang tampi a um.

"Thinlung sungih mi huatnak le ral awknak, taksa hiar sualnak le thinhenngnak pawl kha cemter uh. Pakhat le pakhat hauh awknak, zomtaihnak le huatnak thinlung malte hman nein awn hlah uh. Cu pawl aiah pakaht le pakhat zaangfah thinnemnak neiton aw uhla, Khrih thawng in Pathian in a lo ngaidam bang in pakhat le pakhat ngaidam aw uh" (Efesa 4:31, 32).

"Thlarau ih a rah ter mi cu ... thinlung saunak ... a si" (Gal. 5:22).

"Thinlung neemnak nei uh; tangdor le thinsau in um uh. Duhdawtnak nan neih mi kha pakhat le pakhat nan zawi thei awknak in langter uh" (Efesa 4:2).

"Ziang hmuahhmuah nan ton tikah thinsau nak le tuar theinak nei dingah Pathian sunlawinak ihsin a ra suak mi cahnak in lo kakter hram seh" (Kol. 1:11).

"Mi thintawi pawl cu at-hlawh zetin thil an tuah" (Thuf. 14:17a).

"Daiten na um ah cun mifim na si, A sinan na thin a tawi ah cun na atnak kha, a langter" (Thuf. 14:29).

"Thintawinak in tawh awknak a suahter, A sinan thinsau nak in remnak a thlen ter" (Thuf. 15:18).

"Miaa pawl cun an thinhengnak khi hmakhatte –ah an langter,
A sinan ruahnak a nei mi pawl cu an thin a sau ih an sup aw"
(Thuf. 29:11).

"Thin bahlah pawl cun tawhawknak le buainak tampi an suah
ter" (Thuf. 29:22).

"Miaa pawl cun an thinhengnak khi hmakhat te-ah an langter,
A sinan ruahnak a neimi pawl cu an thin a sau ih an sup aw"
(Thuf. 29:11, NASB).

Bawipa in Jonah a sut, "Na thin a heng hi a dik na ti maw si?" Sup aw theilo ih kan thinheng caan ah hi thusuhnak hi kan thei ringring ding a si. Thinhengnak (anger) le tihunnak (danger) karlak ah a cafang lawng in lamdannak a um ti khal kan thei ding. Cun Julius Caesar ih rak tuah vek in kan tuah ding: A thin ai thok tinten, a sawn kir hlan ah a tongding a ruat saal.

Mi pakhat cu Khristian pakhat thawn tihnungza a thinhengnak thu ah an eel aw rero, mi thalo pa in hitin a sim, "Oh a tha, ka tong a rei lo ding." A rual pa in, "Ka rual pa, linghnin hi a reilo, a sinan rei lo te a hnin sungah tihnung zet siatsuah nak a cang ter" tiah a ti.

A KHAN 22

ZIANGVEK KA HRUK DING

"Ziang saw? Na sim duh mi cu thianghlimnak hi kan hruk mi hnipuan thawn tuahding ti maw si? A sithei lo! Cumicu sunglam thu relnak a si. Pathian in ziangvek kan si ti lawng a thei duh ih kan hrukmi hnipuan a si lo."

Eelawknak a um vivo, a sinan a taktak ah cun Pathian in a pahnih in a thei duh, ziangah ti le kan sunglam umdaan kha a lenglam ah a lang ti a thei. Ngai hman uh, thuthimnak ah, Bawipa in Zion fanu pawl ralrinnak a pek.

Jerusalem nunau hnenih sin an uar bikmi hlawnthil pawl
Bawipa ih a lonnak tikcu a ra thleng ding. An lu le an ke ih an thlaih mi khiingte, an hngawng le an kutih an khih mi faute pawl a lak theh ding. An hmai khuhnak paunpate, an lukhum pawl, an baan le an taai ih an khih mi ai-camnak an thlaih aw mi baan thlaih le taikhap pawl, an kutzung ih an hruk mi zunghruk le an hnar ih an thlaihmi hnarkhai pawl, an hnipuan thatha, an puan le an korfual le paisa bawm pawl, a paa zet mi an hnipuan pawl, an pavua pawl, an hngawngngerh pawl le an lukhuhnak puanpaa te sau zetzet pawl cu a longtheh ding a si. Zihmui an hmang nawn lo ding, an rim a sia zet sawn ding; taikhap thatha ai-ah hridai siava an khap ding; sam mawi zetzet aiah an lu an kolh theh ding; hnipuan mawi zetzet ai ah puansia an hruk ding; an mawinak cu an ningzahnak ah a cang ding (Isaiah 3:18-24).

Ziangruangah Bawipa in poi a ti ding? A phi cu v. 16 ah a um.

Jerusalem nunau pawl an hngalzia hi zohhnik uh. An puarthau tukah vantau eu-eu in an feh. Ningzah neilo in mipa par lawnglawng ah an mit an meng. Duh awzet le zum awzet in an feh ih an ke ih an khih mi khiingte cu an awn ter sulso.

A man khung mi an thilri pawl, le an thuamhnaw pawl cu porhawknak ah an hmangih ziang hman lo ah an cang.

Hnipuan thu hrangih Thuthup pawl

Kan hnipuan hruk nakah Khrih cu Bawi si ding in Cathianhlim ih in sim thupi hrekkhat pawl kan zoh tlang hnik pei.

A hmaisai bikah, kan hnipuan hruk mi hi a mawitawh in le fimkhur zet ih kan hruk a tul. "Nunau khal a tawkwawn in um hai sehla zohmawi tawh in thuam aw haiseh" (1 Tim. 2:9a). "Zohmawitawh" timi in duhnak dang tla a nei meen thei nan a mawimi ti duhnak a si. A mawitawh ih hnipuan hruknak in mipi pawl in ngaisak ciamco nak a um ter lo. Khristian mi pawl ih tuah tulding mi tuah ding cu zum tu pawl hrang ah thil har a si lo.

A silole kan hnupuan hrukmi hi mi thinlung la ding in maw kanmah le kanmah larawknak ah saw a si ding. Kanmah le kanmah laraw ding kan si lo; kan tummi cu Khrih sunlawi ter ding lawng a si (Jn. 3:30; Kol. 1:18b). J.Russell Howden ih sim vek in, "Khristian in a nun sungih a tuavo cu Khrih tumter ding hi a si, a paisa pawl, a puantitmi le amah le amah larawh ter ding a si lo."

Curuangah a luartukmi thil pahnih kan hrial ding. A pakhat nak cu, leilung tlun ih thuamawh daan maktak pawl kan cawn lo ding. A hlun tukmi a silole a siatuk mi hnipuan pawl khal kan hruk hrimhrim lo ding. Howden simmi simsaal in, "Pathian in hnipuan sia a silole a baalmi hrukding in thu a pe lo ih a fial khal a fial lo. Hnokzet ih a um tu a silole hnokzet in a thuamaw tu cu thlarau lam ah an tel lo. Kan taksa pum hi Thlarau Thianghlim ih biakinn a si ah cun, ziangkim in a mawi mi, a duhnung mi le a thami ah an cang ding." Tutiang a um lai mi tongfim cu: "Mi ih thilthar anhruk hlanah, a hruhmaisai si tum hlah la thil hlun neta bik ih hlon tu khal va si hlah."

Kan nih cu a mawitawh ih thuamawh ding lawng kan si. Leitlun ih a um tu pawl in kanmah vek ih um ding an tul.

Cuvek thotho in mankhung zet ih hnipuan lei khal kan hrial ding. "...An sam an tom tikah a hleifuan in tom hlah haiseh; sui hlawnthil, lungvar hlawnthil le hnipuan mankhung zetzet thawn thuam aw hlah haiseh" (1 Tim. 2:9b). "A lenglam mawiternak – na sam nan tuah daan, nan hlawnthil nan thuam awk daan le nan hnipuan hruk daan in mawinak hawl hlah uh" (1 Pet. 3:3). Ziangkhal si sehla, himi thu in thil man ol lawnglawng kan leiding a ti duhnak a si lo. Cumi cu paisa hman daan thalo tla a si thei. A man le a that daan kan ruat ton thiam ding. Tahthimnak ah, kedam man malbik kan lei a si le, kedam leinak ih kan hman zat hnak in si bawi hnen ah paisa kan cem tam sawn tla a si thei.

Kan hnipuan pawl cu a fai ding ih a thianghlim ding a si. A baal le a sia mi hnipuan pawl cu Ruuntu hrangah a tha mi an si lo. A silole, Oswald Chambers sim vekin, "Hnipuan sia hruh cu Thlarau Thianghlim a hmuh suam a si."

Khristian mi a thuamawk daan in nunau mipa lang ter ding a si. Hi thu sim fiangnak cu Daanpeksalnak 22:5 a si: "Nunau in mipa hnipuan nan hruk lo pei; mipa khal in nunau hnipuan nan hruk lo pei. Bawipa nan Pathian in cubing tuk a tuahtu cu a hua a si." A hmaisai bik ah hi Bible cang in a tha lo zawng ih umnak, midang hnipuan hruksalnak le nunau le mipa theithiam thei lo khop ih hnok celcel hni puan hruk a sim duh. Nunau le mipa hnipuan hruk thlengnak, le samtuaah daan le hnipuan hruk daan in lamdannak tuahtu lo ding in khal in zirh a si. Pathian in nu le pa sualnak a huat thu ah thusuh ding dang a um lo.

A tlangpi thu in, kan thuamawk daan hi Bawipai palai kan si vekin amah ai awhtu a si a tul. Cun kan nunphung le kan umnak hmun ih zirin kan thuamawk daan a dang lam thei. Kan hmuihmel langdaan in kan thu rel mi a siat bal thei a si ti kan thei ringring ding.

Kierkegaard in circus tuahnak thlam ihsin meisa a kang ding thu ralrinak pe ding in a thuamhnaw thawn khaw sungih an thlah mi hnihsuah saitua pa ih thu a sim. "Khawsung mi pi pawl cu hni rero phah in a tah le a rak aw an ngai. Hi mi cu hnihsuah saithiam pawl hnen ih sin ruahding mi thu mak lemlo a si. Cutin khawsung cu a kaang ral ziangah tile a rual pi pawl in a thureel mi an hnong ruangah a si.

Sunglam ziangvek a si

Bible sungih a thupi mi cu kan sunglam um daan a si, lenglam langnak a si lo. Hmin sin, thuthimnak ah Kolose 3:12-14.

Nannih cu Pathian ih minung nan si. A lo duhdawt hai ih a mai hrangah a lo hril mi nan si. Curuangah zawn ruahnak, zaangfah thinpemnak, tangdornak, thinlung nemnak le thinsau nak pawl cu hnipuan bangtuk in hruk ih. Pakhat le pakhat karah thinlung hmuh aw lonak le phunzainak a um ah cun pakhat le pakhat zawi awk thei nak le ngaidam nak nei uh. Bawipa in a lo ngaidam vek in nannih tla pakhat le pakhat ngaidam aw uh. Cule hibang tuk ziaza tha an neih mi tlunah duhdawtnak bet uh; ziangah tile duhdawtnak cu ziang tinkim famkim zet in a finkhawi tu le a rem tertu a si.

1 Timote 2:9-10 ah kir leh in, "Nunau khal a tawgzawn in um haisehla ... ziaza tha in thuam aw sawn hai seh."

O thianghlim zetin Bawipa biak uh! A hmaiah kuun uh, A sunlawinak than uh; thungainak korfual in le tangdornak rimhmui thawn, khuk bil in Amah biak uh; A hmin cu Bawipa a si.

A KHAN 23

THUDIK SIM DINGIN

Thuphan sim hi a dik maw? A phi pakhat lawng a um. Pathian in thuphan a sim thiam lo ih zo hnen hmanah thuphan rel ding in a fial dah lo. thukham pakua nak in a dik lo mi soal puhnak a kham a si. Christian pawl cu thuphan pernak an hlonhlo dingih an inn hnen pawl thawn thudik an sim aw ding (Efesa 4:25). Satan cu thuphan hmuahhmauh ih pa a si (Johan 8:44) ih a nun cawng ding kan si lo.

Dennis J. De Haan ih in sim fiang mi cu, "Thuphan pernak in ningzahnak tampi a suak ter. Thungai thu um lo in thukamnak a tuah. Thuphan thu lawng a sim. Dik lonak in thu a rel (thuphan pernak in rukruk hmangnak a suak ter). Maihrang thatnak ngah dingin thudik a thup. Thatlonak lawnglawng sim dingin a um".

Bible in thuphan perthu a sim, asinan a lungkim pi dah lo. Abraham in Sarah thuah thuphan a sim (Seemtirnak 12:10-20;20:2). Isaak khal in Rebekah thu ah thuphan a sim ve (Seem. 26:7), Ananias le Safira in an tangka ap thu ah Pathian an bum (Dungthluntu 5:1-11).

Pathian ih minung pawl in thuphan an sim lo nan thudik an rel lo caan a um. Hebru nau dongtu sayama pawl in an fahrin a ol zet ih nau dongtu sayama kan va thlen hlanah naute cu a rak suak zo tin an sim (Suahlannak 1:19). A ngaingai ahcun Pathian ih a lungkim pi ruangah thuphan an sim lo ti a lang ter (v.20). Moses in Israel mi pawl hrangah thawinak pe dingah nel rawn ramthing ah nithum sung va feh ding in a dil (Suahlannak 5:3); Faro in thil fa te a dil mi a el ahcun, tlan ta ding ih dil nak tumsawn ka el ve ding ti a ruat cia. Ehud in siangpahrang Eglon hrangah Bawipa hnen ihsin thuthup a ngah ti a sim; cumicu thihnak thu a si ti a phuang lang lo (Thuthentu 3:12-30). Pathian in Samuel cu David siangpahrang si ding ah sahriak va culh dingih a sim tikah, siangpahrang Saul in a lo suh a si le, Bawipai hnenah thawi nak pek dingah ka ra tin sim ding in a fial (1 Samuel 16:1-3). Cumi cu a dik ngai. Thawinak cu a tuah, asinan cui thawinak cu a khualtlawn nak san thu a si thluh lo. A theih mi hmuahhmauh rel thuh ding tul a ti lo.

Veikhat khat cu minung in thudik sirhsan ih thuphan simnak an ngaithiam. A tha mi lang dingin a tha lo mi tuahnak cu a dik le diklo ti ih biaknak lamih thu relcat nak vek a si ih Cathianghlim in a mawthluk a si (Rom 3:8).

Thudik kan rel ih minung nunnak a siatsuah tikah thinlung buainak a ra suak. Nazi kuthnuai ih Judah mi a rak thup tu Christian pawl thu tahthimnak a um. Ralkap an ra ih an sut, "Hi tawkah Judah mi an um maw?" An um lo ti ding cu thuphan sim a si ding. A dangih sawn ding le Judah mi le an mipi pawl hrangah thihnak a si ding. ziangtin an tuah ding?

Mihrek khat in, "thudik rel awla lehnu thu cu Bawipa hrangah tanta aw" tin an sim.

A dang hmuh dan cu mibumnak a silole sualpuhnak na ton caanah Pathian rinsan ding a si. Cumicu Pathian in a tuah thei, asinan cuvek tuah ringring ding a duh lo.

Midang pawl ih sim mi cu a thalo mi kan um nak leilung pi sungah, thil thalo pahnih ih tihnungnak hril ding caan a um. Thuphan simnak hi, a diklo sihman sehla, mi soal lo an thih ding hnakh tihnung a um sawn lo sawm.

Mihrek in Dungthluntu 5:29: "milai thu hnakin Pathian thu kan ngai sawn ding" ti mi an sim. Pathain in "mi na that lo ding" a ti (Suahlannak 20:13). Hiti khal in a sim, "Thah dingih an hruai mi na hmuh ahcun, zam rang in va run aw. Hi mi cu ka hnatuan a si lo tin um men hlah, ziangah tile Pathian in a thu cu a thei ih, na thinlung a zoh a si. A lo thlingthla ringring ih, na tuah mi vekin a lo sam leh ding" (Thufim 24:11,12).

Neta bik ruahnak pakhat cu: An mah le anmah ah thil tha tuahnak a si lonan zumank dik langternak an si tikah thil tha ah a ra cang mi tuahnak pawl a um. Cu vekin Abraham in a fapa Isaak biaktheng parah thawinak a pek kha mithat dinhmun a si thei, asinan Pathian a lungkim, ziangah tile cumi cu Abraham ih zumnak dik a lang ter ruangah a si (Jeim 2:21). Cu vek thocho in Rahab hrangah thlingthla tu pawl tha ten zoh ding cu amah le amah do aw tla a si thei, asinan cui thil a tuahnak cu a dik ngaingai, ziangah tile Bawipa ah zumnak dik a neih mi a lang ter a si (Jeim 2:25). Hi tuahnak pahnih ihsin zumnak kan nei dingih cui pawl cu thil tha lo tla an si thei.

Kan sim zo vekin, buainak cu thupi lemlo mi a si. Vanthat nakah mi tam sawn cun cui thil cu an tong dah lo. Buainak tampi a silole buainak malte kan ton mi hrangah, a phi cu: thudik rel awla thuphan sim dah hlah ti a si. Dennis De Haan ih sim mi sim sal sehla, "thuphan simnak in zumtlaknak a siatsuah, zumtlak lonak a suak ter, ih remawknak a siatsuah. A thalo bik mi a si ih, thu dik hmuahhmuah ih hrampi a si mi, Pathian a hmuhsuam a si".

A KHAN 24

A DIK LE DIKLO HRIL HAR IH UMNAK

Nun dan tha le thalo, a dik le diklo ti mi ziaza umtu dan tel lo in christian thianghlimnak a famkim thei lo. pawlkomnak tinkimah, harsatnak cem ter dingah, rem aw ter dingah le mi bum ding ah siar cawk lo thlemnak le hniksak nak tampi a um. A hlei ce in tangka thu a tel tikah thlemnak nasa zet in a um. Cumicu Voltaire sim bangin, "tangka ngahnak ding a si ahcun, mi hmuahhmuah an biaknak a bang aw thluh". Christian mi hmuahhmuah in Voltaire diklo nak an lang fiang ter ding.

Hnatuan tu pa in a mai ruahdan a sim mi cu, "Hnatuannak cu a thlep mi zuk tarnak puan vek a si; a kawih lawngah a ding thei". Mihrek khat pawl cu Tlangpar thuzirh nak vekin an mai hnatuan ciar an tuan sal ahcun an sia theh ding ti fiangten an sim; tongdang in sim sehla, dingzet ih an tuan ahcun an nung thei lo ding.

Tui ni ih a tlangpi thu a si mi ziaza umtu dan hrekkhat pawl kan khai khawm hnik pei: tangka luh thu ih mi bumnak; thilri man khung ternak; thuphan thu thannak; thamnak rinsannak; thungrulhnak; leiba neihnak; thil tah le thlai ih mibumnak; a thalo mi thilri pawl tuahnak; cazin kimlo ih chek ca (tangka suahnak ca) tuahnak; leiba nei tu pawl tlansuak ter dingah an paisa neih lo thu rel suahnak pawl an si. Nuncan ziaza si loih tuahnak dang pawl tla an tel: midang thil ruknak; hnatuan tu'i zungih a tul mi pawl mah te thu ih va bomnak; caan tampi hrang minute 60 sung hnatuan caan pek thei lonak; hnatuan caan ah Khrih hrangih tetti sinak; Bawipai hnatuan ihsin bannak; daan pawl thlun lonak; zumtlak nak siatsuahnak; a caan kim ih hnatuan thei lonak pawl an si.

Christian daanthiam in misual ti ih a theih mi hrangah sual lo ding in thu a pe ding maw? Thil phurtu vanzam a kiltu Christian in zu a in ding maw? Thil leitu in a bawmtu pawl hnen ihsin laksawng le lungawinak a ngah nak teh ziang a bang? A nii in a si lole a kar (week) in a hnu zo mi a run thei tu mission pa in ram dang uktu hnen ah thamnak a pek a si ahcun; cuvekin a tuah ding maw? Tlawngta in exam ding ah tuah cia mi a nei ih; a keng ding maw? Khensa natnak a suak ter tu thilri pawl zuarnak ah buainak a um maw? Christian tlawng ih an tul mi paisa hrangah, zu suannak hmun in tangka \$100,000 an hlu ih; kawmmi tu nei tu in cui laksawng a sang ding maw? Mina pa in Christian sibawi ih aamahkhan nak sign thu ding in a dil ih cu mi cu daan thawn a kaih aw lo ti an pahnih in an thei, sibawi pa in sign a thu ding maw? Innsak nak ih a tulmi thil ri pawl cu thunei tui hnen ah a um. Inn sak tu pawl in a hnen ihsin an lei a sile, a man zat hnak ih mal in an ngah thei ding. Asinan midang hnen ih ta an lei tum, cu a si le ziang ruangah a hnen ihsin an lei lo?

Thinlung Thatnak le Thuphan Simnak ih Thupitnak

Rawl dawr pakhat a nei tu Greek mi pakhat a um. Khawpi uktu pa in rawl dawr cu a zothla ih thilri thleng ding tam pi a fial: rawl suannak meipung thar, sa cannak sahdamthar, kawngda thar le tohkham thar, le a man tampi a cem ding mi thil dang pawl an si. Netabikah, khaw uktu in a sut, "na hnenah \$25 a um maw? Rawl dawr nei tu pa in "a um lo" a ti ahcun, khaw uktu in "karhni sungah hnataun theh thluh aw, a si lole na dawr khar aw" a ti ding.

Tacoma Narrows lilawn an tuah theh hnuah, company ih agent pa in cui lilawn thu ngan ding ah caan tha a ngah. Cui lilawn cu a siat thei dah lo ding tin a rel ih tuahman laksawng tampi a ngah. Nikhat cu thli na pi in a hrangih a ban pawl a hnin ih lilawn cu tidai sung ah a tla.

Christian pawlin thu bawh cah ding har sa zetzet an tong ti cu el ding a um lo, a sinan thil thalo tuah pang ding kha a har sa sawn.

Hitawk ah thil tha ti an theih mi cu, ziangzat cem ding khal poi ti lo ih a tuah ngam tu pawl ih tahthimnak hrekhat pawl a um.

Adam Clark cu puanthan dawr ah hna a tuan. A boss pa in Adam Clark cu puanthan a tah tikah pharh ding in a fial. Adam in "boss, na puanthan cu ka pharh ding, asinan ka ruah dan a si lo" a ti. Pathian in lehnun ah Adam Clark cu *commentary on the Bible* ti mi ngan dingah a hmang sal.

A dang dawrah, thil lei tu pa in cazi hnen ah tangka tam cem lo in thil ri tam deuh pe ding in a dil. Thil leitu pa in "tuah zaang aw, na boss in a lo zoh lo" a ti. Cazi ih a sawn sal mi cu, "ka Bawipa in in zoh ringring" ti a si.

Hnatuan nak thar pakhat ah, Dick F. cu a sayapa thawn karkhat sung khual an tlawng. Nikhat a cem tin ten, a boss pa in hmuntin ih hnatuan tu pawl ih hnatuan caan kha a hmin sin theu. Hnatuan caan cu nazi 7 a si lole 8 sung si ding in a bet ih cui caanah Dick khal a tuan ter. Dick cu Christian a si vekin hnatuan a el, hna a tuan duh lo. A boss pa in thiheng nawn in a lehrul, asinan Dick cun a hnatuan a tuan ih lehnun ah Ecuador ih missionary ah a cang.

Harold G. cu bazaar ah aa-lu pe dingih hnatuan a hlauh tikah midang pawl ih dip pawl dawt tlang dingah fung zum keng ding ah a boss pa in a fial. A ong fate in a sungah thli a lut dingih aa-lu pawl a tawt ding. Harold in a el ih a tuah lo. Hnatuan neitu pawl in miding mi pawl cu hril ding tha bik an si ti an thei fiang.

Bob B. cu mipa hnipuan dawr ah hna a tuan. Voikhat cu, Christian a ti aw tu, an hotu pain, mipa kawt angki pawl a zuar suak ter. Bob hnenah \$ 150 ih an zuar mi inntlunta kawt angki zaten keng thluh ding in le a thar in a man \$ 200 man in ben ding in a fial, cutin \$ 175 tiang a thum ter. A boss pa thawn an elawk hnuah, Bob cu hnaturan ihsin a suak. Lehnu ah Ministry a fehnak in Pathian in a sunloih sal.

Pathian ih thutiam cu rintalk a si, "I sunloih tu cu, ka sunloih ve ding" (1 Samuel 2:30). Tlanzuam awknak ah laksawng pek nak a um mai thei, a sinan Bawipa cun ding zet ih a umtu a minung pawl an dingnak a langter ringring a si.

A KHAN 25

BAWIPA, KEKKUAINUN IN PE AW!

Thangphawknak meisa pawl in Ruanda khuapi kam in a hran laifang a si ih, cun thangphawknak ih a langsar zet mi pakhat cu cuiram ih um mi zumtu pawl ih thlarau kekkuai nun an dawn hi a si. Rev Kevin baker cu a mai kohhran ah Pathian hnaturantu milai pawl zirh ding in England ih sin thlah a si.

Tlawng ih ca a zirh tikah a Pathian thuzirh mi hi liberal ah a ra cang. Pathian thu thawn pehpar aw in rinhlehnak le eelnak a nei thei ding.

A zirh mi cu mimal te an siih, 'a piantharmi' anti, *abalokele* tin an theih pawl cu an si. Hi milai pawl cu zianglam nazi 4:00 ah thlacam dingah tonawknak an nei theu. Kevin in a mah hrang ah thla an cam sak theu ti a theih tikah a thin a nuam lo na sa. Ziang khal a sile, a mah cu cui kohhran ah pastor a si ih, cun an nicu thuthei lo rammi pawl an si.

Nikhat cu Kevin in hmahruai tu kha a ko ih simtheh ding ah a relcat. A nihcun mawthluk ding le nautatter ding thu lawng a ruah tikah a rammi pawl cu daiten an to men. A netnak ah, ziang a ti ti ah cun, 'sikhalsehla nan nih cu tanpinak tul ngaingai nan si' a ti. Pastor thuzirh pa cu a hlanhnak in a thin a heng sinsin.

Ziang khal a sile, mi piangthar pawl cu thla an cam zel tik ah, Rev Mr Baker ih nunnak ah Pathian in hna a tuan thok. Amah cu zumnak hman mi ih sin a hlat nak ah a fehhllo thehzo ti hi a thei aw thok. A netnak ih a theihthiam tikah kohhran ih cohlang thei ding a si ah cun siangbawi upabik hnen feh in le a thuzirh mi kha thutak a si mi Cathianghlim ih ummi vek a si lo ti hi a phuang.

Siangbawi pa cun Kevin ih Pathian thu a sim daan a theih tikah a riah a sia ngaingai. A kut in a hmai cu a hup ih, hi tin a sim, 'Maw Kevin, a tu ah cun siangbawi na si thei dah lo ding.' Kevin cun a let sal ih, 'Bawipa ka thangthat' a ti.

Kuaikeknun hrangih tuultu

Thlarau Thianghlim in a mah cu a thil tuah sual mi pawl a thei ter vivo ih piangthar hmahruai tu hnen ah feh ih ngaidam dilding in Kevin cun tuultu a nei tin a ruat aw. A tangdornak hi a va mak ve! – mithmai a nei mi Kohhran pakhat ih mi mizahum (cleric) cun midum tlawngta pa khat hnen ih ngaidam dil ding cu. Cui ruahsannak cu dungtun ding ah a zuam tento nan a tuultu kha a kai sinsin. A thawinak funghreu pawl kha dodal in a rak sit ngah pang. Vafeh ding in a relcah hlanloh cu

hnangamnak a hmu theilo. A cem riari a si mai, a mawtaw tlun ah cun a hun kai ih ngaidam a dil ih a tongkam hman dan ding khal mal lai te a vun zir duak.

Sangkaa a va thlen veten piangthar pawl ih hruaitu kha a vungsuak ih 'Hallelujah!' a ti. Ama i thlacam nak kha pek a si zo tih kha a thei. Kevin cun midum pa cu a pom. A hmaisak bik midum a pom nak a si.

A tu ah cun rundamnak a co zotu pawl in Kevin kha zinglam nazi 4:00 ih tlamac nak ra tel veding in an sawm! A nih hrang ah cun a ruah ban loh in thil a si a ti. Ngaidam dilnak aw ka pawl cu a va tongsuak ta. Thinsau ten an vun ngai ih, 'zarh khat sung na zir maw si?' tin an vun sut. Pheh ding zianghman a um lo tik ah a si a ti. Reilo te sungah a theidah loh mi thalrau lam lungawinak cu thlacamnak ih sin a ngah ta. Tawl reltu in tlawngta pawl zinglam nazi 4:00 ih an thlacam nak ah anmah a zirh tu lakih zirhtu pakhat a tel ve ti a theih tik ah, an tlawng ih an ngaihsak bikmi hi thu in a siatsuah ter pang ding tin an ruat. An ruahsuah nak cu Rev Mr Baker hi tlawng dang ih thawnter ding a si, cun a thlawng sung (campus) ah zinglam nazi 7:00 hlan ih tonawk khawm nak hmuahhmuah ih tel loding in kham ding hi a si.

Rudamnak a ngah zo mi pawl cun Bawipa hmaiah hi thil hi thaten an vun ruat, cun minung thu ngaihna k in Pathian thu ngai hi a tha sawn tin an relcat. Ziangah ti le, thlacam cu an vun pehzom ih, dikari pek hnu reilo te ah an tlawng ih sin daw i an si. An riah a sia tuk lemlo. Hi thu ah mawh thluk kir sal nak um lo in thinsau ten an cohlang. A sinan Brother Kevin cun an siangbawi ukto tlun ah thin nomlonak a neiding tin an ruat. Curuangah amai hnenah cun an vefeh ih, cun siangbawi ukto pai hnen ih a thinlung retdaan diklo cu phuang aw ding in ruahnak an pek. A tu caan ah cun Kevin in dodalnak a nei nawn lo. A hmin sin mi kha thianfai ter ding in zamrang ten a va feh ih, cun a nunnak ih thangphawk nak a hmuh mi kha a tuah zom sal.

A Thinlung ah Thawi aw

Thianghlimnak ih a hram thoknak thu hmuahhmuah ih thupi biknak le thuneihnak ah hin kekkuai nun hi a pakhat nak a si ding. A kekkuai milai kan titikah kan sim duh mi cu Pathian ih duhnak thawn a do neh. A mah cu a dodal tu pawl ih hmaiah le thinheng ol milai pawl hmaiah a zaidam ih a nun a neem a si. A biang lehlam a bentik ah, a khat lam a tunsal.

E. Stanley Jones in hitin a sim:

A khatlam biang na tun salnak in a raal hriamnaam pawl na laksak theh. Na biang cu a lo bingsak ih, cun nangmai ruahnak a dik a si tin huaisentak ih na biang lehlam na tun salnak in a mai thinlung cu na thawi. A mai huatnak cu na cemter. Na raalpa cu a cem riari. Nangmai huatnak na neh nak in na raalpa cu na nehzo a si ... leilungpi hi thungrul sal thei nan thungrul lo ih sup nak nun nei tu ih ke hram ah a um a si. Hi hi huham thiltitheinak a si ... thiltitheinak tawp khawk a si.

Kekkuai dingih raalrin nak hi nuncan ziaza mawi pakhat a si. Himi hin thungrulhding, mah le mah khawm aw ding, le phunzai ding ti pawl tuahlohli nak cu a rak kham. Pathian cun a kuaiekek mi thilri pawl a hawl.

Pathian Mi inn hrang ih meibel pawl!

Ngai uh, ramleng tiang in au aw a thang.

Thate ih tuah mi a si lo,

A sinan kekkuai nun hrangih raalrinnak a si,

Bawipa ih thilri pawl rak thei uh.

Nikhat cu amai kawhhran member lak ih sin pakhat cu Dr Alexander Whyte zungkhaan ah a neta bik suak thuthang ca keng in a ra lut. Cui mileng thusim tupa in Dr Whyte ih Pathian hna a tuan daan pakhat cu Khristian pakhat ih hna tuan daan thawn a pehtlah aw lo a si tin miza pi hnen ah a sim dah a bang.

Dr Whyte cu thinheng tahsuahnak thawn a khat. Bawipai hnaturan tu rinumtak pakhat dodal ih hiti vekih mi a puhmawh mai hi cu a thin a heng na sa. Hiti vek ih soal a puhmi pa par ih a thinheng nak kha cafang tha malte hmang in a lang ter.

Cu pa cun, 'cumicu a si theh lo' tin a ti. 'A sim bet lai mi cu zumtu diktak na si lo a ti lailai.'

Cui thu ah Dr Whyte cun, 'zaangfah ten zungkhaan ih sin suak aw la keimah ten ka um thei ding, cun Bawipa hmaiah ka thinlung cu ka zohtha thei ding' a ti.

Kekkuai nak hi zir ding mi a si ih milai then khat in olten an zir duh lo. Thlai khat cu mi ih ngaisan mi Pathian hna tuan tu upa pahnih ih inn pakhat ah ka vung leng. Ziang tin thuhla hi a ra cang ti ka thei fiang nawn lo, a sinan president ka rak tuan zonak Bible tlawng thuhla a relsiat ding an vun thok tan. Ka korte hngawng ih sin thli hlum tak mai a rah rang bang in ka thei. Mi pakhat in, 'Ka rei! Hi naute hi ziang tluk in a hmel a sia' tin a sim mi naute nu ih a tuar daan ding bang in ka tuar. A si ko ee, ka ruahnak hi Niagara bang in a puak kek theh, cun himi te pahnih hi an duhduh tlawk ko seh ka ti mai. Ka tlun lam lamzin ah keimah le keimah ka lawmawk deuh mi cu dikcannak thu ah raltha tak in ka kham aw thei a si.

Thla tam nawn a rei hnu ah, miting kai dingah Iowa ah ka thlawng. Pathian Thlarau cu ka zumnak thangter ding in ka tlunah a ra thleng. Amah cun hitin ron simseh la a bang," Mac Donald, midang hnenah ziangtin Khristian nun in nung ding tin sim ding ah na feh ding a si. Sikhathsehla ka hnaturan tu himi pahnih hnen ah hmuah thudik na sim lo lawlaw ti kha thei aw." Colh umni ih thu ka sim hlanah, cui mi pawl hnen ah ngaidamnak caa ka ngan a tul a si.

Kekkuainun in Zomawknak a Hngeh ter

Cu ti cun rualpi sinak hi a cem ta tinak maw? Si hlah e, hihi a sidah kello mipawlkomnak kha a fek sinsin nak ding hrangah a tannak lawng a si. A ngaidamnak fiangter nak hrang ah le nasa zet ih ruahnak le thlacam saknakpawl kha fiangter nak ding hrangah a lung awi um zet mi caa an ron ngan. Pathian lamzin hi cu a thabik lam zin a si, porh awknak in anmah a siatsuah laiah kikkuai nun in pehzom awknak a hngeh ter ti a thei.

A tawk ee, zirding mi ka zir theh zo tin nan ruat ding. A sinan ka zirtheh lo! Zingkhath mithi vui ding ih khawm awknak ah tel ve ding in tim ka tuah awk lai ah phone a ra. Kanmai ramsung England ramsung ih sin a ra mi thusimtu hnen in a si. Jesuh ratsal nak thawn pehpar aw in Bible vek a silo ti ih ka pom dan vek in thu a sim. A netnak ah profet thuhla kha a vun sim ih, cun ka ruah sannak pawl hi a ra hlum deuh cuang bang in ka thei. Phone hriipawl cu a satheh (hot) rori ding ka zum. Mithi vuinak ih thusim ding hrang ih timlam nak se bik cu a si. A thusim reimi ah kan hnok theh, cun a thu sim cu a bang ta.

Kum reipi cem hnuah London ah ka um. Bawipa hnen ih sin duhumlo tak mai inn leng ka nei lala. Hi thu simpa umnak nai ih lamzin ah ka feh. Cui telephone zungcu ka hmailam ah a um ti ka hmu. 'Bill, kha tawkah a si kha. Kan rualpa cu ko ih a hnen ih na tong daan pawl kha ngaidam dil atha lo maw?'

'A sinan ee Bawipa, ka dik asi ti ka ruat lai thotho. A reihlan ih Nangmai ratsal ding thudik thu kha ka rak hum mi a si.'

'Cumi cu ka sim duh mi a si lo. Hihi thil hmuhdaan dik cu a si vak lem lo.'

Deute sungah cun ka va lut ih cun a number cu ka hmet (cui deute sungah amah cu a um lo ding ka bei sei). A sinan a rak um. A dik ah cun, ih sawn kir salt u ding cu amah a si. Ziangah amah cu ka ko tithu ka sim fiang. Cutin ngaidam ka dil nak cun ka hngal nak pawl hmuahhmuah I vuak kuai sak thluh. Amah cun ngaidam ka dilnak cu lungawi sopar ten i cohlang, cun a thai sun cu kan kiang nai ih rawldawr ah amah thawn sunrawl ei tlang ding ah a tawl rel. A neta lam ah cun amai khawm awknak kohhran ih thusim dingah khal in sawm.

A sinan mi pakhat khat in hi tinin sut thei. 'kei hi kekkuai nun neilo si ning na. hithu ah ziang tin ka ti pei?' Phun pali in ruahnak ka pek ding.

Kekkuainun ih Kekaldan pawl

A pakhat nak ah 'Bawipa, kuaikak nun i pe aw' tin thlacam ding asi, Khristian dang hmuahhmuah vekin nang khal thlengawk na tul tin na thei aw ding ih, cutin Bawipa in na nunram a lo thleng sak nak ding hrangah thla na cam ding. Thlengawk ih kekkuai nun nei ding cu tuar nak can a um ding.

A pahnih nak ah, a liam cia zo ih na tuah sual pawl kha re tha aw, mi hnen ih na tongkam mawilo tak ih na tong mi kha ngaidam ve dil aw, Thlarau lam hnakin tisa tak na cang vaih nak pawl kha zohfel sal aw.

Cuihnu ah, Pathian hnenah le cun na tihsual mi pa pawl hnen ah ngaidam dil aw. Midang pawl hnen hnak in Pathian hen ih sualngaidam dil hi a ol deuh a bang. A sinan cerek mu kha keu aw la, na tuah tul mi hmuahhmuah cu tuah theh aw. Cu ti a sile Thlarau Thianghlim cu riahsia ter lo in na ke na kar thei ding.

A netnak ah, na hmuh le na ton mi thu hi midang hnen ih simding kha poiti hlah. Nang mai hrang ah a rahsua um ciam co lo khal a si thei nan na kekkuai nunih sin a ra mi thlawsuah nak mi dang thazaang petu ah a ra cang thei.

Pathian in a kekkuai mi thilri le a kekkuai minung pawl a duh. Vance Havner ih ngan bang in, "A kekkuai theh mi leilung cun lotha a suah ter, a kekkuai theh mi mero cun ruah a sur ter, a kekkuai theh mi rawlmu cun thazaang a cahter.' A kekkuai theh mi alabaster box in zihmui rimhmu a suah cu a suah, "Himi hi Pathian le milai thazaang a neimi Jabbok ih sin Jacob ih ke awlnak cu a si. Hi lung kuai nak cun Peter cu nasa tak in a tap ter ih a co dah lo mi huham thilthitheinak thawn Bawipai hne ah a kir ter sal.

A KHAN 26

TONGSIA HMANNAK HRAMPI – KA DUHLO TI MAI AW

Steve cu insungsang nuam tintu a si ih a rual pi ih party puai ah a veikhat nak ih rittheih cocaine a hmangtu mino sumdawng a si. Reilote ah ruahnak danglam ter thei sii hman a thawk a sinan thiltitheinak le nawmnak ih caan hi cu rei lote lawng a si. Nikhat ah pound 60 zel a hman theu mi in an innsung sang nun hi a ziam ral ter ih reilote sungah an innsung sang cu a sia theh. Midang tamtak pawl bang in a mai thuanthu hi tawhawknak, leiba pektheilohnak le thenawknak in a khat. A mah a 'ngaihsak tu' a rualpi pawl tiang in a tu ah cun an tan san theh.

Rittheih sii le nomnak h a pehpar aw a si ti hi zohman in an el lo. Bible khal in a simmi cu leitlun in nomnak a pe ti hi a si, a sinan ziang a sim duh tiah cun, 'Caan tawite sung sualnak sungah nun nuam' tihi asi (Heb. 11:25). Nun nomnak cu an si konan rei an daih lo. Cun milai nomnak hrangih an peek ding mi man hi tamtak a si.

Zumtu pawl hin a tang lam rittheih si pawl thawn pehpar aw in ziang tin lungput kan nei ding? amphetamines, ihthahsii, bingvar, kokaine, PCP, ritthei sii (opium), sii ro (kanjuana), LSD, peyote, sii beek (glue), vihnitnak sii phun le codeine sii phen, Darvon le percodan ... tivek ah Bible ah teh cuvek pawl thusim mi a um maw?

Paul in tisa ih hnaturan nak pawl Galati 5:19-21 ih a ngan tik ah, dawithiam (v. 20) le hnam le dawihman nak (NIV) ti tongkam thawn a cem ter. Pharmakeia ti tongkam cu, Thukam Thar ih tongkam a si ih a tong hram ih a sim duh mi cu sii, tuur, ai-zelh, le dawihman daan pawl a kawh hmuh. Himi cun rit thei sii cu khawsia pawl ih leitlun ih hnaturan nak ah an hman rua pakhat a si tin in thei ter. Doctor ih fial bang in sii hman ding mi a um, a si nan Bible ih sim duh mi dawithiam pawl ih hman mi, mithi thlarau ko thiam pawl (pol) pawl ih hman mi kha a si.

Hmangtu pawl cu Nehlotu an si

Ruahnak kauhter nak ding ih sii hman nak in a hmangtu ih a thabik tin a ruahmi ram tiang in a thlen thei ih cun a nunnak ah khawsia pawl luh nak ding ih sangka rak onsak cu a si rori tin kanthei. Sisuai piangthar hrek khat cun khawvang ih luh hnawh cih lo mi si suai a um lo an ti.

Khawsia (ramhuai) ih tumtah mi cu siatsuah ding hi asi ringring (Mk. 9:22; Jn. 10:10a). Setan cun rittheih nak sii hmangtu pawl a silole a dang a kaih ngah ding miu pawl siat suah ding in a hawl ding. Cu micun tuisun ih kan theih mi ruahnak nei lo sualnak siava pawl thu hi a sim fiang. Rittheih sii, ramhuai, le siatsuahnak pawl hi a pehpar aw ti thei hi a poimawh zet ih a hrial hna khal thiam a tul.

Zumtu hi siatsuah thei mi sii a hrial tulnak san a dang a um lai hirh. Cungpawl cu zongsang ta a theih ih, Khristian mi cun hitivek daan ih sal si tan ding a si lo (Rom 6:16-23). A man khal an khung zet. Cui zongsang nak cun mi pa pawl cu rukru le misual a si ter ih nunau pawl nunau zuar aw ah a can phah ter. Tul lopi ih nat ngah nakl, taksa tawlnak le taksa siatnak pawl hi taksa ruang par ih a thleng mi a si. Thluak ruahnak khal a siat suah ter tuk. Zongsang nak cu harh lohnak, mah le mah thahawknak tiang a thleng ter. Rit theinak si hman hi dan pah bal khal a si. Daan pahnak in kaihnak, harnak, sumpai cemnak a can ter, cun thusual a tuah ah cun thawng ih thlak a si. Hmang tamtuk pang le thlan mual in a thlun cih fawn.

Khristian pawl cun a siatsuah thei mi sii lam hi hman ding a si hrimhrim lo, ziangah ti le a taksa hi Thiang Thlarau ih biakinn a si (1 Kor. 6:19). Cutin a 'tuah' lo a siah cun midang a siatsuah ah a cang ih, Khristian nungcang hi mi ih cawn tlak lo ah a suah thei. Kan hnatuan cu mi runsuah ding a si ih ritthei sii hmang ding a si lo. A tlun lam ih kan tarlang zo vek in ritthei sii le ramhuai hnatuan hi a pehzom aw a si. Zumtu ih hrial ding ramhuai hnatuannak thil dang pawl a um lai: Cupawl tla cu phelek nak, dawi, aizing thiam, pol, miham thiam, mitkher thiam, mithi kawh thiam, kuttial zoh thiam, nikhua zoh ih hmai lam thu sim thiam nak pawl ... a si (Daan. 18:9-14).

Zureu

Zutama mipiang thar pa kha hi tin a sut, "Jesuh in tidai hi zuu ah a thlengthei ti the na zum maw?" a sawn leh mi cu, 'Aw, Amah cun whisky zuu hi ei le paisa thap lehnak hi inn sang thil ri ah thin har duh do nu pi kha Khristian ah a can ter ka hmu zo ih ti dai cu zuu (wine) ah a thleng ti cu zum ding a har ka ti lo" a ti

Rittheih ih an hman tlang pi cu zu hi a si. A tlun lam ih kan sim zo bang in zu khal hi cam khat sung nun nom nak, har satnak hngilhnak, thinhar nak a reh ter duak a bang. A sinan rittheinak sii dang pawl vek thocho in himi hin ruahnak a niam ter, milai sinak a thlakniam ih cun mi a siat suah.

Khristian ka si ti aw mi hmuahhmuah cun ritthei theil thu thawn pehpar aw in Bible ih sim bang tuk in thlun ding an si. Pathian ih tumtah mi cu zuu hi mipa le nunau in thinnomnak ah a mawi tawk in siseh (Saam 104:15a). A luarih hmanna ih a rahsuah cu thiltha ten relcat thei nak an nei nawn lo (Thuf. 31:4, 5; Hos. 4:11). Tidai a that lo ruang ih pum natnak a ngah theinak hmunah zuu hman a siang (1 Tim. 5:23), cun mithi zik pawl, hangah hman a siang (Thuf. 31:6, 7). A sinan a tihnung bikmi cu rittheinak hmang in Pathian pek mi zaangfahnak hi khman sual ding phan a sum. Pathian in zumtu pawl hi mai tisa hiar nak ih thlun lo ding in ralrin nak a pek (Rom. 13:13). Fiang ten A sim mi cu zuri pawl Pathian uknak an cothei loding (1 Kor. 6:10). Mi pakhat in zumtu ka si tin a phuan khal ah, zu a rit a siah cun a phuan nak pawl kha a sual a si ti a hmuhtheih. Hmansual a sitikah, "Zu in cu mi hmuhsuam tonnak a si, mi tongkam a tam ter ih tawhawknak a suah ter. Zu rit cu aat a si (Thuf. 20:1). Kan nunphung sungah zu kan innak hmunah midang kan tluk ter thei, zumtu pawl cun supawk thei nak hi zir ding asi, cumi cu ritthei mi thil hmuahhmuah ih sin felfai ten hmunhla ih um ding tinak a si (Rom 4:21).

A taktak ah cun zumtu pawl in kianghrol bang in zu hman ding hi a tul lo. Dungthluntu Paul in zuthawn khat ih Pathian fate si ding hnak cun Thlarau Thianghlim thawn khat sawn uh (Efe. 5:18) tin in forh.

Natnak maw Sualnak?

A tu caan ih phuahcop mi thuanthu thawn bum aw hlah uh, ziang ah tile zurit nak in sualnak hnak in natnak a suahte sawn. Bible in himi cu soal a si a ti, cun zuri tu cun Pathian uknak an co lo ding a ti (1 Kor. 6:10). Milai pakhat in a mai nun can ziaza hrang ah tuanvo a nei ih soal kha natnak a si ti ta hrat in cuih a tuan vo ih sin a tlan suak thei lo.

Kum tampi cemzo hnuah National Voice Magazine in zu innak in natnak a suah ter ti ih simfiangnak cu a tanglam bang tuk in a run sim:

- Duhhril nak ih ngah mi natnak a si.
- Laisin (licence) ngah ih natnak karh zai ter tu a si.
- Palang sungah retahrat in zuar mi natnak a si.
- Acozah pawl hrang ah sumpai lakluhnak cangter tu natnak a si.
- Sualnak pungter tu natnak a si.
- Mi nun can ziaza sia ko ih kai bet thei tu natnak a si.
- Cawngia (advertising) hmang in a karh zai mi natnak a si.
- Pangang (germ) le nat phurtu hrik (virus) tel lo ih nat phur tu a si.
- Mina pawl vanram hlat ter tu nat nak a si.
- Khristmas laksawng ah an pek aw rero mi natnak a si.

Zu innak timihi zongsang a theih ih, zumtu cun thildang le midang ih sal si ding ah amah le amah siangawk ding a silo, Amah Pathian hrang lawng ah a siang aw ding (1 Kor. 9:26,27).

Mai poi hai le inn sungsang tulmi hrang ih hman ding mi hmuahhmuah a si lo zawng ih hmangter tu pakhat a sic un zu (a hleifuan) ih duh tu hmuahhmuah cu a lian dah lo ding a ti (Thuf. 21:17). Cun profet Joel cun zuphamtuk pawl cu an zuman ah nunau an zuar ding a ti (Joel 3:3).

Zutama pawl ih ngah thei mi natnak pawl cu kan theitheh kha – thinnatnak, kalnatnak, lung natnak, thluak thahri pawl a siatsuah. US ih zu in pawl ih nun an zoh tikah a tlang pi in kum 51 an dam a si, mi zaran ih nunnak hnak in a tawi na sa. Nupi railai ih zu in cu a piang hrih lo mi nau te hrang ah a tha lo nasa. Mi pakhat cun, 'Pathian in kan sualnak in ngaidam nan kan taksa pum cun a ngai dam ve lo' a ti.

Vun simbet sehla hna tuan caan pawl a sung, a hnatuan a kai hngget thei lo, inn sungsang nun na sa tak in a siatsuah theh, zu ri driver pawl tampi an tlu, mah le mah thah awk nak le zu a rit can ah mithah tiang poi an tinawn lo. Reilo te ah cazin ih piah mi cu thawng a tla mi ih 80% cuang cu zu le rittheih sii an rit lai ih sualnak an tuah ruangah asi. Cu micun thatlohnak lam lawng a pan pi.

Solomon in Thufim 23:29-35 (TEV) sungah zuritnak thawn pehpar aw in hitin a ti: -

"Zoso thinpit le vansaang in a um theu? Zoso riah a sia theu?
Zoso mi thawn a to aw theu? Zoso a phunzai theu? Zoso a thu
um loin hmaa a tuar theu? Zoso mit sen remrem in a um theu?
Zu a in ringring mi pawl an si. Hai sungah sen zet le tleu zetin a
um ih, in tikah dang sungah naal zetin a lut ding a bangmi zu
kha zoh hlah. A netnak ahcun rul bangin mi a cuk ih, Rul tursia
nei bangin mi a cuk theu. Na mit in thil phundang na hmu
dingih, Thaten khua na ruat theilo dingih, fiangten na tong

theilo ding. Cutik ah cun tipithuanthum laifang ih a it mi pa bangtuk le, lawng puan zaarnak thuam zim ih a it mi pa bangtuk na si ding. In thawi nain a na lo, in vuak nain ka thei lo, ziangtikah ka tho ding ih, a dang in ding ka hawl hrih ding, tiah na ti ding."

Humhim theiawknak Lamzin

Mi pakhat kcu zu in mi a si lo nak ding ih a fiangbik mi lamzin pakhat cu zu thawn a hlat nak hmun ih um ding. Cu tin a um ah cun mi dang nun khal a tluk ter lo ding ti a fiang. Hi hi kan zate hrangah a thupi ih kan ruah ding cu a si. Zu kan in lai fang ah zumtu derdai pakhat in in hmu she la zu in cu a poi ual lo in ve hnik pei a ti ding ih zutama tiangah a cang thei. Hi thuhla ah cun nang le kei hin tuanvo kan nei ziangah ti le cawn tlak nun kan nei lo. Cu a siruangah Paul cun, 'Nan unau rilhbahnak a suahter tu cu ziang bangtuk a si hman ah tuah lo a tha sawn, sabit zu in lole sa khal ei loih um a tha sawn' a ti (Rom 14:21). A sim bet mi cu, 'Cuti a si hrangah sa le rawl ka ei mi in ka unau a soal ter a siah cun ziangtik hman ah ka ei nawn lo ding, ka unau sualnak sungih a tlak ding ka siang lo' a ti (1 Kor. 8:13). Mah le mah zutama a si ter hnak in midang zutama siter cu a sia sawn – cun Pathian zuhtama ih vuncan ding cu a duh lo law law.

Nehnak a um thei

Mel Trotter cu zu in ringring mi asi. Sun vu in zu a in thei. Ni khatcu a fate a thi, zu in a hiar tuk nan paisa a nei lo zet. Cu ticun mithi thingkuang aha cun a va feh ih a fa ih dedam cu a lak ih, zu innak ah a pawng. A thil tuah mi kha a raphlak tuk ti a thei aw ih that aw ding in tiva a ra pan. Lamzin a feh phah ah Pathian hna tuan tu pawl in rundamnak thu an sim roero kha a thei tikah thaten a ngai ih mang bang ze – a piangthar ra ri ai. A mai nun nak cu a thleng aw pum hlum. Zu a in nawn ta ri ai lo, a tanglai mi a nunnak cu inn le hnatuan neilo mifarah pawl hnenah Rumdamtu ih thu sim in a caan a hmang. Thlarau Thianghlim ih thil titheinak thawn zu tlunah nehnak a um a si ti hi a nun nak in a phuang lang na sa.

Zu intu dang a pianthar ih a nun hlun kha tan tahrat in nunthar⁵ a fehding ti lang ter ding ah ti pil ding in a sim. Ti a pil theh hnu ah cuih a tipil nak tidai pawl an thlet fai ih an kholh tikah whisky palang a hmu. Cuih tipil tu pai nun cu ziang vek a si ti kan thei thei mai lo.

Zumtu zo zokhal zu thawn buainak a tong mi in thlundung mi thil mal lai:

1. Na kut sungih a tanglai mi zu kha hlun fai aw. Hi mi in luat duhnak thinlung na neih mi kha a lo hniksak ding.
2. Zupalang ih sin tlansuah theinak ah Pathian hnen ah cat banglo in dil aw. Hitin dilaw, "Thlemnak lak ah in hruai lo in sualnak ih sin in hum hram aw."
3. Malte lawng sisi tilo in thlemnak hmuahhmuah kha hnong aw (Thuf. 1:10). Bawipa hnenah bawmna ding dil phah in na tuah thei ding (Thuf. 18:10). Cu tin nehnak pakhat hnu pakhat na ngah dingih a ralai ding mi thlem nak khal na neh thei ding (1 Kor. 10:13).
4. Pathian hnen ah na hlawsamnak hmuahhmuah kha zamrang ten simaw (1 Jn. 1:9). Cun thlacam nak thawn a lo bawm thei tu ding hnen khal ah sim aw la thlacam dil aw.
5. Thlemnak hlun ih lohruai kir leh thei tu hmun le milai pawl kha hrial aw (Rom 13:14).

6. A sithei ah cun, pakhat le pakhat ngaih sak aw ton uh, zumtu pitling sawn in thla a lo cam sak ding ih ziang vek can khal ah na rual pi tha a si ringring (Thuf. 17:17).

Hi thu hi thupi in na ruah a si ah cun, Pathian in nehtheinak ding ih na tulmi thilti theinak a lo pe ding.

A KHAN 27

LEIBA TAMTER – PAISA THAAP LEHNAK

"Pound 100,000 na ngah thla a si thei. Na vunthat nak number cu hi bawm sungah an um. Cumi cu na thawhmi sumbur thawn kan hnenah ra keng aw. Paisa ngah tu ca sin ah ra tel ve aw."

Cu tin paisa thap ih lehnak (gambling) ih tel duh ding in sawm nak thatha a um theu. Thawmhaw dawr pi ih thawmhaw man kan peknak hmuntiang in lehnak card(bingo card) an pek. Pound 1,000 a silole a tam sawn ngah theinak ding ah inn sungang thilri man tampi kan leimi kan vun ruah tikah a fihnung thil a silo maw. Inn ah kan tlungsal ih to kham ah zau phah in aungbali million hrek a ngah mi hnautantuph thu kan vun siar. A unau pa than tangka ih thu an kam awk ruangah million hrek a pouh tu pa ih thu kan vun siar. Paisa malte thawn million a pouh thei cu! "Wow, a va mak ve, ziang tin pei million ka ngah thei ve lo ding maw! Tin kan ruat.

Sangka daar (bell) cu a on! Nunau te felzet pakhat in an thlawng ih awngbali tiket a lo leiter duh. El ding a har zet! Nauhak duh um tak! Cun a man khal le a ol zet.

Paisa ngahzang duh tuk nak ih tlem nak

Kan milai umtu khawsaknak ah 'zamrang ih hausak nak le a zamrang paisa ngah nak le paisa thap ih lehnak a phunphun a suak ciam co. Rang thlan zuam awk nak le ui co tlan zuam awk nak ti vek a um. Leeng tlun ih thil a hlummi herh ih lehnak le tangka fai thlaknak kerong cet (slot machine) pawl (kutkhat lawng hmang) hmang ih lehnak, innpi ah paisa thap nak tivek na satak a um. Mi phunlam thu ah thapnak, rampi lam thu ah thapnak, awngbali le Irish miphun pawl ih funghreu thawn lehnak phunphun a um. Kohhran siloin hmuntam pi ah lehnak phun dangdang aum. Football lehnak, base ball lehnak le boxing thawng awknak a phunphun ah paisa thawn an kam aw. Blackjack le card panga lehnak phun number pawl lehnak le phe lehnak pawl na lek thei. A silole, cuihleiih na thiamnak na lanter duh a si ah cun thilri tampi ret khawl nak hmunpi khan navun tuah thei. Thilri tampi retkhat nak dawrpi hi lehnak men a si kan ti duh mi a silo. Paisa hman daan thleng aw rero an si ko. A leitu le thilri tlun ah a hngat aw.

Paisa thap ih lenak in thaap mi hnak ih tam ngah sal ding tin in thlem rero. 1975 kum ah Brazil pa Miron de Souza cun bawlung (football) sitnak ih paisa thapnak ah paisa 30 in a thap ve ih 2,451,549 a ngah. Cui caan paisa ngah tam bik cu a rak si.

A hna kum ah kum 26 mi New Jersey pa cun tampi awngbali zarh khat ah \$ 1,776 a pouh. Kum 76 a nung a siah cun a zaten \$ 4.6 million a ngah ding a si. Paisa ngahnak hrangah awngbali tuah hi a thangso cak na sa. A ngam sang deuhdeuh tikah milai pawl khal a zamrang in an tel duh deuhdeuh a si.

Bible Zirh daan

Hi thu hla hmuahhmuah hi Bible in ziangtin a ti? Khristian ka si a tiaw pawl hrang ah paisa thaap lehnak a thiang ti teh a um maw?

'Tangka thaap lehnak (gamble) na tuah lo ding' ti hi Bible in fiangten a sim lo, thukham pahra in hi tin a sim, 'midang thil nan daw lo pei' (Exo. 20:17). Paisa thawn lehnak hi thil dawtnak phun khat cu a si. Himi in len duhnak le Pathian in kil khawinak ding in pek mi ah lung a kim tawk lo ti a lang ter. Midang ih sum pai hmang in ka lian duh ti lungput, Pathian hnak in van that nak ka duh sawn ti lungput a langter.

Cui a si ruangah, duhham ih lehnak hi Bible in a duh lo. Luka 12:15 sung hi tahthimnak vunzoh sehla, "Duhhamnak a phunphun kha ralring uh la fimkhur zet in um uh; ziangah tile mi pakhat ih nunnak taktak cu ziangtluk milian a si hman ah, a thilri neih mi ah hin a um lo" (NASB). Zumtu ih nunnak lamzin cu paisa duhnak ih sin a luat ding, a neih mi parah a lung a kim ding (Heb. 13:5). Duhhamnak cu milem biaknak a si (Kol. 3:5); a tlun ih kan tarlang vek in, paisa thawn lehnak hin Pathian cu a thlak niam ter ih. Duh ham nak hi nunthat lohnak, zuritnak le midang thawn pawlkom aw thei lo ding in tuah tu sualnak a si (1 Kor. 5:11). Pathian uknak ram ih lutlo ding in mi dawn kham tu sual a rak si ziar theu (1 Kor. 6:10).

Bible ih simmi cu, 'Ol-ai deuh ih na ngah mi lennak cu, a rei hlan ah na hlohter ding, Har zet ih na hlawh mi cu rei a daih ding' (Thuf. 13:11). Upat tlak hnaturan timi hi paisa thaap lehnak hi a silo ih, thilthar tuah suak el thi ti suak thei hi a si. Paisa thapp lehnak ih hman nak hi hmancemnak lam zin a si.

Bible in a sim, 'Mi duh ham pawl in zamrang ih milian si an duh tuk ruangah, Farahnak an hnen ah a thleng zik ti khi an thei nawn lo' (Thuf. 28:22). Paisa thaap leh duhnak forh tu hi cu duhham nak hi a si. Duhhamnak hi a thiangolo ih a sualmi a si bang tuk in, hihin Pathian camsiatnak a suah ter. Pathian ih camsiat cu farah nak a si.

Bible in, 'A dik lomi tangka a ngah tu minung cu, Mai tii lo tii a optu vate vek a si. A san that caan te ah a lennak a sung ding. A netnak ah cun zianghman lo mi aa ah a cang' (Jer. 17:11). Paisa thawn thap ih lehnak ih ngah mi paisa cun diriamnak rei a pe thei lo, hi mihin harsatnak tumpi a ra phur lut sawn.

Zumtu pawl rawl le hnipuan thu ah maineih tawk ih lungkim ding in Timote hnen ih thu a cah hnu ah, Paul in lena duh tu hmuahhmuah hnen ah, 'len a duhtu pawl cu sualforh nak sungah an tla ih aat-thlak hn ale tihnung za a si mi tisa duhnak thawng sungah an awk aw' tin ralrin ding thu a pe (1 Tim. 6:9).

Rundamtu thinglamtah parih an khai ih mithmuh rori ih Rom ralkap pawl in zaangfahnak nei lo tak ih a korfualpi kha camcah fung zuk in an tuah kha ka zoh tikah paisa thaap ih leh hi a ten um zia zumtu pawl cun kan thei ko ding (Jn. 19:23, 24).

A Sungmi Sumtuah hnatuan

Milai pawl in paisa a tomtom in an ngha tik ah an 'vanthat nak' cu mi tampi theih ding in an phuang. A sinan lehnak ih sin a sungmi pawl cu ti khiokhi ten an um ih an hminkhal a thang lo. Italian sumtuah tupa in 1974 kum Monte Carlo ih a lehnak ah \$ 1,920,000 a sung ti thu kha a thei hman kan thei lem lo a si lo sawm. A silole a cumi kum thocho ah Arab siangpahrang fapa in Las Vegas ih bulpak lehnak ah \$ 1 million a sunthu kha teh. Kan ram sung khal ah tang ka thaap lehnak ruang ah million ih sung mi pawl thu khal kan thei ban lemlo. Kanaan (mathematically) tuat zawng in tuat sehla paisa an ngha thei ding dan cu a mal na da. Pound 10 a hram retnak in pound million 1 a ngah thei tih a zum um zet thil a si, a sinan tangka thaap ih lehnak in mi a thlem dancu ti in 25,000,000,000 ngah sal ding a si.

Paisa thaap Lehnak hi a zongsang thei. Himicun milai pawl caan khat hnu caan khat an paisa pawl an hmangral theh ter. Mah le mah theih hngilh aw khop in an cang vai. An ruah thei mi cu reideuh an tuah a si ah cun paisa tam deuh ngah ding an ti ih an paisa hman an ui lo, a taktak ah cun ah sunnak ding ah an tuah. A caancaan ah an tuan man malte cu an ngah – a lehnu ih an sunnak ding hrang ih tuultu ah a cang. Zumtu zokhal hi paisa thawn lehnak sal si ding kan si lo. Paul in Korin pawl hnen ah an daan le dun ih siang mi si hman ah ziang thil hman ih sal silo ding in ralrin nak a pe (1 Kor. 6:12b). Paisa thaap ih lehnak (gambling) cun daan ih sian mi a rak si ve lo.

A cawl theilo mi lektu in an mah le anmah le an innsungsang hrangah farahnak le riahsiatnak a phur thei ti zohman in an ruat thei lo. An inn sungsang cu siatralnak, rawl ei le in tlaksamnak, siar cawklo leibatnak, paisa lak luhnak a cat ringring ruang ah zaankhat te ih farah nak ih sin lennak ding duh ruangah a tuah mi hin ziang that hnem nak a thlen pi lo.

Sun mi a ngahsal theinak ding hrang ih a zuam nak ah sualnak tampi atuah thei ti kha hngilh hlah. Ruk ruknak, tangka eithupnak, tihthaih ih paisa laksak nak – a phunphun ih paisa ngah theinak ding ah tih nungza thil tuahnak ah a can ter.

Hi thil thalo tuahnak pawl hi paisa thapih lehnak thawn a pehpar theu. Syndicate lole mafia pawl hi lehnak lam ah mi tampi theih mi a si. Khristian mi in hi hell rimnam pawl lehnak ah a tel tik ah mi fel ka si a ti aw thei pei maw?

A siko ee, a caancaan ah tukforhnak hi biaknak lenglam ih sin a ra lut thei. Hi na paisa thawn Bawipa hnatuannak hrangah ziang tin na hman thei tih ruat hnik aw. Hihi thil sia tuahnak ruang ih thiltha a ra thei ding tin hlanlai Karik (Greek) caa zirhtu ih ruahdaan cu a si. Biaknak lam zuam zet mi sazama pakhat cu beiseinak tum pi thawn thusim tupa pakhat hnen ah a feh. Acozah awngbali zuarnak ihsin a leimi ticket hrangah a pouhtu siding in thlacam sak ding a dil. Cuinu ih tiamkam mi cu thla a cam ih a pouh a si ah cun a hrek kha kohhran ah pek ding ti a si. Thusim tupa in, 'Thla ka lo cam sak ding mi cu biaknak lam thil ah leh Khristian daan timi ah hin ruahnak thar na ngah nak ding hrang ah a si' a ti. Lehnak ihsin ngahmi paisa thawn Pathian hnatuan a tul lo ih, cun Pathian khal in ziang tin hman ah thlawsuah a pe lo, ziangah tile hihi a thiango mi paisa a si.

Leh a duh pawl in Paul ih thusim mi kha ruat sehla, 'Maineih mi par ih a lung kim tu cu lennak co tu an si' (1 Tim. 6:6). Pathian tihzah in na neih tawk ah na lung a awi ah cun paisa

ih lei theilo mi thil na nei a si. Pathian na tihzah ah cun paisa thaap in na lek lo ding ih, na neih mi par ah na lung awi tawk ah cun tul mi dang le dawt mi dang na nei lo ding.

A netnak ah, paisa thawn leh a duh tu hmuah in Samuel Johnson ih tongkam ruat ta seh, "sui duh nak, khua ruah lo nak le sir awk lo nak hi mi piangthar lo pa ih siat ral nak neta bik a si."

A KHAN 28

NAU KHAMNAK, A THALAM IN LE A SIALAM IN

Chrisitan thianghlimnak cabu sungah naukhamnak ti mi a tel ngaingai maw? Ziangah tile zumtu tampi in cu mi thu ah a poimawh zet mi tuahnak le nundan thu pawl a tel ti an thei, curangah tel ve dingin an forh. Nau khamnak cu Pathian in a minung pawl hrangih a tumtah mi a dodal tu a si ti nasa zet ih a ruat mi tam pi an um. Midang pawl cun a that le a siat ih a poimawh lo ti bangrep in an thei thaim nan cuhnakin cui thu cu zumtu pakhat ciar in an thinlung sungah an fiangter ta sawn ding (Rom 14:5).

Dodalnak Thu

A hmaisai bik ah, nau khamnak do nak thuhla kan zoh pei.

1. Seemtirnak 1:28 sungih Pathian ih sim mi cu, "Fatam pi nei in pung zai uhla nan tefa cithlah pawl in leilung hi an luah khat pei ih an thu thu in an um ter pei".

A phi: Sersiam theh ah le tilik hnuah cui thu cu pek a si zo.

2. Sungkua tamzet pawl cu Bawipai thlawsuah langtertu an si.

Fate cu Bawipai laksawng an si; Amai malsawmnak an si. No laiih neih mi fapa cu, ralkapih ken mi conkaing bangtuk an si. Cubangtuk conkiang tampi neitu cu, mi lungawi a si. Thuthennak hmun ih a ral pawl thawn an ton awk tikah, a sung hrimhrim lo ding (Saam 127:3-5). Na nupi cu a rah zet mi na inn sungih, sabit kuang vek a si dingih; na fapa pawl cu na cabuai kiangih, Olif kung note vek an si ding. A si, BAWIPA thu a ngai tu cu, hibangtuk ih thluasuahnak co tu a si ding (Saam 128:3,4).

3. Sungkua tamnak ih fate pawl cu kilkhawi tu tha hnuaiyah an thang lian, harsatnak an tong lo, midang hnenin thu an zir ih ol ten an sualral lo.

4. Onan cu Cathianghlim ih tahthim mi naukhamnak tuah tu a si ih Pathian a lung awi lo (Seemtirnak 38:1-11).

A phi: Onan ih sualnak cu, an mai Levi daan vekih, a u ih nupi nei dingih a duh lo nak a si.

5. Paul in Korin mi pawl hnenah ca a ngan: "Caa tawite sung thlacamnak ka duh tiah nan lung a kim tlang hmasa ti dah lo ahcun khat le khat nan duhhiarnak kha el aw hlah uh. Cuti

lungkimnak in caan nan hman hnuah hmun khatah um sal uh. Cuti a si lole suup awk theilo ruangah satan sual thlemnak sungah nan tla pang ding" (1 Kor. 7:5).

A phi: Hi thu hi nupa si nak hman daan thu a si ih, nau khamnak thu a kawh hmuh khal a si thei, si lo thei.

6. Nunau cu thinlung nem in an nungih zumnak le duhdawtnak le thianhlimnak sungih an hnget ahcun fa an neih nak thawngin ruundam an si ding (1 Timote 2:15). Fate Pathian thu ih cawm pi tling hi a thu pi ngaingai a si. Pathian ih duhnak cu kumno deuh nuhmei pawl cu pasal nei hai sehla fate tla nei in an inn kilkhawi hai seh ti a si (1 Timote 3:15; 5:14; Titas 2:4).

A phi: Asinan pasal nei dingah le fate nei dingih caan a nei lo tu nunau pawl hrangah ziang tin a si ding?

7. Fanei thei ding le fa nei theilo dingih a tuah tu cu Pathian a si (Seemtirnak 20:18; 29:31; 1 Samuel 1:6), ih hi thuneihnak cu milai hnen ah a pe lo. Cathianghlim sungah nau khamnak ding thu na rak hawl lak mai thei. Nau kham nak thuah Bible a sirhsan mi a um lo.

Nau Khamnak Thu a Tha Lam Zawng In

Nau khamnak thu ah a tha lam zawngin kan zoh sal pai.

1. Hi thu hi Bible in fiangten a sim lo. Pathian in nupa cu an nunank hrangah Amai duhnak hawl dingin zalennak a pek mi a si.

2. Mi pum tam ti tikah a tawk zawn a um. Paamnak ruangah nitin mi tampi an thi, ih mi tampi rawl khop lo in an um. A cuih thil cang mi ngaihsak lo a si ah cun tlak siat nak rap thlak a thleng ding.

A Phi: Hi buainak hi rawl zemnak lam a si lo, zem suak sianglo ih duhhamnak le sa le rawl dang ei a kham tu biaknak sual pawl ruangah a si.

3. Inn sang pakhat ih fate umzat cu nu le pa ih sumhman dan dinhmun in a then cat ding. Tha te ih zoh mi fate pakhat neih hnakin fate tampi neih nak in Khrih hmin a sunglawi ter cuang lo.

A Phi: Pathian in sungkua malte a cawm vekin sungkua tampi khal a cawm thei a si (Mt. 6:33; Phil. 4:19).

4. Fa le pawl ih lo lam hnatuan an bom theinak lothlawhnak ramih sungkua tam taktak an um hi ruah ding tlak a si. Khawpi ih inn fate le innkhaan fate ih a um mi pawl thawn cun a dang aw nasa.

5. Cithlahnak hi thitawknak ih a tumtah mi a si thluh lo. Pathian in a minung pawl cu pawlkomnak ah le nomnak ah lungawi ding in le, rem aw ding in a duh.

6. Nu'i harhdannak a derthawnnak ah nau khamnak a um theu. Cuti a si le, ziangruangah hmun dangah a si lo?

7. Thenkhat in sualnak, siatsuahnak le retheih zonzaihnak hmun hi leitlun ah fate tampi neih ding hi a san um lo ti in an ruat.

A Phi: Pathian zaangfahnak cu sankhat hnu sankhat a hmun a si (Saam 103:17).

8. Inn sang pakhat mipum 17,18,19 lai kan hmuh lonak hi mi hmuahhmuah deuh thaw in nau khamnak hi daan dangdang in an hmang ti a lang.

A Phi: A taktak ahcun "mi hmuahhmuah in an tuah" ti mi in a dik ter thluh lo.

9. Netabik ruahkhawm nak ah: Bible in nau kham thu hi fiangten a zirh lo hmanah, thinlung sup theinak hi Thlarau ih a rah mi pawl ih pakhat a si tin fiangten a zirh a si (Galati 5:23b).

Netabik a phi cu ziang a si? A phi cu nupi le pasal a si ih Pathian hmaiah thu khai khin thiam a tul. Cun thla an cam dingih Amah Pathian in a duh mi lamzin zawh dingin fiangten a sim ding.

Hi thu pahnih hi thlarau lam Christian pawl hrangah thiltha a si ti ih pom ding a si. Cu mi cu a hmaan mi a si ih mai thu lawnglawng hmang lo dingah, a si lole mai ruah nak vekih midang fial ciamco lonak ah a tha bik a si. Hi thu pahnih ah thu elawk nak a um ti kan thei ding ih Pathian hmaiah kan tuah mi a dik a si ti thinlung thiang kan neih a tul.

A KHAN 29

RAM UKNAK THUHLA

Ram uknak thuah Christian mi a tel ve ding maw?

Tel ding a titu pawl cu hi thufim hi an cawng a si, "Mi tha lo hrangah nehnak dingih a tul mi hmuahhmuah cu mi tha pawl hrangah zianghman lo a si". Hi mi ih a fianglo a si le, ram thuhla ih a tel tu zumtu pawl zohthim dingah Josep, Moses le Daniel ih thu an sim.

Mi fim pawl ih tongkam pom a si hmanah, cu mi cu milai fimnak ih rel mi a si ih Pathian lamih phuan mi a si lo ti kan thei ringring ding. Cathianghlim thawkkhum mi vek ih pom lok ding a si lo. Josep le Daniel khal, an hnatuan an tlansan lo ih cozah hnatuan tu pawl vekin an tuan ve a si. Moses cu a dang pawl hnak in cozah uknak lamah a um tam sawn a si.

Bible Lam ih Sawnnak

A phinak hrangah Pathian thu lamih kan feh a si le, ziang kan hmu ding?

Bawi Jesuh cu ram thuhla ah a rak tel lo. ziangkhal si sehla, cui thuah a tel lo thu amah le amah a hmu aw fiang.

Dungthluntu pawl khal ram uknak thuhla ah an tel lo.

Paul khal ram uknak thuhla ah a tel ve lo. Kawh a si nak ah a rinumnak le a thuthang tha sim mi pawl hin Farasi pawl dodal tu ah a cang.

Jesuh in a Uknak ram cu hi leilung tlun ah a si lo ti a zirh (Johan 18:36). Zumlo tu a unau pawl hnenih a sim mi cu, "Leilung in nannah cu a lo hua lo, sikhah sehla kei cun nan thil ti daan a thalo a si ti ih ka sim ringring ruangah leilung in I hua a si" (Johan 7:7).

Dungthluntu Johan ih in sim mi cu, "Leilung pumpi hi satan hnuaiyah a um" (1 Johan 5:19). Ram uknak thuhla hi leilung daan thenkhat a si.

Leitlun daan uknak ihsin kanmah le kanmah kan then aw ding (2 Korin 6:17). Archimedes in leilung pi lengih thil ka ngah thei ahcun leilungpi hi ka thawn thei ding a ti. kan ni khal Pathian hrangah leilungpi kan thawn ter tum a si ahcun leitlun daan leeng ih kan um a tul a si.

Paul ih in sim leuhleuh mi cu, "Ralkap a tuantu cun amah hotu bawi ih duhnak kha a thlun ih ralkap a si lo mi mi menmen ih thuhla sungah a cokkalh aw lo" (2 Timote 2:4). Zumtu zate in tuan vo kan nei. Thinlung vakvai dingin anmah le anmah an tuah aw lo pei.

Ram uknak thu (politic) thil rapthlak tak a si. Cawkpolh nun a suah ter. Thurelcat nak pawl cu ziang mi a dik ti hnak in ziang in mi a bawn thei tiih tuah mi a si. Pathian lam hnak in minung lamah a bet sawn. Michigan ih tlangsuak hotu hlun Vandenberg ih sim mi cu, "Ram thuhla cu a sinak hrimhrim in a sia thluh. Kohhran a kekar cangvaih nak kha hngilh ding a si lo. Tel ve tul lo mi hi ramunknak thu ah hnuai hnih ding a silo...cu cing in a tel thotho a si ah cun a tumtah thianghlim cu a hloh a si mai.

Banhla Khuakhan (Banana Project)

Leitlun buainak hrangih Pathian ih duh mi cu ram thuhla si lo in thlarau lam a si sawn. Bawi thar pawl hril hnakin hrinthar ti mi hi a duh mi a si sawn. Ram uknak thuhla hi khensa tuam hlawn nak thawn a dang nak a um lo. kan din pi mi thu cu, "Mithi pawl in mithi cu phum ko hai seh. Nang cu feh awla Pathian Uknak thu phuang sawn aw" ti a si (Lk. 9:60). Banhla hawng thuanthu in hmailam thu hmuh thiam dan ding in zirh.

"Veikhat ah mi pakhat cu thuthang c asuahnak hmun ah hnatanu thu pi zet a nei. Ca tuah le calai tam pi zemsuah ding hi a hna a si. Nikhat cu, hnatanu dingin a feh rero. Khawsung a lan ih lamzin sir ih banhla hawng a hmu nan a feh san. Banhla hawng in harsatnak a pe ti a thei ih a kir lala ih zohman ih an pal ngah lo nak ding hmun disaap ah sit a tum. Asinan hi khawpi ih zinsirah banhla hawng tampi a um thei ti a ruat sal. Pakhat lawng um khal sehla zohman in an hlon lo ih an sit hlo lole pakhat khat in a pal ngah thei. A si lo le pakhat khat ih ruh tla a kiak thei. Mitam pi sizung an thleng pang thei. Sihman sehla, cupa cun amai hnatanu ding a nei. Catuah nak hmun ih mi thu pi a si. A hnatanu mi cu casut ding le leitlun deng tiangih thuthang kuat ding a si. Thilthupi sawn pakhat hrangah seherh cing ten banhla hawng a tlansan ta. Lamzin phiat tu pawl in cui banhla hawng cu an hlon mai ding. Cu mi cu an mai hna a si."

Kan zoh ton tlang hnik pei. Christian pakhat in leitlun ah tuanvo tumpi a nei, cumicu, Bawi Jesuh ih thuthangtha phuan ding a si. Hi mi hi Christian hrangah hnatanu tumpi a si. A

tuahlo a si le, ziangtik hmanah theh a si dah lo ding. Curuangah Jesuh in hitin a sim, "A ram le a felnak cu hawl hmai sa uh". Mitampi cu ram uknak thuhla ah an buai rero... asinan kan nih cu Pathian in a thei hrih lo mi pawl hnen ah thuthangtha phuang suak dingin in kaibet a si. A dang hnatuan pawl tla an tha mai thei, asinan hi mi kan tuah suak thei lo ahcun, zohman in in tuah sak lo ding.

Tuisan ah Pathian ih tumtahmi cu leilung pi hi umnak nuam si dingih tuah that ding si lo in ram mipi pawl hi Amai hrangah hrilsuak ding a si sawn (Dungthluntu 15:14). Hi tumtahnak hlensuak dingin amah thawn hna kan tuan ding. Jowett in hitu hi tha ten a rak sim: "Leilungpi runsuahnak ah kannih cu Pathian thawn tangtlang mi kan si. Nunnak ngah dingah Bawipai hminin milai pawl hriak thih dingah, mah le mah uk aw thei ding ah le ram pi hrangah remnak tuah ding ti mi hi kan tuanvo a si." Pathian cu tuanvo a tuan suak thei lo tu, hnatuan nauta a ngaima tu, zamsuak ding aiah khuk le kut ih a vak tu, le siangpahrang aiah sal a si duh tu Khristian pawl parah a thin a na ngaingai.

Khristian pawl ih ram cu vancungram a si (Phil. 3:20). A thainghlim mi le leitlun ah mikhual kan si (1 Piter 2:11). Acozah thu thlun ding ih tuanvo an neih ah le a daan pawl hmang ding a si hmanah, a thuhla ah va tel ding tinak a si lo.

Ram uknak thuhla ah ka pumpek a sile, leitlun ih buainak hi hi ram uknak hin a tawlrel sak theh thei tu ka zum ti nak a si. A sinan ram uknak (politic) hin thil a tawlrel theilo zia kum hi zat sung ka hmu ih rinsan duhnak thinlung khal ka nei nawn lo.

Thukam thar ih relsan mi bik cu thil um daan pawl a that lo dan ding a si (1 Tim. 4:1-3; 2 Tim. 3:1-5). Himi in Pathian thupek suanglawi (Great Commission) thu pit ter ding in Khristian pawl in tul suak.

Cu tin kan titik ah zumtu pawl in ram thuhla ah tuahthei mi zianghman an nei lo tinak maw si? A silo! A suh duh mu cu awngbali katpia hmangih kan tua thei mi hnakin thlacamnak thawn kan tuah thei mi a tam sawn. Thlacam nak in thiltitheinak kan keng ringring. Thlacamnak in ram mi phun pawl ih thinlung kan sawh thei. "Raldonak ih kan hman mi cu leilung hriamnam an silo; a cakzet mi Pathian ih hriamnam sawn an si ih ral hauhuang khauh zetzet siat bal nak ih kan hman mi hriamnam an si" (2 Kor. 10:4).

Khristian pawl hrangah uknak caan a thleng hrih lo (1 Kor. 4:8). Nunsung caan hi uknak caan hrangah zirnak caan a si. William Kelly in hitin a sim:

Khristian pawl cu leitlun uknak thu thawn an buai ruri dah lo, Bawipai hmaisiatnak le an mai ningzahnak an hum. Khrih thawn tuar tlang ding in kawh an si zo, san khat hnu sankhat Amah thawn an ukhtang ding. Uknak ding hrangih a thiltitheinak a ngah hrihlo hman ah; leilung in Khrih a hnon bang in, Amai tohkham ah to tahrat in thuthen ding ih A Pa ih hnen ih sin thupeek hngak in A Pai bawi tohkham par ah a to (Rev. 3:21).

Hithu hi ka ngan rero lai ah, Kelly ih simmi lungkim pi tu thuthar pakhat ka thei. Cu mi cu:

Mi piangthar Khristian a simi, Van Dyke cu, elawknak suah tertu a si. A pum cawmawknak cu ningzah nak in a khat. 1984

kum ah mi a bum ruang ah Upadi tuahtu pawl in an dawi suak
zik te. Ram thuneitu pawl in dollar 500 an cawh ih upadi tuahtu
pawl in ngaidam dil ter.

Kelly ih sim mi hi ruahding a thlak na sa: 'Khristian pawl cu leitlun uknak thu thawn an
buai ruri dah lo, Bawipai hmaisiat nak le an mai ningzahnak an hum.'

A KHAN 30

KEIMAH – HNATUAN, SUNGLAM ZUARTHLAITU

Thianghlimnakhun kan dawi rero laiah in derthawm tertu thil mal te a um. Nehnak ding
hrangih sunglam a zoh tu pawl cu a diklo nak hmun zohtu an si; thinharnak, beidonnak le
sunnak ko ah an cang.

Leilungpi in milai le a thil ti theinak a thu pit ter. Zaangfah za a duh thus am cu: mi ih
theih pi nak, hmin than nak, mi ih co hlan nak, khawhhran dan thlun tu ka si ve ti pawl hi a si.
Milai than so nak lam a rel uar ih Pathian thuthangtha simnak tha a nem ter. Biaknak lam ca
suahtu pawl in mah le mah ngaisannak ti mi cabu tampi an suah ciamco. Christian cabu dawr
ih ka feh ah, a hnuai lam ih cabu hmin pawl ka hmu:

Nangmah le nangmah duhdaw aw

Mah le mah duhdawt dingih zirhnak

Mah le mah duhdawtnak, nehnak ih thupibik huham

Ka tha, nang khal na tha

Zo saw mi tha ka si a ti?

Nangmai hmuh daan dik

Na phenthlam thawn rualpi tuah aw

Nangmah le nangmah theihthiam awknak

A liam zo mi na caan theihnak, na hmailam caan ih thupi bik

Ka khansachiat (feeling) duh um

Nangmah le nangmah thu a tha in na ruat thei

Na harsat nak mal tertu ding ni 30

Mithu pi pakhat na si

Keimah si ding ka tlak maw?

Mahte um aw la duh aw

Dondel pawl par ah a duh um lo mi ca paate pakhat lawng a um. Cunicu;

'Nangmah ten um aw' ti a si.

Tuisan thuruahnak pek (counseling) pawl hin mah le mah zohfel sal hi an fial theu. Thin sau zet pa kha a nau hak lai ih thanlen dan an ruat sal ter. Thimnak ah: (a nu le a pa thlaksamnak pawl), a ruahnak pawl, a beidon nak pawl, a umtu dan pawl (a tlangpi thu in nu le pa sinak lamah) ruah nak tha pek mi mumal a um lo ih a thu har sa pawl cu a rel vivo. A phi a suak mi cu cuti a si lole puhnak a si ding ti a si.

Umnak Thalo Leilungpi

Norway mi thuanthu ngan tu pa Ibsen in Peter Gynt cu thinlunglam piah ding in sizung ah a feh ih cui hmunah mi aa mi zohman a hmuh lo thu a sim. An zaten fimkhur zet in an tongih hmaan zetin an tumtah mi pawl an rel khawm ih cui pawl cu mifim an si tengteng ding tin Peter in a ruat. Cui thu cu sibawipa hnenah a sim. "Hi pawl hi mi aa an si" tiah sibawipa in a ti. "Fim zet in an tong ko, asinan cu mi cu anmah le anmah thu lawnglawng an sim. A ngaingai ahcun, hi pawl hi anmah le anmah fim an ti aw zet. Hi tak ah cun zing, sun, zaan in kei cuti relnak in a khat. Hi tawk ah cun keimah ti nak ih sin tlan hloh a thei lo. zaan kan mang khal ah keimah ti thu lawnglawng kan ruat. O a si ngai, ka nau pa, fim zet in kan tong nan mi aa kan rak si zia hi" tin sibawipa in a ti.

Leilungpi hi Peter Gynt ih va leennak sizung thawn a bang aw ngaingai. Mah le mah sinak in a khat ti kan theih hlan lo cu a fim tawk nasa a bang. A rel suah mi thu pawl cu a ruahnak pawl, a ram uk daan pawl, a raldonak pawl, a tangka hman daan pawl le a tangka thu pawl an si. A tumbik mi, Pathian cu, a tarlang lo.

Cu tivek in thu ruah rel suah nak hi thinlung kim lo pawl ih nunzia a rak si. Hi thufim hi na thei zo ko ding: "Thinlau nat nei tu pawl cu thli lak ih thlaam a sak tu pawl an si; thinlung nat nei pawl cu an hnen ih a va thawn tu pawl an si; ih thinlung hmaan lo dam ter thiamtu pawl cu a man rak khong tu pawl an si."

Saam 77 Sungih Thinnuam lo Pa

Hi Bible bungcang ah hin mai hrang lawng ruahnak le a dam ter nak ti in phun hnih a um. A hmaisai tu cu Saam 77 a si ih, Bullinger in a hnuai lam vekin thu tlangpi a tuah:

Kei mah thawn hnatuannak, vv.1-6

A rahsuah, retheih zonzaihna,

vv.7-9 Pathian thawn hnatuannak, vv.10-12, a rahsuah,

Lungawinak, vv.13-20.

Mi pakhat in hi thil pali hi thu tlang pi a rak tuah dah:

Hruumnak (Sighing)

Pilnak (Sinking)

Hlasak nak (Singing)

A sang kai nak (Soaring)

A hmailam hrekkhat ah, Asaph cu "Harsat ka tuar" a si lole "ka" ti mi vitamin luan deuh ih a hmangnak in harnak a tuar. "Ka" ti mi hi Pathian in voi 13 lawng a hmang nan Asaph cun 22 a hmang. Saam ca ngantu hi A Sang Bik ih thatnak, zaangfahnak le lainatnak a dil nan mah le mah sinak hmang tu ah a cang.

Hrekkhat lehah, Asaph cu Bawipai lamah a her sal. Pathian ti (noun le pronoun) in voi 24 a telh.

Rom 7 Sungih Mi Vansia Pa

A pahnih nak Bible ca cu Rom 7:9-25 nak a si. "Keimah" ti mi voi 40 a hman hnuah, Paul cu a hruum, "Aw, mi van sia mi ka si!" Amah le mah ah nehnak a hmu lo. Fiangzet ih a sim mi cu, "Minung ka sinak taktak sungah hin zianghman thatnak a um lo ti cu ka thei". A khaan cem nak ah mah le mah sinak ihsin a her sal ih Bawi Jesuh Khrih sungah nehnak a hmu sal.

Nehnak hrangih sunglam zoh cu lawng sung ih fung zum hlon thawn a bang aw; thlarau lam a siatsuah a si.

Israel siangpahrang in amah hnakih a tum deuh mi mi pakhat a tul ti a thei ih, hi tin a ti, "Ka thin a pih ruangah vanhram deng ihsin Nangmah ka lo ko. Himnak hmunah i khor hram aw. Ka ral pawl hmaiah i tantu cu Nangmah na si, Beunak lungpi ah i hruai hram aw" (Saam 61:2), lungpi cu Pathian a si.

Mahte tuannak in minung kha Bawipai thlawsuah pawl a hngilh ter ih cui pawl parah lungawi thiam lo dingin a tuah. Hmualnei tak ih Pathian biaknak hi kan thinlung ruahnak le tuan theinak tha zaang mal ternak thawn a peh par awk vekin mahte tuannak in tha a nem ter a si. Cumicun, midang pawlih tul mi kha ziang a siar lo.

Mahhrang Lawng Ruat mi Sal

Mahhrang lawng a ruat tu cu amai thinlung le a ruahnak ah sal a si. Midang pawl an ti thei vekin mi thinlung lak theinak a nei lo. Ruahnak pe tu le a rualpi pawl hnenah riahasiatnak a tuar mi phuanauk a duh nan a ruahnak kha nautat zet in an hnong. Pathian ih duhnak kham dingah thir bang ih a hak mi thinlung a nei. Amah cu Ezekiel 33:31,32 sungih Bawipai a sim mi thawn a bang aw a si:

"Curuangah ka minung pawl cu na thu sim mi ngai dingah an khawm aw ciamco, asinan tuah dingih na fial mi an tuah lo. duhdawtnak tong cu an hmur in a suak, asinan an duhham lai thocho. An hrangah nang cu a thabang colhdamnak tuahtu, ngaihla sak tu le tingtang tumtu men ah na cang. Na tong mi cu an thei theh nan pakhat hman an thlun hrimhrim lo.

Keimai daan a titu tampi an um. Cui pawl cu ziangtin kan tuah ding?

Luatter Nak Ding Phun Nga

A hmaisai bikah, amah in Khrih thawn hnatuannak ah a her ding (2 Korin 3:18). Cumicu, Khrih bangih kan kannak ding ah Amah zoh hi a si. Kan mai thatnak thawng tampi kan tuah mi in Khrih ih tuahmi pakhat hman a tluk lo. A si lole, a dang zongin, kan thianghlimnak hi a sunglawi mi Khrih hrangah cun reltlak lo men a si. Cat loin hi tin thla a cam thei ko:

Aw keimai sinak in in luatter aw,

Maw Bawipa,

Aw Na sungah um dingin

Aw keimah ka si nawn lo

Ka sungih a um mi Khrih sawn a si.

(A. B. Simpson)

Tidaan dik a theih a tul: maihrang hnaturan nak in thinlung natnak a thlen thei. Midang thawn hnaturan nak in beidonnak a thlen. Khrih thawn tuan tlang nakin lungawinak a thlen.

Paul Van Gordor in hi tin a ngan:

Kan tul mi thil hmuh daan hi cu a tanglam ih tuah kan hmu thei. Beethoven's Ninth Symphomy puai kan tuah hnuah in hruaitu Artura Toscanini le music tumtu pawl in zapi ih lom duh ah rei deuh dingih antuah mi ruangah mipi pawl thu an pek. Toscanini cu thin bang nawn in music tumtu pawl lam hawi tahratin a sim, "zianghman ka si lo, zianghman nan si ve lo" a ti. Cun, an music tum mi a cem zawngah Toscanini cun, "asinan Beethoven hi ziangkim a si lo" a ti.

Sikhlah sehla Bible ca khal in a rin bang in mi hrekkhat in mah le mah ruatawknak hi a tul a si tin an ruat thei. Pek a si ko. Asinan MCCheyne ih tuah cu thlun a tha, "ziangah tile nangmai hrangih veikhat an zoh awk le Khrih kha veihra zoh aw". Christian Hlabu pi ih a sim bang in, "Maihrang ah ruat lo ih, Rundam tu hnen ih beu hi ziang tluk in a thlum".

A pahnih nak ih mi pakhat ih tithei mi cu Bible thu thawn tahthim ih a hrang ah a lak ding hi a si. Thu dang in sim sehla, Pathian zaangfah nak ruangah ngaidamnak, dingfelnak le vanram co theinak a ngah ti hi a thei aw. Pathian a duh mi fapa ih pom thei mi ruangah Pathian hmaiah a ding thei. Khrih ah mi famkim a si ih, Pathian ro co tu a si ih, cun Jesuh Khrih thawn ro co khawm tu an si. Pathian in famkim zet ih a sersiam mi a si ih, a nunnak famkim ter dingah tuah ding thupi a nei. Pathian ah mi santlai a si ih, cun a sinak hmuahhmuah kha Jesuh hrang tuan duh nak a neih ter.

A dang in sim leh sehla, amah le amah zianghman a si lo ti a thei aw (2 Korin 12:11; Galati 6:3), cun a taksa sungah thatnak zianghman a um lo ti a thei aw. Amah sungih tha ding a zoh lo ih, cun cu mi cu a hmuh lo tik khal ah a beidong dah lo.

Ruahnak peknak pathumnak, maihrang zawnruat tu cun midang hrangih a tuah sak ding mi ah amah le amah a sung aw ter. Diriamnak a hmutu pawl cu an mai hrangih ruah ding caan hman um lo in midang hrang ih nasa zet ih dawp mi an si. Diriamnak cu maihrang hnak ih

mah le mah hnongawknak ihsin a ra mi a si. Himi hi a si, Jesuh ih sim duh mi cu, "Zokhal amai nunnak a duh tu cun a nunnak cu a sung ding; asinan zokhal hi leilung ah amai nunnak a huatu cun kumkhua hrangin cui a nunnak cu a nei ta ding" (Jn. 12:25). Thinlung ruahnak lam thiam Karl Menninger cu a sung ding ti a theihawk hnuah ziang a tuah ding tin a suh tikah, anih cun, "Ka feh ding ih keimah hnak in zual sawn mi ka hawl dingih, cun amah cu ka bawm ding".

Amah milai pakhat a si duhnak ah a caan a cem ter dah lo. Ruangpum langdan, kimlonak, asi lole titheinak bikhiah sikhah sehla, Pathian in amah a pom bangtuk in amah le amah a pom aw, cun hitin a sim, "Pathian zaangfah lainatnak thawngin a tu vek in ka si" (1 Korin 15:10a). Nunnak sungah thlengaw thei lo mi thil pawl a um a si le, a si vekin a pom ih hnangamnak a hawl. Nunnak ih bial theu mi hi cungnungbik Pathian ih caan khiah mi an si, phun zai nak hisual a si ih, cu mi a tuah duh tu cu mi santlai lo a si.

A netnak ah mah le mah uarawknak dingah cabu in "ziangtin a ti" ti e maw, a si theinak ruahnak tlunih thuruah khawmna e maw, a si lole mai lamzin hmuh aiah Pathian lamzin hmuh a si mi ruahnak e maw ti ih mah le mah thu ruat aw sal thei ter mi thil pawl hi hrial ding a si.

A KHAN 31

NUN THIANGHLIM DINGIN CAAN LAKUH

William D. Longstaff ih nun thianghlim nak hrangih a poimawh mi Christian hlabu pi ih cang 4 in a tuah mi hi ziangtin hi mi in in thei ter thei ih hi hla hi ziangtin a theih thei daan le afgang theih daan hi cu lungawi lo in kan sak rero theu. Christian thianghlimnak a netnak ih kan ruah ding ahcun, hi mi hi tlar khat hnu tlar khat in ruat in, cun a khan hmaisai lam hmuahhmuah ih kan ruahnak hmuahhmuah kha ziangtin kan pom ti hi kan zoh pei.

Nun Thianghlim ding in Caan lakuh

Thianghlim nun cu tuan suah a si ding. Caankhat te ih tuansuah a si lo. Ziangkim kumkhat te sungah, voikhat harsat ton nak in thianhlimnak ding in hmailam feh nak ding hrangah thil tumpi a suah ter tin ruat dingah tuk forhnak kan tong thei. Sikhah sehla, cumicu cuvek lamzin in hna a tuan lo. Himi hi Khrih cencilhna ih can khat hnu caan khat tonmi a si. Vance Hauner in hitin a sim, 'Himi hin thianghlimnak ding hrangah caan a si ruangah kanmah ah caan kan nei lo. Thaten zumih a thlarau meifar a vanter saal tu, thansohnak dingih hnaturan nak kaiteer tu hnen ih zuar ding hrangah a hnongtu, le a lamzin hlunah hnangam nak a hawl rero tu pawl hi mi thlaw suah an si.'

Bawipa Biaknak ah

Thlacamnak umlo in thianghlinnak a si thei lo. Thlacamnak in thilri lawng a thleng lo ih, kanmah khal in thleng. Hihi cawllaw ih tan sal le a silo, a tu le a tu ih a si mi a si. Himi hi daithlan ding mi a silo, tisa thinlung thlarau ih hiar dingmi a si. Hihi norhrim ding asilo, huham thawn asi.

A Hnenah Catlo in um uh

Catlo tihi caamcin ti a si, cun a simduh mi cu nunnak ah Pathian thu hi ngai caamcin ding hi a si. Himi hi Rundamtu theinak a thukter sinsin ih, cun Amah bangnak a san ter sinsin. Jesuh in, 'Kapa in thupek nak ka then ih cuticun amai duhdatnak sungih ka um vek in ka thupek mi nan thlun a si ah cun ka duhdawt nak sungah nan um ve ding' (Jn. 15:10).

A Thu thawn Cawm uh

Bible hi kan siar, zir, zohlo ih ngah, ruat le thlun ding kan si. Jeremiah in A Thu thawn a hrai ih, cun a mai thinlung sungih lungawinak le nuamtinak ah a ra cang. Saam ca ngan tu khal in hi thu hi a zirh ih, cun sualnak dingih sin himi hin a kilkhawi tin a hmu. Hi hi kan zir a si ah cun, hi hin, 'zumnak hrang, sualpuhnak, tuahtat nak hrang, dinghfelnak ih zirhnak hranah a thahnem daan kan hmuding.

Pathian Farual Tuah uh

Mi thiang pawl thawn pawlkomnak in kan nunnak ah nasazet thianghlimnak a thlen. Nun zia tha mi in mithalo a kom ih a nun a siatsuah ding bang in thaten pawlkomnak in Pathian mi si theinak ding daan ah thazaang a pek.

Derdai mi Bawm uh

Hi nunnak hi Bawpa hrangah le rual pi pakhat hrangah a kau deuh in kan sim thei. Zaangzeknak hi thang a si ti kan thei zo. Tukforhnak hi Pathian hna kan tuan lo caan ah a thleng theu.

A Tlawsuah Co Dingah, Pathian Thu Cing Uh

Christian nun ih hniksak nak pakhat cu, "ka lukhum in Pathian thlawsuahnak ka dil thei kem? ti hi a si. Ziangziang kan tuah a sile, Amai sunlawinak hrangah kan tuah ding ih, cun Amai lungawinak ding hrang ah thinlung thingten kannei ding. Amah cun Amai thianghlim ringring nak ding hrang ah thlawsuah a pe ding a si.

Caan thiangte in Hmanguh, Leiram a zual sin

Wordsworth cu a dik asi,

Leiram hi, a rei maw; reilo kan hnen ah a tam tuk,

Ngahnak le hmanna in kan thazaang kancem ter.

Jesuh Thawn lawng in, A Hleice in Caan Hmang thup uh

W. Graham Scroggie cun hitin tha a pe, "Thlawsuah ngahnak ding hrangah nanmah le mah hrial aw uh". Mithiang bik pawl cu Pathian thu ruat ter tu an si. Pathian sungah kan hram a thuk lo ahcun, kan nunnak hi a lenglam lawng a si ding.

Jesuh Khi Zohthim Uh, Amah Bang Ding In

Kum thawngnih lai piah, dungthluntu Paul in hitin a ngan, "...kannah tla cu kan zaten kan hmai puan in tuam mi kan si nawn lo ruangah Bawipai sunlawinak hi thlang bang in a langter tu kan si. Cui sunlawinak cu Thlarau a si mi Bawipa hnen ihsin a rat ruangah kan nunnak hi sunglawi sinsin in le Amah bang sinsin in in thleng vivo a si" (2 Korin 3:18). A dang in sim sehla, Amah zohnak ihsin Amah bangnak ah kan thleng aw.

Amah Bang Ding Zuam Uh, Nan Nun Ziaza In

Sinai tlang ihsin Moses a ra suk tikah, tleunak thawn a hmel cu a eng. Piter le Johan ih huaisennak kha Israel uktu pawl in an hmuh tikah, hi inn ihsin suak mi le zirh lo mi pawl hi Jesuh thawn an um lai a si ti an thei. Rundamtu thawn naite ih kan um a si ahcun, kan sungah Amah bangnak kan neih mi hi kan kiangkap ih ta mi pawl in an hmu thei ding.

Caan Thiangte In Hmang Uh, A Ma'n In Hruai Seh

Hi mi ih ti duh san cu kan nunnak Pathian lamhruainak ihsin ziang hman in in her kir thei lo. a duhnak cu Amai hrangah kan ruahnak cu thleng ding a si. A ti duhsan cu kanmah le mah rinsan awknak hnawl in Amah ih lamhruainak rinsan ding hi a si.

Ziangvek a sikhal le A Hnen ih sin Tlan Hlah uh

Lamhruai tu hmakhat ten a rat lo caanah, milai cu kan pianpi sualnak thawn ka vak vai thluh. Rang tlan zuam awknak ih a zuam vetu bang tuk in kan duh nak ciar ah kan tlan. Nan miphiar nak in nan mah a lo siatsuah ding. Bawipa a mah in cun a cang ter ding ih oloksong nak nan tuar ding (Isaiah 50:11).

Ninghan Le Lungawi ah, Bawipa cu Thlun Camcin Uh

Zumtu kan nun bialah nom can le harsat caan a um ding, a sinan Pathian hnen ih sin pial pang hlah uh si. John Wesley cun hi tin thla a cam, "Bawipa ka nun ih bumdok lum lo dok ih a um mi pawl in rem tha aw la Khristian ngaingai in si ter aw ."

A Thu zumnak thawn, Jesuh kha Zoh uh

Hi thu in Pathian thu ah in kir pi sal, Bible hi Pathian hmanrua a si mi Amai minung pawl faiternak le thianghlim ternak hrangah a hmang ti kan thei. Hi sungah Saam 119 ngantu ih lung ruahnak thawn a tahthim.

Nun Thianghlimnak thawn, Nan Thlarau hah dam ter uh

A thiang nunnak cu daihnak; mah le mah kilkhawi awknak le dai te ih umnak nun a si. Zumnak in tihhrutnak le daite ih umnak ihsin in hruai suak a si. kan zum taktak a si ahcun, kan thin phang lo ding.

Nan Ruah nak le Nan Tuah mi kha Pathian thu thawn mil seh

Curuangah David in hitin thla a cam, "Maw Pathian, I hlathlai awla, ka thin heng hi thei aw. I hnicksak awla ka ruahnak hi hmu hram aw. Ka sungah that lonak a um le um lo zoh awla, kumkhua nunnak lamzin ah i hruai aw" (Saam 139:23,24).

Ka ruahnak hi hmu hram aw,
A luang suak thup mi,
Kilkhawi mi thil ti ter tu;
A baal mi thil pawl umnak khaan,
Ka thlarau hi ron uk aw.

(F. Bottoms)

A Thlarau Hruainak In, Dawtnak Tam Sinsin, Vancung Khua Hnatuan Ding, Nan Tlak Sinsin Ding

Hi hi a hran ih thufim a si ih, caan thiange in kan hman tikah, a tu nunnak sungih thlawsuah nak kan hmuh mi in kan lungawi dingih, cun sunlawi nak innpi sungih thangthat nak ding kan relsin ding hi a si. Himihi Paul in Timote hnenih a sim mi cu a si: "Taksa harhdam nak ih zir mi cu man a nei ve ko naan thlarau harhdamnak hrangih zir mi cu ziangtinkim in man a nei. Ziangah tile a tu ah siseh, hmailam hrang khalah siseh, nunnak in tiamkam mi kan si" (1 Timote 4:8).

THUNETNAK

Thianghlim nak hi theih hngilh thei mi thu pek a si thei, asinan hngilh ding a si lo. Bawipai thupek pawl lakah hi mi hi a sang bik a si. hihi ruahnak a si lole hriltheinak vekih pek mi a si lo, asinan tuah rori ding a si sawn. Amai thupek hmuahhmuah bangin, Amai hrang si lo in, kan mai thatnak ding hrangih pek mi a si.

Bawi Jesuh bang theinak ih sang sawn zianghman thil a um lo. Pathian hrangah thianghlim nun hnak ih tha zianghman a um lo. Hi miin Pathian a sunglawi ter ih zumtu hrangah khal that hnem pi mi a si. A dang deuh in sim sehla, Bawipai hmin ti ningzakter, hminsiatter le mawhsiat ter mi hnakih sual ziang hman a um lo.

Kanmai rundamnak ding hrangih a man petu Khrih ih duhdawtnak zat ih in thianhlim ter thei tu ding ziang hman a um lo. Hi thu hi sim bet uhla sualnak in Pathian thawn pehawknak a cat ter ih, midang a tluk ter.

Thianhlimnak hi tlangau lai rero mi a si ih, veikhat te ih tuah suak thei mi a si lo. Rundamtu ih hmel kan hmuh hlan lo ziangtik khal ah kan thianghlim ngaingai thei lo ding, asinan a netnakah nuam te ten Amah kan bang vivo ding.

Leitlun taksa, le khawsia raldonak dar a awn ahcun Christian ralkap ih ralthuam kan hruk a tul. Hi ralthuam hi, a tawi zawng in sim sehla, thianghlim nak ral thuam a si. Hi ralthuam kan hruk sung caan cu, kan ral pawl ih in kah thei nak ding a um lo.

Pathian lawng in in ti thianghlim ter thei, asinan kanmah pawlkomnak tello in a tuah lo. Amah in thu pi thlun ding pawl in pe. Cui pawl kan thlun a si ahcun, Thlarau in pakhat hnu pakhat in thleng so vivo ding. Thil pakhat khat tuah theinak ih a tul mi pawl cu sualphuannak, pek kirsalnak, a sung peknak, Bible zirnak, thlacamnak Christian dang pawl thawn pawlkomawknak, Bawipai hrang hnaturan nak le taksa pum le thinlung kilkhawi nak pawl an si.

Thianghlimnak in nu le pa nunnak, kan tongkam, kan thin hengnak le kan hnipuan lamah tuah ding a nei. A ngaingai ahcun, nunnak sungah himi in tuah lo ding thil teh a nei maw?

Thianghlimnak um lo ih Bible siar caanah, zohman in Bawipa an hmu thei lo ding ti mi hi Christian zaten tha lak ding a si (Heb. 12:14). Mi pakhat in Rundamtu a rinsan caanah, thianghlimnak a ngah thei ti mi hi hi thu ah fiang ten a um. Curuangah thianhlimnak nun nei in, Thianhlimnak ralphaw kha hruk ringring, ziang tik hman ih hngilh ding kan si lo hrimhrih a si.